Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Res 502(2)
T 147365
R 376497
T 1195275

Res 502(1)
T 1195274
R 375809
T 147355

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Res 502(3)
T 147971
R 326569
C 1195278
Res 502(4)
R 376570
T 147379
C 1195282

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL
Sala Reservada
Número 502

Soi de la Libreria
de el Carmen
de Toledo.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

De refoꝛmatione religioſo rum liber A clariſſimo ſacre theologie ꝓfeſſoꝛe fra tre Johāne Nyder oꝛdinis p̄dicatoꝝ editus: vbi fa ciem vere religionis a capite exoꝛſus totā ſub oclis ponit: retunditqꝫ cauillos quibus perditiſſim⁹ quiſqꝫ cauſatur ſeculo ꝓphaniſue moꝛib⁹ ſe retineri obiter qꝫ materie pꝛedicabiles ꝛ theologice plurime diſcu tiuntur.

¶ Venūdantur Pariſius a Johāne Petit ſub inter ſignio Lilij Aurei.

a.i.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Incipit prologus magiſtri Johãnis nyder ſacre pagine doctoris ordĩs fratrũ p̄dicatorꝝ de reforatõe religioſorꝝ.

Rogatus ſum a te pater mi qui reformationis officio in tuo collapſo ordine iſiſtis pro viribus quatenus p̄ diſponendis minus idoneis fratribus velut ad informem materiam aliqua colligerem de ſacris codicibus per que ſuperna aſſiſtente gratia ſub ſermonis ſcemate vel per normas alias forma tue religionis olim pulcherrima: ſed heu a multis nunc perdita poſſit reinduci facilius.

¶ Quãuis autem modo vt tua nouit pietas conſtitutus in itinere vna cum alijs ſacri generalis concilij ambaſiatoribus ad maieſtatem tranſmiſſis ceſaream ſim circa eandẽ plerũqȝ in fidei occupatus negotijs: tñ qꝛ non horis oĩbus tali neceſſario iminet incumbere operi: quedam iterim ꝙ in vno loco fixi maneremus michi vendicare ſeorſũ cogitaui tp̄a p̄ aggrediendo tractatũ aliquẽ de reformatiõe ſtatꝰ cenobitici. Unde etiã motus ⁊ zelo charitatis ⁊ hũilitati tuis acqeui illico: an temerarius ſim ambigo. Scio tñ ꝙ ptinꝰ michi occurrit vbũ apl'i tuo propoſito et meo accõmodatiſſimũ ad Roma. xij. Nolite conformari huic ſclo: ſed reformamini in nouitate ſenſus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

veſtri: vt ꝓbetis que ſit voluntas dei bona bñplacēs et perfecta. Gratia cuius propoſitum in tres diſtixi tractatulos. Quorum primus lapſum religioſorum aperit. Secundus curam reformandi tradit. Et tercius fructus reformationis oſtendit. Mouebo igitur ĩ his plura mala que tibi diſplicere cognoui. vt verbis beati Bernardi vtar in ſuo apologetico: imo omnibus bonis vitanda eſſe non dubito. Ea enim q̄ neceſſaria reor habeo ſubiungere que ꝛ ſi fieri videatur in ordinibus: abſit tamē vt ſint de quocunq; ordine. Nullus quippe ordo quippiam recipit inordinatū. Unde nō aduerſus ordines ſ; pro ordinibꝰ exclamare putandꝰ ero: q2 non ordines in hoībus ſ; hoīꝫ vicia reprehendo. Si quibus vero diſplicuerint ſeqntia. quando ſe manifeſtant quia ordines non diligūt vtiq; corruptiones ꝛ vicia damnare volunt. Ipſis itaq; illud Gregorianum reſpondeo: meliꝰ eſt vt ſcādalum oriatur q̄ veritas relinquatur.

PRia pars que a ꝯformitate ſeculi reuocat ꝛ lapſum religioſorū aperit octodecim capl'a habet. ¶ Primū oſtendit libtatē arbitrij eſſe cām oīꝫ bonoꝝ grā aſſiſtēte ꝛ ea abſēte cām oim deformitatuꝫ per quedam exempla et auctoritates ſanctorū. ¶ Secundum docet quid ſit conformitas in bono ꝛ in malo quomō per tria vicia conformantur ſeculo et per tria dubia oſtendit q̄ ſit periculoſum intrare religionem deformatam. ¶ Tercium q̄ forma ſeculi eſt omni luto inmundior ſicuti et ipſa peccata ratione multiplici. ¶ Quartum annumerat quindecim argumēta deformatorum clericorum ꝛ religioſorum quibus ſe tuentur ne a forma ſeculi recedant. Et primum ſoluit argumentū vbi obijciunt complexionis debilitatem oſtendens contrarium.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Quintum quando obijciunt compertaꝫ conſuetudinem ſoluit quando contra ſtatuta monaſtica ꝯſuetudo excuſet ⁊ quando non oſtendendo. ¶ Sextuꝫ qn̄ obijciūt prelatoꝛuꝫ peccata oñdit ꝙ propterea refoꝛmationi eoꝛuꝫ actiue nullus reſiſtere dꝫ. ¶ Septimū quando obijciunt refoꝛmationem eſſe nouitatem vel ſingularitatem oſtendit que ſit bona nouitas vel ſingularitas ⁊ que ſit mala. ¶ Octauum quando obijciunt eſſe expectandum cum refoꝛmatione vſqꝫ ad generalem refoꝛmationē eccleſie oſtendit ꝙ hoc ſit callide refoꝛmationem refugere. ¶ Nonum quādo obijciunt refoꝛmare eſſe oꝛdinem diuidere et notam perſonarum in eo ponere declarat contrarium ſcꝫ ꝙ hoc ſit oꝛdinem vnire ⁊ edificare. ¶ Decimum quando ſe iactant viuere vt patres eoꝛum diſtinguūt de malis et bonis patribus et auiſat ne temerarie iudicet ꝗs de locis refoꝛmatis. ¶ Undecimuꝫ quando obijciūt per diſpenſationem eis datam docet vbi quando in ꝗbus ⁊ qualiter poſſit fieri diſpenſatio ⁊ quando non: Et mouent tria dubia vbi de ꝓprietarijs monachis ¶ Duodecimū quādo cauſant neceſſaria in victu ſe non habere tradit q̄uo tunc fieri debet ⁊ q̄nta ꝯfidentia ſit habenda in deo de ſpālibus miniſtrādis. ¶ Decimum tercium qn̄ obijciunt ſtatus nobilitatem vel dignitatem manifeſtatur ꝙ propterea acrius et amplius refoꝛmationi deberēt īſiſtere. ¶ Decimū q̄rtuꝫ qn̄ timēt ſe q̄ i diuino officio paucitatē pſonaꝝ declarat ꝯtrium ⁊ q̄uo hoc non ſit timendum ⁊ ꝙ obſequia maloꝝ modicū bonoꝛū x̄o m̄tū deo placēt. ¶ Decimū q̄ntū qn̄ ꝯq̄rūt ad refoꝛmatiōeꝫ ſeq̄ pacē pturbatione docꝫ ꝙ duplex eſt pax ⁊ diſcoꝛdia ⁊ qn̄ ſcādalū ſit timēdū ⁊ qn̄ nō. ¶ Decimūſextū qn̄ arguūt ſeq̄ lapſū grauiorē ⁊ apoſtaſiam ⁊ hmōi oſtendit ꝙ ꝓpt talia nō ſp refoꝛmatio ꝑ prelatos ꝑtermitti dꝫ. ¶ Decimū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſeptimum quando oſtendere nitũr ꝙ ex laxa vita maiora ſequũtur bona ꝙ ex reformatione manifeſtatur multiplicit ꝯrium: Et ꝙta mala ſequunt in deformatis locis ex ſumptibus in edificiis picturis ⁊ hmõi.

¶ Decimũoctauũ q ñ obiiciunt modum procedendi i reformatione ineptum pãditur ꝙta çaliditate ſe palliare conſueuerunt vicioſi ⁊ ypocrite ſicut faciũt behemoth lamia draco ⁊ ericius.

¶ Primum capitulum oſtendit libertatez arbitrii eẽ cauſam omniũ bonorum gratia aſſiſtente. ⁊ ea abſente cauſam omnium deformitatum per quedam exempla et auctoritates ſanctorum.

NOlite conformari huic ſaculo ſed reforamini in nouitate ſenſus veſtri vt probetis que ſit voluntas dei bona beneplacens ⁊ perfctã: ita inqt diuinus apl's ad romãos xii. Ecce triplex doctrina admodum neceſſaria cuiqꝫ fideli potiſſime religionis approbate reg'laꝝ ꝓfeſſo ¶ Primo vt vitã ſuã huic aſſimilari mũdo caueat nolite inqt ꝯformari huic ſc'lo. Scd'o vt mores ⁊ act' ſuos ad normam non ſeculi ſed ſpũs inſtituat ibi reformanini in nouitate ſenſus veſtri. Et qꝛ hec duo iperfectis ſũt difficialia. ¶ Tercio ꝓmittit obedientib' hui' vite ⁊ fute p̃mia felicia dicẽs. Ut ꝓbetis q̃ ſit volũtas dei bona ⁊ bñplacẽs ⁊ pfctã. ¶ Primũ reforationẽ p̃cedit. ¶ Scd'm eã ꝯcomitat. Et terciũ ipaꝝ cõſeqt. Primũ queqꝫ niſi cautũ detpat ſm aiam ⁊ corpus pulchrificat: tciũ fructib' ſpũs dulciſſimis ditat Per primũ docꝫ vitare malũ: p ſcdm inſtruit facere bonũ: ⁊ per tciũ inuitat ad ſalubre p̃miũ. ¶ Prio igꝛ mouet vt religioſ' qſqꝫ vitã ſuã huic ſc'lo neqꝫ ꝯforare caueat. Hortatur autez ad hoc triplici motiuo: qꝛ hẽm' arbitrii libertatẽ: cũ dt: nolite. Quia hẽm' ad conformãdũ nos ſeculo animi mobilitatem quam ſb

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſungit reformari. Et q2 ad fugiendū videmus in mū
do pctōꝝ feditatē: cū cōcludit ſclo. ipa nāqꝫ libertas
arbitrij vt primū proſequamur qua rationales ⁊ ad
dei imaginem formati ſumꝰ qua mūdo p̄eminemꝰ vi
ſibili impamꝰ cūctis aiantibus aſſimilamur angel ⁊
diuinam participare vitam poſſumus niſi vicio ing
titudinis grauari velimus culpabiliter merito nobꝭ
perſuadere habet vt nolimus ⁊ deteſtemur conforꝯa
ri mundo. Ipſa libertas arbitrij tante poteſtatis ex=
tat vt aſſiſtente dei gratia velle valeat bonum ⁊ nol=
le imo deteſtari malū. Aſtruūt hoc multipliciter ſcri
pture ſacre dicta ⁊ ſapientum eius documenta dum
eccl'iaſtici.xv. dicitur. Deus ab initio cōſtituit hoīez
et reliquit illum in manu conſilij ſui. Adiecit māda=
ta ⁊ precepta ſua ſi volueris mandata conſeruare cō
ſeruabit te. ⁊ in perpetuum fidem placitam facere.
Appoſuit tibi aquam ⁊ ignez ad quod volueris por
rige magnuz tuam. Ante hominez vita ⁊ mors bonū
⁊ malum quod placuerit ei dabitur illi. Hinc beatus
Iheronimus in epl'a ad demetriandem ait. Volēs de
us rōnalē creaturā voluntarij boni minore et liberi
arbitrij ptāte dotare vt boni ac mali capax vtrumqꝫ
na ka'r poſſet ⁊ ad alterum voluntarie deflecteret.
Licet quippe nobis eligere refutare probare reſpue
re. Nec eſt quo magis rationalis creatura ceteris p̄
fertur niſi qꝫ cum alia omnino conditionis tantum
ac neceſſitatis bonum habeant hec ſola habent vo=
luntatis. Idcirco beatus Bernardus in quodam ſ̄=
mone. Ceſſet inquit volūtas ꝓpria ⁊ infernꝰ nō erit
Multa enim mala ex propria volūtate oriūt. In qd
enim deſeuiet ignis niſi in propriam voluntatem?
Et ſubdit. Nam propria voluntas deum impugnat
et aduerſus eum extollitur. Ipſa eſt que paradiſum
ſpoliat infernum ditat, ſanguinem chriſti euacuat

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

et ditioni dyaboli mūdū ſubiugat. De hac etiā anſel
mus libro de ſimilitudinib⁹ dicit. Hec eſt ꝓpria volū
tas q̄ et in inobediētia dei volūtatē ſibi aduocatam
habere nō poteſt: vt ſi q̄ratur: cur hoc vel illud velit
veraciter dicere non poſſit q2 deus vult. Que q2 dei
volūtate ꝑuatur propria dicitur volūtas. Hec ſuꝑbia
eſt initiū oīs pcti. Superbia dicitur q2 ſupra qđ non
debet gradit̄ cum ſub dei voluntate non vult eſſe. Et
qm̄ illā hō habet a ſe: nec volūtatem dei quam ſequa
tur vult habere ſupra ſe ideo aufert deo qđ ꝓprium
et ſingulare dei eſt. Solus em̄ de⁹ qcq̄d vult debet vel
le propria volūtate: que ſibi velut corona regia debe
tur quam aīa deo auferre conatur. Ex quibus patet
ꝙ duplex eſt volūtas. Una propria ꝛ mala qua ſcđm
deſideria carnis mūdi huius inheremus illecebris.
Alia eſt voluntas quodāmodo diuina et bona qua
dei nos conformamus volūtati: qua mūdi huius de-
teſtamur oblectamenta ꝛ celeſtia amplectimur. Ad
hanc hortatur beatus Johānes in prima ſua cano-
nica. ij. ca. vbi dicit. Nolite diligere mūdū neq3 ea q̄
in mūdo ſunt. Conari ergo debemus pro virib⁹ vt bo
na freti volūtate per gratiam ſine qua nichil poſſu-
mus libertemur. Gratia enim ſola eſt qua liberi veri
efficimur. Omnis quippe inquit xp̄s qui facit pctm̄
ſeruus eſt pcti. Johis. viij. Et ſpiritus vite in xp̄o ie
ſu liberauit me a lege pctī ꝛ mortis: dicit Roma. viij
ap̄ls. Reperimus nāq3 deū nos ꝑ grām liberare mł-
tipl'r. ¶ Prīo a culpa vñ roma. vi. Liberati a pctō ſer
ui aūt facti iuſtitie. ¶ Scđo a fomitis dñatione vt ro
ma. viij. Liberauit me a lege pctī ꝛ mortis. ¶ Ter-
tio a dyaboli tyrānide ꝑ crucem. Johis. xij. Iam pñ
ceps hui⁹ mūdi eijcietur foras. ¶ Quarto a mūdi ſol
licitudīe. galathas q̄nto. In libertate vocauit nos de
us. Et q̄nto ab omni penali liberauit nos corruptio

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ne: qꝛ Roma. viij. Ipſa creatura liberatur a ſeruitu-
te corruptionis in qua nūc eſt. Volūtas ꝑterea ꝛ eiꝰ
libertas gratia dĩna aſſiſtente eſt ſicut cor ꝛ velut ꝑn-
cipiū omniū ꝟtuoſarū opationū in homine: ꝛ e diuer
ſo ꝓpria volūtas oīm facinoꝝ eſt exordiū. Quãobrē
volūtas vxori aſſimilatur fecūdiſſime: que ſi deū ha
beat in maritum per ſemen verbi diuini omnia ꝟtu
tū germina nouit producere: ſi vero maligno iungi-
tur ſpiritui per ſuggeſtionem eius ſentina efficitur
cunctorum flagitiorum. Unde anſelmus libro de ſi-
militudinibus. Voluntas eſt ſic inter deum ꝛ dyabo
lum: quomodo mulier inter ſuum legitimū virum ꝛ
adulteꝝ. Uir ei ꝑcipit vt ſibi ſoli cōiungatur: adulter vt
ſibi. Si itaqꝫ ſoli legitimo ſe cōiungat legitima eſt: fi
lioſqꝫ legitimos generat. Si aūt adultero ſe cōiūxe-
rit adultera eſt: ꝛ filios generat adulterinos. Simili
ter ergo deus imperat volūtati vt ſibi ſoli iungatur.
Quod ſi facit .i. ſancti ſpiritus ſuggeſtionem velut
ſemen bonum recipit: fit eius coniunx legitima filios
legitimos parit virtutes et bona opera. Mox enim
ad imperium eius omnes aperiuntur anime ꝛ corpo
ris ſenſus ad implendum quod precepit deus. Ipſa
nãqꝫ ſcilicet volūtas aperitur ad virtutum affectio-
nes et ad volendum optãda. Memoria vero ad me
morãdum memoranda. Cogitatio ad cogitandū co
gitanda. Intellectus ad diſcernendum quid ſit volē
dum quid cogitandum vel memorandum. Animus
quoqꝫ ad charitatē dirigitur ꝛ ad alias aperitur vir
tutes. Similiter ꝛ corporis ſenſus aperiũt ad impiū
volūtatis videlꝫ Uiſus ad recte videndum. Auditꝰ
ad recte audiēdū ꝛ ceteri ſenſus ſimiliter. Item ocu
li ad vigilandum et plorandum. Aures ad verbum
dei audiendum et ſic de reliquis. Item membra vt
os ad bene loquendum: manus ad recte operãdum:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pedes ad ambulandum quō debet. Sic ꝙ vna ſola vo
luntas poſtꝙ dei voluntati eſt iūcta tot virtutes ge
nerat et bona opera. Q̄ ſi voluntas dyabolo ſe iun
xerit eius recipiendo ſuggeſtionem velut īordinatū
ſemē adultera mater effecta filios adulterinos ideſt
vicia et opera mala generat vniuerſos enim homis
ſenſus claudit ad ea que precepit deus: ꝛ pādit ad ea
que precepit demon. Ipſa nāꝙ prius aperitur ad af-
fectionem viciorum et ad ea perpetranda. Sed con
tra hec ſcio obiiciunt reformationis emuli bonum i
quiūt ad reformatores eſt reformari ſed hoc ſoliꝰ dei
proprium eſt. Vos autem gratiam reformatiōis da
re non poteſtis cur igit̄ fruſtra nos vexatis? Rūdet
alexander de halis parte tercia in materia de gratia
ꝛ vertutibus per anſelmuꝫ libro ſuo de libertate ar-
bitrij. Gratiaꝫ habere non eſt in hoīs poteſtate ſꝫ ſibi
oblatam reſpuere vel recipere. Verū q̄dem eſt hoīeꝫ
grām de ſui libertate arbitrij ſine dei munere nō poſ
ſe habere ſolis proprijs viribus. Tū iſtis nō obſtan-
tibus in poteſtate hominis eſt gratiam dei oblatam
recipere ſicuti ponit anſelmus ibidem exemplum ꝙ
ad viſum exigunt quattuor. ſcilicꝫ obiectum viſibile.
medium ſcꝫ lumen: non obſtaculum ꝛ poteſtas potē
tie viſiue ſeu oculus. Et quolibet ſublato homo nō
videret et tamen habet potentiam videndi ſola potē
tia viſiua retenta. Omnibus enim datis ſolo lumie
ſublato nihil videret. Ita de tribus alijs dicendum
eſt. Sic etiam ad videndum deum ꝛ diligendum ſup
omnia exigitur deus diligibilis lumen gratie. ne ob
ſtaculum ponatur peccati per peruerſam voluntatē
et potentie actus voluntatis libere. Nec aliquis cau
ſari poteſt adultus ꝙ gratia ſibi non datur quia con
cors omnium theologorum eſt doctrina. Facienti
quod in ſe eſt infallibiliter gratiam donari gratuite

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

non neceſſario abſolute ſ3 ex dei pacto quo ait zacharie primo conuertimini ad me et ego conuertar ad vos preterea dicit idem anſelmus libro de caſu dyaboli. Homo non dicitur non habere gratiam quia deus non dat. ſed quia homo non accipit. Preterea ſicut in naturalibus diſpoſita materia ſufficiēter a datore formarum confertur forma etiam in embrione ex grandi peccato ſacrilegū concepto. Sic a deo q̄ vult omnes homines ſaluos fieri haut dubium nr̄a annuente voluntate: gratia ei infunditur. q̄q̄ cum his ſtet illud xp̄i Johānis. xv. ſine me nihil poteſtis facere. Quod quidem verum eſt quia ſine dei ſpāli motione gratuita: nullus a morte peccati mortalis reſurgit. Sed hanc motionis gratiam deus vt in anſelmo dictum eſt nulli ſubtrahit. Et ea oblata in poteſtate eſt hominis eius motum ſeu inſtinctu3 ſequi negligere vel refutare. Quāobrem etiā prelati rebelles ſubditos per penas poſitiuas ꝛ priuatias licite caſtigare poſſunt potiſſime in his quibus ſe eiſdē prelatis ſubdiderunt. Porro ſicut pro bona libertate voluntatis ſūmopere laborandu3 eſt: ita a p̄rio ſūme a multa ꝛ propria voluntate eſt fugiendum. Cuius maliciā btūs anſelm⁹ libro de ſimilitudinib⁹ tribus aſſimilat: fonti fetido regine adultere et herbe venenoſe. Hec inquit propria voluntas initium oīs mali eſt velut fons qui in tria capita diuiditur. E q̄bus riui diuerſi ꝛ innumerabiles diriuantur: qui locis in quibuſdam ab inuicem ſeparantur. In aliquibus vero duo et duo et plures pluribus coniunguntur. Ita quoq3 propria voluntas in tria genera diuiditur e quibus vicia diuerſa et ſine numero naſcunt Que aliqñ in hoīe ſūt diſiuncta qñq3 vero duo vl' pl'a coniuncta. Propria nanq3 volūtas aut eſt in delecta

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tione aut curioſitate aut exaltatione. Delectationis genera ſunt duo principalia vnum exterius in quinqꝫ corporis ſenſibus aliud interius in anime affectioni bus. Et poſtea late deducit ꝙ ex delectatione naſcũt triginta et vnum delectationum genera in ipſis exterioribus quinqꝫ ſenſibus et in anima interius multa hijs plura delectationum genera. De exaltatione quindecim genera. Et de curioſitate que eſt ſtudium perſcrutandi ea que ſcire nulla eſt vtilitas naſcũtur ſedecim viciorum genera. Inſuper oſtendit ꝙ ex delectatione naſcitur luxuria adulterium fornicatio immundicia. ventris ingluuies: et alia multa. Ex exaltatione inanis glorie inuidia ira triſticia auaricia ⁊ ſimilia. De curioſitate inquietudo ſuſurratio detractio. ⁊c. Unde ſubdit propria nanqꝫ voluntas eſt velut quedam adultera regina que ſe cuidam regi coniunxit adultero ex quo etiam tres filios habuit. Ex his vero tribus tot alij filij et nepotes ſunt geniti. Rex itaqꝫ cum regina illa cuidam alij regi aduerſat collecto filiorum ⁊ nepotum exercitu regnum ipſius aggreſſum predatur. Hic autem exercitus ſic ſuos illius regis inuadit vt aut plures vnum aut vnus plures aggrediantur. Quoſcunqꝫ vero deuicere poſſunt vinctos ⁊ adductos in carcerem tradunt exigẽtes ab eis que nunꝙ perſoluere poſſunt. Sed omnes affecti miſerijs in carcere illo deficiunt. ¶ Rurſus ꝓpria voluntas cuidam herbe aſſimilatur venenoſe quam medicus quidam peritiſſimus progeniei cuidam primis ſcilicet parentibus comminans vt ſi ex ea comederent leproſi effecti proculdubio interirent At illi preceptis eius obedire noluerunt ſed ex eadẽ herba comederunt: vnde et leproſi effecti leproſoſqꝫ filios genuerunt atqꝫ vt medicus eis comminatus ẽ mortui ſunt. Quorum filij ſcilicet licet patres agno-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

uerunt herba illa infirmatos fuiſſe et mortuos ſe-
peq ipſos lepra percuſſos et mortuos: tamen herbā
illam ſuper omnes alias diligunt indeq cibos ſuos
vniuerſos condiunt. Mane quoq ſurgentes ex eadē
quaſi medicamento accipiunt. Sed et ſomnum ſero
capturi ſimiliter faciunt. Ita reuera eſt de herba vo
luntatis proprie quemadmodum ibi deducit anſel-
mus. Ex quibus iaʒ liquet auctoritatibus ꝙ ſit noci
ua voluntatis in malo corrupta libertas: que ſeculo
conformare nititur maligno. Quo contra apoſtolꝰ
clamat. Nolite vt oſtendat facultatem arbitrij libe-
ri et eiuſdem nolitionis facilitatem.

¶ Capitulum ſecundum docet quid ſit conformitas
in bono et in malo quō per tria vicia conformantur
ſeculo. et per tria dubia oſtendit ꝙ ſit periculoſum ī
trare religionem difformatam.

DEinde apoſtolꝰ ſe difformare a ſeculo ſua-
det ex eo ꝙ habemus ad conformandum
nos animi mobilitateʒ ex cuius corruptio
ne niſi potenter reſiſtamus faciliter nimis
conformamur huic ſeculo. Nolite inquit confor-
mari. Ubi ſcire primum opus eſt quid ſit cenformi-
tas et que ſeculi forma et ꝙ ſit deteſtabile ſe huic ne-
ꝙ ſeculo conformare. Cōformitas vt dicit ſāctus tho
mas in primo diſtinctione. xlviij. articulo primo eſt
conuenientia in forma vna. Et ſic idem eſt ꝙ ſimili
tudo quam cauſat vnitas qualitatis vt dicitur quin
to methaphiſice. Hec iſte. Secundum enim gradus ꝛ
modum participationis forme vl' qualitatis erit va
riatio conformitatis ita ꝙ vbi maior eſt vnitas for-
me ibi expreſſior eſt conformitas. Quemadmodum
prima inter diuinas perſonas et pulcherrima con-
formitas reperitur inter quas maxima eſt vnitas.
Materia vero propter eius diſtantiaʒ a ſummo bo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

no et ab vnitate ac participatione diuine pulchri-
tudinis ediuerſo turpis dicitur et informis. Quia
ſecūdum beatum Auguſtinum prope nichil ſcilicet
materia ſituatur. Forma autem ſeculi ex conſequen-
ti ipſum eſt nichil peſſimum ⁊ turpiſſimum ſcȝ pecca
tum de quo Johānis primo. Sine ipſo ideſt deo fa-
ctum eſt nichil. Et alibi: ſine me nichil poteſtis face-
re. Id eſt ſolum peccare poſſumus a nobis: omnia ve
ro alia deo mediante poſſumus. Quēadmodū igit
vicia forme deformes ſunt animarum rationabiliū
ita virtutes: vt late in ſcdo tractatu oſtēdetur capitu
lo primo forme ſūt cōptiſſime intellectualium ſpiri-
tuum. Unde ille ſe huic ſeculo cōformare conuinci-
tur qui eius facinora imitatur. Hec ſunt viciorū for-
me indecore nimis que diuinas virtutum in anima
a deo formas corrumpūt vt rationalis homo in for-
mas beſtiarū ⁊ irrationabilium quodāmodo tranſ-
formetur. Nam auaricia ardentes igni mobiles in-
conſtātia aeri et frigeſcentes inuidia aque glaciei:
et luxurie immerſi fecibus aſſimilātur terre beſtijs.
Deniqꝫ vicioſi conformati eſſe dicuntur imo modo
quodam in eas trāſformati: vt ſacra teſtatur ſcriptu
ra ſanctorum docent exempla: ⁊ philoſophoꝝ etiam
non fidelium tradiderunt precepta. Homo inqt pſal
miſta cum in honore eſſet non intellexit comparatus
eſt iumentis inſipientibus et ſimilis factus eſt illis
Hic chriſoſtomus omelia quarta ſuper matheum.
Nec homo ſi eſt peccator manifeſte dici poteſt. Cum
enim calcitres vt aſinus ſaltes vt ceruus: fremas in
mulieribꝰ ſicut equꝰ ⁊ caſtrimergiam patiaris vt vrſꝰ
impingues carnem tuā vt mulus: rapias vt lupꝰ: ira
ſcaris vt ſerpens: percutias vt ſcorpio: doloſus ſis
vt vulpes: venenum malicie obſerues vt aſpis ⁊ vi-
pera: qualiter potero te cū hominibus numerare nō

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vidēs in te talis vite caracteres. Ideo dicit hermes
trimegiſtus ad euſculepiū. Si homo per electionē
ſe mūdo inferiorem fecerit quaſi honore humanita=
tis exutus proprietatem accipiet beſtie. Eandē ob
cauſam hanc conformitatem ſecūdam vocauit ani=
marum incorporationem dicens animas virorum
non colentium iuſticiā ꝛ dijs nō obſequētium in ſe=
cunda generatione tranſire ad beſtias. Quam tranſ
lationem gregorius nycenus qꝛ platonicus platonē
excuſando intelligi debere vt premittitur dixit. Cui
concordat boetius in. iiij. de conſolatu philoſophico
proſa nona. Verſi inquit in maliciam humanā quoqꝫ
amiſere naturam: vt quem transformatum vitijs vi
des hominem eſtimare nō poſſis. Et formis talibus
laruatis mūdus iſte plenus eſt quarum tñ tres dete
riores ſunt et velut fontes ſpurciſſimi a quibus om=
nibus alijs vitijs deformitas hauritur. Superbia
ſcꝫ auaricia ꝛ luxuria: que prima Johānis ſcdo agno
ſcenda traduntur. Omne ait quod eſt in mundo eſt
concupiſcentia carnis: concupiſcentia oculorum et
ſuperbia vite. Quid enim fetidius luxuria qua cor=
pus inquinatur ꝛ anima ꝛ in ea velut ydolo preapi
derſeruitur turpiſſimo. Quo contra tertio Regum.
xv. Laudatur plurimum rex aſa in cuius commenda
tionem dicitur. Subuertit ſpecum preapi: et confre=
git ſimulachrum turpiſſimum. Quid enim anime in
decentius auaratia qua per concupiſcentiam ocu=
lorum fit de templo ſpiritus ſancti per culturā ydo
lorum malignorum ſpirituum habitaculū teſte apo=
ſtolo ad Coleceñ. tertio. Ubi dicit. Mortificate ergo
membra veſtra que ſunt ſuper terram: fornicationē
īmunditiā libidinē cōcupiſcētiā malā ꝛ auariciam q̄
eſt ydolorum ſeruitus. Quid preterea ſpiritui no=
ſtro poteſt obeſſe amplius q̄ vt ipſe a deo creatus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

totaliter ꝛ ab eo redẽptus miſericorditer per inobedientiam eius mãdatis recalcitret. Cũ tñ dei filius oriens ex alto nos viſitando factus ſit obediens vſ ad mortem: mortẽ aũt crucis philipẽſes. ij. Qui inqt cum in forma dei eſſet: nõ rapinã arbitratus eſt eſſe ſe equalem deo: ſed ſemetipſũ exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimimilitudinem homi nũ fact[9] ꝛ habitu inuentus vt homo hũiliauit ſemetipm fact[9] obediens vſ ad mortem: mortẽ aũt crucis. Formã ita hui[9] mũdi turpiſſimã fratres cariſſimi nolite concupiſcere ei cõformari nolite ſed formã religiõis noſtre ſanctiſſime que in paũptate caſtitate conſiſtit: et obedientia potius induite: qꝛ talibus xpiformes effici poſſumus ꝛ mundi huius imundi lutoſis velaminibus quiſ carere poterit. ſcdm illd. ij. Cor. iij. Cũ cõuerſus fuerit ad deum auferẽtur velamen ſcꝫ malicie libertas. Hec enim eſt ſcdm thomam ſcda ſcde. q. xcvi. cauſa cur omnes religionũ patres pmitiui ſuis qui ſeculo renũciare ſtatuerũt tria pcipaliſſima vota impoſuerũt paupertatẽ: caſtitatẽ cum obedientia. Quia per hec tria forma huius mũdi totaliter abijcitur. Nam per paupertatẽ voluntariã diuitijs ſeculi ſeu oculoꝝ cõcupiſcẽtie reſiſtitur. Per caſtitatem puram quis cõcupiſcẽtie carnis que inveneres maxime militat apte renititur. Et per obedientiam humilem ſupbe vite obuiatur. Sed qꝛ heu religionũ pfeſſores plurimi nõ ſe huic forme religionis cõformare geſtiũt: qnimmo feditatibus ſcli ſe iniſciũt: ido cõtra tales beatus Bernardus ſic inuehit in quadã epła. Labor ꝛ latebre ꝛ volũtaria paũptas: hec ſũt monachoꝝ inſignia hec vitam ſolent nobilitare monaſticam. Veſtri autem oculi omne ſublime vident: veſtri pedes omne forũ circueũt veſtri lingue in oib[9] audiuntur conſilijs veſtre manus omniformem diri

pſunt patrimonium. Et iterum in omelia/ſuper miſ-
ſus eſt. Uideo quoſdam quod ſine dolore videri non
debet poſt aggreſſam xp̄i miliciam rurſus implicari
ſec̄laribus rurſus terrenis cupiditatibus immergi:
cum magna cura erigere muros ꝛ negligere mores
ſub ꝑtextu quoqꝫ cōmunis vtilitatis verba vendere
diuitibus ꝛ matronis ſalutationes ſꝫ ꝛ cōtra impera
toris ſui edictum aliena concupiſcere ꝛ ſua cum lite
repetere. Et iterum video quod non parū doleo poſt
ſeculi pompā nōnulli in ſcola humilitatis ſuperbiaꝫ
magis addiſcere ac ſub alis humilis magiſtri gra-
uius inſoleſcere et inpatientes amplius fieri ī clau-
ſtro ꝙ fuiſſent in ſeculo. ¶ Sed dubitatur hic primo
an inducens aliquem ad intrandū religionem defor
matam taliter ꝙ in ea nō ſeruatur regula ſupra quā
fundatur religio peccet mortaliter. Hanc q̄ſtionē/mo
uet Johānes de neapoli ordinis p̄dicatoꝝ in vtroqꝫ
iure magnus libro ſuo de queſtionibus ſtatum reli-
gioſoꝝ concernentibus parte. ij. 431. Et reſpondet.
Queſtio inquit iſta diſſoluitur per terribilem male
dictionem dn̄i in euangelio Mathei. xxiij. dicentis.
Ue vobis ſcribe ꝛ phariſei ypocrite qui circuitis ma
re et aridam vt faciatis vnum proſelitum et cum fa
ctus fuerit facitis eum filium gehēne duplo ꝙ vos.
Tenetur etiam inducens qui ſcit regulam ꝛ ordinem
non ſeruari actionem de ſeruo corrupto: eo ꝙ non vi
uunt tali exemplo quin conuerſatione ſua mores in
trantis corrumpant. Sicut enim inducens ſeruum
ad furandum vel fugiendum ipſum furem facit vel
fugitiuum; vel mores eius corrumpit tenetur ſic et
inducens exempla ſibi tranſgreſſionis prefert. Sunt
enim multi modi corruptionis quos inuenis dige-
ſtis de ſeruo corruptibili libro primo et ſecundo. Et
tenetur corrumpens ad exemplum ſancti euangelij

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

actionem ſerui corrupti in duplum: vt eodem titulo ibi doli verbum paragrapho. Hec actio. Et nichilo minus vtili actione legis aquilei vt eodem titulo et libro. Sz commodius hec Johannes. ¶ Hanc etiam queſtionem ſoluit Hugo de folieto in libro de clauſtro anime exponens quādam hyſtoriam de libro iudicum. xviij. capitulo. ſic dicens. Cum aliqui de ſeculo ad domum religionis veniunt domum myche ſe reperiſſe credunt. Michas interpretatur quis ē hic Dum enim īueniunt ephot. ideſt habitum conuerſionis et conflatile ideſt verba detractionis ⁊ ſcuptile ſcz peruerſi operis exeūt qūqꝫ ⁊ recedunt admirātes huiuſmodi conuerſionē: quis eſt hic dicūt. Multi ſiquidē iſtoꝝ ſocietate peiores fiūt. Hec ille. ¶ Dubitatur ſecūdo an modus habendi conſuetus in religionibꝰ ſit ſine periculo anime. Iuxta apoſtolum rn̄det Johannes de neapoli parte ſcd̄a que. lxxix. Non ſolum a malo ſz a ſpecie mali abſtinendum eſt. Regula aūt omnis religionis precepit monachum nichil debere habere. Idem ſtatuitur tam iure canonico ꝙ ciuili. vt in autēticis de monachis. Collatione prima paragrapho. Illud quoqꝫ cogitandū. Et §. Epiſcopis et clericis. In autenticis Ingreſſi. Item in iure canonico extra de ſtatu monachorum capitulo ſecūdo vbi dicitur. Monachi nichil peculiare habeant. Et capitulo cum ad monaſterium in principio vbi dicitur. Prohibemus quoqꝫ diſtricte in virtute ſancte obedientie ſub obteſtatiōe diuini iudicij ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat. Et in fine. Nec eſtimet abbas ꝙ ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare: quia abdicatio ꝓprietatis ſicut et cuſtodia caſtitatis a deo ānexa eſt regule monachali vt contra eam nec ſummꝰ pontifex poſſit licentiam indulgere. Ad idem alle=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

gat infinita quaſi iura vt. xvi. que. prima. Si cupis eſſe. Et capitulũ. Qui vere. Et. xij. que. ſcđa Auguſtinus de vita clericorum. Non dicatis: ⁊ capitulo. Nolo vt aliquis. Et clementem recitantem paupertatem apoſtolorum. Et de ananya ⁊ ſaphira Actuũ quinto. Et ſubdit. Sciendum ꝙ pecunie nomine legis interpretatione digeſtis de verborum ſignificatione lege pecunie omnis res intelligitur que in pecuniam verti poteſt. Excipit autem ius et excuſat ab habendo proprium eum religioſum cui amminiſtratio temporalium ab abbate ⁊ prelato conceſſa ẽ vt. xviij. que. ij. Abbates pro humilitate. Et extra de ſtatu monachorum capitulo. vi. Si quis autem vbi dicitur. Qui vero peculium habuerit niſi ab abbate fuerit ei ꝓ iniuncta amminiſtratione permiſſum a cõmunione remoueatur altaris. Sed in religionibus que proprijs ⁊ poſſeſſionibus renunciauerunt: nullũ eſt peculium et per cõſequens nec ãminiſtratio peculij. Et eodem modo de religioſis habentibꝰ ꝓprietates ⁊ poſſeſſiones exceptis ãminiſtrationibus rerũ monaſterij in procurationibus perſonarum. Quid ergo dicemus de monachis ⁊ alijs religioſis q̃ theſauriſant pecunias vel alia q̃ in pecuniam conuerti poſſunt. Et quod deteſtabilius eſt qui id qđ habent occultant et a prelatis ſuis vel per manus ſecularium negociationi exponunt: quid differt a proprio habenti veſtes ſuperfluas libros habere inutiles de quibus longa eſſet narratio. Et ſpecialiter accipere ⁊ expendere non ad neceſſitatem nec ad vtilitatem: ſed forte ad voluptatem ⁊ plerũqꝫ forte ex cauſis illicitis. Sed quia ſunt qui excuſant per excuſationes in pctis patebit hoc queſtione ſequẽti. Hec Johannes.
¶ Unde tertio q̃ritur an ſufficiat ſubdito diſpẽſatio plati vt q̃dam ſe defendũt. Rñdet. q. lxxx. parte ſcđa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

idem Johānes diſpēſatio eſt prouida iuris cōmunis
relaxatiō vtilitate ſeu neceſſitate penſata vel ſic diſ-
penſatio eſt rigoris iuris p eum ad quem ſpectat ca
nonice facta relaxatio. Utraq diffinitio hābet. i. q.
ſep. verſu. rigor: ꝛ caplo ſequenti §. genera Ex quib⁹
diffinitionibus colligitur ꝙ in diſpēſatione reqritur
primo poteſtas volentis diſpenſare ibi per eum ad
quem ſpectat. Secundo ratio mouens ad diſpenſan-
dum vnde dicit prouida. Nam prouida deliberatio
tione in diſpenſationibus procedendum eſt. vt extra
de trāſlatione prelatorum caplo fui. Et notat domi-
nus innocentius extra de renunciatione cum inter ꝓ
latum in gloſa finali dicens. Si nō ſubeſſet iuſta cā
quantumcūq diſpenſaret papa non conſulerem cle-
rico qui iurauerat ꝙ ageret contra capitulū alioqn
potius diſſipatio ꝙ diſpenſatio dicenda eſt. Tercio
ꝙ is cum quo diſpenſatur neceſſitatē patiatur. vnde
dicitur in diffinitione neceſſitate penſata. Quarto ꝙ
id ſuper quo diſpenſatur non ſit contrarium iuri. vñ
dicit in diffinitione iuris cōis relatio non deſtructio
Quinto ꝙ ſecundum ius fiat vnde dicit canonice fa
cta. Sexto ꝙ vtilitas cōis in diſpenſando procuret:
vnde dicit vtilitate penſata. Quecūq harū cauſarū
vel conditionum defecerit deficit diffinitio ꝛ per cō
ſequēs diſpenſatio: Hec iohānes. Ex his elicere vi-
detur idem doctor terribiles propoſitiones contra
multos religioſos non habētes omnia in ꝯmuni vi-
de eum ſi placet doctorē late de hoc. ¶ Quia igitur
hēm⁹ fratres chariſſimi magnā animi noſtri mobili
tatem ad conformādum nos sclo. Uia eīn noſtra na-
turā habꝫ ſpeculi ꝛ facilit ei cui ſe adplicauerit ꝯfor
mari incipit. Idcirco nolite queſo ꝯformari huic ſe-
culo ſed voti⁹ trino ſācte religionis voto ꝯformemi
ni vt poſſit tādē de vobis dici illō apli ad rōnos. vi.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Gratias deo ꝙ fuiſtis ſerui pctī obediſtis aūt ex corde in eā formā doctrine in qua traditi eſtis liberati aūt a peccato ſerui facti eſtis iuſticie.

¶ Terciū capitulū ꝙ forma ſeculi eſt omni luto imūdior ſicuti ⁊ ipſa peccata rōne multiplici.

Temū tercio ſuadet apl's vt religioſorū nullus cōformari velit huic mūdo. Ubi notandum ꝙ ſeculū cum ſit mūdus pro do aliqualr mēſuratus accipit mřiphārie. ¶ Primo dicitur architip⁹ principalis ſcilicet et exemplaris aliorum mundorū. De quo boetius de couſolatiōe libro tercio metro nono. Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipſe mūdū mēte generis. ¶ Secūdo modo dicitur ipſa vniuerſitas rerum creatarum. Tercio modo homo ſeclaris ī vicijs viuens. Unde demon dicitur princeps mundi huius Johannis. xiiij. qui in xp̄o nil habuit de hijs dicit Johānis prio. In mundo erat quo ad primum ⁊ mundus per ip̄m ſcūs eſt quo ad ſcōm et mundus eum nō cognouit quo ad terciū. Et ſclo huic nullus ſe ꝯformare debet. quia videmus in ſeculo peccatoꝝ feditatem. Nam preter triplicia vicia que ſūt dicta. adhuc infinita pene viciorum ſunt in ſeculo fedamīa. Quod beatus iohannes vbi ſupra breui perſtringit oraculo cum dicit. Mundus totus in maligno poſitus eſt. Idcirco beatus Jacobus primo capi. e contra deſcribēdo verā religionem ita diffinit. Religio munda ⁊ īmaculata apud deum et patrem hec eſt viſitare pupillos et viduas in tribulatione eorum ⁊ īmaculatū ſi cuſtodire ab hoc ſeculo. Propū eſt igr huic ſeculo ſe ei conformantes maculare ⁊ defpare. Nec mirū cū eius tota forma ſit īformitas qꝫ pctis referta ⁊ plēa. Un̄ longe amplius ipſe mund⁹ qui ſic īnqnat eſt fugiend⁹ ꝙ ſint vitāde alie malie corpales

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

feculente. Septem enī de cauſis ſordes viciorū ſunt
immūdicijs alijs peiores. Nam inqnāt fedius: corrū
punt deterius fetorē diffundūt latius: tāgūt intimi⁹
adherent fortius ab eis cauetur difficilius et ſubie-
ctū reddūt deo abhoīabilius. Inqnāt fedius ſordes
ſcl'i eo ꝙ inqnatiōes quarūcunqꝫ aliarū ſordiū quaſi
nihil ad iſtas ꝯputant xp̄o atteſtāte q̄ ait mat. 15. nō
qḋ itrat ī os coīqnat hoīez ſʒ qḋ ꝓcedit ex ore hoc coī
qnat hoīem. Et poſt pauca illud declarādo ſubīfert
De corde exūt cogitationes male homicidia adulte
ria fornicationes furta falſa teſtimonia blaſphemie
hec ſūt q̄ coinqnāt hoīem. Conſtat aūt mundum his
ſordibus vbiqꝫ eſſe plenū. Corrūpūt iſte ſordes dete-
rius ꝙ̄ ſordes corpis. Quāuis enim ꝯmune ſit ſordi
bus proprium ſubiectum corrūpere hoc tamē ſordes
viciorum faciunt amplius quia aīam nobiliſſimam
dei inſignitā ymagine inficiunt vulnerant ⁊ ſpoliāt.
Quaobrē beſtiarum ſordibus comparātur vicia Jo
helis primo vbi dicit. Cōputruerūt iumēta in ſtercore
ſuo qḋ btūs Gregorius exponit de viciorū ſordibus.
¶ Fetorē inſuper ſuum diffūdit latius qꝛ vſqꝫ ad me-
diam regionem aeris vel qndecim cubitus vltra om
nia montiū cacumina. Jn cuius euidentia mūd⁹ olī
per aq̄ diluuium a ſordib⁹ pctōrū purgatus legitur ⁊
per ignis diluuium in fine ſcl'i per idem ſpacium mū
dandus creditus imo eius fetor vſqꝫ ad angelos ſā-
ctos aſcēdit ⁊ ad dei ſedez in celo ampireo. Jdeo eze
chielis. xxxij. dicitur. Jrrigabo terram fetore ſangui
nis tui .ſ. peccati ſuper montes. Quod ideo dr̄. Qꝛ
non ſolum per plana mundi ſed etiam vſqꝫ ad celi al-
ta fetor iſte diffunditur. Tangit et intimius quia ca
meram ſummi regis maculant in corde anime vbi ſe
dem ſibi ſoli conſtituit rex glorie ⁊ vbi eidem in vaſe
cordis parari debent cibi anime cum qua delicias q̄

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rit ⁊ cenare ſi ſibi aperitur ⁊ mundo clauditur. Cau ſatur hoc iſte qui ait ezechielis.xiiij. Fili hominis vi ri iſti poſuerunt immundicias ſuas in cordibus ſuis Et ideo lamentatur grauius ad ipſum chriſtus mat thei.xxiij. dicens. Ue vobis ſcribe et pharisei ypocri te qui mundatis quod de foris eſt calicis et perapſi-dis: intus autem eſtis pleni rapina et omni immun-dicia. Phariſee cece munda prius quod intus eſt ca-licis et perapſidis vt ſit quod de foris eſt mundum. ¶ Adheret proinde hoc lutum peccatorum fortius ꝙ turpitudo alia. quia per nullum hominem quinim mo nec per angelū deleri poteſt peccatum et macula anime niſi per dei miam ⁊ potentiam ꝙꝙ ad hoc v ta tur libero arbitrio hominis quod tñ ſepe reſiſtit dei vocationi gratuite. Hic ezechielis.xxiiij. dicit turpa te anime. Immundicia tua execrabilis eſt mundare te volui ⁊ nō es mundata a ſordibus tuis. Aiaduer-tite igit fratres chariſſimi ꝙ fortis viciorum adhe-ſio: quam vix deus dicitur poſſe abſtergere. ¶ Caue tur p̄terea difficilius ab hijs ſordibus qꝛ ab alijs ca-ueri poteſt ab his vero nunꝙ ⁊ preſenti ſeculo totalr Unde iob nouo. Si lotus fuero quaſi aquis niuis et fulſerint velut mundiſſime manus mee: tamen ſordi-bus intinges me. Ubi gloſa. Nec vite nec lacrime ꝑ fecte mundos reddunt dum durat hec corruptio. Quod ideo dicitur quia ſemper renouantur ſordes iſte. ¶ Reddūt poſtremo ſubiectū deo deſpectabilius non enim chriſtus paupertatem non corpoꝝ īfirmoꝝ ſordiciē nec leproſos quibus miſericorditer locutus eſt et eos tetigit horruiſſe legitur. Sed viciorum hu ius ſeculi turpitudinem vſqꝫ ad mortis amaritudieꝫ perſecutus eſt. In cuius typum olim de deo legitur creberrime ꝙ abhominabantur vicia que ſoli deo abhominationē faciunt. Abhominati ſunt ī ꝯfuſiōeꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dicitur oʒee nono. Pctōres videlꝫ: ꝛ facti ſūt abhoīa
biles ſicut ea q̄ dilexerunt. Et abhoīatio dñi cogita-
tiones male. Victime impioꝝ abhoīabiles dño pro-
uerbioꝝ. xv. Cui ſe cōformans propheta dicit. Ini-
quos odio habui ꝛ abhominatus ſū iniq̄tatem legē
autē tuam dilexi. Iſte ſūt imūdicie pctōꝝ: quibus
pn̄s mūdus plenus eſt. Quāobrē nolite cōformari
huic ſcl'o: qđ fedititatib⁹ tot deformatū eſt. ¶ Ob pre
dicta etiam patet cur ſeries ſacre ſcripture in pleriſ-
ꝗ mundū ſeu ſcl'm cōparat luto a quo pſalmiſta libe
rari petijt cum ait. Eripe me de luto vt non infigar.
Et reuera forma ſcl'i apte luto comparatur ex cauſa
triplici. ¶ Primo qꝛ inquinat turpiter quo ad cōcu-
piſcentiam oculorum ſeu auariciam. Unde ſapie. xv.
Luto viltoꝛ vita eius ſcꝫ pctōris. Unde auguſtinus
libro de quinꝗ ſeptenis. Per gulam coꝛ inficitur ꝛ
quaſi humectatur: per luxuriam cōcultatur: ꝛ ſeptem
capitalia ibidem enumerans cōcludit. Ita in lutum
redigitur vt iam miſer dicere poſſit infixus ſum in li
mo profundi et non eſt ſubſtantia. Ueni in altitudi-
nem maris et tempeſtas demerſit me Cumꝗ huic li
mo profundi animus infixus fuerit et luto coinqui-
nationis et immundicie obuoluta euelli nequaꝙ po
teſt niſi ad deum clamet ꝛ eius conſilium poſtulet de
quo propheta loquitur dicens. Expectans expecta-
ui dn̄m ꝛ intendit michi. Et exaudiuit preces meas
et eduxit me de lacu miſerie ꝛ de luto fecis. Cui di-
cto hoc conſonat Senece ſua ſexta epiſtola. Opifi-
ces per quorum manus ſterile terre genus et infir-
mum purgatur videbis quanta fuligine obliminan-
tur. At quia iſta aurum ꝛ argentum magis inqui-
nant animos ꝙ corpora: et in poſſeſſionem eorum ꝙ
in artifice plus ſordium eſt. ¶ Secundo comparatur
vicium ſeculi luto quia detinet molliter ꝛ inde forti-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ter quo ad concupiſcentiam carnis ſeu luxuriam. Eſt em̄ de luxuria ſicut de bitumine quod ſecūdum yſidorū. xvi. ethimologiaꝝ. tam tenax eſt ꝙ nec aqua nec ferro corrumpitur. Et ſecūdum eundem in ſyria limus eſt paſſim a terra eſtuans cuius natura eſt ardens ⁊ igni cognata. Sic peccatum precipue mala conſuetudine introductum tenet fortiter a deo vt nec aqua lacrimaꝝ nec ferro queat ſolui penitentie. A terra limus iſte emanat ſcꝫ ab imperfectione corporis et propter eius cōcupiſcentias cognata eſt igni infernali. ¶ Comparatur tertio ſeculum luto: q꞉ ſubmergit miſerabiliter quo ad ſuperbiaꝫ vite. Quāuis enim in luto quis aſcendere geſtiat: tñ aſcenſus iſte fit in re deſcēſus: etiam ſi homo neſciat. Pari modo eſt in ſuperbie vicio in quo ⁊ ſi ſcḋm ſuam eſtimationē videat quis aſcendere ſcḋm illud pſalmiſte. Superbia eorū qui te oderunt aſcendit ſemper: ad yma tamē inferni reuera tales noſcuntur deſcēdere. Unde pſalmiſta. Aſcendunt vſqꝫ ad celos ⁊ deſcendunt vſqꝫ ad abiſſum. Quātumcūqꝫ lutum fuerit denſius tanto homo mergitur miſerabilius. Ideo talis qui huic immerſus eſt ſeculo illud eiuſdem prophetie gemendo poteſt dicere. Infixus ſū in limo ꝓfundi: ⁊ nō eſt ſubſtantia.

¶ Quartū capl'm ānumerar. xv. argumēta deformatoꝝ clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ q̄bus ſe tuentur ne a forma ſeculi recedāt. Et primum ſoluit argumentū vbi obijciunt complexionis debilitatem.

QUāuis aūt religioſoꝝ plurimimi qḋ cuꝫ gemitu moueo ī trāſgreſſionū fecibꝰ ꝑſatis ſint imerſi valide tñ vt illḋ dñice pene grauiſſimū impleāt. Qui ī ſordibꝰ eſt ſordeſcat adhuc: ⁊ vt ꝯformes ſint ſcl'o neqꝫ apponūt iniq̄tatē ſup̲ iniq̄tatē ne in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dei intrēt iuſticiā addunt excuſatiōes in pctis atq̧ ſi
bi ⁊ aliȷ̃s ꝯ reformatiōes cudūt ⁊ texūt argumēta ca
lidiſſima. Quātū vero memorie occurrūt apd diuer
ſos clericos ſclares ⁊ monaſticos reformationi reſi-
ſtētes qndecim excuſatiōes in ſūma repperi. ¶ Qui-
dā em̄ i ſe fieri ſāctā reformationē refugiūt ⁊ dicūt ꝓ
pter hūane nature mō fragilitatē. Aliȷ̃ ꝑꝑvite repte cō
ſuetudinē. Aliȷ̃ propter plator vt dicūt malā volūtatē
Aliȷ̃ ꝓpter rei inuiſe nouitatē ſeu ſingularitatē. Aliȷ̃
dicūt eā differēdā vſq̧ ad gn̄alē reformationē. Aliȷ̃
propter cauēdū ordiū ꝯfuſionē ⁊ multiplicitatē. Aliȷ̃ ꝓ
pter p̄cedentiū patrū auctoritatē Aliȷ̃ ꝓpter ſuperio
rum que fieri poſſe videtur diſpēſationē. Aliȷ̃ pp neceſ-
ſariorū victus ⁊ amict⁹ defectionē. Aliȷ̃ propter no-
bilitatis vel ſtatus perſone dignitatē. Aliȷ̃ pp pſona
rū q̄ in dei ſeqretur officio paucitatem. Aliȷ̃ propter
pacis que timetur turbationē. Aliȷ̃ propter inuitor ne ſe
quatur peiorationem. Aliȷ̃ propter procurandar rerum
religioni neceſſariorū faciliorē ſubuētionē. Aliȷ̃ pro
pter reformatorū in modo procedēdi inordinatiōez.
Hee ſū fabulationes quas narrāt iniq̄ ſed non vt lex
dei. propter quas ſe huic ſc̄lo cōformare non deſinūt
Hec ſunt quindecim iacula malignorum hominū q̄-
bus maior virtutum omnium charitas in ſuis quin-
decim operationibus extinguitur quas de ipſa tra-
dit prima corintheos. xiȷ̃. apl̄s vbi dicit. Charitas
patiens eſt benigna eſt ⁊ ſimilia. Hec ſunt etiā ſcuta
peccatoruȝ peſſima quibus leuiathan ſerpēs tortuo-
ſus ſuum tueri conſueuit corpus miſticum. De quo
iob. xli. dominus ad iob de turbine dixit. Corp⁹ eius
quaſi ſcuta fuſilia compactum ſquamis ſeſe p̄menti
bus vni vna coniungitur ⁊ nec ſpiraculū incedit per
eas. Quod btūs Gregorius libro moralium. xxxiȷ̃.
ſic ad nr̄m exponit ꝓpoſitū. Dux ſȝ tn̄ cū labitur fragi-

le ſolz eē vas omne qđ fuſile eſt. Scuta ꝙ ſi ſūt fuſilia in ſuſcipienda ſagittarum ꝑcuſſione robuſta ſūt ſʒ caſu fragilia. Jctu quidē ferientiū minime penetrant ſed ſuo ſe lapſu. ꝑ fragmenta diſſoluunt. Corpus do leuiathan iſtius id eſt omnes iniq̄ quia ꝑ obſtinationem duri ſūt ſed vita fragiles ſcutis fuſilibus ꝯparantur. Cum enim verba ꝓdicationis audiūt nulla correctionis iacula ſe penetrare permittunt: qꝛ in omni peccato quod faciunt ſcutum ſuperbe defenſionis opponunt. Nam cum talium quiſqꝫ de reatu ſue iniq̄tatis arguitur non mox cogitat quō culpā emendet ſʒ quid in adiutorio ſue defenſionis opponat. Ut autē videatur ꝙ ſint fragilia ſuperius contra reformationem tacta motiua ſoluenda ſunt ſingula. ¶ Ad ꝑmū vbi obijciunt humana fragilitatem nature non poſſe. ſ. portare regulam et ſtatuta reſpondetur primum ꝙ ordinis cuiuſlibet approbati modus viuendi tam infirmo ꝙ ſano eſt regulariter humane complexiōi accōmodatior ꝙ ſit vita ſecularium. Deducit hoc eleganti ſtilo helynandus in epiſtola de reparatiōe lapſi ad galtherum apoſtatam monachū. Quid inq̄d ordinem noſtrum accuſas intollerabilis duricie: profecto non ordinis ſed accuſantis eſt viciū. Necꝫ enim ordo ita durus eſt vt ſit iacceſſibilis duricie aut ipoꝛtabilis aut contra naturam alioquin nec ordo eſſet ſed tu fluidus es. Preterea quid magis ſecundum naturam ꝙ ordinate viuere. At nulla vita ordinatior ꝙ noſtra. Jbi eniʒ omnia iu numero ꝛ pondere et mēſura diſponuntur. Jbi cibus et quies et ſomnus ad ſufficientiam naturalem indulgentur. Jeiunia vero et labores et vigilie a nemine vltra vires extorquentur: ſed omnia menſurate fiunt. ¶ Semplici enim victu et veſtitu vita ſuſtentatur natura fouetur conſeruatur ſantas. Denicꝫ quid naturalius quid ſanius

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

illo ſibi ꝛ potu gn̄e ad cuius apparatū ſola natura ꝛ
cocus eſt ꝛ medicus. Quis pane triticeo ꝛleguminī
bus bene coctis famē nō expellat? Jeiunꝰ ſtomachꝰ
raro vulgaria cōtempnit. Aīa ſaturata calcabit fa-
uum oīa vero eſuriens et amaꝝ ꝓ dulci hēbit. Pro
babile eſt vt ait ſeneca qđ natura deſiderat ad ſupuꝫ
cua ſudat. Taceāq ad ſeruādū ſanitatē nihil eſt effi-
caciꝰ ꝙ cibi ꝛ potꝰ idēptitas cōſeruata. Uaria enim
fercula variarū ſunt naturaruꝫ. Oīs aūt tꝉis varie-
tas parit humoꝝ regugnātiā ꝛ oīs humorum repu
gnantia repugnat ſanitati. Unde elegātiſſime ꝛ pru
dētiſſime rn̄dit quidā de nr̄is adoleſcētibus beluacē-
ſi ep̄o eū interroganti vn̄ ꝯtigeret ꝙ ſanior ꝛ pulchri
or eſſet in clauſtro ꝙ ſolebat eſſe in mundo. Quia in
qt vniformiter viuo ꝛ decenter. De quoꝝ p̄io habeo
ꝙ ſanꝰ ſim de ſcđo vt pulcher ſim. Jn ſc̄lo aūt viuebā
tā deformiter ꝙ multiformiter. De quoꝝ p̄io turpi-
tudo naſcit etiam corpalis. De ſcđo egritudo perre-
xit ꝙ ep̄us q̄rere dicēs. Quid ergo comediſti hodie
ſatis inqt. Quid heri ſimilit ſatis. Non quero inqt
de q̄titate ſed de qualitate. Quid camediſti heri qđ
hodie. Heri inqt comedi piſa ꝛ olera hodie olera et
piſa. Cras aūt comedā piſa cū oleribꝰ poſt cras ole-
ra cū piſis. Hec de elimēdo. Huic concordat macro-
bius ſcđo ſaturnaliū vbi diſputat an cibꝰ ſimplex di-
geſtibilior ſit ꝙ ml̄tiplex. Et rn̄det quidaꝫ ph̄us ꝙ ſic
multiplici ratione. Uidemꝰ em̄ ꝙbeſtie ſimplici cibo
cibate ſunt ſaniores qm̄ multiplici cibo cibate. Jtem
qꝛ ſimplex citius digeritur ideo medici infirmis dā
tur ſimplicia. Jtem quia ſicut multiplex potus plus
ledit: ſic ꝛ de cibo multiplici. Jdem qui ſimplici cibo
cibatur citius perpendit vnde infirmetur. Jtem ſto-
machus vniformius laborat ꝛ per conſequens forti
tius in ſimplicem cibum ꝙ in varium.

homo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Secūdo rn̄deo ad obiectionē aut religioſus talis eſt infirmus aut ſan⁹. Si infirmus obiectā caſtitatē ⁊ voluntariā paupertatē bene pōt tenere ita ꝙ oīa habeāt ꝯia. De abſtinētia aūt ieiunio ⁊ aliis cerioniis ꝑ diſpenſationē facilit in oī religiōe ſubuenire pōt ꝑlatus. Si vero ſan⁹ eſt excuſatio eſt in pctis vt pȝ ex hūana potētia ex dei coaſſiſtētia et ex ꝯplexiōis valore. Nam natura hūana non adeo debilitata eſt quin multa poſſit etiam in abſtinentiis quas tepidi cānt. Amplius manifeſtum eſt hoc in magnis ⁊ lōgis abſtinentiis quas ſuſtinent inuiti in carceribus q̄s ſubeunt alii pro tuenda ſanitate. Quas faciunt ⁊ fecert boni viri ⁊ ꝙ amplius eſt ſex⁹ fragilis quas tolerāt milites in exercitibus et obſeſſi in caſtris et quas exhibent philocapti circa mulierum obſequia. Sic igitur pro diuitiis aut honoribus pro ſanitate corporꝭ aut fedis delectationibus filii ſeculi tanta ſuſtinent. cur non corpus exercendo erit in abſtinētiis pro eterna glorio obtinenda et penis euadendis etnis. Probant enim ſe homines nunc in proiiciendo lapidem nunc in curſibus ⁊ luctaminibus nūc torneamentis et haſtiluſionibus ſi vix eſt qui vires corporis tentare velit quid valeant. Multe enim vires latent in humano corpore quas nullus experitur niſi acriter tentauerit. Ignoſce iuhuit beatus Bernardus domine ignoſce diſſimilamus tergiuerſamur et in hiis que ad te pertinent vix eſt q̄ velit experiri quid poſſit. ¶ Ex dei etiam aſſiſtentia preſumēdum eſt multū de viribus corporeis exemplo apoſtoli philippē. 4 dicentis. Omnia poſſum in eo qui me cōfortat vnde ſctūs Thomas. ii. ii. q. vltia. arti. vltīo dicit de itrāt is religionem. Poteſt inq̄t conſiderari religionis ingreſſ⁹ ꝑ comparationē ad vires ei⁹ q̄ eſt religiōeȝ ingreſſurus et ſic non eſt locus dubitationis de igreſ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſu religionis quia illi qui religionem ingrediuntur non confidunt in ſua virtute ſe poſſe ſubſiſtere ſed auxilio diuine virtutis ſcḋm illud yſaie. iiij. Qui ſperāt in dn̄o mutabūt fortitudinem aſſumēt pēnas ſicut aquile currēt ⁊ nō laborabunt :ābulabunt et non deficient. ¶ Ex complexionis valore idem elicitur qꝫ ꝙuis ad diu viuendum modo humana natura nō tm̄ ſe extendant ſicut ante diluuium tn̄ humana complexio non a deo lapſa eſt quin ad magnas abſtinentias ſe poſſit extendere ſi aſſit humanumvelle. Tradit hoc ſctūs thomas ſuper. iij. diſtin. xxxij. que. articulo. iij. Querit enim an fomes vel concupiſcentia in quibuſdam plus ⁊ in quibuſdam minus inueniatur. Et arguit in. iiij. articulo ante oppoſitionem ꝙ ſic. Sicut corruptio inquit fomitis ex peccato primi parentis procedit ita ⁊ alie penalitates vt paſſibilitas mortalitas ⁊ hmōi. Sed alie penalitates ſēper in homine creſcūt quāto humana natura longius a primo parēte procedit ꝑ ſuggeſtionē gn̄ationis. Et cōiter dr̄ ꝙ homines ſunt nunc breuioris vite ⁊ minoris ꝟtutis ꝙ antiquitus. Rn̄det ibidem dicendū ꝙ alie penalitates vt paſſibilitas mortalitas ⁊ huiuſmodi non ſunt modo magis in homine ꝙ antiq̄tus fuerūt a tp̄e diluuij. Unde etiam ⁊ dauid de hoibus ſui tp̄is loq̄tur dies annoꝝ nr̄oꝝ in ip̄is ſeptuaginta anni. Sed veꝝ eſt ꝙ ante diluuiū homines diutius viuebat virtute diuina hoc faciente ad gn̄is humani multiplicationē. Hec ille. Huic ꝯcordat ſagaciſſim⁹ ille dn̄i alberti magni diſcipulus vlricus ſcꝫ de argētina in ſūma ſua libro. vi. tractatu p̄mo cap̄lo vltio ita dicēs circa eandem materiam. Nec eſt inq̄t veꝝ ꝙ quidā dicūt naturā humanā ſcḋm tp̄a plus ⁊ pl⁹ deficere ꝙ lꝫ circa originē mūdi ꝟtute dina hoies diuti⁹ cōſeruati fuerint in vita propter generis hūani mul

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tiplicationem ⁊ propter ſcie̅tiarum ⁊ artium per experientiam inuentione̅: tame̅ hoc ceſſante ante multa ſecula inuenit prefinitum tempus humane vite q: adhuc manet quod dicitur i pſalmis dies annoru̅ noſtroꝝ in ipis ſeptuaginta a̅ni. ⁊c. Hec ille. Ex quo p3 cu̅ ſctu̅s Thomas prope tp̄a noſtra vixerit ⁊ prefatus vlricus ꝙ co̅plexio non eſt a deo lapſa vt accidioſi garriunt. Sed feruoꝛ ad bonum qui i ptāte hominis eſt lapſus eſt. Et ideo non mirum ſi ſe huic ſeculo confoꝛmare cupiunt.

¶ Quintu̅ capl'm qn̄ obiiciu̅t co̅perta̅ co̅ſuetudinem ſoluit qn̄ co̅tra ſtatuta monaſtica co̅ſuetudo excuſet et qn̄ non oſtendeno.

AD ſcdm motiuu̅ cum obiiciu̅t vite reperte co̅ſuetudinem. Reſpondetur Primu̅ ꝙ co̅ſuetudo nulli ſufragatur vbi no̅ eſt ex ro̅nabili ca̅ introducta. Vn̄ augu. ad inqſitiones ianuarij. Oia talia q̄ neq3 ſctāꝝ ſcripturaꝝ auctoꝛitatib⁹ ꝯtinent nec in ꝯciliis epoꝝ ſtatuta iueniu̅tur: nec ꝯſuetudie gn̄alis eccl'ie roboꝛata ſu̅t: ſ3 diuerſoꝝ locoꝝ diuerſis moꝛib⁹ inuinerabl'r variant ita vt vix aut nu̅q̄ oio iueniri poſſit cauſe q̄s i eis ꝯſtitue̅dis hoies ſecuti ſint vbi facultas tribuit ſine aliq̄ dubitatio̅e reſeca̅da eſtimo. De hoc vide infra capi. v. tracta. ij. Deinde dico ꝙ ꝯſuetudo tra̅ſgredie̅di votu̅ caſtitatis paup̄tatis ⁊ obie ⁊ alioꝝ q̄ ſub p̄cepto cadu̅t nu̅q̄ lege̅ face̅ p̄t q̄ pctm̄ excuſet: ſ3 poti⁹ q̄ noxa̅ augeat. Nec ꝯſuetudo ſ3 coꝛruptela dice̅da eſt q: t'lis ꝯſuetudo co̅tra lege̅ dinam e̅ q̄ p̄cipit vouete, ⁊ reddite dn̄o deo vr̄o oe̅s vt d3 in ps. Immo d iteratis actib⁹ ꝯ ꝯſtitutione̅ ſcriptu̅ humana̅ an lege̅ abrogēt: querit Hu̅bertus ſup̄ pꝛologo co̅ſtitutionu̅ ſui oꝛdinis p̄dicatoꝝ ſic. Utru̅ p̄ ꝯſuetudine̅ aliquid poſſet minui de ſcriptis ſtatutis: ſicut per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cōſuetudinem aliqua ſūt addita. Reſpondet ꝙ non. Si enim cōſuetudo talis preceſſit ſtatutum nō debet amplius ſeruari. Si autē ſequitur aut incipit aut reiteratur hmōi actus cōtrarius cōſtitutioni. Aut ſit hoc ſine diſpenſatione ⁊ ſic eſt corruptela ⁊ non conſuetudo. Aut ſit cum diſpenſatione ⁊ ſic non inducit cōſuetudo: qꝛ ſicut dicunt iura nullus actus inducit cōſuetudinem niſi cum ſit eo aīo vt inducatur cōſuetudo. Hec ille. Ad idem ſunt duo famoſiſſimi canonum doctores extra de ſtatu monachoꝝ. cum ad monaſterium ſcꝫ Hoſtiñ. ⁊ Johānes an. in nouella dicētes. Sicut cōtra votum non valet ꝯſuetudo ſic nec contra religionem ⁊ eadem rōne non eſt diſpenſatio ſed diſſipatio: qñ ſcꝫ ſine rōne aliquid ꝯtra regulam et ſtatuta attētatur: dicente yſidoro ꝙ lex eſt illud qḋ ratione cōſtiterit. Huic cōcordat Johānes de neapoli parte pͥma. q. xcvij. vbi querit. An ingrediens monaſterium in quo comedebantur carnes et alie obſeruantie non ſeruabātur correcto ſtatu monaſterij teneatur ad obſeruātiam quā ibi non inuenit nec ꝓfeſſus eſt. Reſpondet ꝙ ſic ꝙ obſeruare tenetur non obſtāte ꝙ per abuſum ibi religio lapſa eſt. Alias ꝗd valerent viſitationes correctiones emēdationes et reformationes: que ſuper ſtatu religioſoꝝ fiunt ī capitulis gñalibus ⁊ ꝓuincialibus. Extra de ſtatu monachoꝝ capitulo in ſingulis regnis. Nec iſte ingrediens in aliquo grauatur ſi cogitur obſeruare promiſſionem emiſſam de regula obſeruāda. Immo per ſe debet laborare vt deformitas mōaſterij aliqñ ad formā debitam redeat. Notat ꝑterea dñs innocentius eandem queſtionem extra de regularibus capitulo periculoſo. Ubi ne moniales diuagentur precipiunt artiſſime recludi ꝗꝙ in regula nichil contineatur de hoc nec profeſſe ſint de incluſione.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Querit preterea idem Johannes de neapoli parte ſcda. q. xxx. Quid ſi aliqui intrauerunt monaſteriu in quo comedebãtur carnes ſed poſtea correctũ: non dat carnes ⁊ alias maiores auſteritates ſeruat: nun qd monachꝰ eas ſeruare tenetur ſcdm pmariam inſti tutionem. Rñdet ſcdm innocẽtiũ ſup eodẽ de regula ribus. Si loquaris de iure poſitiuo: vł de iudicio ec cleſie credimus ꝙ ingrediẽs qui anteꝙ profiteretur diligenter debuit attendere quid promitteret: nec ſe debuit ſine deliberatione ad ignota obligare tñ ex quo profeſſionem fecit in vtroqꝫ iudicio etiam dei ſẽ per tenebitur illam regulam obſeruare vt. ij. que. iij Conſtituit. Et extra quod metus cauſa. Cum dilec tus vbi canonici inſulares cogũtur ſeruare regulã ciſtercienſem. Jtẽ aut dicit ſe bona intentione intraſ ſe aut mala. Si bona ductus ſpũs ſancti qđ ⁊ debꝫ vt extra de regularibus licꝫ et. xix. q. ij. due ſic vnctio do cuit eum de omnibꝰ. Ut extra de ſacra vnctione capi tulo vnico. Si mala nõ eſt audiẽdus. Eſt ⁊ alia rõ qꝛ pſumitꝛ ꝙ qñ regulã talẽ elegit ꝙ plene deliberauit de onere ⁊ artitudie vel leuitate ipius regule immo quod plus eſt qꝛ ſi tũc plene nõ deliberauit poſtea de liberare nõ põt. xviij. q. ij. Dilectiſſimi confitemur. Tamen ſi impotẽs eſſet ad ordĩnẽ tolerãdum ꝙ poſ ſet ſecum diſpenſare de minori religione. Ut extra de regularibꝰ. Significatum eſt. Hec Johannes. Dicit preterea nicholaus papa diſtinctione pma. Mala cõſuetudo non minus ꝙ pernicioſa corruptela vitã da eſt. Que niſi citius radicitus euellatur in priuile giorum ius ab impijs aſſumitur: et incipiunt preua ricationes et preſumptiones varie celerrime nõ cõ preſſe pro legibus et priuilegiorum more perpetuo venerari. Ne autem velamen malicie quidam hic accipiant qui dicunt ſe non teneri niſi ad modum vi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

uendi quem reperiunt tempore ſue profeſſionis: ita
enim plurimi grauiter decipi videntur etiam in di-
uerſis ordinibus maiores. Notādum prout dicit ſā-
ctus Thomas ſecūda ſecūde queſtiōe. clxxxvi. q̄ ad
peccatum mortale religioſum ligant. ¶ Primo tria
principalium votorum tentio ſcilicet paupertatis ca
ſtitatis ⁊ obedientie. ¶ Secūdo alia a prefatis trib⁹
in regula contenta ligant ad mortale ſcilicet vt non
cōtemnātur. Quia q̄uis religioſus non teneatur eē
perfect⁹ tenet̄ tñ ad ꝑfectionem tendere cui contra-
riatur perfectionis contēptus. Contemptus em̄ re-
gule directe contrariatur profeſſioni per quam ali-
quis vouit regularem vitam. ¶ Tertio ad mortale
obligat omne preceptum in regula ⁊ conſtitutioni-
bus profeſſis ſcriptotenus datum. ¶ Quarto eodem
modo ligat preceptum a prelato oretenus factum.
Ratio huius et precedentis eſt quia contra talia fa-
cere eſt contra votum tranſgredi. ¶ Quinto dicit vl-
ricus in ſumma libro. vi. tractatu. iiij. que. xv. q̄ ino-
bedientia comiſſa etiam contra ſimplex mandatum
prelati nō dico preceptum poteſt fieri mortale pecca
tum ſcilicet cum hoc facit ex tali comtēptu auctori-
tatis prelati q̄ intendit ei non obedire etiam ſi preci-
peret illud quod mandat ¶ Sexto dicit idem ibidem
ſtatuta aliqua ſunt ſub precepto ſiue hoc per verba
exprimatur ſiue conſtet per hoc q̄ tanq̄ principalia
fūdamenta ordinem illum in ſpeciem religionis cō-
trahentia ſint ſtatuta vt inuiolabiliter obſeruentur.
Et in illis tranſgreſſio ponderanda eſt ſicut ⁊ in pre-
ceptis diuinis quia ſi fit contra preceptum eſt morta
le peccatum. Et preter preceptum eſt veniale pctm̄.
¶ Septimo etiam tenetur religioſus ſub pena pecca
ti mortalis ad omnia alia que ſunt ſub precepto iu-
ris diuini vel humani fideli indicta cuiq̄. Si quere-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

retur quid ſi aliquis ſecularis videt monaſteriū diſſolutum monachos ſplendide comedere ⁊ ſimilia cogitat ꝙ hunc ordinem bene poſſet ſuſtinere et ingreditur: nunquid poſtea compellendus eſt ad aſperitatē regule obſeruādam. Reſpondetur ſecūdum raymūdum in ſumma libro primo titulo. viij. de voto §. ſcdo. Item pone vbi ponit eundem caſum indiſtincte dico ꝙ non poteſt redire ad ſeculum ſed debet remanere quia dolus aliorum vel ſimplicitas vouētis nō excuſat in talibus. Item ibi dicit indiſtincte dico ꝙ nō poteſt redire ad ſeculum ex quo fecit ibi profeſſionem. Sed vtrum cogatur ibi manere? Diſtingue aut erat iuriſpiritus aut ignarus. ¶ In primo caſu non poteſt recedere quia intelligitur ſe obligaſſe non ad id quod fiebat: ſed ad id quod fieri debebat. ¶ In ſecundo caſu ſubdiſtingue aut fuit ei explanata aſperitas regule: et tunc idem quod in iuriſperito. Aut nō et tunc ſi credebat eos regulariter viuere et ad illam aſperitatem ſe voluit obligare non ad maiorem et hoc expreſſit non cogitur ibi manere ſed tranſibit ad alium ordinem quem valeat ſuſtinere. Si vero non expreſſit credo ꝙ debeat manere: nec poteſt allegare dolum vel deceptionem quia ſic melior fit ſua conditio ⁊ poteſt magis imputari fatuitati ſue quia non examinauit vt debuit. Probantur hec extra de regularibus. Super eo conſulti: ſecūda queſtione tertia. Conſtituit extra ꝯmetus cauſa. Cū dilectus. Extra de conuerſione qui ex parte veniens. Idem per oīa dicit Hoſtiē. Ad idē eſt vvillermus in gloſa raymūdi vbi primo: imo Hoſtieñ libro. iij. rubrica. xxxi. de regularibus §. iij. ad quid teneatur verſu ſed et tenetur. Addit dicens ꝙ religionem ingreſſus ſi non fecit profeſſiōem et ſteterit per annum in religione tenetur ad profeſſionem faciendam. Extra

c. ij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de regularibus. Statuim⁹. Quā ſi p̄ſtare noluerit p̄
ciſe cogēdus eſt ſi in loco illo quē intrauit ſuabat re
ligio vt p̄miſſū eſt. In hoc caſu nec ipſe obligauit ſe
exp̄ſſe ad religionem ſeruandā ſed ſimplicit intrauit
nichilominus cogendus eſt non tñ p̄ciſe. Sed vt vel
ꝓfeſſionē ibidē ab initio inſtitutā faciat ⁊ religiōez
ſeruet vel locū exeat ⁊ penitus dimittat. In quo nec
abuſus contra ius nec numer⁹ defendit annorū. Hec
ille. Nota tñ ꝙ in caſu iſto hoſtiē. vltimo talis eſt ꝓ-
feſſus tacite ſecundum noua iura. Ex q̄bus patz ꝙ p̄
lati vel auctoritatem eorum habentes poſſūt inuitis
religioſis ⁊ ſubditis ſuis modis pretactis imponere
iugum regule ⁊ conſtitutionum ſcd̄m que ſunt ꝓfeſſi
Patet etiam ꝙ latiori iure artari poſſunt religioſiq̄
in locis reformatis profeſſi ſunt vel deformatis ⁊po
ſtea ſe ad vitam laxiorem dederunt in alio loco etiaꝫ
eiuſdem ordinis ad idem eſt ſanctus Thomas in. 4
diſtinct. xxxviij. ⁊ dominus albertus ibidem dicētes
ꝙ votū interpretatiuū obligat ſicut ⁊ oreten⁹ emiſſuꝫ
Uocant auteꝫ interpretatiuū votū cū adultus poſt tē
pus ꝓbationis in monaſterio ſtetit. Et vt Thomas
addit tenent tales in omni caſu ad tria vota religio-
nis principalia. Et q̄uis ibidem addat ſancus Tho
mas ſic de interpretatiue profeſſis. Ad alias iq̄t obſ
uātias quarum trāſgreſſio ex diſſimulatiōe prelato
rum inducitur qui dum videntes non corrigunt idul
gere videntur: non vident obligari ⁊ precipue ſi ſint
ſimplices qui talia diſcernere ſufficienter neſciunt.
Et albertus ibidē dicat diſſimulatio legatorū ⁊ alio
rum prelatornm videtur cōceſſio vel indulgentia in
hac parte. Iſtis tamē non obſtantibus nihil iſta ſuf-
fragantur religioſis qui paupertatem voluntariam
in vera omnium ſuorum temporalium bonorum reſi
gnatione ſeu ꝯmunicatione nō ſeruare dinoſcūt quia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ibi deficit vnum de tribus ſubſtãtialibus ad qꝺ qlibꝫ ꝓfeſſ⁹ tenetur. Nec ſepefatis iuuare pñt hij religioſi qui aſtringi ſolent per ſuos ſupiores in actis ſuorũ caploꝝ ⁊ in correctionib⁹ alijs ſeu viſitatiõibus ad alia extra tria ſubſtãtialia qꝛ tũc nl'la fit diſſimilatio Nichil autem penitus ſe tueri poſſunt per dictas auctoritates hij religioſi qui ꝯviſitatores aut refor̃atores requiruntur vt regulã ꝯſtitutiones etiam quo ad minora ſeruent. qꝛ tunc nec prelatorum diſſimulatio nec indulgentia adeſt. Item aduertendum ꝙ dicti doctores loquũt in caſu quo quis non fecit profeſſionẽ ore talis enim ⁊ ſi in facie eccl'ie poſt annum ſtãs feciſſe p̃ſumit ꝓfeſſionẽ: tñ in foro ꝯſciẽtie min⁹ obligari videtur ⁊ ad pauciora ꝙ qui ſolemnit ⁊ publice emiſit votũ. Cõſuetudo ꝫ corruptela verius nullum decipiat ne ipſa cecatus ſe conformet ſecularibus.

¶ Sextum capitulum qñ obijciunt prelatorum pctã oſtendit ꝙ ꝓpt̃es reformationi eorum actiue nullus reſiſtere debet.

AD terciã obiectionẽ qua recuſãt qdã reformari pp̱ p̃latoꝝ ſuoꝝ malã volũtateꝫ nũc rñdedũ ẽ. Quidã. n. qñ p̃ſerti abbates ſuos aut p̃latos alios vidẽt ſpãles domos ihitare locl ſclarib⁹ ꝯuerſari lautioribus cibis frui ⁊ ſimilia q̃ tamẽ volunt ꝙ ſubditi ſui reformẽt cũ ſubditos repiunt ceruicoſos ⁊ rebelles. Talib⁹ p̃latis certe tenentur in reformatione ſbditi obedire mltiplici rõe. ¶ Prio qꝛ rẽ bonã ſbdito ⁊ pficuã iponũt. ſ. bñ viuere qꝺ nulli obeſt ſꝫ cuilibꝫ ꝓdeſt. Vñ tali recalcitrare eſſꝫ ſe bono morali ⁊ meritorio irrõnabilit p̃uare. Et licꝫ talis p̃lat⁹ male viuat tñ alios cogit benefacere. Et ſcꝺꝫ Auguſtinũ Felix neceſſitas que ad meliora cõpellit. Quis. n. prudens bonum panem ab iracundo piſtore non gratis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

reciperet quando infamis neceſſitate vel alias indi
gens eſſet. Multi preterea boni ſutores ſunt qui ma
los calcios portant et tamen alijs optimos ꝯficiunt
Sic multi ſũt epi prelati curati ⁊ p̃dicatores mali q̃
tñ alijs iubent bene facere. Talibꝰ obediendum eſſe
mandat etiã xp̄s Matth. xxiij. vbi dr̄ tunc ihūs locu
tus eſt ad turbas ⁊ diſcipulos ſuos dicẽs. Sup cathe
dram moyſi ſederũt ſcribe ⁊ phariſei. Oia ergo q̃cũ=
ꝗ dixerint vobis ſeruate et facite ſcd̄m vero opera
illoꝝ nolite facere. Dicũt ⁊ nõ faciũt alligãt eni one
ra grauia ⁊ importabilia ⁊ imponunt in humeris ho
minum digito autem ſuo nolunt ea mouere. Pretea
vt dicit hugo de. xij. abuſionibus clauſtralium tres
ſunt ſp̄es negligentium prelatorum. Quidam ſunt q̃
male viuũt ⁊ ſubiectos bene viuere cogũt. q̃dã q̃ ma
le viuũt ⁊ ſubiectos male viuere volunt. Quidã qui
bene viuũt ⁊ ſubiectos male viuere ꝑmittũt. Iſti exẽ
plo p̃cedũt ſed non increpando delinquũt. Licet eniꝫ
bene viuãt neceſſe tamen eſt vt de grege ſibi cõmiſſo
dño gregis rationem reddant. Illi vero qui male vi
uunt et ſubiectos bene viuere cogunt errantes reuo
cant q̃tum eſt in iuſſu verborum. Qui autem male
viuunt et ſubiectos male viuere volunt eitam gregẽ
ſibi commiſſum vna ſecum occidunt. Prelati ergo q̃
mali ſunt ⁊ tamen ſubiectos beneviuere volunt vnũ
actum debitum ouibus impendunt videlꝫ ꝙ paſcant
oues verbo ⁊ forte tpali ſubſidio licet non paſcãt exẽ
plo. Hec quidem ex ſuppoſitione dicta ſint cum ſcilꝫ
conſtet prelatum eſſe maluꝫ. Sed certe prelatus qui
reformare ſubditos laborat ex hoc non nec alijs in=
differentibus que ad bonum et ad malum poſſunt ĩ=
terpretari debet maliuolus ymo potius beniuolus
iudicari. Alioquin ſubditi temerarij iudicij nephas
incurrunt dicente domino matthei ſeptimo. Nolite

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

iudicare ꝛ nō iudicabimini. Super quo dicit beatus Auguſtinus. Hoc loco nichil aliud precipi eſtimo niſi vt ea facta que dubia ſūt quo animo fiant i meliorem partem interpretemur. De hijs autem que non poſſunt bono animo fieri ſicut ſunt blaſphemie ꝛ huiuſmodi nobis iudicare permittitur de factis autē medijs que poſſunt bono et malo animo fieri temerarium eſt iudicare maxime vt condamnemus. Utitur preterea prelatus ſiue bonus ſiue malus ſit iure ſuo quando mandat ſubdito vt ſe huic ſeculo non conformet ſed iubet ſeruare ea vota regule et conſtitutionum que diſtinxerunt in profeſſione labia ſua. Inſuper etiam apud ſubditum eſt voti debitum quādo ſe promiſit obedientiam ſeruare prelato ſuo ſecundum regulam et ſtatuta.

¶ Septimum capitulum quando obijciunt reformationem eſſe nouitatem et ſingularitatem oſtēdit que ſit bona nouitas et ſingularitas que ſit mala.

AD quartam obiectionem vbi dicunt reformationem eſſe rei nouitatem ꝛ ſingularitatem in hoc ipſi ſuam cecitatē manifeſtāt ꝛ ignorātiā. Nouitas .n. nō ſp̄ in malo ſꝫ ſepe i ſacra pagina i bono accipitur ymo null⁹ reformari pōt abſqꝫ iduitiōe noue forme vn̄ toto viſu cordis ſtudere dn̄t religioſi q̄ten⁹ inouētur ſpū. Seruiam⁹ iqt ap̄ls rōanos ſeptīo i nouitate ſpiritus et non in vetuſtate littere. ¶ Aſſumere itaqꝫ quinqꝫ nouitates ſacra docet ſcriptura. Primo nouitatem cordium in penitendo de vita preterita quā nouitatem deus promittit ezechielis ſecundo. Dabo vobis cor nouum. ¶ Secundo nouitatem oris qua verbum vite predicemus et cantemus quam chriſt⁹ promittit matthei vltimo. Linguis loquentur nouis Et in pſalmus. Cantate domino canticum nouum.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Tertio nouitatem conuerſationis de qua prima Corinth. v. Expurgate vetus fermentũ vt ſitis noua conſperſio. ¶ Quarto nouitatem bone fame ⁊ nominis: de quo yſaie. xlij. Uocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. ¶ Quinto nouitatem vite de qua Hebreoꝝ. x. Habentes itaq₃ fiduciã in ſanguine eius qui iniciauit nobis vitam nouam.

¶ Sciant tñ reformationis emuli ꝙ nouitas cũ a ſãctis vituperatur doctoribus importat aliquid quod nec a ſacris approbatum eſt ſcripturis nec ab eccleſie ſancte vſibus. Certum aũt eſt ꝙ reformare mores ſcd̃m regulam ⁊ ſtatuta per eccleſiã approbata diutine nichil mali ſed maiorẽ viuendi perfectionẽ importare dinoſcitur. Non ergo nouum eſt ꝙ a ducentenis annis ab hijs traditum eſt ⁊ practicatũ patribus quos tota vbiq₃ in vita ⁊ doctrina colit vniuerſalis eccleſia. De ſingularitate pari modo ſe pandũt eſſe aut maliuolos aut ignorantiſſimos. Singularitas eñ prout importat vicium quẽadmodum ſanct⁹ Thomas. ſcd̃a ſcd̃e. q. clxij. arti. iiij. ad quartũ. et habet a beato Bernardo quidam eſt gradus ſuperbie. Quia quintus humilitatis gradus eſt tenere qđ cõmunis regula monaſterij habet cui opponitur ſingularitas. per quam ſcʒ aliquis ſanctior vult apparere alijs. Hec ibi. Uideat hic mentis compos ꝙ apđ religioſos ſingularũ eſt ⁊ dr̃. Primo qui non vult tenere qđ cõis tenet regula monaſterij nõ dr̃ qđ communis tenet vita monaſtrij qꝛ in monaſterio ſepe multitudo monachorũ nõ ſeq̃tur quã profeſſa eſt regulam ſed poti⁹ vitam imitat᷑ mũdanã ⁊ huic ſcl'o ſe ꝯformare nititur totis virib⁹. Ad ſingularitatẽ etiã exigit᷑ vt quis ſanctior velit apparere ꝙ̃ exiſtat. Hoc certe vicium ypocriſis importat et ſuperbie aut inanis glorie nedũ in religioſo ⁊ monacho ſed etiam in quoli-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

det xp̄iano fidem profeſſo. Et vt ſingularitas que ſonat in vicium quid ſit pateat clarius aduerte dicenda infra in fine obiectionis decime. Et iterum verba beati Bernardi in libro de gradibus ſuperbie. de cuius quinto gradu ſic loquitur. ¶ Quintus ſequitur gradus ſingularitas. Turpe eſt enim ei qui ſe ſupra ceteros appareat: vt valeat dicere. Non ſum ſicut ceteri hoim nō tñ melior eſſe ſtudet: ſed videri. Nō melius viuere ſed videri viuere. Plus ſibi blanditur de vno ieiunio quod ceteris prādētibus facit q̄ ſi cum ceteris ſeptem dies ieiunauerit. Cōmodior ſibi videtur vna orattūcula peculiaris q̄ tota pſalmodia vnius noctis. Inter prādēdū crebro ſolet oculos iactare per menſas vt ſi quē minus comedere viderit: victum ſe doleat et incipiat idipm crudeliter ſibi ſubtrahere quod neceſſarium victui p̄uiderat indulgendum plus metuēs glorie detrimentū q̄ famis cruciatum. Ad omnia deniq̧ ſua ſtrēnuus: ad cōia vero piger. Uigilat in lecto dormit in choro. Cūq̧ aliis pſallentibus ad vigilias tota nocte dormitet: poſt vigilias aliis in clauſtro quieſcentibus ſolus in oratorio remanet. Cum autem ex his que ſingulariter ſ; inaniter agit apud ſimpliciores ei⁹ opinio excreuerit: dū miſerum beatificant ipſum in errorē inducūt. Credit naq̧ q̄d audit ⁊ quod intendat nō attēdit. Obliuiſcitur intentionē dum amplectitur opinionē. Quiq̧ de omni alia re plus credit ſibi q̄ aliis in hoc ſolo pl⁹ aliis q̄ ſibi. Et q̄cq̄d de ſe laudatum nouerit nō ignorantie aut beniuolentie laudatoris: ſed ſuis meritis arroganter aſcribit. Hec ille. Ecce quis ſingularis ſit monachus pertinētiſſime deſcribitur. Seruare autē regulā ⁊ ſtatuta a ſanctis cōfirmata patribus ab eccleſia vniuerſali approbata ⁊ practicata a viris que olī prudentia pollebant ⁊ virtutibus hoc non eſt ſingu-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

laritatis incurrere viciū ſ3 ſub voto deo reddere pro
miſſū. Nec de ſingularitatis vicio deb3 notari q̄ ſup
alios opa ſuperogatiōis i victu vel amictu exercēt.
niſi faceret illud propter iactantiam vel ſuperbiā vt
ſe ceteris p̄ferat q2 ſic eſſ3 viciū ſupſtitionis vt d̄t ſctūs
Thomas. ij. ij. Si aūt hec facit inq̄t ideſt pp macera
tionē carnis vel ad hūiliationē ſpūs ad virtutē tem
perātie ptinet. Vn̄ auguſtinus dicit. lib. iij. capl'o. vi.
de doctrina xp̄iana. Quiſq3 reſtrictius rebus p̄tere
untibus vtit̄ q̄ habeant mores eorū cū quib9 viuit
aut intemperās aut ſuperſticioſ9 eſt. Et ita p oīa di=
cit Bonauentura libro de pfectione euangelij capi.
xij. In cuius rei euidentiam vt primo dialogorū re=
fert beatus Gregorius. Cum inter ſeculares in alpi
bus cōuiuans ſanctus honoratus nollet carnes cōe
dere purus exiſtens ſecularis ⁊ de ſingularitate a cō
ſodalib9 corrigeret̄ exiuit mācipiū volēs aquā hau
rire p ſitulam quā in mōtibus vbi cōſueuerūt hoīes
audire de piſcibus non eos videre intrauit piſcis mi
raculoſe: qui ad ſancti viri plura poſſet valere pran=
dia. Per quod certe dominus approbauit ſingulari
tatem ſupererogatiōis et temperantie non ſingula=
ritatem ſuperſtitionis et ſuperbie. Ex quibus aper
te iam couincit̄ nullum reformationi beniuolū cenſe
ri debere ſingularem aut inuentorem nouitatum q2
ſe ſeculo conformare volentes religioſi tepidi et pa=
trum ſancita contemnētes vetera potius ſingulares
ſunt vocandi. Poſſēt autem iuſtius cauſare fratres
reformati contra ſibi aduerſātes fratres opulētos ⁊
notare de ſingularitatis vicio charitati inimiciſſio
quo propria ſua communibus anponunt monaſterij
rebus. De qua ſingularitate habes infra capit. xij.
Aduertant preterea antiquorum ſtatuta non inoua=
re cupientes illud caſſiani de inſtitutis monachorū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

libro primo dicentis ſic. Generali oim̄ conſtitutioni paucorum non debet preponi nec p̄iudicare ſentētia Illis enim debemus inſtitutis ac regulis indubitatam fidem et indiſcuſſam obedientiā per omnia commodare non quas paucorum voluntas intulit ſed ſecundum quas vetuſtas tantorum tp̄m et innumeroſitas ſanctorum patrum concordi diffinitione impoſteros propagauit.

¶ Octauum capitulum quando obijciunt eſſe expectandum reformationem vſq; ad generalez reformationem eccleſie oſtendit q̄ hoc ſit callide reformationem refugere.

Ad quintā q̄ñ arguūt reformationē eē vſq; ad gñalē ecclie reformationem differēdā. Cur inquint tales a nobis potiꝰ q̄ ab alijs reformationis rigor īcipit. Nū q̄d nō eiuſdē profeſſionis ſumus cuius ⁊ alij. Reſpondet q̄ tūc ſolum velle reformari quando alij omnes reformantur eſt nunq̄ velle reformari niſi in valle ioſaphat tēpore extremi iudicij. Quia tunc omnes q̄dem reſurgemus ſed vt ait apoſtolus non omnes immutabimur. prima corinthi. xv. Interim enim q̄ mūdus ſtabit iuxta verbum domini multi erunt vocati pauci vero electi. Erit q̄ ſemper eccleſia iuxta parabolam euangelicam velut ſagena in mare ex omni genere piſcium ideſt bonorum ⁊ malorum congregata que cum impleta fuerit. quod erit in die iudicij ad litus ducta ex ea eligentur boni in vaſa patrie celeſtis mali vero foras mittentur. Exibunt enim tunc angeli primum et ſeparabunt malos de medio iuſtorum et mittent eos in caminum ignis ardentis matthei. xiij. Tunc inquit ibidem chriſtus mittet angelos ſuos ⁊ colligēt de regno eiꝰ oīa ſcādala ⁊ eos q̄ faciūt iniq̄tatē ⁊ mittēt eos ī caminū ignis. tūc iuſti fulgebūt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſicut ſol in regno patris eorū. Interim itaq̃ in agro
eccleſie ſimul creſcit zizania ⁊ triticū. zizania aūt per
uerſorū religioſoꝝ vbi per ſupiores eradicari pñt ſi
ne eradicatione tritici ſcilicȝ bonorū virorū per ſupe
riores fieri dēt. Quibus ſicut olim ꝓphete rōne pa
ſtoralis officij dr̄ a deo illud iheremie prio. Ecce cō
ſtitui te hodie ſup gentes ⁊ ſuper regna vt euellas ⁊
deſtruas ⁊ diſperdas diſſipes edifices ⁊ plantes. Ite
rum ſtatus cuiuſlibȝ religiōis lapſe ē velut ager qui
olim optimo ꝟtutum ſemine fuit cultus et hodie vr
ticis et vepribus ac ſpinis viciorum multis eſt occu
patus. Superiores igitur ⁊ dñi agri iſtius religio-
nis aut ſemper ſinent mala ſuccreſcere aut emunda-
bunt agrum iſtum. Si ſemper ſinant ſic grauiter pec
cabunt dicente ſcriptura prouerbiorum. xxiiij. Per
agrum hominis pigri tranſiui ⁊ per vineas ſtulti vi
ri et ecce totum repleuerant vrtice operuerant ſuperfi
ciem eius ſpine ⁊ maceria lapidum deſtructa erat.
Quod cum vidiſſem poſui in corde meo ⁊ exemplo
didici diſciplinam. Vſq̃ quo piger dormis .ſ. eradica
re vſq̃ quo de ſomno ſurges. Si autē aliqñ reformā
dus eſt religionis ager cur non modo ne poſteriora
fiant deteriora p̄oribus. Niſi forte q̃s deſperatus vi-
cia licēt creſcere pmittat. Qđ nequaꝙ faciēdū docȝ
exēplū i vita ſpatrū vbi iuuenis deſperat⁹ de quodā
agro zizanijs pleno ſe dormitum inṫ agrū poſuit. ſȝ
pater veniēs ⁊ cauſā deſperationis emūdāde pcipi-
ens iuueni ait. Fili vade ⁊ cotidie tm̄ emunda latitu
dinis q̄nte corpuſculū tuū ꝓtenditur ſic ꝙ ante pauco
rū menſiū tp̄s totū agrū mūdabis. ¶ Preterea aut
vbiq̃ ſimul pōt in ordine vel in eccleſia fieri refora-
tio aut non. Non primum quia vt patuit ſupra nun-
ꝙ vbiq̃ ſimul fiet reformatio ⁊ infra impoſſibilitas
planius docebitur tractatu. ij. capitu. xiiij. Si non ⁊

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

alicubi inchoanda eſt reformatio: cur non ibi potius incipietur vbi ſuperioribus quibus eſt diſpẽſatio cre dita incipiendum eſſe videt. In hoc cum ſit opus et auctoritas prelatorum non ſubditorum malis volũ tatibus ſed prelatis obediendum eſt ſeu viſitatorib⁹ aut reformatoribus nec a ſubditis tunc prelati ſunt iudicandi. Sunt enim a deo miſſi quibus chriſtus di cit luce decimo. Qui vos audit me audit q̃ vos ſp nit me ſpernit. Qui autem me ſpernit ſpernit eum q̃ me miſit. Poſtremo dicere nolo reformari niſi alij omnes reformantur eſt in effectu idem ac ſi dicat. Nolo perfici ſiue in bono virtutum augeri aut in re gnum celorum intrare niſi alij idem faciant. Ergo ſi alij hoc nolunt tu vis eſſe miſer cum alijs iuxta illud vulgatum. Solacium eſt miſeris ſocios habere pe narum. Hoc autem extreme dementie eſſe videtur ⁊ in religioſo valde graue peccatuꝫ quia hoc eſt ſe vel le conformare nimis ſeculo et eſt nolle tendere ad ꝑ fectionem. Ad quam tamen tentionem omnes tenẽ tur religioſi prout ex ſolutione ſcdi argumẽti patuit ¶ Nonum capituluꝫ quando obijciunt reformare eſ ſe ordinem diuidere ⁊ notam perſonarum in eo ponẽ declarat contrarium ſcilicet ꝙ hoc ſit ordinem vni re et edificare.

Ad ſextum vbi quidam reformationem ab nuunt propter cauendam confuſionem ⁊ di uiſionem ordinum virtualiter duo tales ti ment ſequi ex reformatione: vnum ꝙ non reformati apud ſeculares confunduntur tanꝙ diſpa res et difformes a reformatis. Nos inquiunt non reformati in comparatione reformatorũ vilipendi mur calumniamur et velut ethnici reputamur et pu blicani. Qua ex conſideratione reformationem odi entes et ſeculo conformari cupientes dicunt nõnũꝙ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ad reformatorem ⁊ ſimiles illud Sapientie. ij. Opprimamus pauperem iuſtum ſit fortitudo noſtra lex iniuſtitie. Circũueniamus iuſtum quoniã inutilis ẽ nobis: ⁊ contrarius eſt operibus noſtris ⁊ improperet nobis peccata legis ⁊ diffamat in nos peccata diſcipline noſtre. Grauis eſt nobis etiã ad vidẽduꝫ q̄m diſſimilis eſt aliĳs vita illius. Ita certe opere loquũtur hodie irreligioſi et ſi non verbotenus. ¶ Reſpondetur ꝙ hi religioſi quibus intẽtatur reformatio aut habent et ſeruant ea que de neceſſitate ſalutis ſũt ſeruanda in ſuo ordine. Et tunc a nullis debent haberi pro publicanis et ethnicis. Poſſunt tamen ⁊ artari debent ad obſeruandum ea que ſunt profeſſi ⁊ ſine ꝗbus tria ſubſtãtialia diu nõ queunt ſubſiſtere prout in reſponſione ſecũde obiectionis dictum eſt. Nec a prudentibus quorum iudicium ſolum ponderanduꝫ eſt: habentur pro talibus. Et ſi imprudentes aliter iudicant de eis non mirum quia teſte ſcriptura ſtultorum infinitus eſt numerus. Optimi etiam viri plerũq̄ a malis apud maliuolos iudicantur ſiniſtre. Sciunt preterea viri boni ꝙ in quolibet ſtatu ac religione ⁊ ordine quolibet non omnes ſunt perfecti. Sꝫ in eis ſicut inter ſeculares ſunt gradus ita vt quidã ſint boni: aliĳ meliores: ⁊ quidam optimi Non ergo ſequetur iſti reformati ſunt meliores ergo vos qui adeo ſtricti non viuitis ⁊ tamẽ ad ſalutem neceſſaria ſeruatis eſtis mali. Nec obſtat verbum Bede ſuper iſto mathei. vi. Nolite ſolliciti eſſe dicentes quid mãducabimus. Sic videntur argui hi qui ſpreto victu vel veſtitu lautiora ſibi vel auſteriora pre his cũ quibus viunt alimenta querunt vel indumenta. Nã ad hanc auctoritatem bonauẽtura libro ꝺ perfectione euangelice paupertatis ita reſpõdet. Verum dicit qui enim viam communem ſpernit male facit.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Qui vero eam non ſpernit tamen ſe amore eterne vite diſtrictius affligit memor vocationis ſue melius facit. Et ideo beatus Franciſcus filios ⁊ diſcipulos ſuos ad hanc ſingularitatem inuitauit informando ad ieiunium poſt epiphaniam dicens. Qui eam ſcilicet quadragenam dierum ieiunare voluerit ſint benedicti a domino ⁊ qui nolūt non ſunt aſtricti. Diſtrictiora enim ieiunia perfectioribꝰ ſūt emulanda. Hec de Bonauētura. Et certe verendum ne in talibus contra reformationem murmurantibꝰ lateat in corde vermis inuidie vel peccatum ypocriſis aut ſuperbie quo vult videri bonus vel melior ꝙ non eſt immo ⁊ diſplicet ſibi profectus fraterne gratie. Hec non ex gratia procedunt ⁊ charitate: immo ex vicio: quia prima Corinth. xiij. dicitur. Caritas nō ambicioſa non querit que ſua ſunt non irritatur non cogitat malum non gaudet ſuper iniquitate congaudet autem veritati. Si autem religioſi in monaſterijs non reformatis nō ſeruāt ea que de ſalutis neceſſitate ſūt ſeruāda nō mirum ſi a cūctis eſtimātur miſeri. Ipſi eñ ſi nomini religionis ſatiſfacerēt merito laudari deberēt. Iuxta illud pſalmiſte. Scđm nomē tuū ſic ⁊ laus tua. Poſtremo ipſi religioſi ſi in eccleſia ſunt velut ſal poſiti quibus bono exemplo mores aliorum condiendi forent ſed ſi ſal infatuatum fuerit dicit xp̄s Mathei quinto ad nichilum valet vltra niſi vt mittatur foras ⁊ conculcetur ab hominibus. Imputēt ergo ſibi ſi iudicātur ſicut ⁊ ſunt. In obiectione preterea p̄dicta alij obijciūt videlꝫ ꝙ per reformationem quorūdam ⁊ non aliorum conuētuū ordo diuiditur ⁊ duo videntur ordines. Melius fortaſſe arguerent ꝙ apud reformatos vnus reſuſcitatur ordo: et apud deformatos nullus ma-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

net ordo ſed ſerpentinus horror inhabitat. Sed eſſe
conſtat ex .xii. methaphiſice ꝙ quilibet ordo ⁊ religio
quelibet ac multitudo bene diſpoſita neceſſario exi-
git vt tendant ad finem aliquem certum ſui ordinis
⁊ vt inter ſe leges certas ſeruēt ſuppoſita talis mul-
titudinis. Sic enim ſi bene viuunt alias ibi eſſet or-
do nec vnio ſed diuiſio et confuſio vt dicit beatꝰ Dio
niſius de diuinis nominibus capitulo quarto. Exem
pli gratia de exercitu bene ordinato. Qualis autem
finis ſpecialis ſit cuiuſlibet religionis ⁊ quomō eiꝰ
ſuppoſita ſe habere debent ad inuicem docetur in re-
gulis ⁊ ſtatutis eorum. Cum igitur reformatio ad
hanc vnitatem pricipaliter tendat dicere ꝙ reforma
re eſt ordinem diuidere inſania plenum eſt ⁊ amētia
Immo reformate viuere eſt viuere ⁊ ordinate ſe in
dei exercitu ⁊ ducere ſequēdo ſui fundatoris: ⁊ victo
riam ꝯtra hoſtes obtinere. Sic enim de deuotiſſima
religione preimitiue eccleſie dr̄ actuū .v. Erant vna-
nimiter omnes in porticu ſalomonis. Ceterorum au
tem nemo audebat coiūgere ſe illis ſꝫ magnificabat
eos populus. Magis autem augebatur credentiuꝫ
multitudo virorum ac mulierum in dn̄o. Et ita ho-
die fit vt docet experientia tam apud religioſos ꝙ̄
apud ſanctimoniales bene reformatas quicꝗ dicāt
conformatores ſeculi et reformatorum emuli.

¶ Decimum capitulū qn̄ ſe iactāt viuere vt pr̄es eo
rū diſtinguit de malis ⁊ bonis pr̄ibꝰ ⁊ auiſat ne teme
rarie iudicet quis de locis reformatis.

AD ſeptimum motiuum in quo auctorita
tem precedentium patrum in ſuo ordine
allegāt qui taliter vixerūt vt viuunt ipſi
Reſpōdetur eis ꝙ aut loquūtur de p̄mis
ſui ordinis patribus: aut de modernis tranſgreſſori
bus. Si de primis qd̄ non credo quia alias loquētes

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vt iudei perfidi eiſdem datum mererētur reſponſum a xp̄o recipere. Nam iudei xp̄o primo reformatori reſiſtentes dixerūt Johānis. viij. Pater noſter abraam eſt. Quibus reſpondit xp̄us. Si filij abrahe eſtis opera abrahe facite. Ubi gloſa. Factis probate non verbis. Et ſanctus Thomas in poſtilla ſuper eodē dicit. Signum hoc ponit xp̄s debite filiationis. Signum quippe debite filiationis eſt ꝙ aliquis aſſimiletur ei cuius eſt filius. Sicut em̄ filij carnales vt plurimum ſolum ſcd̄m carnem aſſimilātur patribus ita ꝛ filij ſpirituales ſi ſunt vere filij debēt ſpirituales parētes imitari ſcd̄z illud epheſios. v. Imitatores mei eſtote ſicut filij cariſſimi. Deformati autem religioſi opera patrum ſuorum primitiuorum non faciunt. ergo non ſūt filij eorum nec gloriari poſſūt de patribus ſuis. Unde xp̄s tales filios alloqtur tanꝗ illegitimos ſicuti iudeis Luce. iij. dixit peccatoribus. Ne ceperitis dicere patrem habemus abraam. ſed facite dignos fructꝰ penitētie: qꝛ iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonū excidetur ꝛ in ignem mittetur. Si preterea reformationis inimici iterato cum iudeis replicauerint dicendo: nos ex fornicatione nō ſumus nati vnū patrem habemus deum. Audiāt tales xp̄i quod ſequitur reſpōſuz. Si deus pater veſter eſſet diligeretis me vtiqꝫ. Ego enim ex deo proceſſi ꝛ veni: neqꝫ enim a meipſo veni: ſed ille me miſit. Quare loquelam meam nō cognoſcitis: qꝛ non poteſtis audire ſermonem meum. Uos ex patre dyabolo eſtis et deſideria patris veſtri vultis facere. Ille homicida erat ꝛ in veritate non ſtetit. Nouit altiſſimus norūt etiā reformationem practicantes ꝙ veraciter dicta xp̄i verba locum habeāt in inuitis ꝛ religioſis rebellibus. Porro ſi tales pro auctoritate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

al'ezā: patres moderni tēporis qui eſſencialia trāſ
greſſi ſunt ⁊ ꝑcepta ſui ordinis. Hoc primum reſpon
ſum habeant ꝙ mortui de quorum vitijs aperte non
conſtat iudicium cordium cognitori cōmittendū eſt
non temere a viuis diffiniēdum: quo animo plura
regule ⁊ cōſtitutionum nō obſeruauerūt. Pie enim
credi poteſt multos animum habuiſſe ea ſeruandi: ſi
hi cum quibus degerant prelati ea omnino ſeruāda
mandauiſſent ⁊ multitudo fratrum ſine qua plures
cerimonie ſeruari nequeūt talia practicaſſent. Nulli
ꝙ dubium quin ſemper aliqui in quibuſdam mona=
ſterijs ſeruauerūt tria eſſēcialia modis eis poſſibili
bus ⁊ alias duras ordinis plures cerimonias quem
admodum hodie in vtroqꝫ ſexu in multis reperitur
locis ꝙ plurimū deformatis. Immo ꝓ preſenti oēs
in nō reformatis exiſtētes monaſterijs iudicare trāſ
greſſores ſue regule ſuperbia nō caret aut ei eſt pro=
ximum. Hac tētatione agitanbatur olim ille religio
ſorum typus perfectiſſimus helyas qui tertiū regum
xix. Dño querēti quid in ſolitudine ageret illico rñ=
dit dolēdo ſuper deformitatibus populi iſrahelitici
zelo inquit zelatus ſum pro dño exercituum qꝛ dere=
liquerūt pactum tuū filij iſrael. Altaria tua dſtruxe=
runt ⁊ prophetas tuos occiderunt gladio ⁊ relictus
ſum ego ſolus ⁊c. Cui dñs. Dereliqui michi in iſrael
ſeptem milia virorum quorum genua non ſunt cur=
uata baal. Ubi gloſa et eſt rabani. Tanto inquit pro
phete difficile fuit agnoſcere in hoc mūdo famulos
remanſiſſe deo: ſed qui humilis occulta dei nouerat
elatus ⁊ aperta neſciebat. Unde certū eſt ꝙ humili=
tatis radio ſe illuminat qui aliorꝫ bona ſubtiliter pē
ſat. Quia dum ea que ipſe fecerat facta foris et ab
alijs conſpicit eum qui de ſingularitate intus erum
pere nititur ſuperbie timorem premit. Hinc eſt ꝙ vo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ce dei ad helyã ſolum te eſtimãtem dr. Reliqui mihi ſeptem milia viroꝝ vt dũ ſolũ ſe remanſiſſe cognoſceret elationis gloriã que ei de ſingularitate ſurgebat declinaret. Sic etiam eandem auctoritatem apoſtolus Roma. xi. allegat cõtra quoſdam in hec verba. Nunquid reppulit deum ppl'm ſuũ. Abſit. Nam ego etiam iſrahelita ſum ex ſemine abrahe de tribu beniamin. Non reppulit deus plebem ſuam quã preſciuit. An neſcitis in helia quid dicit ſcriptura. Et ſeqtur Reliqui michi ſeptem milia virorum qui nõ curuauerũt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie ſcdm electionem gr̃e dei ſalue fient. ¶ Si autem p̱ ſe allegauerint patres ſue regule ꝛ ſtatutorũ tranſgreſſores ꝛ inobedientes ſuis ſuperiorib⁹ in licitis reſponſum accipiãt tales philoſophi dicẽtis ꝙ multiplicare incõuenientia non eſt ſoluere argumenta ꝛ vno dato incõuenienti multa ſequũtur. Errorqꝫ paruus in pricipio in fine maximus erit. Lugeãt potius talium filij pro patribus dicẽtes cum Jeremia illud trenorum quinto. Patres noſtri peccauerunt ꝛ non ſunt ꝛ nos iniquitates eorum portauimus. Et cum pſalmiſta. Peccauimus cum patribus noſtris iniuſte egim⁹ iniqtatẽ fecimus. Nec mirum ſi pr̃es eorum comederũt vuam acerbam ꝛ dentes filiorum obſtupuerunt. Ueniant iam in reformatione potius vaticinia prophete quibus dicit Jeremias. xxxi. Jn diebus illis nõ dicẽt vltra patres comederũt vuã acerbã ꝛ dentes filiorum obſtupeſcũt ſed vnuſquiſqꝫ in peccato ſuo morietur. Quia oĩs hõ qui comederit vuã acerbã obſtupeſcẽt dẽtes ei⁹. Sup quo gloſa ꝛ'eſt bti Grego. Quid ẽ vua acerba niſi pctm̃ vua ꝗppe acerba ẽ fruct⁹ añ tp̃s. Quiſqs ei p̃ntis vite delectationib⁹ ſatiari deſiderat: q̃ſi fruct⁹ añ tp̃s comedere feſtinat. Qui igr̃ vuam acerbam comedũt dentes

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

obſtupeſcunt. Qꝛ quia qui preſentis mundi delicijs
paſcitur intm̃ ſeſ⁹ eius ligãt vt iã ſpũalia mãducare
ideſt intelligere neqant qꝛ vñ in exteriorib⁹ delectati
ſũt inde in itimis obſtupeſcũt. Et dũ pctõ aĩa paſcit
panẽ iuſticie edere non valet qꝛ ligati dentes ex pctĩ
ꝯſuetudie iuſtũ qđ itus ſapiat nõ pñt edere nec mirũ
qꝛ tali nihil pl⁹ libꝫ agere ꝙ ſe maligno ꝯformare ſclõ

¶ Undecimum capitulũ qñ obijciũt ꝑ diſpẽſationeꝫ
eis datã docet vbi qñ in qb⁹ ⁊ qualiter poſſit fieri diſ
penſatio ⁊ qñ non. Et mouẽtur tria dubia vbi de pro
prietarijs monachis.

Ad octauũ cũ a reformatione ſe excuſare
geſtiunt propter prelatorum que fieri vi
detur diſpenſationem in regula ⁊ patrũ
conſtitutionibus. ¶ Pro reſponſione ne
homines decipiantur qui ſunt nimis la
te conſcientie videndum eſt quid ſit diſpenſatio: quo
tuplex ſit ⁊ quõ fieri poſſit bene vel male. Diſpẽſatio
vt hoſtieñ. ex canonibus elicit eſt ligoris iuris per
eum ad quem ſpectat miſericors canonice facta rela
xatio. Et ſanctus Thomas. i. ij. q. xcvi. artic. 4. dicit
ꝙ rectores multitudinis i legibus humanis poſſũt
diſpenſare. Diſpẽſatio inquit proprie importat com
mẽſurationẽ alicuius cõis ad ſingula. Unde ⁊ guber
nator familie diſpenſator dicitur inquantum vnicui
qꝫ de familia cum pondere et menſura diſtribuit. et
per operationes ⁊ neceſſaria vite. Sic igitur inqua
cunqꝫ multitudine ex eo dicitur aliquis diſpenſare ꝙ
ordinat qualiter aliquod commune preceptuꝫ ſit ſin
gulis adimplendum. Contingit autem quandoqꝫ ꝙ
aliquod preceptum quod eſt accommodum multitu
dini non eſt conueniens huic perſone vel in hoc caſu
quia per hoc impediretur aliquod melius: vel indu
ceretur aliquod malum. Periculoſum autem eſſꝫ ſi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

hoc iudicio cuiuſlibꝫ committeretur niſi forte propter euidens ⁊ ſubitum periculum. Et ideo ille qui habꝫ regere multitudinem habet poteſtatem diſpenſandi in lege humana et ſue auctoritati innititur vt ſcilicꝫ ĩ perſonis vel in caſibus in quibus lex deficit: licentiam tribuat vt pceptum legis non ſeruetur. Si autẽ abſqꝫ rõne pro ſola voluntate tribuat licentiam non erit fidelis in diſpenſatione aut erit imprudens. Infidelis qdem ſi non habeat intentionem ad bonum cõmune. Imprudens autem ſi rõnem diſpenſandi ignorat. Propter quod dicitur luce. xij. Quiſputas eſt fidelis diſpenſator ⁊ prudens quem conſtituit dominꝰ ſuper familiam ſuam. Quando ergo cum aliquo diſpenſatur vt legem cõmunem non ſeruet nondebet fieri in preiudicium boni communis ſed ea intentiõe vt ad bonum commune proficiat. Et in ſecunda ſecũde queſt. lxxxviij. articu. x. dicit ꝙ diſpenſatio voti intelligenda eſt admodum diſpenſationis que fit in obſeruantia alicuius legis. Ille autꝫ qui vouit quodam modo ſibi ſtatuit legeꝫ obligans ſe ad aliquid quod eſt ſecundum ſe vt in plurimum bonuꝫ. Poteſt tamẽ contingere ꝙ in aliquo caſu ſit vel ſimpliciter maluꝫ vel inutile vel maioris boni impeditiuum quod eſt contra rationem eius quod cadit ſub voto. Ideo neceſſe eſt ꝙ determinetur in tali caſu votum non eẽ ſeruandum: Et ſiquidem abſolute determinaretur non ſeruandum eſſe aliquod votuꝫ dicitur diſpenſatio voti. Si autem pro hoc quod ſeruandum erat aliquid aliud imponatur dicitur commutatio voti. Unde minus eſt commutare votum ꝙ̃ in voto diſpẽſare vtrũqꝫ tamen in poteſtate eccleſie conſiſtit. Et articulo. xij. dicit. Prelatus in eccleſia gerit vicem dei: ⁊ ideo in commutatione vel diſpenſatione voti requiritur prelati auctoritas que in perſona dei determinat qd

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſit deo acceptū ſecundum illud ſecunde ad corinthi: ſecundo. Nam ꝛ ego propter vos donaui in perſona xpi. Et ſignanter dicit propter vos quia omnis diſpēſatio petita a prelato debet fieri ad honorem chriſti. in cuius perſona diſpenſat vel ad vtilitatem eccleſie que eſt corpus xpi Hec Thomas. Ex dictis ſequunt multa. Primo cum regula ꝛ conſtitutiones ſecundū quas religioſi vouent obedire prelato vel regule vł ſtatutis ſint plene legibus in profeſſiōe firmatis. Nō poteſt in eis diſpenſare prelatus cum ſubdito niſi ſecundum aliquos canones ideſt regulas quia in diffinitione dicitur canonice facta relaxatio. ¶ Secundo ſequitur ꝙ quando per obſeruantiam alicuius ſtatuti ſubditus ipſe impediretur in aliquo meliori vł etiam induceretur ad aliquod malum tunc cum eo pōt diſpenſare prelatus. ¶ Tercio ſequitur ꝙ quando votum alicuius ſtatuti eſt ſimpliciter malum vel inutile vel maioris boni impeditiuum in ipſo vouēte aut eſt diſpenſandum aut ſibi commutandum. ¶ Quarto ſequitur ꝙ omnis diſpenſatio petita a prelato debet fieri ad honorem xpi vel ad eccleſie vtilitatem ac in bonum commune. ¶ Quinto ſequitur ꝙ diſpenſa: non conſiſtit in ſola voluntate diſpenſantis ſed oportet vt cauſarum premiſſarum vnaꝫ habeat alias aut eſt imprudens aut infidelis et peccat. ¶ Sexto ſequitur ꝙ diſpenſatio que hodie paſſiꝫ in multis religionibus fieri videtur et diſſimulationes in cōtinua nō tentione ſilentij in interdictis locis ꝛ temporibus in fractione continui ieiunij regularis in perpeti comeſtione carnium vbi prohibetur in lineis veſtimentis ꝛ culcitris pēneis ſeu lectorum vſu frequēti in fuga a choro ꝛ cantu diuini officij in vſu tonſure ꝛ habitibus prohibitis in negligentia ſtudij litterarum ymo potiſſime in appropatione pecunie ꝛ ſimilium que in

in regula et ſtatutis ſunt prohibita non ſunt diſpenſationes ſed diſſipationes in qb⁹ nec prelatus ſine cauſis ſupradictis poteſt diſpenſare nec ſubditus diſpenſationem debet recipere ꝛ iō i quoꝛūdā religioſoꝝ ſtatutis ſeu ꝯſtitutiōib⁹ ne ꝯtigat iſta crudel' diſſipatio arte cāe diſpēſādi tāgūt ſicut i ꝓlogo ꝯſtitutionū frꝫ predicatoꝛum dicitur poterit tamen prelatus diſpenſare in his maxime que concernunt ſtudium vel que ſalutē īpedirēt animarū. Apud multos igit̄ veritatē obtinet iſta vulgaris diffinitio. Diſpenſare eſt cū licentia ad infernum intrare. Uide de hac materia ſupra capitulo ſecundo et tertio dubio. Affirmans dictam auctoꝛitatem beatus Bernardus libꝛo tertio ad eugenium de conſideratione dicit. Quid inquit prohibes non diſpenſare ſed diſſipare non ſum tam rudis vt ignoꝛem poſitos vos diſpenſatoꝛes ſed in edificationem non in deſtructionem. Deniꝗ queritur inter diſpenſatoꝛes vt fidelis quis inueniatur. Ubi neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio eſt vbi vtilitas prouocat diſpēſatio laudabilis ē. Utilitatē dico communis non pꝛopꝛia. Nam cum nichil hoꝛū eſt non plane fidelis diſpenſatio ſed crudelis diſſipatio eſt. Hec ille. Sed que queſo neceſſitas aut communis vtilitas ſequitur ex ſupꝛatactis diſpenſationibus. Sequitur nanꝗ diminutio rerum tempoꝛalium lingue loquacitas ſollicitudo tempoꝛaliū lis et rixa plurimum ꝛ inobediētia ꝛ caſtitatis periculū ac patrum pꝛimitiuoꝛum fruſtratur ſancta itentio. Hec luce ſunt clarioꝛa videntibus cecis vero nihil eſt lucidum. Hinc idem bernadus libꝛo de precepto ꝛ diſpēſatione dicit Ubi ex intentione de diſpenſatione prelatoꝛum in religione tractat. Cum inquit profitentibus ꝑcepta ꝑuaricātib⁹ crimina fiāt ita ſane hec neceſſaria dixeri vt ex eis mime ꝑiudicet̄ necāriꝭ rōabi-

libuſq̄ diſpenſationibus. Sed nō omnibus in huiuſ-
modi credita eſt diſpenſatio niſi his dumtaxat qui
cum apoſtolis dicere poſſunt. Sic nos exiſtimet ho-
mo vt miniſtros xp̄i et diſpenſatores miſteriorū dei.
Nouit autem fidelis ſeruus et prudens quem conſti
tuit dominus ſuper familiam ſuam. Ubi tm̄ vſurpa
re diſpenſationem vnde bonam poſſit habere recom-
penſationē. Propter hoc q̄ritur inter diſpenſatores
vt fidelis quis inueniatur. Et eadem fortaſſe fideli-
tas a ſubditis exigitur in obtemperando que a pre-
poſitis in diſpēſando: et quia quidam prelati nimis
preſumunt ſe poſſe dominari regule. Audi q̄d idem
in eodem libro dicat. Neq̄ enim abbatis ſupra regu
lam eſt (cui ſe ſemel et ipſe ſpontanea ſubmerſit pro-
feſſione) dominari. Et idē. Supra fratrum ſane trā-
greſſiones non ſupra traditiones cōſtituitur qui; ab
bas eligitur mandatorum cultor et viciorum vltor.
Uerum quia aliquis deuotus ſubditus dubitaret
vtrum teneretur contra regulam obedire prelato vel
in his que ſunt extra regulam. Subdit proinde ſi p̄-
feſſo ſecūdum illam regulam abbas meus michi ali
quid imponere forte tentauerit quod ſcilicet non ſit
licitum ſecundum regulam. Que nam queſo in hac
re michi neceſſitas imminet obſequendi ſolū quip-
pe id a me poſſe exigi arbitror quod promiſi. Opor-
tet ergo eum qui preeſt non frena laxare voluntati
ſuper ſubditos: ſed prefixam ex regula ſibi ſcire men
ſuram et ſic imperia ſua moderari. Nil me prelatus
prohibeat eorum que promiſi nec plus exigat q̄ pro-
miſi. Uota mea non augeat ſine mea voluntate nec
minuat ſine certa neceſſitate. Neceſſitas quippe nō
habet legem et ob hoc excuſat diſpenſationem. Alio
quin et abſq̄ neceſſitate voti remiſſio non diſpenſa-
tio ſed preuaricatio eſt et reſtrictio contra volunta-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tem murmur eſt non prouentus. Hec Bernardus. Dicit etiam Humbertus in expoſitione regule beati Auguſtini ꝙ ſi prelatus diſpenſet ſine cauſa neceſſitatis vel vtilitatis cum aliquo fratre circa vſuꝫ alicuius rei et incertum et ſubditus aliquando habet animum reſignandi vt ſi fuerit requiſitus vterꝙ adhuc peccat prelatus in abuſum poteſtatis ſibi a deo tradite in edificationem ⁊ ſubditus peccato auaritie cum teneat aliquid ſine rationabili cauſa vt pote librum vel aliquid huiuſmodi de quo alius proficeret tanꝙ pecuniam in ſudario quam dare in lucrum commune debuit. Hec ille. Quid igitur de habentibus veſtes pecunias libros lactiſternia et huiuſmodi ſine neceſſitate aut vtilitate communitatis. Immo potius cum detrimento eius. Certe ſtatus periculoſus eſt ille valde. Concordat dictis Hoſtiñ. et Johannis Andree in nouella ſuper capitulo. Cum ad monaſterium extra de ſtatu monachorum dicentes. Sicut contra votum non valet conſuetudo ſic nec contra religionem. Et eadem rotio. Sine ratione nõ eſt diſpenſatio ſed diſſipatio. Quia ſecundum yſidorum. Lex eſt quod ratione conſtiterit. Ad idem eſt Bernardus vt prius de precepto et diſpenſatione. De hac etiam materia format Johannes de neapoli tria dubia. ¶ Primo dubitatur an religioſus habens clenodia veſtes ſuperfluas libros ſibi inutiles quibus nec vtitur nec vti poteſt iudicari poſſit habere proprium. ¶ Reſpondet idem parte ſecunda queſtione. cxvij. nichil refert rem habere vel precium aut eſtimationem eius vt de vſu fructu et quemadmodum quis vtatur. Probat hoc per multas leges ciuiles et ꝙ omnis res que poſſidetur pecunie nomie ſignatur. Cum ergo apud religioſum de quo queritur ſine cauſa ſint vel veſtes vel clenodia vel

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

libri vel quecunqꝫ alie res quibus icumbit ſicut gal
lina ouis: conſtat cum huiuſmodi ſint ei inutilia ni
ſi ad theſaurum congregandum ꝙ huiuſmodi ſint ſi
ne cauſa apud ipſuꝫ. Que autē ſine cauſa ſunt apud
aliquem mala fide id ē cōſcientia ſūt apud eum cum
habentes ditias xpianorum victum ⁊ amictum his
contenti eſſe debeamus ceterum quia propriū eſt qꝺ
conuenit vni ⁊ ſoli ſecundum logicos non poteſt di-
ci non eſſe proprium quod religioſus ita ſibi vendi-
cat quancunqꝫ rem vt non ſit in libera poteſtate pre-
lati diſponendi ⁊ diſpēſādi de re illa ⁊ maxime ſi ea
quorum poſſeſſioni incumbit quamuis falſa et inuti-
li diſpenſatione innitens et confidens videatur bōa
fide poſſidere. Si tamen cōſcientiam ſic diſpoſitam
habeat ꝙ ſi auferantur ſibi que poſſidet a prelato
poſſeſſa reliquat cum murmure ſeu difficultate eſti-
mans ſibi iniuriam fieri. Aut ſicut queſitum eſt incū
bat in quacunqꝫ ſpecie rebus quarum vſum habere
non poteſt in hoc caſu conſulo fideliter vt vnuſquiſqꝫ
conſciētiam propriam ſuo ratiōis legitime perſcru-
tetur. Hoc de Johanne. Ad difficultatem eiuſdem q̄
ſtionis videlicꝫ quid ſit proprium in religione ⁊ quis
ſit propetarius cenſendus clarius reſpondet domi-
nus Albertus magnus in epiſtola quam miſit pro-
uincie theuthonice ſui ordinis quando prouincialis
erat. Ne inquit proprietatis vicium ſancte profeſſio
ni paupertatis noſtre poſſit ſubripere volo vt nul-
lus frater aliquam habeat diſpenſationem nummo-
rum aut quaruncunqꝫ rerum que ad eius conſilium
ſiue eius vtilitatem ſeu aliorum modo quolibet con
uertantur non conſcio prelato ſuo vbi ſit illi pecuni-
am aut res alia et qualiter diſpenſetur. Nam ſi qͥs
ſecus faceret et prelato inſcio huiuſmodi res diſpen
ſaret aut diſpenſandas ſuo conſilio ſeu arbitrio re-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſeruaret eum proprietarium reputarem et tanq̃ noſtre profeſſionis violatorem regulariter condemnaremus. Hec ille. ¶ Dubitatur ſecũdo an prelatus nõ diſtribuens monachis vel fratribus neceſſarium victum et veſtitum ſed permittens quemlibet exibere ſeipſum peccet mortaliter. Reſpondet Johannes de neapoli parte. ſecun. queſt. cxvij. Cum abbas peccet mortaliter permittendo monachos fornicari vel rebelles ſibi exiſtere ſic peccat mortaliter non prouidendo eis de communi cum per hoc preſtat ſubditis caſum et occaſionem habendi propria. Innumerabilia enim ſunt peccata que incurrunt et in quibus inuoluuntur ſubditi quibus ſecundum preceptum regule de communi non prouidetur in vite neceſſariis Hec ille. ¶ Tercio dubitat an valeat excuſatio quam allegant prelati q̃ in monaſteriis non poſſunt teneri iura communis regule. Reſpondet idem parte ſecũda que. cxviij. Primo improbando excuſatiões prelatorum et ſubditorum. ¶ Secundo dat conſilium ſalubre. Tercio auiſat per exemplum. Excuſant enim prelati ſe dupliciter. Uno modo q̃ non ſit poſſibile. contra quod eſt illud actuum ſecundo dictum de primitiua eccleſia. Erant illis omnia communia et q̃ nullus erat egens inter illos. Item ſanctus Auguſtinus cepit viuere ſecũdum regulã ſub ſanctis apoſtolis conſtitutam. Et ante eum multi et poſt vt late patet. xij. queſt. prima per totum. Iterum ſi non ẽ poſſibile ergo impoſſibile ſed ad impoſſibile nullus obligatur. ergo non ſunt religioſi cum religioſus nõ poſſit habere propũm. Alio modo dicunt prelati ſe excuſando monachi vel fratres ⁊ vniuerſaliter regulares non redigunt in commune ſed faciunt omnes ſibi in propria et peculiaria et ideo non habet prelatus vnde prouideat de communi. ¶ Ad quod.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

reſpondet Johānes. religiones ditiſſime ꝛ pinguiſſime quas nec fiſcus exhaurire pōt nūqd non valeant ꝓuidere vt xp̄s victū ꝛ veſtitum diuicias religioſoꝝ habeat. De ordinibus autem mendicantium quorū quidam beati Auguſtini regulam ſunt profeſſi ſic loquitur: auguſtinus. Quanto amplius rem cōmunez ꝙ propria vr̄a curaueritis tanto amplius vos proficere noueritis. vt in omnibus quibus vitis tranſitoria neceſſitas ſuperemineat que permanet charitas que ꝯia propris non ꝓpria cōmunibus anteponit. Subditi proinde ſe excuſant dicentes nobis non prouidetur de cōmuni quo ꝯtra opꝫ nos nobis propria facere. Reſpondeꝛ horū dānatio iuſta eſt. Fatenꝛ eni ſibi facere propria ex cauſa friuola quā pretendunt. Satius enim erat mori fame ꝛ frigore exemplo apoſtoli qui in fame ꝛ ſiti ꝛ frigore vitā exegit ꝙ cū pctō mortali vitam damnabilē cōtra rōnabilē ꝯſciam ducere. Sicut meliꝰ eſt pudice mori ꝙ ipudice viuere. Inter has inquit Johannes duas aſſertiones eq̄lr ī probabiles reſtat ꝯſiliū cū quo ꝑceptū tenebiꝛ rglare vt oēs ſubditi excutiāt manꝰ ſuas a proprio ponētes ad pedes prelatorum omnia ꝛ ſingula in paruo ꝛ in magno in quacūq̧ ſpecie ex quacunq̧ cauſa eis obueniant et prelati eis de communi prouideant ne ſanguis ſubditorum de prelatorum manibus requiratur. Audiui enim a quodam magiſtro viro vtriuſq̧ iuris pitiſſimo ꝛ in cauſis tritiſſimo dicente michi. Si ego ſciuiſſem modum habendi et recipiendi aliquid priuatim. quem ego in ordine inueni. ergo nūꝙ veniſſem ad ſtatum iſtum. Magnipendi verbū illud ab homine tam religioſo cuius vita tam exēplaris fuit vt mirarentur ceteri. Et magnipendendum cōſulo ceteris iuris ignaris. Hec Johannes. Satis igitur patet ꝙ inanis ſit octaua obiectio de diſpenſa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tionis velamine per quod multi totaliter fere ſeip=
ſos conformant ſeculo.

¶ Duodecimũ capitulum qñ cauſantur neceſſaria ĩ
victu ſe non habere tradit quõ tunc fieri debet ⁊ quã
ta confidentia ſit habenda in deo de temporalib⁹ mi
niſtrandis.capitulum.xij.

AD nonũ qñ adducũt neceſſariorũ vict⁹ ⁊ a
mictus ſi reformarent defectionẽ. Rñdet
ꝗ mõaſteriũ reformabile aut eſt de ordine
poſſeſſionatoꝝ aut nõ. Si pͥmũ tũc ẽ poſſeſ
ſionatũ ſeu reddituatũ a deo ꝗ victus neceſſaria ſin
gulis poſſẽt diſtribui oĩbus in cõe redactis. Aut om
nes aut ꝗdam tm̃ hñt de ſibi ad vſũ conceſſis ꝗ ſi in
ꝯmune imponerent omnes poſſent habere victũ ne=
ceſſarium. Aut neutrũ.ſ. ꝗ nec a ſinguloꝝ bonis nec
a monaſterij bonis tm̃ poſſet haberi ꝗ cõitatẽ reꝝ ꝓ
ſufficientia habere poſſẽt victus ſtantibus tot ꝑſõis
in mõaſterio. Si pͥmũ tũc null⁹ ſe excuſare põt ꝗ nol=
let ex cõitate viuere ſi alij reſignarẽt qꝛ tunc nulla cã
eſt diſpenſandi cum tali in habẽdo appropriata quo
ad vſum incertum. Si ſecundum tunc quicunqꝫ ipe=
diunt poſitionem rerum temporalium ad cõitatẽ nõ
pñt tales excuſari ex ꝓcedẽti rõne. Si terciũ tũc mi=
nuere deberẽt nũerũ frm̃ medijs oportunis ⁊ tot ma
nere quot eſſẽt ſuſtẽtabiles ꝑ bõa ꝗ ꝓ cõitate mãen
tiũ ſufficere poſſẽt. His ꝯcordat hugo de folieto.li.
ij.de clauſtro aie.dicẽs de ordiatiõe clauſtri matial'
conſideranda nobis.iiij.occurrũt. Qui ſunt qui te=
neant ordinem:aut quid teneant:vbi maneant:⁊ vn=
de viuant vt plures ſint ⁊ boni propoſiti vt cohabi=
tandi ſuppetant edificia et victui habeant neceſſaria
Si tamen in numero diſcretio:in propoſito deuotio
in edificijs mediocritas :in rebus poſſeſſis frugali=
tas. Tenenda eſt diſcretio in numero fratrum vt tot

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſimul cohabitēt: qui ordinate viuere poſſit ne vel ex-
cuſante paucitate irregulariter viuāt: vel pro multi
tudine cohabitantium neceſſitati eorum illicita que
rant. Qui enim multos congregauit neceſſe eſt vt
eorum victui multa querat. Sed dum querunt plura
creſcit exterior cura. Hec ille. Ideo canon clementis
diſtinctione. xxiij. Tales dicit. Tales ad monaſteriū
eligantur clerici qui digne poſſint ſacramenta diui-
na tractare. Melius eſt enim vni ſacerdoti paucos
habere miniſtros qui poſſunt digne opus dn̄i exerce-
re ꝙ multos inutiles qui onus graue ordinatori in-
ducāt. Et gloſa ibi per multa iura probat ꝙ multitu-
do facit facit aliquos magis viles et eſt canonibus
inimica. eſt oneroſa nihil habet honeſti. Si vero mo-
naſterium reformandum eſt de ordine non paſſiona-
torum ſed medicātium qui ſatis principaliter ſit ſu-
per predicatione aut mendicitate aut ſuper vtroqꝫ fū-
dati tunc ſi alij conſentiūt reformationi tales qui re-
formationi reſiſtunt in nullo videntur rationabiliter
a graui peccato excuſari poſſe: quia neceſſaria victꝰ
per mēdicitatem poſſūt acquirere quotidie. ¶ Defi-
ciūt autem tripliciter tam mendicātes ꝙ poſſeſſiona-
ti vt plurimum propter motiuum nouum reformati-
oni reſiſtentes. ¶ Primo propter de diuina prouiſio-
ne diffidētiam. ¶ Secundo propter paupertatis quā
vouerunt carentiam. ¶ Tertio propter boni commu-
nis negligentiam. A quibus tn̄ omnibꝰ religioſi plꝰ
cauere tenētur: qꝛ oīs tenētur ad ꝑfectionem lōge
amplius ꝙ ſclāres tendere. ¶ Contra p̄mū veritas
que nec fallit nec fallere pōt dicit primis religioſis
Mathi. vi. Nolite ſolliciti eſſe dicētes. Quid mādu-
cabimus aut quid bibemꝰ. Scit enī pater veſter ꝗa
his oībus indigetis. Querite ergo p̄mū regnū dei ⁊
iuſtitiā eiꝰ ea ſcilꝫ que vouiſtis: ⁊ hec omnia quibus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

videlicet indigetis adijcientur vobis. Dare ergo poſ
ſunt fiduciam tria hec. Unum ex parte dantis. Si ei
nobilis quilibet familie ſue prouidet quanto magis
nobiliſſimus ⁊ largiſſimus deus. Unde ſuper illud
Luce.xij. Nolite ſolliciti eſſe dicit gloſa. Indecorum
eſt homini curare de cibo vel veſte qui militat regno
Nouit rex quemadmodum familiam ſuam paſcat a-
lat ⁊ veſtiat. Aliud ex parte dati. Dicit enim gloſa
ſuper illud Mathei ſexto. Nonne anima plus eſt ꝙ
eſca. Qui maiora dedit ideſt vitam et corpus dabit
minora ideſt victum et veſtes. Aliud eſt ex parte re-
cipientis. Unde ſuper illud pſalmiſte. Benedicam
dominum in omni tempore dicit gloſa. Paſcebat cõ
tentintem ſe. ¶ Deficiunt preterea temporaliũ que-
ruli ſecũdo propter paupertatis quam vouerunt ca-
rentiam. Quia quidam religioſi adeo cura carnis
intenti eſſe volunt nunc in cibis ⁊ potibus nunc in ve
ſtitu ⁊ medicinalibus vel rebus alijs ꝙ neceſſarijs
non contenti que eis competenter miniſtrantur lau-
tiora ꝙ voluntaria paupertas quam vouerant exi-
gat: omnino habere volunt. Quo contra dicitur Ro
manos.xiiij. Curam carnis ne feceritis in deſide-
rijs. Superfluitas autem licet omni xp̄iano ſit ca-
uenda iuxta illud prime Thimothei ſexto habẽtes
alimenta et quibus tegamur his contenti ſumus:
magis tamen eſt cauenda clericis ſecundum illud
prime Corinth.ix. Qui altari ſeruit de altari viuat.
Bene viuat inquam non ſuperbiat non ditetur ⁊ ſi-
milia. Maxime autem eſt cauenda ſuperfluitas reli
gioſis. vnde Numeri ſexto. Uir ſiue mulier cum ſe
voluerit dño conſecrare a vino ol quod inebriare po
teſt abſtinebunt. Hoc deſignat capillorum abſciſio
que per laycos fit modice plus per clericum ſed per
religioſos maxime.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Deficiunt tertio obijcientes propter boni commu nis neglige̅tiam quia multi religioſi ad ea q̄ ad co̅munitate̅ ſpecta̅t ſu̅t tardi ad ea vero que ſu̅t ꝓpria vel appropriata ſu̅t aſſidui. Et hec eſt ſingularitas peſſima. De qua Bernardus dicit. Singularis ad omnia ſua eſt ſtre̅nuus ad co̅munia piger. Hec ſingularitas eſt boni co̅munis negligentia ⁊ multa mala facit ſcꝫ a xp̄i veſtigijs deuiare. Unde Chriſoſtom⁹ Imitatores fieri xp̄i eſt ad co̅munem vtilitatem omnia negociantes ⁊ no̅ que ſunt noſtra quere̅tes. Hec ma̅datis obuiat apoſtolicis Philippen̄. ij. No̅ que ſua ſu̅t ſinguli ꝯſidera̅tes ſed que aliorum. Hec doctrine ſa̅ctorum recalcitrat qꝛ Gregorius dicit in regiſtro. Nemo veſtrum neglecta vtilitate co̅muni ſuo lucro proſpiciat. Et Ambroſius. Qui perfecte ſapit neſcit ſua ſpectare commoda: ſed ad illud quod honeſtum eſt toto affectu inte̅dit querens no̅ quod ſibi vtile eſt: ſed quod omnibus. Bernadus quoqꝫ ait. Deus communi diſciplina co̅muni vita co̅munibus ſtudijs delectatur vſqꝫquo miſer diuerticula captas hec regine virtutum charitati renititur quia charitas non querit que ſua ſunt. Quod Auguſtinus in regula ita exponit. Non querit que ſua ſunt charitas qꝛ co̅munia proprijs non propria co̅munibus antepon it. Et ideo qua̅to amplius rem co̅mune̅ q̄ pro̅pa vestra curaueritis tanto amplius vos proficere noueritis. Hec co̅trariatur nature que omnia ad communem producit vtilitate̅. Ideo tullius de officijs. Preclare inquit ſcriptum eſt a platone. Non ſoli nobis nati ſumus ⁊ poſt in hoc deberemus regula̅ ſequi nature producere communes vtilitates ⁊ in medium proferre. Aduerſatur etiam preceptis philoſophicis quia dicit Philoſophus primo ethicorum. Bonum quanto co̅munius tanto diuini⁹. Et ſeneca

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Non poteſt quiſq; bene viuere qui ſe intuetur q̄ omnia ad ſuas vtilitates ꝯuertit. Alteri viuas quod ſcʒ opʒ ſi tu vis tibi viuere. Hec preterea eſt que omnes pene religiones deſtruit. Singularis inquit pſalmiſta. ferus depaſtus eſt eam. Quam ſingularitatem ſi aduerſarij reformationis depoſuerint ⁊ diligentiaʒ ad bonum cōmune erexerint inquirentes dn̄m non deficient omni bono. Uidi ⁊ expertus ſum quotienſcūq; reformabātur monaſteria virorū aut feminarū noſtris temporib⁹ ſemper q̄ antea ſe in tēporalib⁹ melius habuiſſe. Non ergo trepident timore vbi nō eſt timor hi qui deformato vere renūciāt ſeculo.

¶ Decimum tertium capitulum qn̄ obijciūt ſtat⁹ nobilitatem vel dignitatem manifeſtatur q̄ propterea acrius ⁊ amplius reformationi deberēt inſiſtere.

AD decimum vbi obijciūt propter nobilitatis vel ſtatus perſone dignitatem non deberi per inchoationem reformationis noua cudere. Hec apparentia quoſdam hodie adeo demētauit canonicos regulares ⁊ monachos vt verecūdētur in choro canere legere miſſas ⁊ veſtiri honeſte ſuo ſtatui ⁊ nobilitati. Dedecus eſſe putent. O q̄ longe ſunt iſti a nobiliſſimo dauid ⁊ ſuis principibus qui ſcđi regum. vi. cum omni iſrael deducebant archam teſtamenti dn̄i in iubilo ⁊ clangore buccine. Ubi rex dauid percutiebat in organis armigatis ⁊ ſaltabat totis viribus ante dn̄m. Deſpicientem q; michol ita adorſus eſt: viuit dn̄s q̄ʒ ludam ante dn̄m qui elegit me potius q̄ patrem tuū Ludam ⁊ vilior fiam pluſq̄ factus ſum et ero humilis in oculis meis: ⁊ cum ancillis de quibus locuta es glorioſior apparebo. Sciant itaq; ſuperbi clerici ⁊ monachi fratres et mendici ſummam ſibi eē gloriam regi ſeculorum ſeruire deuote et reformate.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Nichilq ſibi conferre in contrarium ſtatus ſui emi=
nentiam ⁊ nobilitatem ſui generis immo potius illa
plus eos artant ad ſeruiendum deo acriter q̄ aſtrin
gantur ſimplices ⁊ ruſtici. Quid enim eſt nobilitas?
audi Boetium tertio de conſolatione dicentem. Ui=
detur namq nobilitas quedam de meritis eſſe veni=
ens laus parentum. Nichil ergo aliud eſt nobilitas
generis q̄ laus proueniens ex meritis parentum.
Iſta laus non tua o ſuperbe ſed parentibus extrinſe
ca eſt: non te fecit glorioſum. Unde ſubdit. Si clari=
tudinem predicatio facit illi ſint clari neceſſe eſt qui
predicantur. Quare ſplendidum te ſi tu non habes
aliena claritudo non efficit. Hec nobilitas plus ha=
bentem bono conſtringit q̄ ea carentes. Ideo vbi pri
us dicit Boetius. Si aliquod eſt in nobilitate bonū
illud eſſe arbitror ſolum vt impoſita neceſſitudo no
bilius videatur ne a maiorum virtute degenerent.
Ad idem eſt beatus Jeronimus in quadam epiſtola
Nichil inquit videro in nobilitate appetendum niſi
q̄ nobiles quadam neceſſitate conſtringuntur: ne ab
antiqua probitate degenerēt. Et Caſſianus libro. iij
epiſtolarum. Sicut indigna poſteritas laudes anti=
qui generis abnegat ita preclara de patribus egre=
gia dicta cōfirmat. Iuxta illud. Preconia veterum
preſens docuit vena ꝟtutū. Ad idem eſt chriſoſtom⁹
ſup Math. dicens. Ille clarus ille ſublimis ille tunc
integram ſuam nobilitatem putet ſi dedignetur ſer=
uire vitijs et ab eis non ſuperari. Facit preterea ge
neris nobilitas in vicioſo filio vicium turpius appa
rere q̄ in ignobili. Lutum quippe album pannum tā
gens et nobilem longe deformat amplius q̄ ſi in
veſtem vilem ceciderit. Ideo Boetius vbi ſupra di=
cit. Qui falſe predicatur ſuis ipſe neceſſe eſt laudi=
bus erubeſcat. Quid vero deterius eſt nobilitate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qua quis sibi abuti incipiat ipsa ad peiorem statum
et incorrigibibilem proijcit. Manifestum est illud ho
die in libro experientie. Et in secundo dyalogorum
libro beati Gregorij pape capitulo. xxiij. Qui duas
refert monials nobiles rixosas verbosissimas inobe
dientes suo preceptori. et beato Benedicto mandan
te ꝙ se corrigerent et non fecerunt: minas excommu
nicationis ab eodem accepisse et in paucis diebus
post inobedientes decessisse: ac post mortem earum
grauibus penis interfuisse prout earum de ecclesia
exitus ostendebat et a missali quotidie officio quo-
usqꝫ beatus Benedictus oblationem pro eis iussit fi
eri. Non verecundabatur nobilissimus ille olim sa-
muel omnium religiosorum in veteri testamento pa
ter precipuus deo cum suis choris prophetarum ser
uire humiliter per omnia ꝙ͠ꝗ summus esset sacer-
dos propheta ꝛ rector supremus populi. Dicit enim
liber primus Regum nono capitulo. Ecce est vir dei
samuel scꝫ in ciuitate hac vir nobilis omne quod lo-
quitur absqꝫ ambiguitate venit. Et magister in hy-
storica scolastica dicit. Nota ꝙ samuel primus insti-
tuit conuentus religiosorum iugiter psallentium do
mino. Et dicebatur conuentus eorꝫ cuneꝰ quasi cou-
neus. Et dicebantur prophetare. i. deū iugiť lauda-
re. Cui choro etiā saul rex iā a deo electꝰ laudādo in
teresse nō erubuit. Nō igť erubescāt nobiles voto re
ligiōis vel per susceptū sacrū ordinē ascripti cū nobi
li ioseph xp̄o seruire: etiam vsqꝫ ad obsequium si opꝰ
est funeris: et deum qui eos elegit placare studeant
reformatis actibus. Audiātqꝫ paulū Roma. nobilē
p̄mo Corinh. p̄mo cōtra se conformare timētes sclo
sic dicere. Videte vocationē vestrā f̄res quia nō mul-
ti sapientes scd̄m carnē nō multi potentes non multi
nobiles sed que stulta sunt mundi elegit deus vt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ꝯfūdat fortia ⁊ ignobilia elegit deus ⁊ ꝯtemptibilia ⁊ ea que non ſunt vt ea que ſunt deſtrueret vt nō glorietur omnis caro in conſpectu eius.

¶ Decimū quartū capitulū qn̄ timent ſeq̄ in dīno ſeruicio paucitatē perſonarū declarat contrariū ⁊ quō hoc non ſit timendum ⁊ ꝙ obſequia maloruꝫ modicū bonorum vero multum deo placent.

AD vndecimum quando inferunt ad reformatiōeꝫ ſequi perſonarum paucitatem pro dīno officio in multitudinē miſſarū celebrandarum. Reſpondetur ꝙ et ſi illud eſt verum pro tēpore quo inchoatur reformatio tamē prout vbiqꝫ fere videmus ī monaſterijs reformatis poſtmodum maior ſuppoſitorū eſt numerus ꝙ̄ antea ymo conuētus reformati velut ſagene ſunt ad augendum ſuum ordinem. Sed eſto ꝙ religioſi deformati ſint multi quando mali ſūt melius tamen eſſet habere paucos et bonos bene reformatos. Audiant de hoc qui volunt ſcripturam: multiplicaſti gentem ⁊ non magnificaſti leticiam yſaie. ix. In multiplicatione enim iuſtorum letabitur vulgus. Cum impij ceperint principatum gemet populus dicit ſalomon prouerbiorum. xxix. Modicum tales patrem ſue religionis ⁊ matrem ſanctam eccleſiam plerumqꝫ conſolātur. Unde prouerbiorum. x. Filius ſapiens letificat patrem filius vero ſtultus meſticia eſt matri ſue. Et. xvij. eiuſdem ira patris filius ſtultus et dolor matris que genuit eum. Facta vero reformatione apte conſolando religionem poſſunt ſicut dictum eſt ad noemi dicere plurimi. Benedictus domin⁹ q̄ nō eſt paſſ⁹ vt deficeret ſucceſſor fāilie tue ⁊ vocaret nomē ei⁹ in iſrael ⁊ hēas q̄ ꝯſolet aīam tuam vt enutriat ſenectutē de nuru eni tua nat⁹ eſt qui te diligit et multo tibi eſt melior ꝙ̄ ſi ſeptem haberes

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

filios peruerſos vt patz ruth vltimo eidem alludit il
lud ſapientie. tercio. Felix ſterilis et incoinquinata
que neſciuit thorum in delicto habeat fructum in re-
ſpectione animarum ſanctarum. Melius ꝙ reſpon-
det dicte obiectioni vndecime ſapiens eccleſiaſtici.
xvi. Ne iocūderis in filijs impijs ſi multiplicētur nec
oblecteris ſuper ipſos. Si non eſt timor dei cum illis
ne credas vite eorum et ne reſpexeris in labores illo
rum. Melius eſt vnus timens deum q̄ mille filij im
pij. Et vtile eſt mori ſine filijs q̄ relinquere filios im
pios. Ab vno ſenſato inhabitabitur patria et a trib⁹
impijs deſeretur. Multa talia vidit occulus me⁹ et
fortiora horuz audiuit auris mea. Et quid ſi quibuſ-
dam fortaſſis irreligioſis qui de multitudine miſſaꝝ
gloriantur quas legunt diceretur vt aduerterent il-
lud prouerb. xxi. Hoſtie impiorum abhominabiles
que offerunt ex ſcelere Scimus preterea deus olim
ſimilia deformatis exprobraſſe ſacerdotibus per ſan
ctū yſaiam dicentem primo. Audite celi ⁊ auribus ꝑ
cipe terra qm̄ dominus locut⁹ eſt filios enutriui ⁊ ex
altaui ipſi autem ſpreuerunt me et infra. Quo mihi
multitudinem victimarum veſtrarum dicit dominus
plenus ſum cum veneritis ante conſpectum meū qs
queſiuit hec de manibus veſtris vt ambularetis in
atrijs meis: Ne offeratis vltra ſacrificium fruſtra i
cenſum abominatio eſt mihi. Neomieas vr̄as ⁊ ſab-
bata vr̄a ⁊ feſtiuitates nō ferā iniq̄ ſūt cet⁹ vr̄i. Kalen-
das vr̄as ⁊ ſolēnitates vr̄as odiuit aīa mea: ⁊ facta
ſt: michi moleſta laboraui ſuſtinēs. Hec. n. indeforati
ſac̄doti b⁹ locū hr̄e nō dubito q̄tū eſt ex ꝑte oꝑis ope
rantis i eoꝝ officijs q̄q̄ alit̄ ſit ex ꝑte oꝑis oꝑati, ſ. in
quātū faciūt i ꝑſōa eccl̄ie. Sēꝑ tn̄ ex ꝑte maloꝝ reli-
gioſoꝝ maiorē. i ſctā ei tāgendo auget eoꝝ dānatio.
De q̄ mā habes tractatu. ij. ca. vi. ¶ Fortaſſis me re

e. iij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

darguet aliquis reformationis emulus ꝙ religioni per talia detraho. Cui reſpondeo non religionem ſꝫ irreligioſos calumnior ⁊ deformitatem eius deteſta bilem eſſe pronuncio. ꝙ ſi clericorum aut religioſoꝝ aliqui de ſe mala dici horreſcunt vitēt opera que paſ ſim nimis in manifeſto ponunt ita vt lapides ideſt ſe culares clamitent etiam ſi ipſe ſileaꝫ. Noui enim nu per in alemania quēdam principem qui ſua dictione manaſterium quod habuit habundans in fratribus ⁊ vbi miſſe celebrabantur plurime. Cumqꝫ a quodaꝫ reformatore petiſſet vt monaſterium dictum refor̄a re conaretur: annuit ille ſed ſubintulit. Domine prin ceps voluntarios ⁊ reformatos fratres adducaꝫ. qꝛ per inuoluntarios vincentes votum multitudine ni- chil proficimus bonos adducam et paucos: quia ali bi reformare etiam expedit. Nec multitudinem miſ- ſarum nūc habere poteſtis in breui ſicut antea. Cui princeps ſic reſpondit. Plus in ſtabulo meo diligo tres equos bonos: q̄ ſedecim malos. Bene ergo p̄n ceps iſte ⁊ conformiter reſpondit ſupradictis ſe con- firmando ſcripturis. Utinam autem in quibuſdam monaſterijs ⁊ conuentibus qui de multitudine per- ſonarum gloriantur non reperientur inter religionū ſuppoſita ſub patre vno filij ſepteꝫ capitalibus reple ti vicijs vt puta quidam filij ſup̄bie cū eorū rectore ⁊ capite de quibus dicitur iob. xli. Ipſe ē rex ſup oēs filios ſuperbie. Filij inuidi. quos ap̄ls epheſios. v. vocat filios diffidentie. Filij auaricie cū iudade quo dicitur Johannis. xvij. Nemo perijt ex eis niſi filiꝰ perditionis. Filij iracundi vt nabal de quo primi re gum. xxv. Uir durus et peſſimus et malicioſus. Et poſt. ipſe filius belial ita vt nemo poſſit ei loqui. Fi- lij accidioſi de quo prouerbio. x. Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt qui autem ſtertit eſtate filius

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

confuſionis eſt. Filij luxurioſi fratres ⁊ imitatores
illius filij producti qui omnem ſubſtantiam conſup=
ſit cum meretricibus luce. xv. Et filij guloſi cuȝ filijs
hely primi regū ſecundo de quibus ibi dicitur. Por
ro filij hely filij belial neſcientes dominum neq̄ offi=
cium ſacerdotum ad populum. Et ſecundum litterā
dicit magiſter in hiſtorijs ſcolaſticis partē ſacerdota
lem de ſacrificijs anteq̄ adolerent adipem tollebāt
ſcilicet ab offerentibus crudam carnem vt ſibi lauti
us pararent eam. Et mittebat puer ſacerdotis fuſci
nulam in ollam. et quicquid leuabat fuſcinula erat
ſacerdotis. Quod non erat portio ſed rapina. Ex q̄=
bus omnibus modo manifeſtum eſt q̄ nudos ſe eſſe
a veritate profeſſi ſunt reformationis inimici quan=
do i. xi. obiectiōe ſc̄ꝫ ꝯformatoꝝ multitudīe armāert
¶ Decimum quintum quando conq̄runtur ad refra
tionem ſequi pacis perturbationem docet q̄ duplex
eſt pax ⁊ diſcordia qn̄ ſcādalū ſit timēdum ⁊ qn̄ non.

AD duodecimum quendo obijciunt q̄ in re
formando ſequitur cōmunis inter fratres
turbatio pacis cum quidam ſunt volunta
rij alij inuiti: ymo aliquando omnes ſunt
in vno monaſterio inuolūtarij. Quibus ſi noui in le
ge dei beniuoli addantur aut priores expelli curen=
tur inuiti ſequitur murmur et turbatio pacis fuga=
tur q̄ tranquillitas. Et quod longe eſt formidabili=
us multi inde fugientes ad alia diſſolutiora ſe tranſ
ferunt monaſteria aut apoſtatant monialeſq̄ ſe non
nunq̄ proſtituunt abhominabiliter. Reſpondetur i=
gitur primum q̄ nunq̄ eſt pax habenda cum vicijs
quinnmo iuge bellū cū eis i mētis diſplicētia eſt hn̄
dū. Deīde q̄ phariſeoꝝ ſcādalū nō ē curādū ⁊ poſtre
mo ſi q̄s egrotus in aīa correctiōis medicinā volūta
rie rēnuit nō mirū ſi in mortem aīe ruit grauiſſimā.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Non etiam abnuo pro loco ⁊ tempore correctionem eſſe differēdam:prout videbitur in reſponſiōe ſequēti. Ad argumentum.xiij. Pax inq̄ non eſt habenda cum vitijs q̄uis ſemper ſic diligendi ſūt hoīes ita vt non diligantur eorum errores docet illud xp̄s in euāgelio cum dicit Mathe.x. Nolite arbitari quia venerim mittere pacem in terra. Non veni pacem mittere ſed gladium. Veni em̄ ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum ⁊ filium aduerſus matrem ſuam et nurum aduerſus ſocrum ſuam ⁊ inimici hominis domeſtici eius. Et poſt pauca. Qui non accipit crucem ſuam et ſequitur me non eſt me dignus. Religio aūt crux eſt quā profeſſus eſt religioſus quilibet. Unde gloſa interlinearis crucem exponit abſtinētiam ⁊ cōtra carnis vitia bellum indicendum aſſerit. Sunt eī apud deformatos tria potiſſime vitia. Auaritia| luxuria| ⁊ ſuperbia| inobedientia quibus mundus quidem inficitur:ſed monaſterium deteriꝰ. Quibus hoſtes iungūtur triplices:mūdus| caro| demonia. Qui diuerſa mouent prelia. Mundus per proprietatis vicium ad auaritiam protrahit. Caro per incōtinētiā afficit:⁊ demon ſua ſuperba inobedientia quos pōt inficit. Quibus reſiſtendum eſt per tria vota religionis principalia ita vt nulla videntur contraria eis vicia pax cum eis eſſe non debeat. Si preterea reformationis tempore inter malos diſcordia naſcitur nō ſēper hoc curandum eſt magno opere vt Gregorius in paſtoralibus aſſerit. Sicut inquit multū nocet ſi vnitas deſit bonis:ita valde eſt noxium ſi non deſit malis. Si ergo peruerſoꝝ nequicia in pace iungitur ꝑfecto eorum malis actibus robur augetur. Ut quo ſibi in malicia congruunt eo ſe robuſtius bonoꝝ afflictionibus allidunt:docuit illud apoſtolus Actuum xxiij. qui vt phariſei ⁊ ſaducei qui contra eum vniti

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

erant diuiderentur clamat. Ego phariſeus ſum filiꝰ
phariſeorum de ſpe ⁊ reſurrectione mortuorum ego
iudicor. Et ſic ſtatim facta eſt diuiſio phariſeorum ⁊
ſaduceorum minuſq; fidei ⁊ paulo nocere poterant
q̄ antea. Nec curandum eſt quodlibet in malis rece
ptum ſcandalum. Dicit enim ſanctus Thomas ſcd'a
ſcd'e. q. xliij. Ea que ſunt de neceſſitate ſalutis faciē
da vt que ſunt precepta non debent pretermitti pro-
pter ſcandalum vitandum in alio. In his autem ſpi-
ritualibus bonis que nō ſūt de neceſſitate ſalutis vi
detur diſtinguendum. ¶ Qꝛ ſcandalum qd' ex eis qn̄-
q; oritur aliqn̄ ex malicia procedit cuꝫ ſcilicet aliqui
volunt impedire huiuſmodi bona ſpiritualia ſcāda-
lum concitando ⁊ hoc ē ſcādalū phariſeorum qd' eſſe
cōtēnendum xp̄s docet Mathei. xv. vbi cum xp̄s ſcri
bas ⁊ phariſeos correxiſſet de hoc q; dei precepta p̄
pter hominum traditiones tranſgrederētur qui xp̄i
diſcipulos de obmiſſione lotionis manuum correxe-
rāt. Et addidiſſet non quod intrat per os coinq̄nat
hominem ſi quod procedit ab ore: venerunt diſcipu-
li xp̄i ei dicentes. Scis qꝛ audito phariſei verbo hoc
ſcandaliſati ſunt. Reſpondens ieſus ait. Omnis plā-
tatio quam non plantauit pater meus celeſtis eradi
cabitur. Sinite illos ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Ce-
cus autem ſi ceco ducatum prebeat ambo in foueam
cadut. ¶ Quādoq; vero ſcandalum procedit ex infir
mitate vel ignorantia et huiuſmodi ſcandalum eſt
puſillorum: propter quod ſunt ſpiritualia opera vel
occultanda vel etiam interdum deffrenda vbi peri-
culum non imminet quouſq; reddita ratione huiuſ-
modi ſcandalum ceſſet. Si autem poſt redditam ra-
tionem huiuſmodi ſcandalum duraret iam videtur
ex malicia eſſe: ſic propter ipſum non ſunt huiuſmo-
di ſpiritualia propter ſcandalum dimittenda.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Hec thomas et concordat in ſcripto ſuo petrꝰ de thᷓ
rentaſia cum eo. Euidens autem eſt ꝙ tunc religio-
ſi in ſcandalo laborant phariſaico quando reforma-
ri debent per viſitatores aut prelatos ammonentur
quid vouerit in regula ꝙ reformatio eſt debita ⁊ quā
ta ex defformitatibus ſequūtur peccata ꝙ cauſātur
ſibi fieri iniuriam maledicunt ⁊ de trahunt ſuperiori
bus vexant et turbāt ſeculares ⁊ eccleſiaſticos. ymo
ſepe minantur homicidia ⁊ verbera ⁊ quod peius ē
nonnunꝗ talia opere cōplent. Que omnia ſunt pha
riſeorum ſcandala non oiquaqꝫ timenda ab hijs qui
preſunt mōaſterijs. Pro quorum conſolatione etiaꝫ
dictorum maiori declaratione notandum ꝙ ſanctus
Thomas vbi ſupra in ſumma ſic determinat conſi-
lia ſcilicet euangelica etiam non ſunt ſimpliciter pre
termittenda nec etiam opera miſericordie propẽ ſcā
dalum ſed ſunt interdum occultanda vel differenda
propter ſcandalum puſillorum vt dictum eſt. Quan-
doqꝫ tamen conſiliorum obſeruatio ⁊ impletio operꝝ
mie ſunt de neceſſitate ſalutis. Quod pꝫ in his qui
iam vouerunt conſilia ⁊ in his quibus ex debito imi
net defectibus aliorum ſubuenire vel in temporali-
bus puta paſcendo eſurientem. vel in ſpiritualibus
puta docendo ignorantem: ſiue huiuſmodi fiant debi
ta propter iniunctum officium vt patet in prelatis:
ſiue propter neceſſitatem indigentis. Et eadeꝫ ratio
eſt de huiuſmodi ſicut de alijs que ſunt de neceſſita-
te ſalutis. Hec thomas. ¶ Ex quibꝰ primo ſequitur
ꝙ magnum imminet periculum prelatis qui ſua poſ
ſunt deformata reformare monaſteria et hoc non fa
ciunt. Quia talibus imminet ex debito defectibꝰ ſub
ditorum ſubuenire ⁊ plus in defectibus aīe ꝙ̄ corpo
ris. Unde tunc non minus propter ſcādalū ſubditorꝝ
dēt eis ſubuenire ꝙ̄ ſi ꝑceptū eēt ymo tūc ꝑceptū eē

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

poteſt. ¶ Secundo ſequitur q̄ ad minus oportunita-
te capta reformandi ſunt tales religioſi etiam ſi no-
luit in quibus tranſgreſſiones ſuorum votorum rep
iuntur frequenter ꝛ conformitates iminere ad ſcīn
vbi etiam tales ſcandalizarētur. Patz qꝛ talia vota
cadunt ſub precepto ꝛ ſuperioribus reformare incū-
bit: tum propter iniunctum officium: tū etiam qꝛ ne-
ceſſario peruerſi hoc indigent ſubditi. In talibus lo
cum habet illa ſuper ezechielem beati gregorij ſnīa.
Si de veritate ſcandalum ſumitꝰ vtilius ſcandalum
naſci pmittitur q̄ veritas relinquatur. Et ſanctꝰ tho-
mas vbi prius. Sub veritate que eſt vite ꝛ doctrine
non ſolum neceſſaria ſalutis continentur ſed etiā cō-
ſiliorum obſeruantia vbi de eis eſt cur ad hec tenen-
tur reddita ratio vel quando cadunt ſub precepto ex
voto ꝛ ex officio aut ex neceſſitate que alicui iminet
vt dictum eſt paulo antea. ꝛc.

¶ Decimū ſextū capl'm qn̄ arguūt ſeq̄ lapſū grauiorē
ꝛ apoſtaſiā ꝛ hmōi oñdit q̄ propter talia non ſemper
reformatio per prelatos pretermitti debꝫ.

NEc terreri ſꝫ oꝫ vt.xiij. argumētū obijcit:
vcꝫ ex lapſu grauiori quē quidā reformatiōeꝫ
fugiētes poſtmodū icurrūt dūmō ſpes de
reformatiōe ꝓ plurimoꝝ ſalute itroducen
da ex prudētū eſtiatiōe hētur. Sicut xp̄s qn̄ reformare
cepit ope ꝑ eiectionem de templo vēdētiū ꝛ emētiū:
ſcandalum phariſeorum non curauit quos ſciebat ex
hoc peiores effici matthei.xxi. ꝛ Johannis.ij. ymo ī
vtroq; caſu murmurabant vt amplius in littera pa-
tet. Nec ſermonem ꝛ doctrinam veritatis chriſtꝰ ſeꝫ
ſub modio taciturnitatis poſuit quando multos pre
ſciuit poſt ſuā doctrinam ab eo ituros retro ꝛ iam non
cum eo ambulaturos Johannis.vi. Ad idem mani-
feſte tendit datum oraculum beati erhardi epiſcopi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ratiſponeñ· de reformãdo ibidem iferiori mõaſterio monialiũ. Cũ eniꝫ ſctũs vuolfgãgus ſclariũ ⁊ ſacraꝝ lraꝝ ꝓceptor expꝉtiſſimus: iam eps ratiſponeñ. in ꝓ fato mõaſterio circa ſepulchꝛũ ſcti ſui olim ꝑdeceſſo ris erhardi anxi⁹ quõ ipꝫ reformaret mõaſteriũ ora ret pro diuino auxilio: aſtitit ei ſctũs erhardus ita di cẽs inter cetera. Queſo te vt ꝯſtita tibi diuinit⁹ vta ris prudentia: omnemq̃ hanc deſtruas congregatio nem: ⁊ mõaſticã ibi inſtituas profeſſionem. Quamſi harum aliqua q̃ nunc ineſt velit profiteri ſin oino q̃ nec ſunt deſtrue: nec vltra contaminari locum iſtum patere. Ex quo patꝫ ꝙ ita eſt exauditus beatus vuol fgangus: vt ſi non poſſet prohiberi: viceret viciuꝫ v tute pro eo ſtabiliens monaſterium. Multis eniꝫ iaꝫ luxuriantium feditatibus monaſterium polluebat Tunc tp̃is quando ſanctus orauit vuolfgangus cão nicarum profeſſio erat in eodem monaſterio ac car nalis petulantie non minima fiebat ꝯfuſio admoduꝫ cum ad artiorem vitam cogerentur alique ipſarum monaſterium reliquerunt: ⁊ fornicatoribus priorib⁹ adheſerunt. Quod mõaſteriuꝫ ilico reformauit bea tus vuolfgangus feminis indicendo regulam beati benedicti ibidem. ¶ Deĩde per tranſlationem reliq̃a rum diuinitus a ſiniſtra facta ad dexterã altaris mo nitus ſupius pari modo reformauit monaſteriũ ca nonicarum. Per tercium quidem monaſteriũ quod ad ſanctum Paulum fundauerat ab inicio regulari ter a quo ⁊ per q̃ priora duo monaſteria velut vnũ ad exemplar regulam beati Benedicti tenentium re formata ſunt. Idcirco cooperante ſancto vuolfgan go prout illa diffuſe habentur tam in beati vvolfgã gi ꝙ ſancti erhardi legenda. ¶ Notandum preterea ꝙ dictam obiectionem ſanctus Thomas exactiſſime ſolui t ſecunda ſecunde: queſt. xxxiij. articu. vi. vbi ſic

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

querit. Utrum aliquis debꝫ ceſſare a correctione ꝓ
pter timorem ne ille fiat deterior. Reſpondet dicẽduꝫ
ꝙ correctio pertinens ad prelatos que ordiatur ad
bonum commune ⁊ habet vim coactiuam non eſt di-
mittenda propter turbationem eius qui corripitur.
Cum quia ⁊ ſi propria ſponte emẽdari non velit cor
rigeudus eſt per penas vt peccare deſiſtat. Cum eti
am quia ſi incorrigibilis ſit per hoc prouidetur bo-
no communi dum ſeruatur ordo iuſticie: ⁊ vnius exẽ
plo aliȷ̄ deterrẽtur: vnde iudex non permittit ferre ſẽ
tenciam condemnationis in peccantem propter tio-
rem turbationis eius vel etiam amicorum ipſius ſe
cundum illud p̄s. ¶ Miſerere mei qm̄ infirmus ſum
ſana me domine. Sed ille cui imminet cura infirmi
propter eius contradictionem vel contemptum non
debꝫ ceſſare quia tunc imminet maius periculum vt
patet circa furioſos. Dicẽdum ergo ꝙ medicus qua
dam coactione vtitur in freneticum qui curam eius
recipere non vult. Et huic aſſimulatur correctio pre
latorum que vim habet coactiuem. Prelatus enim
non ſolum habet admouere ſed etiam cogendo puni
re. ¶ Alia vero eſt correctio fraterna cuius finis eſt
emendatio delinquentis non habens coactionem ſꝫ
ſimplicem admonitionem. Et vbi probabiliter eſti-
matur ꝙ peccator ammonitionem non recipiet ſꝫ ad
peiora labatur eſt ab huiuſmodi correptione deſiſten
dum: quia ea que ſunt ad finem debent regulari ſecũ
dum ꝙ exigit ratio finis. Hec de thoma. Et de prela
tis addit ibidem articulo ſecundo ꝙ etiam tenentur
querere ſubditos reos ad corrigendum. Et ad hoc
tenentur ſub precepto. Quod ſic probat. Illud quod
debet alicui determinate perſone ⁊ certe ſiue ſit bonuꝫ
corporale ſiue ſpirituale opꝫ ꝙ ei impendamꝰ nō ex-
pectãtes quid nobis occurrat ſed debitã ſollitudieꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

habentes vt eam inquiramus. Unde ſicut ille qui de
bet pecuniam creditori debet eum requirere cum tẽ=
pus fuerit vt ei debitum reddat. Ita qui habet ſpiri=
tualiter curã alicuiꝰ dẽt eũ q̃rere ad hoc ꝙ corrigat
eũ de pctõ. Sed illa bñficia que nõ debẽtur certe per
ſone ſed cõmuniter oĩbus proximis ſiue ſint corpora
lia ſiue ſpiritualia nõ opꝫ nos querere quibus impẽ
damus ſed ſufficit ꝙ impẽdamus eis q̃ nobis occur
rũt. Hoc eñ ꝓ quadam forte habendum eſt vt dicit
auguſtinꝰ de doctrina xpiana. Hec de thoma. Nõ tñ
ambigo qñ diſſimulare opꝫ pctã iniquoꝝ. ¶ Prio qñ
mali ſunt occulti nec pñt decerni a bonis. ¶ Secũdo
ſi multitudo tãta eſt in cauſa ꝙ nõ poſſit extirpari ſi=
ne ſciſmate eccleſie in quo etiam boni voluerẽtur: et
ſic eradicaretur ⁊ triticum. Uel ſi etiam vnus ſolꝰ eſt
vel pauci ſed non poteſt hoc fieri ſine ſcandalo bono
rum eo ꝙ eos latet crimen nocentis vt de iuda pa=
tuit. Tñ qñ multitudo eſt in culpa pñt aliqui magis
rei ex eis puniri: ad terrorem mltitudinis. Sicut nu=
meri. xxv. Principes populi ſuſpendi iubẽtur ꝓ pctõ
multitudinis. Uel turba puniri poſt iniquoꝝ ſi ar=
ridet opportunitas ſicut egiptij ſubmerſi ſũt ĩ mari
⁊ ſodomite oẽs perierũt. Exodi. xiiij. ⁊ Geñ. xix. Uel
cum facultas eſt in populis promendi ſermonem
generali obiurgatione ferienda eſt vt dicit Auguſti
nus contra Iouinianum. ¶ Tertio qñ probabilit̃ pre
ſumitur de eoꝝ correctione eo ꝙ peccãt ex infirmitate
vel ignorantia ⁊ non obſtinata malicia. Alias ſepe
exterminaretur triticum. Exẽplum de heretico quẽ
beatus Dominicus diuinitus ſeruauit ab igne: quẽ
poſt multos annos bonum eſſe in futuro ꝓuidit. Idẽ
patet de Paulo. ¶ Quarto ſi exercitando bonos
proſint eccleſie ⁊ non obſunt alias boni torperent in
charitate qui alias exercentur. Alias etiam eradica

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fetur triticum. Exemplum de iudeis inter nos et ſebuſitis olim inter iſrahelitas. Hec ſũt quatuor cauſe obmittende correctionis fraterne ſcd̄m Thomã ⁊ vlricum. Nec approbo q̄ prelatus crudeliter ſe in corrigendo habeat aut negligenter qui ex vtroq̄ medium componere debet reformandi medicamẽtum dicente beato Gregorio. Diſciplina vel miſericordia multum deſtruitur ſi vna ſine altera teneatur. Quidquid autem hactenus de correctione per prelatos fienda dictum eſt totũ ad reformationẽ prelatoꝝ ſeu viſitatorum applicandum eſt cum reformatio ſit in remorum correctio.

¶ Decimum ſeptimum capitulum quãdo oſtendere nituntur q̄ ex laxa vita maiora ſequũtur bona q̄̃ ex reformatione manifeſtatur multipliciter contrariũ et quanta mala ſequũtur in deformatis locis ex ſũptibus in edificijs picturis ⁊ huiuſmodi.

AD quartam decimam iam obiectionem reſpondendum eſt vbi reformari recuſant eo q̄ per diſpenſationes et modos viuendi hactenus a longinquo tentos facilius vt dicunt procurantur res religioni neceſſarie. Ut puta potiſſimum in ordine mendicantium libri plurimi ⁊ in omnibus conuentibus et monaſterijs multe ad habitandum domuncule: quin immo aule plerumq̄ magne: que vix aut nunq̄ procurate fuiſſent de communibus: ſed facilius edificata a propriatis monachorum aut fratrum pecunijs. Similiter de multis picturis ⁊ de multis ſanctorum tabulis ⁊ ſimilibus. Reſpondetur ſimpliciter negando totum quia olim ante lapſum ordinum et hodie apud reformata loca talia pro quanto ſaltem religioni congruũt copioſius procurata ſunt: et hodie procurantur facilius.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Qui videt teſtimonium perhibet de hijs quo ad omnia pene apud que ſunt in alemania reformata monaſteria vbi quotidie librorum coaceruatur numerꝰ edificia reficiũtur ruinoſa: que apud deformata corruunt monaſteria: ⁊ fauor accreſcit populi augetur perſonarũ valens numerus ⁊ decor multiplicatur ſacrarum veſtium. ¶ Poſito tñ ꝙ ita ſit vt arguit aduerſarius tñ omnia iſta que ãnumerat cũ ſint corporalia quid ſũt hec reformationis ſacre fructus ꝟtutum vberrimos ꝑ quos immortales ſaluãtur ⁊ purificantur anime vt late patebit in. iij. infra tractatulo. ¶ Preterea ſi predicta in obiectis liberẽtur plenius plus hactenus deſtructionis ⁊ deformationis cõtulerũt ⁊ cõferũt in poſteris tẽporibus ꝙ profuerunt vel proderunt. Nam prout ex alijs cõuincere potui opuſculis antiquiorib9 coaceruatio librorũ ⁊ eorum procuratio ꝑ ſingulares procurata perſonas primã radicẽ aduerit ꝓprietatis: vel vt aiũt appropriationis apud ordines ſaltẽ mendicãtium. Ita vt iam ibidem ſicut heu in ordinibus alijs primeua paupertas ⁊ rerum ſincera cõmunitas in pauciſſimis locis obſeruari videatꝰ. Quia cum per ꝑlatos vni licẽtia dabatur a cognatis procurandi bibliam breuiarium aut ſermonum volumen aliquod voluit alter ⁊ tertius pari licentia perfrui arguendo a ſimili. Concedebatur deinde ſub reſpectu procurande animarum ſaluti pecunia expendenda pro libris proinde ad veſtimentorum neceſſitatem diſpenſatio vel potius extẽdebatur diſſipatio. Et tandem ad hoc deuenit vt modica aut pene nulla ſit differentia in habendo pecuniam et ei equipollentiam inter profeſſum fratrem ſeu monachum et ſecularem prole carentem ⁊ nuptum. ¶ Probationem huius male originis plus fortaſſis ſilere expedit ꝙ pandere quãꝙ ſi opus eſſet poni valeret.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ad patulum. Si autem domūculas ad inhabitādū
ſe erexiſſe gloriātur ſi de hoc tacuiſſent fortaſſis phi
loſophi fuiſſent: quia per hec omnis religiōis deſtru
ctio ſuborta eſt. Nam in talibus priuatis habitacu
lis fiunt commeſſationes ebrietates ⁊ rerum cōmu=
nitatis diſpendia: vbi quilibet non cōmunia ꝓprijs
ſed ꝓpria cōmunibus anteponit. Ibi inepta ſolatia
chori neglectus ibi detractiones ⁊ contra prelatum
murmura ſeminaria ibi inchoantur diſcordie et cō=
ſpirationū vitia. Et vtinā nō plerūqꝫ ibi forēt ſi pa=
ries fodi deberet fornicationes ⁊ voti caſtitatis pre
iudicia. Hec ſunt camerule que in monaſterijs nōnul=
lis iam cōmune: deſtruxerūt dormitorium ⁊ regula=
re refectorium cellas euacuāt ⁊ quod deterius ē de=
ſtituūt oratoriū: qꝛ omnes ibi que ſua ſūt querūt, nō
que ieſu xpi. Ad nichilum ergo valent ſpelūce iſte la
tronum niſi vt mittantur foras ⁊ cōculcentur ꝑ eos
ad quos ſpectat homines. Audiatur preterea patrū
ſanctorum ſententia de materia propoſita. Dicit em̄
ex ore yſaac caſſianus in collationibus patrū. Quic
quid neceſſitatem victus cotidiani ⁊ ineuitabilē vſū
carnis excedit ad ſecularem diffinierūt curam ⁊ ſol=
licitudinem pertinere. Ut verbi gratia. Cum duarū
ſufficiat velamen tunicarum trium aut quatuor fie=
ri procuramus. Cūqꝫ vnius ſiue duarum ſufficiat ha
bitatio cellularum ambitione ſeculari atqꝫ amplitu
dine delectati quatuor ſeu quinqꝫ cellas: et has eaſ=
dem exquiſiti ornatus et capaciores ꝙ̄ vſus deſide=
rat extruamus. Quod non ſine inſtinctu demonū fie
ri manifeſtiſſīa non experimenta docuerūt. Et ponit
ibi exemplum de ſanctiſſimo patre qui vidit fratrem
pro curioſe celle extructione lapidem duriſſimum de
monis aſtantis inſtigatione dolare. Et cum ceſſare
vellet frater demon ignitis facibus eum reaggredi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

opus perſuaſit inuiſibiliter. Tandem ammiratus pater cellam fratris intrauit eiq; dixit. Quid operatus es. Reſpondit ille. Laborauimus contra duriſſimum ſaxum vixq; potuimus illud aliquando contere-rere. Ad hec ſenex. Bene dixiſti potuimus. Non enī ſolus eras quãdo illud cedebas: ſed fuit alius tecum quem non vidiſti: demon tuus ad hoc violentus impulſor. Talia etiam beatus Bernardus nedum in nõ ſacratis reprehẽdit domib⁹ ſed etiam in oratoriis Unde in apologetico contra cluniacenſes ita inuehit. Omitto oratorioꝝ immẽſas altitudines immoderatas longitudines ſuperuacuas latitudines ſũptuoſas depolitiones curioſas depictiones: que dũ in ſe orãtium retorquẽt aſpectum impediũt ⁊ affectũ et michi quodãmodo rep̄ſentant antiquum ritum iudeorum. Sed eſto fiant hec ad honorem dei. Et iterum. Illud interrogo monachus monachos quod in gentilibus gentilis arguebat. Dicite ait ille pontifices in ſancto quid facit aurum. Ego autem dico. Dicite pauperes non attendo verſum ſed ſenſum. Dicite inq̃ pauperes ſi tamen pauperes in freno q̄d facit aurum. Et quidem alia cauſa eſt epiſcoporum alia monachorum. Scimus q̄ illi ſapientibus et inſipientibus debitores ſunt cum ſic carnalis populi deuotionem quia ſpiritualibus non poſſunt corporalibus excitant indumentis. Nos vero qui de populo exiuimus qui mundi queq; precioſa ꝑ xp̄o reliquimus quorum queſo deuotionem in his incitare intẽdimus. Et concludit ibi late q̄ ex talibus ſequitur ſepe ſtultorum admiratio pauperibus elemoſine ſubtractio minor ad ſanctos debita veneratio: auaritie augmentatio ſecularium ad offerendum attractio: et curioſitatis adinuentio. Et iterum. Ceterum in clauſtris coram legentibus fratribus quid facit illa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ridiculoſa monſtruoſitas: mira deformis formoſi-
tas ⁊ formoſa deformitas? Quid immunde ſymee
quid feri leones: quid monſtruoſi centhauri: quid ſe
mihomines: quid maculoſe tigrides: quid milites
pugnantes: quid venatores tubicinantes? Uideas
ſub vno capite multa corpora et ſub vno corpore mul
ta capita. Cernitur hic in quadrupede cauda ſerpen
tis: illic in piſce caput quadrupedũ. Ibi beſtia pre-
fert equum capram trahẽs retro dimidiam. Hic cor
nutum animal equum geſtat poſterius. Tam multa
deniꝗ tamꝗ mira diuerſarum formarum apparet
vbiꝗ varietas vt magis libeat legere in marmori-
bus ꝙ in codicibus. Totamꝗ diem occupare ſingu
la illa mirando ꝙ in lege dei meditando. Pro deo ſi
non pudet ineptiarum cur non piget expenſarum.
De aulis vero ⁊ quibuſdam alijs magnis gloriantur
tur que edificauerũt domibus: cum hec ſint loca ir-
regularia gemendum potius de eis ꝙ plaudẽdum.
Ibi em̃ ſũptus in edificãdo ꝑceſſerũt inutiliter ⁊ pro
reparãdo ⁊ tuendo ea a ruina ⁊ ſtillicidijs exigũtur
expenſe ꝑpetue. Dãtꝗ in magnũ grauamen monaſte
rijs ſꝑ in antea ep̃is ⁊ cardinalibus dñis regib⁹ ⁊ p̃n-
cipib⁹ occaſionẽ ibi placitandi iudicãdi ⁊ inhabitan
di diutine. Qui ſi ſola in monaſterio ſcirẽt loca eſſe
regularia saltẽ rari⁹ ⁊ breuiori tp̃e i eis morã trahe
rent. Quod reuera in maius cedere poſſet bonũ mo
naſterij: ꝙ aut loca de quibus dictum eſt poſſint ꝓfi-
cere. Quantum aũt hec loca pauꝑtatẽ religioſoꝝ ꝑ
ſertim mẽdicãtium pollere faciãt nouerũt qui hanc
ꝑ ceteris ꝓfeſſi ſũt. ¶ Qui poſtremo de picturis q̃buſ-
dã ſe iactãt q̃s ꝓcurauerũt cũ tabulis ⁊ imagib⁹ va
rijs tolerabi'e fortaſſis iſtȯ foret ãt min⁹ iprobabi'e ſi
iſte eſſẽt diſcroꝝ ⁊ moraliũ ṽtutũ effigies ⁊ poſite i ec
cl'ia Sz iſte ſepe i ꝑuati repiũt hitaclis ñ ſb typo diaꝝ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ymaginum ſed ſub ſirenarum ꝛ ſymearum ſcemate
ſub haſtiluſoꝛum ꝛ feminarum pene nuda ymagine:
ita vt ex his non modo perdatur religionis deuotio
ſed etiam caſtitatis minetur naufragium. Nec mire
tur quis ꝙ in ſolutione ad hanc decimā quartā q̄ſtio
nem nullam ſcripſe aut doctoꝛuȝ auctoꝛitatē allego
ſicut ad alias ſoluendo rationes auctoꝛitates ſctoꝝ
produxi. qꝛ omnia q̄ nuncdicta ſunt luce clarius expi
entia teſte rerum mgr̄a legi pn̄t ꝛ vident in practica
in parietibus in rerum tempoꝛalium diſpendio. ꝛ in
religionis prope finali exterminio.

¶ Decimum octauum capitulū qn̄ obijciūt modū ꝑ-
cedendi in refoꝛmatione ineptum panditur ꝙta cal-
liditate ſe palliare conſueuerunt vicioſi ꝛ ypocrite ſi
cut faciunt behemoth lania draco ꝛ ericius.

AD vltimum quando in modo procedēdi
ad refoꝛmationē calūniātur defoꝛmita-
tē cū. n. qdā maligni prefoꝛmatores ſibi
videt nichil aliđ ꝙ quein rgl̄a ꝛ ſtatutis
vouerunt ꝑcipi ꝛ eis oīa ſupioꝛa ſoluūt
argumenta eis ꝙ caritatiua i grauibus cerimonijs
diſpenſatio danda promittitur adhuc velut ericij cal
lidi quibuſdam ſe geſtiunt obiectionum neſcio quaꝝ
ſpinulis quibus aut tempus ineptum eſſe pro refoꝛ-
matione dicāt aut refoꝛmatoꝛes iſcios cē terre ꝯſue
tudis autumāt aut ſclares ꝯ clerū pl⁹ ſolito ꝑ refoꝛ-
tionē ꝯcitari ꝓphetāt. Aut oꝛdinē tēdēdi ad refoꝛa
tionē accuſāt aut alia figmēta cudūt q̄ ꝛ ſimilia ioꝛ-
diatos modos nūcupāt. Que vix lr̄a aut recta rō ex
cogitare valeret in filijs lucis quibus prudentioꝛes
ſunt filij hui⁹ ſcl'i ſed in generatiōe ſua ꝛ peſſima: quā
non ambigo periculoſius obſeſſa a demōibus ꝙ eos
qui mania tenti vinculis ligantur ferris. Caliuȝ ca
lidoꝛum hominū verſutiā beatus Gregoꝛius. xxxiij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

moralium ſquamis behemoth ⁊ draconũ nature la-
mie ⁊ ericiorum aſſimilat.xxvi. ⁊.xxvij.capl'is. Cor-
pus inq̃t illiꝰ.ſ.behemoth ſcuta fuſilia ꝯpactũ ſqua-
mis ſeſe prementibus fertur: quia draconis corpus
ſquamis tegit̃: ne citiꝰ iaculatiõe penetret̃. Ita corpꝰ
omne dyaboli.i.multitudo reproborum cũ de iniqui
tate ſua corripitur quibus valet tergiuerſationibꝰ
ſe excuſare conatur: ⁊ quaſi quaſdem defenſionis ſq̃-
mas obijcit: ne trãſfigi ſagitta veritatis poſſit. Quiſ
quis dum corripitur peccatum ſuũ magis excuſare
appetit q̃ deflere quaſi ſquamis tegitur dum a ſan-
ctis predicatoribus gladio v̾bi dei iaculat̃. ¶ Scien
dum tamen eſt q̃ iſte defenſionum ſquame quãuis pe
ne omne humanũ genus contegãt: ypocritarũ tamẽ
ſpecialiter ⁊ callidorum hominum mentes premunt
Ipſi etenim culpas ſuas tanto vehementius confite
ri refugiunt quanto ⁊ ſtultius videri ad hominibus
peccatores erubeſcunt. Corrupta itaq̃ ſimulatio ſã
ctitatis ⁊ malicia occulta rep̄hẽſa ſquamas obijcit
defenſionis ⁊ veritatis gladium depellit. Vñ bñ per
p̄phetã ꝯ iudeã dr̃. yſaie.xxxiiij Ibi cubauit lamia ⁊ i
uenit ſibi reqͥem: ibi habuit foueam ericius. Per la
miã ergo ypocrite. per ericium vero malicioſi quiq̃
ſe diuerſis defẽtionibus contegunt diſignãt̃. Lamia
etenim humanam dicit̃ habere faciez ſed corpus be-
ſtiale. Sic omnes ypocrite in prima facie quod o-
ſtẽdunt quaſi ex ratione ſanctitas eſt ſed beſtiale eſt
corpus quod ſequitur: quia valde iniqua ſunt q̃ ſub
bona ſpẽ moliuntur. Ericũ aũt nomine malicioſarũ
mentium deſignatur defenſio. quia videlicet ericius
cum apprehẽditur eius caput cernitur ⁊ pedes vidẽ
tur et corpus omne conſpicitur: ſed mox vt apprehẽ
us fuerit ſemetipſum in ſperaz colligit pedes itror-
ſum ſubtrahit: caput abſcondit: et intra tenentis ma

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

num totum ſimul amittitur quod ſimul ante videba tur. Sic nimirũ malicioſe mentes ſũt cum in ſuis ex ceſſibus comprehenduntur. Caput enim ericij cerni tur quia quo vicio peccator ad culpam acceſſerit vi detur. Pedes ericij conſpiciũtur qꝛ quibus veſtigijs nequicia ſit perpetrata cognoſcitur. Et tamen addu ctis repente excuſationibus malicioſa mens intror ſus pedes colligit quia cũcta ĩiquitatis ſue veſtigia abſcondit. Caput ſubtrahit quia miris defẽſionibꝰ nec inchoaſſe prauũ aliquod oſtendit ⁊ quaſi ſpera ĩ manu tenentis remanet. Hec ille. Ex premiſſis ergo ſolutionibus patet ꝙ incaſſum ſeculi huius homĩes moueantur contra lucis filios per argumenta calli da. Quo ꝫ ap̄ls clamat Nolite conformari huic ſcl̄o ¶ Prima pars explicit. Secunda pars curam refor mandi ⁊ cautelam reformatoribus tradit. et habet vi ginti duo capitula.

PRimum capitulum oſtendit triplex dubiũ Et primuꝫ ſoluit ſcilicet quid ſit forma ſeu pulchritudo et quotuplex ſit ſcilicet in na ura in gratia et in moribꝰ. ¶ Sc̄m rñdet ad ſecundum. Quid ſit reformare diffinit. Quomõ quilibet ordo quaſi ex materia componitur ⁊ forma quantus decor ſit in reformato monaſterio et econ tra quanta turpitudo in deformato. ¶ Tercium mo uet triplex dubium et primum ſoluit docendo quid ſit ſtatus religionis. vnde religio dicitur. Et quomõ tria ſubſtantialia ordinis cõtrariantur tribus vicijs principalibus. ¶ Quartum oſtẽdit ex quinq; cauſis ꝙ ſit difficile reformare et primas duas declarat. tũ ſcilicet quia magni vix hoc obtinuerunt. vt chriſtus in ſuo monaſterio eſdras in templo ⁊ patres quorũ libet ordinem. Tum ſcilicet quia religioſi lapſi dete riores alijs ſunt. ¶ Quintum declarat reſiduas cau

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſas difficultatis reformandi videlicet quia mali hoc multipliciter impediunt quia conſuetudo ꝛ natura corrupta tendunt in contrarium ꝛ quia aſtuti hoīes acutiſſima argumenta formant in contrariū. ¶ Sextum incipit reformatoribus vtilitatē oſtēdere reformationis per ſeptem vtilitates. Et primas duas declarat ſcilicet ꝙ talis eccleſiam iuuat multipliciter ꝛ equipollet edificationi noui monaſterij. ¶ Septimum deducit. iij. ꝛ. iiij. vtilitatem quomodo videlicꝫ auget reformanti accidentale premium ꝛ ꝙ ſatiſfaciat intentioni fundatorum ꝛ offerētium. ¶ Octauū oſtendit reſiduas tres vtilitates videlicet ꝙ ibi procuratur cōuerſio peccatorum ꝙ ſubuenitur in peccato ruituris et quia reformantibus patroni religioſorum primitiui fiunt fauorabiles. ¶ Nonum ſoluit dubium vnde proueniat ꝙ communiter omnes in eccleſia clamant reformationem debere fieri et tamen fere nullus quando incipitur reformari eſt voluntarius. De hoc quinqꝫ cauſe aſſignantur ſcilicet inconſideratio arduitatis negocij modica dilcō ſui et fictio boni deſiderij ignorantia defectus proprij et timor inordinati deſiderij. ¶ Decimum procedit ad preparatoria reformationis et ſunt ſeptem que ante reformationis introductionem diſponi debent. Primum eſt vt viri habeantur pro loco ydonei: qui maneant ꝛ illud declarat per naturalia artificialia ꝛ ꝑ dicta theologica. ¶ Undecimum declarat ſecundum preparatorium reformationis et. iij. Tum ſcilicet vt reformatores ſint negocio congrui. alias viſitatores multa mala faciunt. Tum vt conſenſus habeatur clericorum aliquorum preſertim epiſcopi quia tales impediendo ſunt peſſimi. ¶ Duodecimum deducit quartū ꝛ quintum preparatorium ſcilicet vt ptās habeatur ſclaris brachij et vt prouideatur humano victui pro

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fratribus ſcilicet. ¶ Decimum tertium deducit de vl
timis duobus preparatorijs videlicꝫ vt inuolũtarijs
ſepe ſeminetur verbum dei: ⁊ vt puniendo reos non
parcatur exceſſui. ¶ Decimumquartũ accuſat de duo
bus modis reformandi generali ſcilicet ⁊ ſpeciali.
Et circa generalem mouet tria dubia. Primum an
aliqua lapſa religio poſſit ſimul reformari. Et illud
determinat ꝙ non per multa illud probando. ¶ Deci
mum quintum mouet ſcdm dubiũ an melius ſit re=
formationem laxe vel rigide incipere. Et mouet ar=
gumẽta ꝓ vtraqꝫ parte contradictionis diſtinguen
do finaliter ⁊ in genere determinando oſtendit per
quinqꝫ exempla ꝙ quelibet lex in obſeruãdo tepeſcit
niſi reformatio fiat in ea. ¶ Decimum ſextum deter=
minat tertium dubium ⁊ oſtẽdit quot fuerint et ſint
radices lapſuum in diuerſis ordinibus videlicet ſe=
decim: et declarat primas quinqꝫ radices. Que ſunt
malorum prelatio correctionis obmiſſio officialium
multiplicatio larga diſpenſatio ⁊ inobedientium re=
bellio. ¶ Decimum ſeptimum declarat quinqꝫ alias
radices que ſũt temporalium priuata appropriatio
incauta cum extraneis conuerſatio: ſtudij religioſi
obmiſſio: ineptorum ad officia promotio: ⁊ minimo=
rum debitorum inconſideratio. ¶ Decimum octauũ
declarat tres alias radices que ſunt locorum nimia
multiplicatio: feminarum incauta adheſio ⁊ bonoꝝ
viroꝝ perditio. ¶ Decimũ nonũ declarat duas alias
radices que ſunt diuiciaꝝ improportionata augmen
tatio ⁊ guerraꝝ ⁊ tyrãnoꝝ oppreſſio. ¶ Uiceſimũ pã=
dit decimam ſextam .i. vltimam radicem que ẽ par=
rochiaꝝ plurium incorporatio. Et elicit ſedecim re=
media cõtra lapſum religionis. ¶ Uiceſimum p̄muꝫ
dat ſpecialem modum reformandi per ſeptem auiſa=
menta quorum tria declarat. Que ſunt vt eligatur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

locus vbi veriſimiliter reformatio citi⁹ inducatur vt per principalia profeſſionis inchoetur et vt officia conuentus per bonos adminiſtrẽtur. ¶ Viceſimũ ſecundum declarat reſidua quatuor videlʒ vt turbatores reformationis compeſcãtur vt cõfeſſores boni inſtituãtur: exceſſus parui cum diſcretione puniautur: ⁊ vt radices per quas ordo lapſus eſt caueãtur. ¶ Primum capitulum oſtẽdit triplex dubium ⁊ primũ ſoluit ſcʒ quid ſit forma ſeu pulchritudo ⁊ quotuplex ſit ſcʒ in natura in gr͠a ⁊ in moribus.

Subiungit autem ſed reformamini in nouitate ſenſus veſtri. In quo fideli cuilibʒ potiſſime tamẽ religionem profeſſo ĩ approbata regula: regula vidẽdi dat̃ vcʒ vt act⁹ ⁊ mores ſuos ad normam non ſeculi ſed ſpiritus inſtituat. Ad vite ſiquidem moralis perfectionem ob cuius introductionẽ omnis fundatur religio duo exiguntur neceſſario innocentia ⁊ iuſtitia. Quia per primum declinatur a malo: et per alterum docetur facere bonum dicẽte Chriſoſtomo in opere imperfecto ſuper Mathe. Qui abſtinet a malis innocens quidẽ eſt iuſtus non eſt niſi iuſtitie op⁹ impleuerit. In his itaq; duob⁹ vite cõſiſtit perfectio in puritate ſeu mũdicia cordicia cordis ⁊ in equitate ſeu iuſtitia operis. Et pro iſtis tandem dat̃ hic ⁊ in futuro premium virtutis. Quor̃ priora duo pph̃a ſed veri⁹ de⁹ ĩ pph̃a ĩnuit cũ q̃ris. Dñe qs hũtabit ĩ tabernaculo tuo aut qs requieſcet in mõte ſancto tuo? Rñdet. Qui ingredit̃ ſine macula ⁊ opatur iuſtitiã. Cum aũt apl's p̃mo ĩmaculate ſe a ſcl'o cuſtodire docuit aptiſſime nũc docet facere iuſtitiã dicẽs. Reformamini in nouitate ſenſus veſtri. In quibus tria docet. ¶ Primo formam perditam reaſſumere cum di

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

eit reformamini. ¶ Secundo reformationis actus diſponere ibi in nouitate. ¶ Tercio vtriuſqꝫ ſubiectum agnoſcere ibi ſenſus veſtri tam ſpiritualis videlicet ꝙ corporalis. ¶ Pro intellectu primi tria ſūt queſtionatim notanda. Primo quid ſit forma quam apl'is reaſſumē precipit. Secundo quid ſit reformari. iiȷ. ꝑ que deformati poſſint reformari. Eſt autem pro primi noticia ſciendum ꝙ forma vt dicit Johannes ianuenſis in ſuo catholicon idem eſt ꝙ pulchritudo dicta a formō ꝙ eſt calor inde forma forme. i. pulchra diſpoſitio. Propꝫ. n. calor mouet ſāguinē ⁊ ſāguis īducit pulchritudinez. Jn̄ formoſus cui calor ſanguinis erubore cauſat pulchritudinem. Huic conſonāt dicta vlrici de argentina in ſūma lib. iȷ. tractatu. iiȷ. capitulo. iiiȷ. dicētis. Sicut forma eſt bonitas cuiuſlibet rei inquantuz eſt perfectio deſiderata a ꝑfectibili ſic ipſa eſt pulchritudo omnis rei inq̄tum eſt ꝑ ſuam formalē nobilitatē vt lux ſplendens ſuper formatum ſecundum Dionyſium. Et patet per hoc ꝙ materia ratiōe priuationis forme turpis vocatur a philoſophis ⁊ deſiderat formam ſicut turpe bonuz ſiue pulchrum. Ideo etiam pulchrum alio nomine vocatur ſpecioſum a ſpecie ſiue forma. Anguſt. dicit libro vi. de trinitate ꝙ hylarius poſuit ſpēm ymaginez ꝓpter pulchritudinem. Et turpe vocatur deforme a ꝓuatione debite forme. Quia vero lux formalis ſplendet tantum ſuꝑ formatum cui proportionatur ideo etiam pulchritudo materialiter conſiſtit in conſonātia proportiōis perfectiōis ad perfectibile. Huic etiam beatus Thomas ſuper. iiiȷ. capitulo de diuinis noib⁹ dī. Pulchrū in corporib⁹ dicim⁹ ꝑꝑ decentē ꝓproportionem membrorum in quantitate et ſitu: et propter hoc ꝙ aliquid habet clarum et nitidum co-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lorem. Unde proportionabiliter eſt in ceteris accipiendum. ꝙ vnumquodq̄ dicitur pulchrum ſecundum ꝙ habet claritatem ſui generis vel ſpiritualem vel corporalem et ſecundum ꝙ eſt in debita proportione conſtitutum. Ex quibus et aliis elicit ibidem ſanct⁹ Thomas ꝙ pulchritudo principaliſſime et primo ac formaliter eſt in deo (teſte pſalmiſta dicente) Confeſſio et pulchritudo in conſpectu eius. Et pulchritudo agri mecum eſt. Meus eſt inquit deus orbis terrarum. A qua pulchritudine prima. ſecundo deſcendit ſpecies decor et forma in angelos. Tercio ī animas rationales. et vltimo in corporalia. Et primo inquit pulcritudo prouenit eſſe omnibus exiſtentibus claritas enim eſt de conſideratione pulchritudinis. Omnis autem forma per quam res habꝫ eſſe eſt participatio quedaꝫ diuine claritatis. Et omnis forma eſt quedam irradiatio proueniens ex claritate prima. Ex quibus liquet ꝙ forma ſpecies ac eſſe cuiuſlibet rei: immo et lumen ſpirituale idem ſunt cū pulchritudine. Patet etiam ꝙ in pulchritudine rer̄ ordo eſt ſecundum ſub et ſupra. Patet inſuper ꝙ pulchritudo et forma prima nobilius reperitur in ſpiritualibus q̄ in corporalibus. Hinc eſt ꝙ in ſacra pagina triplicem formam principaliter reperimus eſſe in iſtis inferioribus. Una eſt inferior. alia interior et alia exterior. Inferior eſt humana natura de qua ait legiſlator geneſis ſecundo. Plantauerat autem dominus paradyſum voluptatis a principio in quo poſuit hominem quem formauerat. Hec forma et rationalis anima eſt cum ſumma ſollicitudine ſiue deformitate ſeruanda. ¶ Primo quia ad ymaginem ⁊ ſil̄itudineꝫ dei patris facta. Creauit inqt ſcriptura de⁹ hoiem ad ymaginē ⁊ ſil̄itudinē ſuā. Ad ymagieꝫ dei

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

creauit illum maſculum ⁊ feminam creauit eos. Ad ſimilitudinem quippe dei quia ſicut deus eſt vbiqꝫ ĩ mundo ita anima in toto corpore. Sicut deus dat vitam partibus vniuerſis ita aĩa artubꝰ humanis. Et ſicut deus ſe a rebus per ſui influentiam ſubtrahẽs omnia inire facit: ita anima a corpore ſeparata mẽbra ſingula necem ſubire cogit. Ad ymaginem vero dei facta eſt anima qꝛ memoria intellectiua deum velut pater poteſt ꝯcipere ĩtellectu põt aĩa verbũ inde ꝓducere ⁊ volũtate ſeu amore deo ꝑfecte adherere.
¶ Scđo forma hec ſine deformitate ſeruãda eſt qꝛ in vnitatẽ ꝑſone filij dei eſt aſſũpta. ap̃lo hoc teſtante philippeñ. ij. vbi dicit. Qui cũ in forma dei eſſet non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe equalẽ deo: ſed exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens. Unde leo papa in ſermone de natiuitate domini iheſu chriſti. Agnoſce chriſtiane dignitatem tuam et diuine cõſors factus nature: noli in veterẽ vilitatem degeneri conuerſatione redire. Et iterum prima corinth. ſexto. Neſcitis qm̃ corpora veſtra membra ſunt xp̃i.
¶ Tertio forma hec humana in omni ſãctitate ⁊ mũdicia cuſtodienda eſt: quia eſt habitaculum ſp̃us ſancti vt apoſtolus aſſerit prima corinth. iij. Templum dei ſanctum eſt quod eſtis vos ⁊ ibidem ſexto. An neſcitis qm̃ membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti qui in vobis eſt quem habetis a deo et non eſtis veſtri. Sed heu plurimi hanc dei nobiliſſimam hũane nature forãm ꝫ primum. in lutuꝫ auaricie ꝓĩciũt reos ſe faciẽtes veluti hij qui beſtias ſequũt. Homo (inq̃t de talibꝰ pſalmiſta) cũ ĩ honore eſſꝫ nõ ĩtellexit. ꝯpatus eſt iumentis inſipientibus et ſimilis factus eſt illis. Ideo dicitur apocalipſ. xiij. Si quis adorauerit beſtiam et ymaginem eius bibꝫ de vino ire dei. Alij hanc pulcherrimam formam anime que ſoror

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

chriſti facta eſt immundis et luxurioſis fedant acti-
bus contra ſecundum. Quod cõqueritur ita ezechie
lis.xxiij. Auxit iſrael fornicationes ſuas cum͡qз vidiſ
ſet viros depictos in pariete ymagines caldeorum
expreſſis caloribus.&c. inſaniuit ſuper eos concupi-
ſcentia occulorum ſuorum. Alij de anime templo mũ
diſſimo demonum faciunt habitaculum. ad ſuperbiã
contra.iij. De quo dominus conqueritur ezechielis.
vij. Ornamenta monilium ſuorum in ſuperbiam po
ſuerunt et ymagines abhominationum ſuarum et ſi
mulachrorum ſuorum fecerunt ex eo. Ex quibus pa
tet iam que ſit forma inferior humane nature. ¶ Eſt
ſecundo alia forma interior maioris longe pulchri-
tudinis videlicet gratia gratum faciens qua veri di
ſerui. ymo filij efficimur et heredes. De qua yſaie.
xliiij. dominus dicit. Formaui te ſeruus meus es tu
iſrael ne obliuiſcaris mei. Et ibidem. xliij. Populuз
iſtum formaui michi laudem meam narrabit. Hec
forma diuine gratie multum eſt cuſtodienda ex ra-
tione triplici. Quia videlicet veram dat vitam ani-
me. quia perfectum affert decorem vie: ⁊ conſumma
tionem perfectam donat patrie. Veram dat vitam
anime quia ſine ea nullus in dei filiuз ex filio ade ge
nerari poteſt. De qua forma loquitur doctor gentiũ
galatas quarto. Filioli mei quos iterum parturio.
donec formetur chriſtus in vobis. Gloſa.i. formoſus
ſit in formis in vobis vt ſcilicet recipiatis ſimilitu-
ninem eius quam pro vicio perdidiſtis. Dat hec for
ma decorem vie quia ſumme formoſo conformat. Si
cut cere impreſſio que conformat ceram ſigillo. xp̄s
autem eſt ſpecioſus forma pre filijs hominum in cu-
ius labijs ſuper omnes diffuſa eſt gratia. Quam ha
bentes vt romanos. viij. dicit preſciuit ⁊ p̄deſtiauit
ꝯformes fieri ymaginis filij ſui. Dat etiã hec forã grẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cōſumationē perfectam in patria: qꝛ vſqꝫ ad gloriā eleuat. Sicut enim corpus non poteſt per naturam corpoream quod poteſt tamen per virtutem anime: ſic anima nō poteſt per facultatem propriam id quod tñ valet adipiſci per gratiam celeſtem patriaꝫ Unde xp̄s animam vocat cāticoꝝ .ij. dicens. Surge propera amica mea colūba mea formoſa mea ꝛ veni

¶ Eſt etiā tertio alia forma ſcꝫ exterior vita ſcilꝫ exēplaris de qua Philippeñ .iij. Imitatores mei eſtote fratres ꝛ obſeruate eos ꝙ ita ambulant ſicut habetis formā noſtrā. Ubi gloſa. Imagines vite nr̄e: ſcꝫ ꝙ ita credūt viuūt ꝛ docēt ſicut ego michi ſimiles imitamini. Et in iſta forma ꝛ in p̄cedenti forma grē fūdatur forma cuiuſlibet approbate religionis ſeu ordinis ꝙ cōſiſtit in regule alicuiꝰ ꝛ ſtatutoꝝ ꝓfeſſione debita. Talia enī ſūt forma religionis. Et ſic pꝫ primū quid ſit forma quā apl'us innuit iuxta quā etiam reformari neceſſarium eſt.

¶ Scd̄m capl'm rñdet ad ſcd̄m ꝗd ſit reformare diffinit quō ꝗlibet ordo quaſi ex materia cōponit̄ et forma quātus decor ſit in reformato monaſterio ꝛ econtrario quāta turpitudo in deformato.

AD intelligendum vero quid ſit reformari vel reformare quod erat ſcd̄m queſitū aduertendum ꝙ reformare tria hec importat ſcꝫ forme p̄cedētis exiſtantiā: eiuſdē forme ſecutā eſſe carentiā: ꝛ noue forme ad inſtar deperdite forme introductionem ꝛ preſētiam. Unde reformatio eſt forme alicuiꝰ deperdite denua introductio. Forma aūt cuiuſlibet religionis approbate ſeu cōfirmate ordinis vel pluriū ex duabꝰ p̄ncipaliter integratur partibus ex regula ſcꝫ per eccl'am approbata: et ex conſtitutionibus pro moribus et cerimoniis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aliquorum rite editis. Sicut etiam species apud lo-
gicos integratur ex genere et differentia. Regula ci
ſe habet per modum generis et conſtitutio loco dif-
ferentie. Exempli gratia. Regula beati Auguſtini
eſt cōmunis ordinibus p̄dicatorum heremitarū ſan-
cti Auguſtini p̄monſtracenſium paulitarꝝ ꝛ ſimilium
qui oēs ꝓfitentur eandem regulam nec in hoc dr̄nt.
Sed ꝓ ſingulis ordinibꝰ p̄fatorum religioſorum ſūt
formate ꝯſtitutiones q̄dam in inceſſu inuictu in ami
ctu ritibꝰ et cerimonijs quibus inter ſe cauſant diffe-
rentiam. Et ita poteſt dici de regulis approbatis a-
lijs patrum beatorum Baſilij Benedicti ꝛ Franci-
ſci. Quibus religionum formis velut morum imagi
nibus pulcherrimis olim eccleſia fuit tam in viris q̄
in feminis decorata decentiſſime. Sic enim iuxta va
ticinium dauid aſtitit regia eccleſia chriſto regi ſuo
a dextris in veſtitu deaurato charitatis circūami-
cta religionum diſtinctarum varietate. Sic eccleſia
eadem per ſponſum ſuum crebro regno celorum cō-
parari conſueuit: in quo velut in celis corporeis ſplē
det ſol papalis dignitatis: luna lucet maieſtatis ce-
ſaree: planetarum eminentia preſentatur per epiſco-
pos: et ſtellarum minorum ſitus pulcherrimus deſi
gnat clericorum et religioſorum diſtincta officia et
varios ordines. ¶ Quid etiam in materiali mona
ſterio queat eſſe ordinatius et rationali viſui dele-
ctabilius q̄ intueri caſtitatem in dormitorio tem-
perantiam in refectorio iuſtitiam in capitulo ī ſco
lis prudentiam in infirmatorio patientiam in clau-
ſtro ſilentiū in coquina p̄cimoniā ꝛ in choro ac in ec
cleſia cuiuſlibet deuotionis exercitia. Quid inſuper
ſi verorum religioſorū exteriores libet inſpicere mo
res eiſdem poteſt eē pulchrius. Ubi paupertas chri
ſti videtur in veſtitu: modeſtia in verbo: verecun-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dia in viſu| in inceſſu grauitas| hylaritas in facie:
ꝛ nichil in motu quorūcūqꝫ artiū quod cuiuſuis poſ
ſit aſpectum offendere. Uidebis certe ſi gregem ta-
lium mētis oculis cōtemplaueris intrinſecus| quoſ
dam abel quodāmodo cōſeruaſſe innocētiam: alios
enoch tenere mūdiciam. Alios in opere tolerantiā
noe oſtendere: alios perfectam abrahe gerere obe-
dientiam. Alios in ſuſtinendo malos ioſeph preten-
dere: alios importunitate ſtudij cum dauid legem
dei meditari die ac nocte. Quoſdam tenere manſue
tudinem moyſi: quoſdam habere zeluꝫ helie. Quoſ-
dam cum helizeo ꝛ ſuis prophetis extremam ꝓ xp̄o
tolerare paupertatem. Quoſdam in verbo predica-
tionis feruere cum aplīs: quoſdam diuerſarū infir-
mitatum tolerantiam participare cum martiribus.
Quoſdam corpus caſtigando ſe cōformare cōfeſſo-
ribus: ꝛ quoſdam decore pudicicie aureolam mere-
ri cum virginibus. Hāc religionis pulchritudinē in
quocūqꝫ ſit ordine beatus Bernardus in apologeti
co ſuo tunice Joſeph polimite aſſimilat. Non inquit
ſum tam ebes vt non cognoſcam tunicam Joſeph.
Notiſſima quippe eſt: quia polimita eſt. i. pulcherri
ma varietate diſtincta. Omnes igitur pariter occur
ramus in vnam tunicam ꝛ ex omnibus conſtat vna
ex omnibus inqꝫ vna. Cur ergo inquis ordinem illū
ſcꝫ cluniacēſium non tenes ſi ſic laudas. Sed audi.
Diuerſis morbis diuerſa cōueniunt medicamenta.
Unum opere teneo: ceteros charitate. Faciet autem
charitas (fidenter loquor) vt ne illorum priuer fru-
ctu: quorum inſtituta nō ſequor. Hec ille. Igitur hec
eſt forma decor ſpecies et pulchritudo: que ineſſe
debet approbatis ordinibus ad quam certe eorum
regule et ꝯſtitutiones oēs dinoſcunt tendere. Quā-
qꝫ formam ꝛ pulchritudinem reaſſumere ſi eſt perdi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ta aut tenere firmiter ſi ieſt tā ſollerter precipit apoſtolus cum dicit. Reformamini in nouitate ſenſus veſtri. Sed heu religionis forma decētiſſima pene iam in multis perdita ē religionibus. Quomodo obſcuratum eſt aurum (iuxta prophete trenas) mutat⁹ eſt color optimus diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum. Filij ſyon incliti et amicti auro primo: quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea. Trenoꝝ.iiij. Et ꝙuis hic plus ſilere liberet ⁊ flere ꝙ aliquid dicere tamen cum yſaia zelo domus dei cogor clamare. Omne caput languidum ⁊ omne cor merens a planta pedis vſqꝫ ad verticem capitis nō eſt in eo ſanitas. Derelicta eſt filia ſyon: ſicut vmbraculum in vinea et ſicut tugurium in cucumerario: ſicut ciuitas que vaſtatur. Uides enim ſi deformatum intras monaſterium in quibuſdam ſicut in cayn fraternam inuidiam in alijs lamech incontinentiam in alijs per artium mechanicarum vſum filioꝝ cayn auaritiam. In alijs cum cham paternam irridere inſufficientiam. Quoſdam cum nemroth primatum appetere: alios conrixari cum loth paſtoribus: alios hiſmaeli ſimiles yſaac domeſticum contemnere. Alios cum eſau guloſo iacob irridere propter paternam obedientiam. Et quod deterius eſt: quoſdam ꝗ Joſeph imitari ſtudent innocentiam accuſari per inuidos apud patrem crimine peſſimo. At ſi exterioris hominis in monacho vis deformitatem aſpicere: reperies inter cenobij ſuppoſita: in capitis vertice tonſuram indebitā in viſu petulātiā in lingua effrenē: in ore guloſum: manu inſtabilem: ſecularem veſtitu: mimum riſu: ac inceſſu velut militem. Et vt verbis vtar Hugonis venerabilis in deformato monaſterio omnia reperies per que religionis forma corrumpitur Quia ibi prelatus negligens diſcipulus inobediēs

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ocioſus iuuenis | ſenex obſtinat⁹ mõach⁹ curialis re|ligioſ⁹ cauſidic⁹ | hitus pcioſus | cib⁹ exqſit⁹ | rumor in clauſtro | lis in caplo | diſſolutio in choro | ⁊ circa altare irreuerẽtia. Si vero aliquis formã religiõis antique inter pueroſos renouare geſtiat p bonorũ operum exercitia vix credi põt quanta talis ſuſtinere hʒ opprobria a maliuolis. Quia vt btũs Bernard⁹ ait in apologetico a talib⁹ parcitas putat auaricia ſobrietas auſteritas credit: ſilentium triſticia reputatur. Et econtra remiſſio diſcretio creditur: loquacitas affabilitas: cachinnatio iocunditas: mollicies veſtimẽtorum et equorum faſtus honeſtas: ac lectorum ſuperfluus cultus reputatur mundicia. Dicere poteſt quiſq́ȝ deuotus religioſus quem zelus domus domini comedit prefatas deformitates intuẽs illud Hieremie. ix. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lachrimarũ ⁊ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Omnes adulteri ſunt ⁊ cetus preuaricatorum. Confortati ſũt in terra quia de malo ad malum egreſſi ſunt ⁊ me non ꝯgnouerunt dicit dñs. Unuſquiſq́ȝ a ꝓximo ſuo ſe cuſtodiat ⁊ in omi fratre ſuo nõ habeat fiduciã. Quia oĩs frater ſupplãtans ſupplãtabit ⁊ omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrẽ ſuũ deridebit: ⁊ veritatẽ nõ loquetur: vt inique agerẽt laborauert. Nouit omnis norunt etiã deum hodie timẽtes religioſi: q̃ ꝯpletũ ſit hodie in multis monaſteriis ꝓtactum ꝓphete oraculum. Manifeſtum eſt igit quid ſit forme religioïs priuatio que ſit religionis forma et ſpecioſitas ⁊ qđ ſit reformare.

¶ Tertium caplm mouet triplex dubiũ ⁊ pmũ ſoluit docendo quid ſit ſtatus religionis: vnde religio dr ⁊ quomodo tria ſubſtãtialia ordinis cõtrariant trib⁹ viciis principalibus.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Reſtat igr̄ q̄ſtionis tertie ſolutio vbi q̄reba
tur p̄ q̄ media poſſint deformati reformari
Pro cuius itellectu ſūt tria dubia p̄cipue
notāda. ¶ Prīo q̄d ſtat⁹ religionis in ſum
ma importet. ¶ Scdo quare reformare ſit
difficile ⁊ arduū. ¶ Tertio quare ſit eā p̄curāti meri
toriū. ¶ Quo ad p̄mum notādum q̄ religiōis alicu⁹
ſtat⁹ triplicit̄ ↄſiderari p̄t. Aut quo ad exteriorē habi
tum aut quo ad interiorē aīm: aut quo ad votorum
p̄ncipalium eſſentiam. De primis duobus ſic dicit
anſelmus libro de ſimilitudinibus. Duo quippe or
dinis ſunt genera. Unum quo exteri⁹ religioſus vide
tur. Aliud interius quo religioſ⁹ habet. Exterius fa
cticiū: interius naturalis eſt ordinis. Exterius hoīes
honeſtis de cauſis repererunt interius virtutibus
perſone dīne natura l̄r appetere inſtituerunt. Sic eſt
inter ordinem facticiū ⁊ naturalē: quomodo iter cor
rigiam ⁊ ſotularem. Corrigia nāq3 ſola colligata pe
di nullum eſt munimētum pedi: immo magis incon
ueniens eſſe videtur ſi ſibi ſola circūligetur. Sotula
ris vero etiam ſolus pedem munit: ſatiſq3 decenter cō
uenit ei ne tamen cadat vel tortus fiat neceſſaria eſt
ſibi corrigia vt ligetur ex ea. Sic reuera facticius or
do nichil ſolus prodeſt ſed magis dedecet. Decet
igit̄ vt quod oſtendit exterius ſtudeat etiam habere
interius. Nichil enim pene exterius habet in habitu
vel profeſſione ſiue conſuetudine quod non commo
neat eum aliquid interius habere. Quod enim ni
gras viles q3 veſtes habeat vt ſe vilem reputet ⁊ pec
catorē āmonet. Qđ vero eiſdem a capite vſq3 ad pe
des tegit̄: hoc eum facere a p̄ncipio vite vſq3 ad fine3
hortat̄. Hec eſt ei talaris ⁊ polimita tunica quā filio
ſuo Joſeph feciſſe legit̄ Jacob patriarcha. Qđ āt ea
dē in modū ſūt crucis eū ſp̄ hr̄e ↄmonet memoriam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dominice paſſionis. Corona deniqꝫ capilloꝝ eum eē
ſacerdotem ⁊ regē demōſtrat vt regis officiū gerat
⁊ ſacerdotis quo hircū mactet imūdicie ⁊ ſic de cete
ris beſtiarū vicijs. ¶ De tertia ꝯſideratiōe ſtatꝰ reli
gionis tradit ſctūs doctoꝛ. ij. ij. q. clxxxvi. ar. vij. Sta
tus religiōis ex tribus votis integratur pauperta-
tis ſcꝫ caſtitatis et obedientie ſecundum appꝛobatā
regulam et ſtatuta aliqua per que tāqꝫ ꝑ gradus ad
charitatem velut ad perfectionis finem quilibet talꝭ
pꝛofitens tenetur tendere. Cōſiſtit enim perfectio ho
minis in hoc ꝙ deo totalem poſſetenus inhereat per
charitatem. Dicitur autem ⁊ nominatur religioſus
a religionis vertute per quā aliquis ad dei ſeruitiū
⁊ cultum aliquid exihet. Inde antonomatice religio
ſi dicuntur illi qui ſe totaliter mancipauerūt diuino
officio. Et vt ait iohannes ianuēſis in catholicū re-
ligio a religo. gas. dr̄ quia nos religat ad dei ſeruici
um vel cultum. Uel religio dicitur a religo. gis. qꝛ
religioſi relegūt ⁊ retractāt que dei ſunt. Uel dicitur
religio a rige quia rigida ſit. Uel religio eſt appella
ta quia per religionis virtutem religamus vni deo
animas noſtras ad cultū diuinū vīculo ſeruiēdi. Ha
bet itaqꝫ vt ſanctus Thomas vbi pꝛius dicit religio
nis ſtatus tria attendere ⁊ ꝯſiderari tripl̄r. Uno mō
ſcd̄m qd̄ eſt quoddā exercitiū tēdēdi in perfcōnē cha
ritatis. Alio mō ſcd̄m ꝙ aīm hominū ab exterioꝛibꝰ
ſollicitudinibꝰ quietat ſeu abſtrahit ſcd̄m illō pꝛima
coꝛinthi. vij. Uolo vos ſine ſollicitudine eſſe. Tercio
ſcd̄m ꝙ eſt quodā holocauſtū. ꝑ qd̄ aliquis ſe ⁊ ſua of
fert deo. Et ſcd̄m hoc ex his tribus votis integratꝛ reli
gionis ſtatus. ¶ Pꝛio enim quātū ad exercitiū ꝑfe-
ctionis reqrit̄ ꝙ aliqs a ſe remoueat illa ꝑ que poſſꝫ
impediri ne totaliter eius affectus tendat in deū in
quo conſiſtit perfectio charitatis. Huiuſmodi autēꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſunt tria. Primo quidem cupiditas exteriorum bonorum que tollitur per votum paupertatis. Secundum autem eſt concupiſcentia ſenſibilium cogitationum inter quas precellunt cogitatiões veneree que excluduntur per votum continentie. Tertium autez eſt inordiatio voluntatis humane que excluditur ꝑ votum obedientie. ¶ Similiter autem ſollicitudinis ſecularis inquietudo precipue ingeritur homini circa tria. Primo quidem circa diſpenſationez exteriorum rerum et hec ſollicitudo per votum paupertatis homini aufertur. Secundo circa gubernationez vxoris et filiorum que amputatur per votum continentie. Tercio propter diſpoſitionem propriorum actuum que amputatur per votum obedientie. quo quis ſe alterius diſpoſitioni committit. ¶ Similiter autẽ holaucauſtum eſt cum aliquis totuz quod habet deo offert vt gregorius dicit ſuper ezechielez. Habet autem homo triplex bonum ſecundum philoſophum ꝑmo ethicorum. Primo quidem bonum exteriarum rerum quas totaliter quis deo offert per votuz paupertatis voluntarie. ¶ Secundum eſt bonum proprij corporis quod aliquis precipue offert deo per votũ continentie quo abrenunciat maximis declarationibus corporis. ¶ Tercium bonum eſt anime quod aliquis deo offert per obedientiam qua quis offert deo voluntatem ꝓpriam. per quam homo vtitur omnibus potentijs ꝛ habitibus anime. Et ideo conueniẽter ex tribꝰ ãndictis votis ſtatꝰ integrat religionis. Ex q̃bus pʒ quis ſit religionis ſtatꝰ q̃d nomẽ religionis deſignat ꝛ q̃re ſibi tria ꝑncipalia vota appropat ¶ Quartũ capꝫ oñdit ex q̃nqꝫ cãis q̃ ſit difficile reforare ꝛ prias duas declarat tñ. ſ. qꝛ magni vix hoc optinuert vt xp̃s i ſuo mõaſtio eſdras i tẽplo ꝛ p̃ſes q̃rũdã ordinũ tñ. ſ. qꝛ religioſi lapſi deterioꝛes alijs fiũt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Tractatus ſecundus

Quare aūt reforare religiōes lapſā ſit dif
ficile reſpōdet ꝙ pp quiqꝫ. Scꝫ qꝛ magni
vix optinuerūt qꝛ lapſi religioſi āpliꝰ bo
no ꝙ mali reſiſtūt qꝛ demones ꝛ mali ho
mies hoc mltū ꝓpediūt qꝛ ꝯſuetudo ꝛ nā
tura ad ꝯriū geſtiūt ꝛ qꝛ aſtuti hoīes obiectiones
callidiſſias opponūt. Magni quidē vix obtinuerūt re
ligiōis formā quatenꝰ eā p̄rio introducerēt ꝛ vix va
luerūt eā poſt lapſū reīducere vt pꝫ p̄rio in xp̄iane re
ligiōis exordio ꝛ etiā in reforatiōe cerimoniarū te-
ſtamēti veteris. Nam tria ſubſtātialia certū ē xp̄m ha
buiſſe apl̄os ꝛ p̄mitiue eccl̄ie plurios. De pauptate
patꝫ matth. xix. Si vis ꝑfectus eē vade ꝛ vēde oia q̄
habes ꝛ da paupibꝰ ꝛ veni ſeq̄re me. Et ipē egenꝰ fa
ctus eſt vt inopia eiꝰ ditaremur dicit apl̄s ſcd̄e cori.
viij. Et matth. viij. Vulpes foueas hn̄t et volucres
celi nidos filius autem hoīs nō habet vbi caput ſuū
reclinet. ¶ De caſtitate fideli non licꝫ ambigere quā
docuit matthei. xviij. cum ait. Sunt eunuchi. qui ſe-
ipſos caſtrauerunt propter regnum celorꝫ. Qui po
teſt capere capiat. ¶ De obedientia ad philippen. ij
Humiliauit ſemetipſuꝫ factus eſt obediens vſqꝫ ad
mortem mortem mortem auteꝫ crucis. Fuit igit xp̄s
religioſus primus perfectiſſimus. De apl̄is ꝙ iſta ſ
uauerunt patet in decurſu euangelij. Nam vertex eo
rum dicit matthei. xix. Ecce nos reliquimus omnia
ꝛ ſecuti ſumus te. De eorū caſtitate pꝫ ex eodē teſtio
nio qꝛ q̄ dicit oīa nichil videt excipe. Et de iohānis
celibatu virgineo apte teſtat ita ihero. in ꝓlogo ſup
iohānē. Hic eſt iohānes euāgeliſta vnꝰ ex diſcipulis
dn̄i q̄ virgo electꝰ a deo ē quē denuptūs volētē nube
re vocauit dn̄s. ¶ De obediētia vero eoꝝ teſtioniū ꝑ
hibꝫ xp̄s iohā. xvij. vbi ait Quos dediſti mihi cuſto
diui ꝛ nemo ex eis perijt niſi filiꝰ ꝑditiōis. Hēt ꝙ xp̄i

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſtola pria fuit oĩs religiõis forma. Xp̃s fuit prior petrus vero ſupprior: iudas aũt procurator. Eandẽ religiõis formã imitata eſt magna mltitudo fideliũ in primitiua eccl'ia. Naz actuũ. ij. de pauptate. dr. Oẽs q̃ credebãt erãt pariter ⁊ habebãt omnia cõia. Poſſeſſiones ⁊ ſubſtantias vendebant ⁊ diuidebant illa omnibus prout cuiq; opus erat. ¶ De caſtitate patz in viduarum multitudine et in beato Stephano virgine qui illis p̃erat actuum ſexto immo vt refert euſebius in hiſtoria eccleſiaſtica lib. ij. capit. xvi. ⁊. xvij tempore beati marci circa alexandriam multe ⁊ magne fuerunt congregationes xp̃ianorum vtriuſq; ſexus virginitatem ⁊ caſtitatem ſeruãtiũ ⁊ tria principalia religionis tenentiũ. Et btũs dioniſius qui tp̃e apoſtolorum fuit recitat de monachis in quibuſdam ſuis libris. Et ep'lam quandã ſcribit ad dimophilum monachum. Porro de obedientia primitie eccl'ie dr actu. ij. Erant perſeuerantes in doctrina apoſtoloꝝ Hanc autem religionis formam a multis poſtmodũ perditaz vix magni viri potuerũt reducẽ. Patz hoc tam in reformatione teſtamenti veteris q̃ noui. Nam tẽplum iheroſolimis deſtructum quod per zorobabel: reedificari cepit et in ſeptem annis compleri potuit in quadraginta ſex annis primo completum eſt impedientibus malis hominibus vt patebit infra ca. xij. Sic muri iheruſalem qui poſtmodum per neemiam ceperunt reformari in duobus ãnis ⁊. iiij. menſibus cum maximis pericul' ⁊ laboribus ⁊ inſidijs neemie itentatis ſũt ꝯpleti vt patz neemie per totũ. Hũit eni tria magna ĩpedimẽta ipſe neemias ⁊ opus. Primo quia finitime natiões ĩ manu forti aggrediebãt eos Neemias. n. mediã ptẽ ppl'i armatã ſtatuit e xͣ citatẽ vt ſuſtierẽt ĩpet⁹ aggrediẽtiũ. Alia v'o media edificabat vna manu ponens lapidem ⁊ alia gladiũ tenuit.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Secundum impedimentũ fuit quia orta fame pau
peres ſe diuitibus per vſuras grauarunt: deinde vẽ
diderunt agros oliueta et vineas: ac tandem filios ⁊
filias ex quo ortum fuit murmur. Et vir neemias cõ
pulit diuites vſuras et poſſeſſione pauperibus fra-
tribus reſtituere. ¶ Tertium impedimẽtum quia pͥn
cipes trans flumẽ iudeos ſeniores quoſdã in hierl'm
muneribus corruperant: vt neemiã interficerent qđ
cum facere nequirent eum terruerunt vt deſereret re
formare. In reformatione etiam legis noui teſtamẽ
ti idem patet. Quanta enim chriſtus pro fundatio-
ne ſue religiõis ſuſtiuuerit cum apoſtolis docẽt euã-
geliſte vt patet in ſuis perſecutionibus a phariſeis ⁊
gentibus vſq; ad mortem intẽtatis ſibi ⁊ tandem diſ
cipulis. ¶ Intuemur eandem difficultatem in patrũ
religioſorum geſtibus vt beati Anthonij labore ma
ximo qui primꝰ pater monachorꝝ fuit: ſuo tempore vt
tradit beatus Hieronimꝰ in diſcriptione Pauli pri-
mi heremite. Et poſt hũc anthonium omĩ pfectione
plenum ex ſcripture abditis regulam cudit pr̃ btũs
Baſilius. Patet eadem difficultas reformandi a
beato Johãne chriſoſtomo qui propter normã viris
apoſtolicis debitam quã ſeruare voluit ſui archie-
piſcopatus clericos p eoſdẽ binavice a ſede ſui pſu-
latus deiectus eſt: et tandem in exilio vita functus ẽ
vt late ponit Caſſiodorꝰ in tripartita hiſtoria. Quid
reformationis grã btũs Hieronimꝰ quẽ cõſtat reli-
gionis regulam edidiſſe ſaltem feminis: i vrbe a fal
ſis ſuſtinuerit clericis: quid pertulerit a religionis
emulis: cũ in bethleemitico ſcriptitaret monaſterio
nõ ſilẽt eiꝰ legẽda ⁊ plogi ſup bibliam. Nã a qbuſdã
maleficijs ab alijs origeniſta a reliquis varijs lace-
rabat detractionibꝰ. Proinde btĩ Auguſtini tpibus
referẽte poſſidonico cepit idẽ Auguſtinꝰ viuere ſcđ;

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

regulā ſub ſctis apl'is ꝯſtitutā quā regulam vocatis
hodie canonicis regularibus ⁊ aliis fratribꝰ in here
mō ſeruādā tradidit. Scripſit itidem ſctē religionis
regulā ⁊ formā btūs Bn̄dictus quā fictis religioſis
ſui tp̄is cū imponere voluit mortis poculum a falſis
ſibi ꝓpinatū fratribꝰ pro vite ſumpſit ſubſidio. Quā
tas preterea idē pr̄ demonū ſuſtinuerit inſidias ⁊ mo
leſtias in ſe ⁊ in ſuis fr̄ibꝰ ſi q̄s ſcire voluerit legat bti
Gregorij ſcd̄m librum dyalogoꝝ. Porro poſtq̄ ſub
eadā bti Bn̄dicti regula ꝑ orbem longe lateq; diffu
ſa monachi ī locis pluribꝰ fere p̄mā formā ꝑdidiſſēt
viuēdi de moliſmēſi monaſterio viginti ⁊ vnꝰ mona=
chi cū patre ipſiꝰ monaſterij exierūt. Et quatenꝰ vo=
ta q̄ diſtinxerūt labia ſua deo ſcd̄m regulā bti Bene
dicti redderēt poſt multos labores ⁊ difficultates
nimias quas oēs pie in xp̄o viuere volētes pati ne
ceſſe ē: venerūt ad locū tūc horroris ⁊ vaſte ſolitudi=
nis ciſterciū ⁊ eūdem locū reformati inhabitare ce=
perūt. Multipliciter tn̄ poſtmodū a ſuis vexati: vt ī
abbate eoꝝ deuotiſſimo patuit roberto: quē moli=
ſmēſes monachi ad idē mōaſteriū lr̄is papalibꝰ redi
re cogerūt vt ponit vincentius in ſpeculo hiſtoriali
libro. xxvi. ¶ Poſtremo mūdo vergēte ad occaſū cū
ꝑ tp̄aliū poſſeſſionū curā ⁊ ſollicitudinē iā ep̄i p̄di
care ⁊ v̄bū dei ſeminare in multis ceſſauiſſēt ꝑtibꝰ ⁊
religioſi aucti eſſēt plurimū ꝑtim reformati ꝑti etiā
viuētes a p̄ma xp̄i regula difformit̄ ꝑplexq; famē ver
bi dei paterēt maximā meſſis q̄dē fuit mlt'a operarij
vero pauci venerūt miſſi diuinitꝰ bti p̄res Dn̄icꝰ ⁊ Frā
ciſcꝰ. Quoꝝ iſte regulā nouā cōdidit ſuis ille: vo ſb
beati Auguſtini regula paucis ſibi additis ꝯſtitutio
nibꝰ reformare niſus eſt: ⁊ formā p̄teritā reducere.
Uterq; aūt patrū vite xp̄i ⁊ aplice ſe ⁊ ſuos ꝯforma=
re ſtuduit. Que ei vita fuit xp̄i ⁊ aplica: niſi in pau=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pertate volūtaria viuere pedes circuire nō eq̄s vi-
cos ⁊ caſtella euāgelizare paupib⁹ ⁊ nedū ſibi viue-
re queadmodū facere videt̄ plurimi ſ3 etiā pctōres
vocare a ſuis facinorib⁹. Que certe officia ſaluberri
me noſcūt exercuiſſe dictorū duorum patrū ordines
in dei eccl'ia: nō tn̄ ſine multi moda iniquorū hominu3
pſecutione ⁊ maliuolētia. Ex q̄bus oibus pat3 refor
mandi difficultas. ¶ Oſtendit idem. ij. ex lapſu reli-
gioſorū qui ex eo deiores aliis efficiuntur vt pluri-
mum. Snie hui⁹ dudū btūs aug. fuiſſe dinoſcūt qn̄
dixit ſe nō vidiſſe meliores q̄ eos qui in mōaſteriis
profecerunt nec peiores his qui ibidē defecerūt. Cu
ius rei eui dentia claret in principiis eccleſie doctori
bus et ſanctiſſimis puta magno baſilio gregorio na
zanzeno auguſtino hieronimo papa gregorio beda:
rabano: thomas de aquino ⁊ ſimilibus. Et ediuerſo i
iuliano peruerſiſſimo primu3 mōacho ⁊ clerico poſt
modum vero apoſtata a fide tyranno ⁊ malefico cu-
ius geſta ſatis in tripertita ferunt hiſtoria. Religio-
ſi enim ⁊ alii clerici mali difficilius q̄ groſſi ſecula-
res conuertunt ad bonū. Docuit illud euāgelica hi
ſtoria in qua reperimus ſacerdotes ypocritas qui ſā
ctitatis figura3 ſolum p̄tendebant ſpēteuus xp̄m cū
ſuis diſcipl'is vſq3 ad mortem plus aliis pſecuti ſūt.
Cauſam aūt dicti aſſignat criſoſtomus vbi dt. Coer
ceri oino neq̄t anim⁹ praua ſemel volūtate viciatus
Quia ſcelus ſapere neſcit et ira conſiliu3 non habet
Et itē ſup matth. Sicut inq̄t ignis quāto āpli⁹ ligna
ſuſcepit in maiorē flāmā exigit ſic aīa mala quanto
magis veritatem odierit eo amplius in maliciam ex
citatur. Nec putandum q̄ in refoꝛatiōe ſolū reſiſtāt
religioſi de publicis vl' q̄uib⁹ faciorib⁹ notati ſ3 nūnū
q̄ nocent āplius hii qui talibus viciis caret ſpē qua-
dam tepide religionis decori. Talibus enim citius

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

per ſimplices creditur qui ſpecieꝫ ſanctitatis habēt foriſecus conuerſari ſciunt fauorabitur in eſculentis ꝛ potibus cum huiuſmodi hominibus. Et tanto amplius nocent reformationi quanto eis ab inexptis ſecularibus citius creditur quicquid contra reformationem dixerint eo ꝙ non videntur manifeſta ꝓcurare ſcandala. Talibus propriiſſime vt dicit caſſianus in collationibus patrum congruit illud quod iudex ſtrictiſſimus apocalip. iij. dicit improperat ꝛ minatur laodiceñ. eccleſie. Scio opera tua q̄a neq frigidus es neq calidus vtinam frigidus eſſes aut calidus ſed quia tepidus es et nec frigidus nec calidꝰ incipiam te euomere ex ore meo: quia dicis ꝙ diues ſum ꝛ locupletatus ꝛ nullius egeo ꝛ neſcis q꞉ tu es miſer ꝛ miſerabilis ꝛ paup ꝛ cecus ꝛ nudus.

¶ Quītū capi. declarat reſiduas cauſas difficultatꝭ reforandi vcꝫ q꞉ mali hoc multipliciter impediūt q꞉ conſuetudo ꝛ nā corrupta rēdunt in ꝯriū ꝛ q꞉ aſtuti hoies acutiſſima argumenta formant in contrariū.

OStenditur difficultas reformationis. 3. ex eo quia hanc demones ꝛ mali homines impediunt. Hac de cauſa anthoniuꝫ reformatorem primum ſtatus monaſtici demones leguntur in vitaſpatrum: ſimiliter alios ſibi cōtemporaneos patres perſecutos eē atrociter. Idem in monte caſſino et alibi intulerunt beato benedicto in ſue religionis exordio. Pares ꝑſecutiones temporibus beati dominici ꝛ franciſci ingeſſerunt maligni ſpiritus nunc minādo lapidū ictibus nunc tectorū eccl'ie intētatis lapſibus: nūc minimis peccatis fratrum illabendo corporibus. nunc ēt vt terrerēt a cepto deſiſtere in terribiliſſimis appuerūt deformitatibꝰ prout patrū predicatoꝝ diffuſe canūt legēde. Et que olim demones ꝯtra reforatiōem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

procurauerũt in aſſũptis corpibꝰ hec nũc ſicut aliqñ in pſcis tpibus procurãt piculoſius per falſos xpicolas in qbus plus nocꝫ domeſticus hoſtis. Et tpe bti bñdicti pp cuiuſdã pbri noie florẽtini maliciã: qui ꝓpe dicti patris monaſteriũ mulierꝫ procaciũ ludos ꝓcuraſſe legit cũ filijs pat locũ coactꝰ eſt dimittere vt teſtat btũs gregorius. ij. li. dyalogorꝫ. Tales ſctẽ reformationi obicẽ ponentes ſũt araneis ſimiles q̃ rethia texere ſolẽt muſcis ⁊ aialibꝰ ĩnocentibus vt ait caſſianus ſuper illud pſalmi anni eoruꝫ ſicut aranea meditabũt. Malignitatẽ ait vite eorꝫ ſilitudo declarat. Aranea eſt aial tenue ac debiliſſimũ qd trãſeũtibꝰ volatilibꝰ qdã rethia doloſa ꝯtexit. Sic animi eorꝫ qui ſceleritatis opibus dediti ſunt inanibus ⁊ ſubdolis machinationibus occupantur. Taliter bona impedientes ſunt ſcandaliſatores contra quos dominꝰ dicens mathei. xviij. multa ve minatus eſt. Ve mũdo a ſcandalis. Et qui ſcandaliſauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt: expedit ei vt ſuſpendatur mola aꝫinaria in collo eius ⁊ demergatur i ꝓfundo maris. ¶ Oſtenditur etiaꝫ quarto reformationis difficultas ex eo ꝙ conſuetudo ⁊ corrupta natura tendunt in contrarium ſcilicꝫ virtutis et regularis obſeruantie propter vſum peccati. Conſuetudo eniꝫ trãſgrediẽdi metas iuſticie multipliciter ledit quia in tranſgreſſione trangredi mandatuꝫ legem putat potentias anime ad malum vinculat hominem voluptate cecat iuuenem inficit et ſenectutẽ nectit ad malũ. Trãſgreſſionẽ qdem facit legeꝫ putare qꝛ vt expientia docet communiter omnes qui ad rationem ponuntur cur regulam et ſtatuta non ſeruent allegant conſuetudinem pro lege. Que tamen conſuetudo ꝑut in ſequentibus oſtẽdetur potius eſt corruptela nũcupata. Iſto mõ ydolatria per venerationeꝫ mortuo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rum in ſuis ymaginationibus eſt in mūdū totū oli i
troducta. Vñ ſapiētie.xiiij. Interueniente tpe cualeſcē
te iniqua cōſuetudine hic error tanq̄ lex cuſtoditus
eſt ⁊ tyrannorum impia colebantur figmenta. Con
ſuetudo anime potētias ad malum vinculat ideo di
cit phūs.3.eticorum. q̄ habitus mali poſtq̄ ſunt gña
ti non ſubiacent voluntati ſcilicet ad ſtatī extirpandū
licet ſecundum fidem ad peccatum delendum cum grā
tia liberum arbitrium ſufficiat. Et tamen idem ha
bitus mali dicuntur voluntarij a principio quemad
modum proijciens lapidem non habet in ſua poteſta
te iam proiectum reſumere proiectio tamen dicit vo
luntaria quia in ipō fuit mitte ⁊ nō mitte a pncipio
Ita ⁊ de ſponte cadente in foueam profundam expli
cari poteſt. Figura huius eſt i ſampſone. Judicum
xvi. quem voluntarie amore copulatum male femie
philiſtijm ceperunt captum ⁊ vinctum cuȝ cathenis
ac cecatum in carcere molere coegerūt. Cōſuetudo
homines voluptate ſua cecat q̄q̄ enim homines du
plici de cauſa tententur videlicet; propter experien
tiam voluptatis ignoratem et propter experientiā vo
luptatis phibite: tñ longe moleſtius inclinant expti
q̄ inexperti propter ipſſionē voluptatis memorate
immo a deo qui peccatum pijcit vt quis inde exire
propter delectationē quodāmodo cōnarā velut iſen
ſat9 nō laborȝ. Ideo a ſanctis peccās ex ɔſuetudie ſe
pulto fetenti aſſimulatur lazaro quatriduano. Ad
quam ſepulturam his gradib9 tranſijt. Ut primo p
tentationem et cogitationem de peccato diſtempe
retur. Scdo p ɔcomitātē delectationē infirmet. Ter
tio p conſēſū moriat. Quarto p culpe diffamationē
ab alijs abhōietur ⁊ de domo quodāmodo aſportet ⁊
elonget ⁊ qnto p ɔſuetudineȝ ſepeliat. Unde beatus
Augu.li.4. ɔfeſſionū. Lex pcti ē violētia ɔſuetudis

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

qua trahitur ⁊ tenetur etiam inuitus animus eo merito quo in ea volēs illabitur. Et ibi de ſeipſo ſubdit loquēs de ſtatu ſuo in quo ante baptiſmū erat. Suſpirabā inquit ligatus non ferro alieno ſed mea ferrea voluntate. Velle meū tenebat inimicus ⁊ inde michi cathenā fecerat ⁊ cōſtrinxerat me. Quippe ex voluntate peruerſa facta eſt libido ⁊ dū ſeruitur libidini facta eſt cōſuetudo ⁊ dum conſuetudini nō reſiſtit facta eſt neceſſitas. Cōſuetudo etiam iuuentutē periculoſiſſime inficit allicit ⁊ inuadit. Adoleſcens enim iuxta viam ſuam graditur etiam cum ſenuerit nō recedet ab ea ait ſalomon prouerbioꝝ. xxij. Vbi gloſa Bede. Greca narrat hiſtoria potētiſſimū regē orbis ꝗ dn̄atorem ſcꝫ alexādrum ⁊ in moribus ⁊ in inceſſu leonidis pedagogi ſui nō potuiſſe care re vicijs quibus puerulus imbutus erat. Cōſuetudo ēm in iuuentute acquiſita etiam retentatur facilius ſuccedente tempore iuxta illud. Quod noua teſta capit inueterata ſapit. ¶ Conſuetudo poſtremo ſenectutem grauiſſime nectit ymo necat atteſtante beato Gregorio libro moralium. Tenent inq̄t praue conſuetudines que ſemel ceperūt atqꝫ cotidie duriores exiſtunt ⁊ nō niſi cum petōris vita finiuntur. Et ſeneca ep̄la. lxxxv Dum in vicijs iacuimus euelli difficile eſt: nō ēm inquinati ſum⁹ ſed infecti. Cui⁹ rationē yſidorus libro ſoliloquioꝝ aſſignat dicens. Prauus vſus vix aboletur aſſidua conſuetudo vicium in naturam cōuertit: animus in ſceleribus aſtrictus vix ab eis diuelli pōt Hinc beatus Auguſtin⁹ in libro enchiridion dicit. Peccata quāuis magna ⁊ horrenda cum in conſuetudinem veniūt aut parua eſſe aut nulla creduntur vſqꝫ adeo vt non ſolum occultanda ſed etiam predicanda diffamādaqꝫ videant. Cōſuetudo igr̄ tranſgrediēdi regulā ⁊ ſtatuta religioſoꝝ maxīe īpedit reforma-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tionē: quāobrē difficile est reformare. ¶ Quīta ratio quare illō difficile est: q2 sācte reformationi astuti et ꝑuersi hoīes calidissīas obiectiōes opponūt ꝛ argumēta imperitos ꝛ simplices ac etiam sapientes quodāmodo multum mouentia que late sunt supra mota tractatu primo ca.iiij. ꝛc.

¶ Sextum caplm īcipit reformatorib' vtilitatem reformationis ostēdere per septē vtilitates. Et primas duas declarat scꝫ ꝙ talis iuuat ecclīam multiplicit' ꝛ eq̄pollet edificationi noui monasterij.

Verum q2 per ea que iam late dicta sūt ꝙ ad difficultatē reformationis q̄ nimium terrere possent pusillanimes idcirco rñdet ad tertiū dubiū supra positū. Nūc ꝓ ꝯfortatione ꝛ ꝯsolatiōe ediuerso vidēdū est ꝙ sit fructuosū reformare ꝛ meritorium. Quod in septem vtilitatibus considerare possumus. Nam ecclesiam multipliciter iuuat fideliū edificationi noui monasterij equipollet: vt plurimum auget accidētale in celo p̄mium ꝛ fundatoꝝ intētioni satisfacit et offerētium ꝯuersionē pctōꝝ ꝓcurat multis subuenit in pctā ruituris ꝛ ī patronos fauorabl'es nectit eos sctōs q̄ ordinē a deo p̄mo īpetrarūt. ¶ Prio ingꝫ ecclesiā mltipliciť iuuat ī ornatu ꝟtutū in multiplicatione suffragioꝝ ꝛ in auxilio porrecto primoꝝ. In ornatu siqdem ꝟtutū q2 in reformato mōsterio cuiuslibꝫ scītatis viri nutriūť ꝓ decore ecclīe vt puta q̄dā mō apl'i ī doctrīa martires ī disciplia ꝯfessores ī patiētia ꝟgies ī castitate. Uñ glosa ē cassiodori suꝑ illud psalmi. Astitit regīa a dextris tuis investitu deaurato sic dicit. In auro intelligitur charitas. Quod ꝟo auꝝ est totū de auro est qō est deauratū auꝝ habet ꝛ aliud etiam est. Astitit regina in vestitu bonorum operum deaurato nō aureo sola ne sit charitas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſed aſſint cetera q̃ charitas oꝛnat ipa dico circũami
cta varietate meritoꝝ. Et ſi ſit vnitas in charitate cũ
auro.i.cum doctrina apl'oꝝ ꝛ cocco.i.cõfeſſiõe mar-
tiꝝ ꝛ gemmis.i.puritate ꝟginũ ꝛ purpura.i.in lamẽ
tis penitẽtium oꝛnatur regina. Unde in veteri teſta-
mẽto coꝛtine tabernaculi cõtexte ſũt de quatuoꝛ pre
cioſis coloꝛib⁹ ſcꝫ biſſo retoꝛta: ꝛ cocco bis tincto: et
iacincto: ꝛ purpura. Hec gloſa. Pꝛefatũ etiã verſicu
lũ pſalmi adducit ſanctus Thomas. ſcda ſcde. q.188
vbi pꝛobat ꝙ cõgruũ eſt eſſe diuerſas religiones: vbi
dicit ꝙ cõmune eſt omni religioni vt aliquis ſe tota-
liter pꝛebere debeat ad ſeruiendũ deo: qꝺ eſt charita-
tẽ dei ꝓ fine pꝛincipaliſſimo habere q̃ charitas ꝑ au
rũ deſignat. Et in hac pte nõ eſt diuerſitas inter reli
giones. Sed in hoc eſt eaꝝ differẽtia ꝙ ſcdm diuerſa
opa ꝛ exercitia poteſt ſe quis diſponere ad deo ſerui
endum: ꝛ iſte eſt amict⁹ ꝛ oꝛnatus vari⁹. ¶ Iuuat etiã
refoꝛmatio eccl'iam in multiplicatione ſuffragioꝝ ꝓ
viuis ꝛ etiã pro defũctis. Quãuis enim ſuffragia
ſacerdotũ ꝛ miniſtroꝝ eccl'ie maloꝝ nõ pꝛoſint inquã
tum ſunt mali pꝛoſunt vero inquãtum ſunt miniſtri
eccleſie. Sed vt ſctũs Thomas dicit in.4.xlv.diſtin-
ctiõe magis valẽt ſuffragia eoꝝ ſi in charitate fuerit
qꝛ tũc ex duab⁹ ptibus opera illa meritoꝛia ſũt ſcꝫ ex
opere operato ꝛ ex parte operãtis. Simile dicit idẽ
diſtinctione.xiiij. Ceteris inquit paribus melius eſt
audire miſſam boni ſacerdotis q̃ mali quia ſcilicet
miſſa etiam habet efficaciam ex opere operantis nõ
ſolum ex opere operato ex quo equalis eſt miſſa vtri
uſq;. Oratio ergo bonoꝝ ſacerdotum magis.i.ex plu
ribus cauſis exauditur q̃ maloꝛum. Et ita etiam ea
q̃ ſũt ſupꝛa poſita cõtra malos religioſos dñt intelli
gi. Pꝛobãt iſta ea q̃ refert ſapiẽs ꝓuerbioꝝ .xv. vbi
dicit. Victime impioꝝ abhominabiles dño vota iuſtoꝝ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

placabilia. Et iterũ ibidē. Longe eſt dñs ab impijs ⁊ orationes iuſtorum exaudiet. Hinc Eccleſia. xxxv. Oblatio iuſti impīgat altare ⁊ odor ſuauis eſt in cōſpectu altiſſimi. Sacrificium iuſti acceptum eſt ⁊ memoriam eius non obliuiſcetur dñs. ¶ Iuuat etiā reformatio in auxilium porrecta ꝓximoꝝ quibus multipliciter ſubuenitur per eam. Quia qdā ordies ſūt fūdati ad ſubueniendū ꝓximis in opibus mie corꝑalib⁹ ſicut qui ſeruāt hoſpitalitē pauperū. Alij ſūt fūdati ꝓ cura habenda egrotātium: alij ꝓ expugnatione infidelium: alij ꝓ redēptione captiuoꝝ. Alij ꝓ oñdenda xp̄i paupertate ⁊ ſuoꝝ: alij pro audientia confeſſionum ⁊ pro ſtudio ac predicando pauperibus. Alij pro vita ducēda heremitica ⁊ cōtemplatiua modis alijs plurimis que omnia ⁊ ſingula fines quidā ſūt ꝑticulares non vltimi ſuoꝝ ordinū. Per que certe multum in verbo ⁊ exemplo aut in oratione ſubuenitur eccleſie. Unde ĩ collationibus patrum abbas neſtorius de diuerſitate religionū loquēs dicit. Quidam eligentes egrotantium curam alij interceſſionem pro miſeris atq₃ oppreſſis impenditur exequētes aut doctrine inſtantes aut elemoſinas paupib⁹ largientes: inter magnos ⁊ ſūmos viros pro affectu ſuo ac pietate viguerūt. ¶ Scdo reformatio fūdationi noui monaſterij equipollet quodāmō. Monaſteriū ei duo dicit locū ſcʒ ⁊ ꝯgregationē canonicā perſonarum. Quorum ꝑmū ſine altero nichil laudis offert. Scðm vero ſine ꝑmo laudabile deo eſt ⁊ vtilitati ꝓximoꝝ deſeruit. Multi em̄ quaſi hodie religioſi olim ſine fixis locis deo ſeruierūt deuotiſſime. Pandūt hec geſta rechabitaꝝ qui in veteri teſtamēto religioſorum ſtatum prefigurauerunt. Hi em̄ ex iuſſu ionadab patris ſui nec vinum bibebāt vnq̄ nec vineas plantabāt peregrinabant in terra ⁊ in tabernacu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lis habitabāt vſq; ad aduentū nabuchodonoſoꝛ quo
pꝛimum hieruſalem intrabant vt habetur Hieremie
xxv. Patet idem apertius .ij. machabeoꝛum .v. vbi
oſtendit ꝙ ꝓpter bonoꝝ inhabitationē vel maloꝛum
deus miſeret vel iraſcit. Nec inqt ibi ſcriptura nō ꝓ
pter locū gētē ſ; ꝑꝑ gētē locū elegit. Ideoq; ⁊ ipe lo
cus ꝑticeps fac⁹ eſt maloꝝ ppli: poſtea aūt fiet ⁊ ſo-
cius bonoꝝ. Et qui derelictus eſt in ira dei omnipo-
tentis: iteꝝ in magni dn̄i recōciliatione cū ſūma gl'a
exaltabitur. Idemq; docet ſcūs ꝓphā Hieremias 7
cap° vbi cum deformat⁹ pp'ls hiel'm in ſplēdoꝛe tē-
pli materialis ſibi parcendum cōſideret dn̄s ait per
ꝓphetam. Nolite ꝯfidere in verbis mēdacij dicentes
Tēplum dn̄i tēplum dn̄i templum dn̄i eſt ſupple qḋ
ſaluabit nos ab ira dei. Nā ſi bn̄dixeritis vias ve-
ſtras | gloſa | opa | ⁊ ſtudia vr̄a | gloſa | cogitationes: ⁊
plura ibi ān̄ūerat opa vtutū tert⁹ ipſe: ⁊ ꝯcludit Ha
bitabo vobiſcū in loco iſto in terra quā iuraui pr̄ib⁹
vr̄is. Poſtea qdā addit ad ꝓpoſitum. Monaſterium
igr̄ dr̄ ⁊ noiatur tāꝙ a digniori ⁊ ꝑncipali ꝑte nō mu
ri aut foꝛme ſ; reformati fr̄es ⁊ mōachi quos ille qui
refoꝛmat haut dubium ꝓpe dr̄ deo cooꝑante nouū
ꝯſtruxiſſe monaſterium. Pȝ etiā illud ꝑ exemplū qḋ
ponit geraldus libꝛo de vita fr̄m ꝑdicatoꝝ ꝑte quita
Erat eñ qdā cuiuſdā monaſterij monachoꝝ nomie
Guido pꝛimo pꝛioꝛ qui idem monaſterium antiquū
ſua ſctitate ⁊ ſollicitudie refoꝛmauerat. Hic poſtmo
dum deſiderio maioꝛis ꝑfectiōis oꝛdinē ꝑdicatoꝝ in
trauit ⁊ in eo diu laudabilr̄ vixit. Circa cuius infir-
mitatem coꝛꝑis vltiam: vidit qdā fr̄ deuot⁹ in ſōno ꝙ
tāꝙ defunct⁹ certus: iaceret in medio choꝛi: quē mul
titudo fr̄m in albis circunſtabat in luminis clarita-
te mirabili. Videbat etiā clauſtrū quoddā pulcher
rimum multum benedificatum | oꝛnatum | dictumq;

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

eſt illi. Hic edificauit hoc clauſtrum. Euigilans aũt frater ⁊ recolens ꝙ Guido q̄ monaſterium olim ſuũ in temporalibus ⁊ ſpiritualibus reformauerat eſſet egrotus cogitauit eum moriturum in breui. Statiqꝫ vox facta eſt ad eſt vez eũ ſõnium. Az hic hitabit in ſyon ⁊ redeſcet in hierl'm. Et poſtmodum fr Guido defunctus eſt. Qua in re perpenditur nõ impar eſſe meritum de nouo conſtruere monaſterium ⁊ lapſum reformare ĩ moribus. Senſit idem ſeneca cum ĩ qua dam epiſtola ait. Nulla poſſeſſio nulla vis auri et argenti pluris q̄ꝫ virtus eſtimãda eſt. Et poetarum alius qui ait. Non minor eſt virtus querere q̄ꝫ para ta tueri. Quinimmo multipliciter eſt laborioſius ⁊ per conſequẽs ceteris paribus plus meritorium la pſum in moribus reformare monaſteriũ q̄ꝫ nouum ꝯſtruere. Quia hic eſt maxima malorum reſiſtentia que ſupra eſt oſtenſa capl'o. iiij. ⁊ oſtendetur infra ca pitulo. xij. Illic vero eſt aĩoꝝ cõiter magna concor-dia. Docet hoc hodie experientia. Videm⁹ etiã idez olim accidiſſe in reedificatione templi per neemiã ⁊ eſdram vbi oportebat vna edificare manu ⁊ pugnam per gladium expectare cum altera vt patet in eorum libris. Idem ſecundi machabeoꝝ. viij. et. ix. patet de machabeo et ſuis qui poſt multa bella templũ hie-roſolimis purgauit: aliꝰ altare fecit: aras quas gẽ-tiles fecerant ibi deſtruxit. Ignem nouum de igni-tis excuſſit lapidibus accendit et cum alijs holocau ſtum obtulit. Longe certe amplius in dei ſeruicio deſudauerũt tales q̄ꝫ ſolomon ⁊ ſui qui in ſumma pa ce primum edificauerunt templum.

¶ Septimum capitulum deducit tertiam ⁊ quartam vtilitatem quomodo videlicet auget reformanti ac cidentale premium et ꝙ ſatiſfacit intentioni funda-torum et offerentium.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

TErcio auget accidentale p̄miũ ip̄a refoꝛma
tio q2 nõ ſolũ refoꝛmãs in ſe bonũ facit ſʒ
etiã bona fieri i aliȷ̃s ꝓcurat. Jn patria.n.
vt dicit ſctũs thomas in.iiij.diſtictiõe.xlix
duplex dabit̃ p̄miũ vnũ vocat̃ eſſẽtiale ali
ud accidentale. Eſſẽtiale p̄mium ꝯſiſtit i gaudio ha
bito de deo clare viſo ⁊ amato. Eſt eni hoc hoīs bti
tudo q̄ ꝯſiſtit iperfecta ꝯiũctiõe aīe ad deũ inq̄tũ'eo
pfectẽ fruitur. Hoc aũt p̄miũ methaphoꝛice coꝛona
dr̃ vel laurea. Tũ ex pte meriti q2 cũ quadam pugna
agit̃. Militia eſt ei vita hoīs ſup terrã iob.vij. Tuʒ
etiã ex pte p̄miȷ̃ p qđ homo efficit̃ quodãmodo diui=
nitatis particeps ⁊ per ꝯñs regie poteſtatis. Unde
apocal'.v. Feciſti nos deo noſtro regnũ ⁊ ſacerdotes
Coꝛona enim pꝛop̃e ſignũ eſt regie dignitatis. Et il=
lud pꝛemium coꝛreſpondet radici operum ſcʒ chari=
tati. Accidentale auteʒ pꝛemium ꝯſiſtit in gaudio qđ
habebimus de creaturis ſcʒ de operibus virtutum a
nobis hic exercitatis vt puta paupertati voluntarie
hic habite in patria dabit̃ iudiciaria poteſtas. Cõti
nentie coniugali fructus trigeſimus viduali ſexage
ſimus virginali centeſimus. Cuilibet beatitudinum
de octo beatitudinibus vie in patria dabit̃ ſuũ p̄mi=
um vt tangit̃ matthei.v. Sic excellenti victoꝛie ⁊ p
fecte dabit̃ aureola vt ꝓ doctrina pꝛo virginitate et
pꝛo martirio quibus victus eſt dyabolus caro ⁊ mũ
dus. Jta etiam notabili laboꝛi cuilibet coꝛreſponde=
bit ſuum pꝛemium quia pꝛima coꝛinth.iȷ̃.vnuſquiſ=
ꝗ mercedẽ ꝓpꝛiã recipiet ſm̃ ſuũ laboꝛẽ. Reforma=
re vt ſupꝛa patuit notabil' difficultatis eſt ⁊ ꝓcurat
m̃lta bõa opa fieri i ꝓxio q̄ q̃tiẽſcũꝗ fiũt poſtea ſp p̄
miũ illi qui huius cã pꝛima fuit augetur etiã ſi ſit in
patria. Btõꝛũ.n.pꝛemiũ vſꝗ ad diẽ iudiciȷ̃ augetur
materialit̃ q2 ſcʒ de pluribus gaudebunt q̃ antea quo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tiēſcūqꝫ fiūt ꝑuiatores bona a cōprehēſoribꝰ olim ſe
minata in via. Cum igit̄ per reformationē ſequāt̄ in
futuꝝ infinita quodāmō bona opa erit etiā eoꝝ q̄ re-
forātioni cooperāt̄ quodāmō īfinitū accidētale p̄mi
um. Sicuti etiā diuerſo reformationē īpediētibꝰ de-
meritū ⁊ pena eoꝝ ſi ſine penitētia mortui fuerit cre
ſcet in inferno continue. De quo ſic dicit albertꝰ ſup
miſſā. In īferno exn̄tes ſūt dānati ad ignem ⁊ ꝯſcien
tie vermen ſicut dicit yſaie vltimo. Ignis eorum nō
extinguetur et vermis eorū non morietur. Et ad mi
tigationem ignis nichil valent eis ſuffragia per vi-
uos facta pro eis. Sed conſcientie vermis remordet
de tribus ſcꝫ de pctō ꝯmiſſo de bono a ſeipō obmiſſo
⁊ de bono cuius ipſe cā vt fieret ab altero. Non miti
gatur igitur pena de duobus primis quia hec ſūt de
preterito neceſſaria ſꝫ de tercio ⁊creſcit ⁊ mitigatur
Si enim per malum ſuū cauſa mali eſt in alio totiēs
creſcit vermis quotiens creſcit ⁊ dilatatur maluꝫ in
alios quos inuoluit. Et in eodem ſenſu dicit ambro
ſius ꝙ neſcitur pena arrij quia ignoratur quot erro-
re eius ſunt ſubuertendi. Si autem cauſa fuit vt bo-
num fieret per alium totiens decreſcit vermis quoti
ens illud multiplicatur. Et quo ad hoc ſolū prodeſt
dānatis eccleſie ſuffragiū. Hec albertus dicit ſctūs
thomas in. iiij. diſtinctione. xlv. ꝙ tucius eſt dicē ꝙ
de. tertio etiam non minuitur eorum pena ſcd̄m ꝯēm
legem per ſuffragia eccleſie. Quia ſcd̄m auguſtinuꝫ
noticia taliū ad eos non peruenit et in ſumma miſe-
ria ſunt conſtituti hij qui in inferno ſunt. ¶ Quarto
eſt fructuoſum reformare quia per hoc intentioni fū
datorū ſatiſfit ⁊ offerentiū ſcilicet bona ad cōſtructio
nem ⁊ dationē loci religioſi q̄ intētio grauit̄ defrau-
dat̄ apud deforātos. Sūt. n. multa monaſteria ⁊ col
legia ꝑ principes largiſſime oli dotata ⁊ fūdata aut

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſucceſſiue per elemoſinas ⁊ oblationes bonoꝝ ꝯſtru-
cta ac ꝓuiſa q̃ꝝ itētio fuit vt deo ibi deuote ſeruiret
Et ortus certus cū ſua cuſtodiret poſſeſſiōe ſicq; me
lius ſubueniret tā viuorū q̃ defūctorū aīabꝰ. Hoꝝ ī
tentiōi ſatiſfacere opꝰ eſt marie pietatis ⁊ veriꝰ opꝰ
iuſticie. Eos vero defraudare dei irā eſt ſup ſe ꝯcita
re. Aut.n.bn̄factores talium locorū ſunt in celo aut
in purgatorio q in inferno ſint non eſt preſumenduꝫ.
Si in celo ſunt clamant cum animabus que ſub alta
ri dei ſunt vſq; quo domine ſanctus ⁊ verus non iudi
cas ⁊ vindicas ſanguinem noſtrū de his qui habitāt
in terra apocaliph. ſexto. Si vero ſunt in purgatorio
cauſantur cū iob. xix. dicētes. Miſeremini mei miſe-
remini mei ſaltem vos amici mei q2 manus dn̄i teti
git me. Quare ꝑſequimini me ſicut deus audiāt de-
fraudatores talium quale ſit eorū pctm̄ etiam ſi deo
offerre conentur ſacrificium. Nam eccle. xxxv. dicit.
Qui offert ſacrificiū ex ſubſtantia pauperuꝫ quaſi q̄
victimat filiū in conſpectu patris ſui. Panis egētiū
vita pauperis eſt qui de fraudat illū hō ſanguinis ē
Qui aufert ī ſudore panē quaſi q̄ occidit ꝓximū ſuuꝫ
Sūt aūt religioſoꝝ m̄lta loca de laboribꝰ ſudore pau
perū edificata quare eorū crīa homicidijs magis cō
parāt. Sūt p̄terea reformati multa merētes apd̓ de-
um ⁊ hoīes ꝑ virtutē ḡtitudinis qua vicē repēdūt bn̄
factoribꝰ. Vn̄ ſeneca in epl̄a. 83. Credamꝰ nihil eē ḡ
to aīo hoēſtiꝰ. Oēs hee vrbes oēs etiā ex barbaꝝ re-
giōibꝰ gētes ꝯclamabūt in oī iudiciorū diuerſitate
referēdā bn̄ merētibꝰ grāꝫ oēs vno ore affirmabūt ī
his diſcors turba ꝯſētiet. Fūdatoribꝰ aūt mōaſtiorū
ingrati m̄lta mala īcurrūt. Quia vt btūs bernardꝰ dt
ſup cātica. Ingtitudo īimica ē nē exinatatio merito
rū virtutū diſpſio: bn̄ficioꝝ diſpſio: vētꝰ vrens: ſiccās
fōtes pietatis rorē mīe: fluēta grē. Et teſte criſoſto-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mo ſup matth. quāto maiora bn̄ficia ſūt hoib⁹ pſtitu ta tāto grauiora peccātib⁹ iudicia. Repiūt. n. hodie in defor͞atiſ monaſterijs pchdolor oēs gd⁹ ingratitudi nis erga ſuos fūdatores. ¶ Prio q2 bn̄factores non honorant nec in eis prout tenent p obſeruantiā bonorum operum retribuūt. Similes ſunt hij porcis q glandes aut fructus alios ptinue pmedentes nunq̄ tn̄ ad arborem occulos leuāt nec arbori ſubueniunt. Et de his prophetauit apl's pria timoth. iij. In nouiſſimis diebus inſtabūt tpa piculoſa ⁊ erūt hoies ſeipſos amētes ⁊ ingrati. ¶ Secūdo ſūt alij q p ſuffragia aut alia bona opa i moaſterijs bn̄factorib⁹ ſatiſfacere diſſimulāt. Sicut feciſſe deſcribit turpin⁹ militē i exercitu magni karoli q miles equū a defūcto pmilitone paupib⁹ dandū reſreuauit. Qua ex negligentia infra paucorum dierū nūerum a demonib⁹ corpe ⁊ aia raptus eſt ⁊ i raptu miſerabiliter mortu⁹ acdiu queſitus tantem corp⁹ eius in quadam ſolitudine repertum eſt. Et aīa eius aut in inferno aut purgatorio neglectum aut diſſimulatuz ſuffragium in penis coacta eſt perſoluere. Tercio ſūt alij in monaſterijs qui predeceſſorum bn̄ficia penitus obliuiſcunt ⁊ nō cogitant inmo tales aliqn̄ quod peius eſt negant ſe bn̄ficia accepiſſe nec ponderāt pconceſſa ſʒ ſpaſpirāt ad vlteriora. Tales ſunt ſimiles nabal diuiti ⁊ ruſticoſiſſimo q nō fuit memor beneficiorū ſibi per dauid ⁊ ſuos exhibitorum prout habetur primi regum. xxv. Ideo temulētus vino ſubitanee vita functus eſt. Un de ſeneca libro de beneficijs. Ingratiſſimus omniuz eſt qui oblitus eſt beneficium. Peior enim eſt q̄ primi duo ingrati. ¶ Quarto ſunt alij qui beneficia accepta exprobrant nonnunq̄ verbis detrahendo ⁊ dolendo q̄ monaſterium aut ordinē intrauerūt eoſq̄ q ad hoc coopati ſūt maledicūt cū tn̄ ipſi in hoc ſint in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

culpa pl⁹oĩbus ſi male eſt monaſteriũ in morib⁹ re-
ctũ qꝛ ãnos diſcretionis hñtes ſe ad hoc obligarunt
De talibus dicit ſcriptura eccleſi.xxix.Paſcet ꝛ po-
tabit ingratos ꝛ adhuc amara audiet.¶ Quito ſũt
ingrati peſſimi qui bñfactores ꝑ eoꝝ bñficia impu-
gnãt:queãdmodũ oẽs ꝗ locis ꝛ redditibus monaſte
rioꝝ abutuntur crapuloſe viuẽtes de victualib⁹: ſu-
perbe de veſtribus luxurioſe de peculio ꝛ auare.Et
ſic de aliјs bonis tꝑalib⁹ iſtrumẽta fabricãtes iniqta
tis.In quoꝝ ꝑſona btũs Grego.in omelia cũ audie-
ritis ꝑlia ſic dicit oĩa ꝗ ad vſũ vite accepim⁹ ad vſum
culpe cõuertim⁹.Narrat etiã valeri⁹ lib.ij.ꝙ apud
athenienſes ille libertus ꝗ cõuicebatur de ingratitu
die aduerſũ patronũ ſuũ talis iure libertatꝭ exuebat
¶ Octauũ capl'm oſtendit reſiduas tres vtilitates vi
delicet ꝙ ibi procuratur cõuerſio pctõꝝ ꝙ ſubuenit
in pctã ruituris ꝛ quia reformãtibus patroni religio
ſoꝝ primitiui eis fiunt fauorabiles.

Quintus fructus ꝗ reformationẽ ſeqt eſt
ꝙ ꝑ hãc cõuerſio pctõꝝ ꝓcurat aut i ꝓ
priјs ꝑſonis cũ pctõres de ſclo egrediẽ
tes religionẽ intrãt.Aut in alienis pſo-
nis ꝑ bona exẽpla ꝛ famã reformatorũ
aut ꝑ predicationes aut cõfeſſionũ audientiã ſicuti
eſt cõe in ordinib⁹ mãdicãtiũ.Que quãti ſint meriti
oñdit btũs Grego.in omelia ſuꝑ ezechielẽ dicens ꝙ
nullũ ſacrificiũ deo eſt magis acceptũ ꝙ̃ zelus aiaꝝ.
Qd quõ itelligi dẽat docet ſcũs Thomas.ſcda ſcde
Sacrificiũ inqt deo offertur cũ aliqd ei exhibet.In-
ter oia aũt bona hois de⁹ marie acceptat bonũ hũa
ne aie vt hoc ſibi in ſacrificiũ offerat.Offerre aũt dꝫ
aliqs deo primo aiam ſuã ſcdꝫ illd eccle.3.Miſerere
aie tue places deo.Scdo aũt aias alioꝝ ſcdꝫ illd apo
calipſis vltio.Qui audit dicat veni.Quãto aũt hõ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aiam ſuā vel alteriꝰ ꝓpinquiꝰ deo cõiūgit tāto ſacri-
ficiū eſt deo magis acceptum. Unde magis acceptū
eſt deo ꝙ aliqͥs aiam ſuā ⁊ alioꝝ applicet cõtempla-
tioni ꝙ̄ actioni qñ ſcꝫ expedit. Per hoc ergo ꝙ dꝛ ꝙ
nullū ſacrificiū eſt deo magis acceptū ꝙ̄ zelus aiaꝝ
nõ ꝑfertur meritū vite actiue merito vite cõtempla-
tiue: ſed oñdit magis eē meritoꝛiū ſi qͥs offerat deo
aiam ſuā ⁊ alioꝝ ꝙ̄ qcūqꝫ alia dona exterioꝛa. Hec
Thomas. Quo cõtra acceptiſſimū demonibꝰ offert
ſacrificiū ⁊ deo ſūme ſūt odibiles q̄ in reformatione
monaſterioꝝ ſalutē ipediūt aiaꝝ. Tradit hoc ſub ma
gnis gemitibꝰ btūs Bernardꝰ in ſmõe de epyphania
vbi dicit. Herodiana malicia ⁊ babilonica crudeli-
tas eſt naſcētē velle extinguere religionē ⁊ allidere
puulos iſrl'. Si qd em̄ ad ſalutē ptinēs: ſi qd religio
nis exoꝛit: quicūqꝫ reſiſtit: qcūqꝫ repugnat: plane cū
egiptijs puulos iſrahelitici generis necare conatur
imo cū herode naſcentem perſequitur ſaluatoꝛē. De
niqꝫ ſi ꝓpꝛium ſanguinē dedit in pciū redemptio-
nis aiarum nõ tibi videt grauioꝛ ē ab eo ſuſtinere p
ſecutionē qui ſuggeſtione maligna exēplo pernicio-
ſo ſcādali occaſione auertit ab eo aias quas redemit
ꝙ̄ a iudeo qui ſanguinem illum fudit. Et iteꝝ ibidē.
An ſaluatori animarum vlla grauioꝛ poterit eſſe p-
ſecutio. Inique agunt et ceteri contra chꝛiſtū multi-
qꝫ ſunt tempoꝛibus noſtris antixpi. Et iterum. Heu
heu dñe deus qꝛ ipſi ſūt in pſecutione tua pꝛimi qui
videntur in eccl'ia tua p̄matum diligere gerere pꝛin
cipatum. ¶ Sextus fructus reformationes eſt ꝙ per
eam ſubuenitur multis in peccata ruituris: qui ſcꝫ
in peccata multa caderent: ſi locus reformationi nõ
ſubiaceret. Non enim ſolum eſt laudabile ⁊ deo acce
ptū bona facere opera ſed etiam deo gratum valde
exiſtit qñ quis mala ne fiant pro viribus pꝛeuenit et

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

impedit. Ex coartatiõe. n. ⁊ reſtrictiõe vicioꝝ ſeq̄t in religione triplex bonū vcʒ verbi dei efficacia: virtutiſ ꝯ viciū refulgētia: ⁊ tā ſuoꝝ ꝙ alienoꝝ pctōꝝ maior cognitio. ¶ Prio i verbo dei ſeq̄t efficacia qꝛ reſoꝛatione facta dei verbo tūc docēt liberiꝰ ꝙ antea Unde beatus gregorius libro ſexto moralium capitulo. v. dicit. Eūtes in mūdū vniuerſū ꝑdicate euāgeliū. pñt vniuerſoꝝ noie ipe moꝝ diſſimilitudies deſignari. Alius nāq elatiōe erigit aliꝰ pōdere timoris incliāt alius libidine eſtuat alius auaricia anhelat alius remiſſion ſedeꝫecit alius ira ferueſcit. Sꝫ ꝑ doctriã ʒſacri eloq̄i ſupbo hūilitas tribuit timido ꝑſidentia ꝑbetur luxurioſꝰ ꝑ caſtitatis ſtudiū ab imūditia tergit. Auarus ꝑ continētiā ab ābitionis eſtu tēperat remiſſꝰ zeli rectitudine erigit iracūdꝰ a ꝑcipitatiōis ſue exercitatiōe refrenat. Uniuerſa deꝰ aq̄s irrigat. qꝛ vi ſui ſmōis in ſingulꝭ iuxta moꝝ diuerſitatē format: vt hoc in eiꝰ eloq̄o q̄ſq iueniat ꝑ qđ virtutis neceſſarie germē ferat. ¶ Scđo ex reſtrictiōe vicioꝝ oñdit virtutis ꝯ viciū refulgētia. Uñ iob. 24. Sicut ſūmitates ſpicaꝝ ꝯterent. ſ. pctōꝛes. Sup quo btūs gregoriꝰ libro. xvij. moraliū cap. 15. dr. Sūmitates ſpicaꝝ ſꝫ ariſte. Ariſte ad alta ꝓſiliūt grana latēt qꝛ reprobo ꝝ potētia eminet ⁊ electoꝝ gloria nō apparet illi ſe bonoꝝ faſtibꝰ oñdūt: iſti in hūilitate ſe depmūt. Sꝫ trite tꝑs adueniet qđ ariſtaꝝ rigiditatē frāgat: ⁊ ſolida grana nō ꝯterat. Tūc ꝗ ſupbia iniq̄ꝝ cōminui tūc electoꝝ vita ꝙta integritate fulgeat declarat. Quia tuꝝ iiuſti deficiūt ex hac tꝑa ariſtaꝝ cōtritiōe agit vt grana appeant: cādoꝛ oñdit qꝛ iniq̄s in ſupplicia etna cadētibꝰ ſctōꝝ iuſticia quāta veritate candeat demōſtrat. Uñ recte q̄ꝫ ꝑ mattheū ⁊ lucā. iij. capi. dr. Cuiꝰ vētilabrū i manu eiꝰ ⁊ ꝑmūdabit areā ſuā: ⁊ triticū q̄dē recōdet in hoꝛreū paleas autē

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

comburet igni inextinguibili. ¶ Tercio ex reſtitutio
ne viciorū ſequit̄ tam ſuorum q̄ aliorū peccatorum
maior cognitio vt manifeſtat ibidem beatus grego-
rius in moralibus libro. xxxi. capi. ix. Juſtorū inquit
mens q2 ꝑ cuſtodiam diſcipline a cūctorū viſibiliū flu
xu appetitu conſtringitur collecta apud ſemetipſam
intrinſecus integratur. Quaiſqꝫ des vel proximo eē
debeat plene ſe ꝯſpicit q2 nichil ſuū exterius relinq̄t
Et quanto ab exterioribus abſtracta cōpeſcitur tan
to aucta in intimis inflāmatur. Et quo magis ardet
eo ad deprehendenda vicia amplius lucet. Hic eſt. n
q̄ ſancti viri. dum ſe intra ſemetipſos colligūt mira
ac penetrabili acie occulta etiam aliena delicta dep̄
hendunt. ¶ Septimus fructus reformationis eſt q̄a
reformantibus patronos religionum fauorabiles fa
cit eos videlicet qui ordinem primo fundauerūt. In
reformatis enim filijs reſpectu ſuorū patrum qui or
dinem fundauerunt perfecte implet̄ illud dei manda
tum. Honora patrem tuum ꝛ matrem religionem vi
delicet quia hij vere mundo mortui ſunt dicentes cū
p̄s. Quoniam pater meus et mater mea dereliq̄ue-
runt me dominus autē aſſumpſit me. Quelibꝫ. n. re-
ligio poſt p̄rem celeſtē a quo ē omnis paternitas i ce-
lo ꝛ in terra habꝫ p̄rem ſp̄ualem ſue inchoatiōis vnū
vel plures qui ſc̄titate floruerūt p̄cipua ſm̄ illd p̄s
Fundamenta eius. i. ihrl'm cui aſſimilat̄ mōaſteriū i
deo pacificum: in montibus ſanctis. i. patribus. Di
ligit dominus portas ſyon porte enim idem ſunt q̄
montes ſancti ſuper oia tabernacula iacob. ꝛc. Ideſt
diligit eccl'iam bene regulatā ꝛ ſp̄ualē ſup oia taber
nacula iacob i. ſup materialia tabernacula. Hō etiā
natus eſt in qualibꝫ religione excelſior ſanctitate ce-
teris ꝛ ipſe fūdat eā religionē altiſſim⁹. Sic. n. ſc̄tus
norbertus ordiem p̄mōſtratēſium fūdauit ꝑ ſtatuta

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

deuotiſſima ordis ſui in hoc auguſtini reformādore
gulā. Sic ſctūs euthiciꝰ p̄oꝛ deuotiſſimꝰ īſtituta clu-
niacēſiū p̄mus ꝯpoſuit rgl'az bti bn̄dicti reforāre ſtu-
dēs. Sic eadē regl'a iā neglecta plurimū vt ſupra pa-
tuit cap'lo. 4. btūs Robertus pater mōaſterij moliſ-
menſis ad locum ciſtercij veniens cum viginti ⁊ vno
fratribus ſuis fūdauit ordinez ciſterciēſē. Pari mō
p̄res habuerīt viros ſctiſſimos alij ordies vt p̄dica-
torum ordo ſanctum dominicum ⁊ ordo fratrum mi-
norum beatum franciſcum. De talibus patribus vi-
delicet deo omnium creatore ⁊ defundatoribus ſta-
tuum dicitur deuteronomij. xxxij. per moyſem ad po-
pulum deformatum ⁊ hodie ad lapſos fratres ⁊ mo-
nachos: Nunquid non ipſe eſt pater tuus qui poſſe-
dit et fecit et creauit te quo ad primum patrem et ꝙ
ad ſecundos ſubdit. Memento dierum antiquorum
gloſa quaſi alias quando elegit patres in populum
peculiarem ſibi. Cogita generationes ſingulas glo-
ſa quibus elegit abraam yſaac ⁊ iacob. Nulli eni de-
fuit liberalitas creatoris. Interroga patrem tuum
⁊ annunciabit tibi gloſa doctorem legis ⁊ predicato-
rem euangelij cuius doctrina et exemplo inſtruaris
Tales patres viuentes ordinis ſancti benedicti bea-
tus gregorius eiuſdem ordinis tam in papatu ꝙ an-
tea cum eſſet occupatus in exterioribus ſecū ꝯtinue
ne deformaretur habere voluit. Unde dicit in prolo-
go moraliū ſic. Ex monaſterio frēs mei germana iū-
cti charitatē ſecuti ſunt. Quod diuia ſanctū ex diſpē-
ſatiōe cōſpicio vt eorū ſēp exēplo ad altiora orōnis
placidū litꝰ q̄ſi anchore fune reſtrigeret cū cauſarū
ſc̄lariū īceſſabili īpulſu fluctuarē ad illoꝝ q̄ppe ꝯſor-
tiū velut ad tutiſſiꝫ portꝰ ſinū pꝰ terreni actꝰ volumi-
na fluctꝰ ꝙ fugiebā. Et lꝫ illō me miſteriū ex mōaſte-
rio abſtractū a p̄ſtine q̄etis vita mucrone ſue occupa

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tiōis extiterat int eos tñ ꝑ studiose lcōnis allocū co
tidiane tue aspiratio cōpūctiōis animabat.

¶ Nonū caplm soluit dubiū vñ ꝓueiat ꝙ cōit oēs ĩ eccl'ia clamāt refořationē debē fieri ⁊ tñ fere null⁹ qñ refořari ĩcipit est volūtari⁹ de hoc quicꝫ cāe assignātur.s.incōsideratio arduitatis negocij modica dilectio sui ⁊ fictio boni desiderij ignorātia defect⁹ ꝓpi ⁊ timoꝛ inoꝛdinati desiderij.

Sed dubiū circa hoc notabile occurrit vñ ꝓueniat ꝙ vt plurimū int clericos ⁊ mōasticos vix repit aliqs adeo mal⁹ qn refořationē fieri bonū op⁹ eē affirmet. Et tñ paucissimi sit q̄ refořationē subire velit cū ĩchoatur ab ipis. Sic hodie necdū fideles ppl'i verūetiā ipsi heretici refořationē clamāt debē fieri. ¶ Ad idē sili eccl'ia religiosi ⁊ sel'ares litt'ati ⁊ simplices reges ⁊ ꝓncipes ⁊ pene vna oīm vox est ēt in gñalib⁹ ꝯsilijs refořatiōez eē ĩtroducendā. Que si differt oēs murmurāt oēs clero detrahūt imo veri⁹ sctē mrī eccl'ie ipu tāt ĩ gñalib⁹ synodis dicūtqꝫ ꝑ ei⁹ obmissionē fomētū ꝓstari hēticis iudeis ⁊ gētib⁹ ne ad gremiū veniāt eccl'ie. Cū aūt refořatio ĩ isto oꝛdie vl' ĩ isto collegio attētat qm̄ sit oino eccl'iam ponere nō est hūanū nec sm legē ꝯmūez possibile vt ondet postea. Illico tales murmurāt ꝯgregatiōes ꝑticulares poti⁹ ꝯspiratiotiōes nōnūꝙ ieūt amicos ĩuocāt suos ĩ mal' ꝯplices Et ꝯtigit hodie qbusdā prudētib⁹ sel'i hui⁹ sicut oliz ꝯtigisse dr cuidā dño mediolanēsi. Qui cū m'ltitudini audiētiā ĩ iudicio ꝓstaret sedēdo ⁊ m'lti clamarēt o dñe iusticiā iusticiā iusticiā fieri petim⁹ his fatigatus clamoꝛibus qdā nālis dñi ĩ mediolaneñ. fatu⁹ stetit ante dñm suū dicēs. O dñe rogo facias iusticiā oībus ꝓterꝙ michi ⁊ tibi. Ita oēs refořationē laudāt ꝫ eā sibi ĩponi fere qsqꝫ recusat. Ista tñ noua nō sūt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſed antiqua ⁊ nō eo minꝰ mala ita ꝙ iuxta bti iob va
ticinium ī corpe behemoth aut leuiathā ſquama vna
vni cōiungitur vt ne ſpiraclm qdē incedere poſſit ꝑ
eas iob. xli. ꝓut grego. ſup eodē xbo vbi ſupra cātur
Iſte inqt ſquame peccātiū ne ab ore ꝑdicātium aliq
vite inſpiraculo penetrentur ⁊ obdurate ſūt ⁊ ꝯiūcte
Quos eī ſiftis reatꝰ ſociat ꝯcordi ꝑtinacia etiā defē-
ſio ꝑuerſa ꝯſtipat: vt de facinoribꝰ ſuis alēna ſeinui-
cē defēſiōe tueāt. Sibi eī qſq3 metuit dū āmoneri vl
corrigi alteꝝ cernit Et idcirco ꝯ corripiētiū xba vna
nimit aſſurgit qꝛ ſe ī altero ꝓtegit. Vn̄ & dr̄ vna vni
iūgit ⁊ ne ſpiraclm qdē incedit ꝑ eas qꝛ ī iniqtatibꝰ
ſuis dū viciſſim ſupba ſe defēſiōe ꝓtegūt ſctē exorta-
tōis inſpiracla ad ſe nullatenꝰ itrare ꝑmittūt. Rn̄dē
do tn̄ ad dicte qſtionis nodū dōmq qſiti qntuplex ꝑt
eſſe rō, ſcʒ inconſideratio arduitatis negocij modica
dilectio ſui| fictio boni deſiderij| ignorātia defectꝰ ꝓ-
prij ⁊ timor inordiati deſiderij. ¶ Prima igr̄ rō eſſe
ꝑt qꝛ tales reformationis arduitatē in gn̄e reſpiciūt
nō in ſpē aut cū circūſtātijs debitis ſicuti infirmꝰ ro-
bore corpis facile putat auri cētenariū poſſe tollere
quē exteriori oclo tm̄ iſpicit: nō aūt grauitatē oclo mē
tis ꝯſiderat. Ea eī q ſolū ꝯſiderant vlr aut nihil aut
modicū mouēt ad actū. Sic qꝙ deꝰ ſit bonū optimū
tn̄ niſi ꝯſideret vt alicui bonꝰ a mltis vix diligit. Re-
formationē eñ q importat decorē ⁊ ſpecioſitatē aīe
⁊ corpis ineſſe moris nemo ſane mētis vitupat ſed qꝛ
bonū ē arduū ⁊ difficile ab hac hūana fragilitas fa-
ciliter declinat. Senſit hoc aplus in pſona hūane in
firmitatis cū ait Roma. vij. Scio qꝛ nō hitat in me
hoc eſt in carne mea bonū. Nā velle adiacet mihi pfi
cere aūt bonū nō inuenio. Et iteꝝ. Cōdelector eī legi
dei ſcd̄z interiorē hoiez video aūt aliā legē ī mēbris
meis repugnātē legi mētis mee ⁊ captiuātē me in le

ge pctī q̄ eſt in mēbris meis Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis hu⁹? Gra dei p̄ ieſum xp̄m dn̄m nr̄m. Igit ego ipſe mente ſeruio legi dei carne autē legi pctī. ¶ Alia rō eſt qꝛ tales ꝓximum pluſq̄ ſe curant diligere ꝛ ſic ꝓmouētes aliena ꝓpria negligunt ꝯmoda: ſicut ortulani qui arua ꝓpria deſerunt ꝛ aliena colunt. Sicut medici q̄ alioꝝ curāt peſtilentias neglecti ꝓpriȷ̄s. Sicut q̄ domib⁹ multis ardentibus ignē extingunt in domibus alienis ꝛ cremari ſinunt ꝓpas. Iſte nō eſt ordo charitatis ſꝫ ordo ē p̄poſter⁹ neceſſario ꝯmutand⁹ ſcd̄m illd̄ Eccle.30. Miſerere aīe tue placās deo ꝛ cōtine ꝛ cōgrega cor tuum in ſctītate eius. Ordo autem dilectionis proximi rectus de quo gloriatur ſponſa canticoꝝ.ij. cum dicit. Ordinauit in me charitatem et gloſa ibi beati auguſtini notat. Primo inquit diligendus eſt deus. Secūdo parētes ide filij. Poſt domeſtici qui ꝛ ſi boni ſint malis filijs p̄ponēdi ſunt. Inimicos autē nō ſicut te ipſum ſꝫ ſimpliciter ſufficit ei q̄ odio nō habeas. Cōtra tales ordinē charitatis ꝑuertētes dicit ꝓſper libro de vita ꝯtēplatiua ſic. Ordinē dilectiōis illi ꝑuertūt nec modū diligēdi cuſtodiūt q̄ aut mūdū q̄ ꝯtēnēdus eſt diligūt aut corpa ſua min⁹ diligenda pl⁹ diligūt: aut ꝓximos ſuos nō ſicut ſeipos: aut deū pluſq̄ ſeipos forte nō diligūt. ¶ Tertia rō eſt apd̄ quoſdam qꝛ reformationem nō corde ſed apetūt eā ſolū ore ꝛ ficte. Ideo vt bone mētis eē videātur aut vt beniuolētiam bn̄ affectoꝝ captēt aut vt ne tāq̄ hoſtes ꝟtutū eſſe credātur cū tn̄ in occulto ꝯtra bonos practicent qdq̄d mali poſſunt. Tota āt intētio eoꝝ eſt ne a mal' ſepati citi⁹ reformenē. Tales duriſſime alloq̄tur xp̄s qꝛ ipocrite ſūt mathei.xxiij. Ue vobis ſcribe ꝛ phariſei ipocrite q̄ mūdatis qd̄ deforis ē calicis ꝛ paropſidis: intus aūt plen⁹ eſtis rapina ꝛ omni immūdīcia.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Phariſee cece mūda pri⁹ qđ int⁹ ē calicis ꝛ parapſidis
vt fiat qđ deforis eſt mūdū. Ubi chꝛiſoſtom⁹. Nō hec
de ſenſibili dicit calice ꝛ parapſide: ſed de intelligibi
li quē ſi nūꝙ tetigerit aqua mund⁹ pōt eſſe apud deū
Si aūt peccauerit ꝛ tota aqua pelagi ꝛ fluminū ſe
lauerit ſordidus eſt ꝛ miſer ante deū. ꝙ mala ſit aūt
ꝛ peruerſa taliū intētio declarat btūs Gregori⁹. 33. li
bro moraliū ca. xxviij. vbi de ſquamis leuiathan lo-
quēs ſupraposita ſic ꝯtinuat. Peſtiferā cōcordiā ſcꝫ
ypocritaꝝ ꝛ aſtutoꝝ adhuc aptius Job ſubdit dicēs.
Una alteri adherebit ꝛ tenētes ſe neqꝙ ſepabuntur.
Qui eñ diuiſi corrigi poterāt ꝛ tātomagis cotidie
a cognitiōe iuſtitie ſepabiliores fiunt: ꝙto ad ſe inui
cem nulla increpatione ſeparantur. ¶ Quarta ratio
eſt q2 q̄dā ſe putāt in ſtatu ſalutis eē quo carent ac ſi
in charitate ſint pfectione nō indigere. Uidi ego in
quorūdā magnoꝝ ꝑlatoꝝ ꝛ doctoꝝ ꝯgregatione quē
dā doctorē diue legis pontificē ſit ꝛ ordis cuiuſdam
ac religionis ſtrictiſſime ſi ſeruaret vt olim q̄ doctor
neqꝙ admittere voluit ꝟbis ꝙ religio ꝺ qua aſſūpt⁹
erat lapſa eſſet ac reformatione indigeret: ꝙtumcū-
ꝗ luce foret clarius toti mūdo ꝯtrarium eſſe verum
Uix eñ credi pōt quanta cecitate ꝓmuntur ꝛ cordis
duricia qui malis imbuuntur habitib⁹. Unde btūs
Gregorius. xx. moralium. ca. xxij. exponēs illud. Jn
ſimilitudinē lapidis aque durātur ꝛ ſupficies abiſſi
cōſtrigitur dicit. Aque eñ p glaciē in ſupficie dure-
ſcūt ſed fluide in intimis remanēt. Et q̄d per aquas
niſi fluxa accipim⁹ corda reproboꝝ que cū ex propoſi
to ꝟtutē deſerūt: fortes ſe in bonis operib⁹ p ypocri
ſim oñdūt. Dūꝗ in intimis ſuis ad vicia defluūt ꝛ fo
ris ſe ſctōꝝ ac fortiū imitatores fingūt aq̄ i ſilitudieꝫ
lapidū durātur ꝛ ſupficies abiſſi ꝯſtrigit q2 ſupradi
ctā ſctitatis ſpēm fluxa ac inſtabilis eoꝝ ꝯſcia hoib⁹

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tegitur. Et iterum cauſa dicte rationis tradit vbi libro.xxv.ca.x. aſſimilat tales cecos philoſophis de quibus dr̃ Roma.pmo. Cum cognouiſſent deũ non vtiq ſicut deum glorificauerũt aut gr̃as egerũt ſed euanuerunt in cogitationibꝰ ſuis. Sed qd ex huiꝰ erroris ſemine pullulauit illico adiunxit dicẽs. Propt quod tradidit illos deus in deſideria cordis eorum et plura ibi addit. Cecantur (inquit Gregorius) ſcilꝫ mali etiam ne intelligãt qd cõmittunt. Et qui intelligẽtiam ſuam ſequi nolũt in pctõ ꝛ cauſa pcti ꝛ ipſum lumen intelligentie perdunt in peccato ꝛ pena pcti. Prioris ergo pcti merito pctõꝝ ſubſequẽtium fouea tegitur vt qui malum ſciens ꝑpetrat deinceps iuſte etiam neſciens in aliĳs cadat. Hoc quippe agitur vt culpis culpe feriãtur quatenus ſupplicia fiant peccãtium ipſa incremẽta viciorum. Nã qꝛ omps deus ad penitẽtiam tẽpus indulget qd tñ hũana malicia ad vſum ſue iniqtatis retorquet nimirum iuſto dei iudicio augeri culpa ꝑmittitur: vt ad feriendum altiꝰ qñq cumulentur. Inducit ad idẽ btũs Gregoriꝰ illud ſcripture vt impleãt pctã ſua ſp. Et apocalipſis. xxĳ Qui nocet noceat adhuc ꝛ qui in ſordibꝰ ẽ ſordeſcat adhuc. Et Pſalmiſta. Appone iniquitatẽ ſup iniqtatem eorꝫ vt nõ intrent in iuſtitiã tuã. ¶ Quita ratio ẽ qꝛ timẽt ꝙ aliĳ eos velint aliquo bono ꝑuare quo ſcꝫ carere rennuũt puta delectatione corpis aut vſu pecunie: aut ꝑuilegio aliquo forte illicite adepto vꝰ ſilĩbus. Tales em̃ ſepe propoſitum bene agendi habẽt ꝛ idem procurare intẽdũt ꝑ reformatione in aliĳs ſꝫ cũ timor delectabilia perpendi ac dulcedo acquiſite cõſuetudis aderit: ſtatim a cepto bono deſiſtũt. Tradit illud btũs Gregorius libro moraliũ. vĳ ſic. Sunt nõnulli qui ſeducẽtibꝰ viciĳs obuiare qſi tota intẽtione deliberãt: ſꝫ irruẽte tẽtationis articlo in delibera

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tionis ꝓpoſito nō ꝑdurāt. Alius nāq; prauo vſu ſup-
bie inflāmatus cū magna eſſe ꝑnitia. hūilitatis conſi
derat ſe aduerſum ſemetipm erigit: ⁊ quaſi tumorem
turgidi faſtus deponit exhibere ſe cuiuſlibet cōtume
lijs hūilem ꝑmittit. Sed cum repente hūc vnius iniu
ria verbi pulſauit ad conſuetā ꝓtinus elationem re-
dit. Alius auaricia eſtuās augēdis facultatibꝫ anhe
lat. Is cū ꝑterire velocit' oīa cōſpicit decreuit iam ni
chil appetere. Sz cum repēte fuerint oculis oblata q̄
placeant ꝓtinꝰ in ambitionē mens anhelat. Alius lu
xurie tabe polluit ⁊ longa iā ꝯſuetudīe captꝰ tenetur
Q̄ta aūt caſtitatis ſit mūdicia cū ꝯſpicit ⁊ carne vin-
ci turpe deꝑhendit reſtrigere ſe voluptatū fluxa deli
berat ⁊ reluctari cōſuetudini quaſi totis viribus ſe
parat. Sed vel obiecta oculis ſpecie vel ad memori
am reducta cū ſubita tētatione cōcutitur ꝓtinꝰ a pri
ſtina ꝑparatione diſſipatur.

¶ Decimū capl'm ꝓcedit ad ꝑparatoria reformatio
nis ⁊ ſūt ſeptē q̄ ante reformationis introductionem
diſponi debēt. Primū eſt vt viri habeantur pro loco
ydonei qui maneāt ⁊ illud declarat per naturalia ar
tificialia et per dicta theologica.

Dictum eſt hactenus de reformationis for-
ma principaliter nūc reſpondendū ad ſcđz
minꝰ ꝑncipale dicēduz erit ſcz quō reforma
tionis debeamꝰ actus diſponere. Unde di-
cendum eſt nunc de preparatorijs ipſius reformatio-
nis. Ubi ſciendum ꝙ ad reformationem vt ad parti-
cularia deſcendamus alicuius monaſterij ſeptem ſūt
ꝑparatoria ſatis neceſſaria vt plurimū. ¶ Primū eſt
vt viri habeantur permanendo in loco ydonei. ¶ Se-
cūdū vt reformatores ſint negocio cōgrui. ¶ Tertiū
vt conſenſus habeatur clericorū aliquoꝝ ⁊ epiſcopi.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Quartum eſt vt poteſtas pꝛocuretur ꝛ vigoꝛ ſecularis bꝛachij ¶ Quintum vt prouideatur pꝛo poſſe in loco hũano victui. ¶ Sextum vt inuolũtarijs ſepe ſeminet ꝟbũ dei. ¶ Septimũ vt in puniẽdo hũano non parcat exceſſui. ¶ Pꝛimo inꝗ exigit vt ꝑſone habeantur pꝛo loco ydonee. Docet hoc naturalis induſtria artificioſa ſtructura ꝛ ſacre ſcripture hiſtoꝛia. Videmus eñ in vegetabilib⁹ naturaliter vim ſemĩatiuam ꝑmo oĩm totã ſuã pene ꝟtutẽ ad radicis robur ꝛ dilatationẽ extendere qꝛ ex ea tãꝗ ex fũdamẽto ſtipes rami folia floꝛes ꝛ fructus poſtmodũ valent eo efficatius ꝓducere. Sic etiã coꝛ cerebꝛũ ꝛ mẽbꝛa ꝑncipalia in aĩalib⁹ ꝑmo natura ꝓducit eqꝫbus in antea oĩa coꝛpoꝛis liniamenta cudit. In artificioſa etiam ſtructura architectus pꝛimo lapides ſolidioꝛes et maioꝛes locat ſuper quibus deinceps firmius edificium edificat. Sic ſi pictoꝛ pꝛimo in tabula fundamẽtum efficax ponit eidem ſtabilioꝛem poſtmodum imaginem fingit. Sic etiam ſi ponti pedes et ſuſtentacula ſolida artifex tritus ſupponit firmius deinceps aque decurſui reſiſtit ꝛ iter tucius tranſituris miniſtrat. Hinc in ſacra ſimiliter ſcriptura crebꝛo reperimus ꝙ fundamenta domoꝛum diuinarum de fundamentis optimis erant ſolidata que domus religioſoꝛum pꝛefigurabant vitam. Nam tabule ſuper quibus incumbebat tabernaculum a moyſe deo edificatũ erãt de lignis ſethim que ſunt imputribilia et incombuſtibilia earumqꝫ tabularum baſes erant argentee. Exodi. xxviij. In atrio etiam eiuſdem tabernaculi quod atrium circundabat tabernaculum fuerunt columne ſexaginta fulcientes tentoꝛia atrij de byſſo retoꝛta quarum columnarum baſes omnes de ere ſeu enee ꝛ columne erant enee: ſed capita earum cum celaturis argentea. Exodi. xxvij. Sic Salomon pꝛo

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fūdamēto tēpli feciſſe legiť. Unde. 3. regū q̄nto prece
pit q̄rex vt tollerēt lapides grādes lapides p̄cioſos
in fūdamentū tēpli ⁊ q̄drarēt eos. Sic in eodē tēplo
pauimētū dom⁹ texit auro itriſec⁹ tercio regum. vi.
ſtrauit quoqꝫ pauimentū tēpli p̄cioſiſſimo marmore
decore multo. ij. palipomenō. 3. Sic i portitu tēpli du
as colūnas poſuit fuſiles cubitoꝝ i altitudine octua
gita mire pulchritudinis. 3. regum. vij. Et vt ibidem
dr̄ fecit mare fuſile ſtās ſup boues fuſiles duodecim
Per q̄ oia ſignificať q̄ ichoatores ſpūalis tēpli in q̄
ſpiritus ſanctus debet habitare debent eſſe firmi et
ydonei: que ydoneitas quattuor requirit. Uidelicet
vt ſint in ſe bone vite: ad proximum bone fame in lo-
co quem reformant ſtabiles: ⁊ contra aduerſarios lō
ganimes. In ſe oportet vt ſint boni ⁊ reformati alio
quin ſibi diceretur medice cura teipſum. Et male ali
os lauat qui ſordes ſordibus tegit. Et qui ſibi neq̄
eſt cui bonus eſt? Oportet etiam vt ſint bone alias
quanuis aliquis doleat de preteritis tamen ſi in pro
pinquo fuerint in grauibus peccatis aduerſarij con
tra tales faciliter inſurgunt preterita improperātes
ſimplices quoqꝫ ſeculares inficiunt dicētes. Ecce iſti
noſtrum volunt tollere locum qui tamen peiores no
bis exiſtunt vel fuerunt. Debent ergo tales eſſe vt cū
apoſtolo dicere poſſint illud. ij. corinth. ij. Deo autē
gratias qui ſemper triumphat nos in chriſto ihesu ⁊
odorem iuſticie ſue manifeſtat per nos in omni loco:
quia chriſti bonus odor ſumus deo in his qui ſalui ſi
ent et in his qui pereunt. Oportet preterea vt ſint in
loco quem reformare volunt ſtabiles alioquin ceptū
opus deficeret vel in teporem vite vergeret. Quia ne
mo vt veritas ait mittēs ad aratrum manum et re-
ſpiciens retro aptus eſt regno dei. Ita chriſt⁹ reſpon
dit ei qui ait ſequar te domine ſed permitte michi re

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nunciare his qui domi ſunt luce. iiij. Oportꝫ inſuper
vt contra aduerſarios ſint longanimes quia in prin
cipio reformationis propter rei recētiam contra bo
nos murmurant. Extra domum ſeculares ad iram ī
tra domum inflaminant inuoluntarij fratres. A dex
tris tentantur ex hinc hij qui deberent eſſe conato
res: ⁊ a ſiniſtris ſepe turbat defectꝰ quo ad diuicias
vel res temporales. Nec mirum quia ita olim acci
dit iſraelitis quando templum et altare volebant re
formare que deſtructa erant in iheruſalem vt habet
primo eſdre. 3. Ubi congregati ſūt filij iſrael de baby
lonia venientes in iheruſalem quaſi vir vnus. Pri
mo edificauerunt altare dei iſrael vt offerrent eo ho
locauſtum ſecundum legem. Collocauerunt inquit
altare ſuper baſes ſuas deterretibus eos per circui
tum populis terrarum ⁊ optulerunt ſuper illud ho
locauſtum mane ⁊ veſpere. Deinde fundamētū tēpli
poſitū eſt cū eiſdē terroribꝰ vt ibidē habetur.

¶ Undecimum capl'm declarat ſcḋm preparatorium re
formationis ⁊. 3. tum. ſ. vt reformatores ſint negocio
congrui alias viſitatores multa mala faciunt: tū vt
conſenſus habeatur clericorum aliquorum preſertiꝫ
epī: quia tales impediendo ſunt peſſimi.

Secundū p̄paratoriū reforatiõis ē vt refor
matores ſint negocio cōgrui: reforatores
aūt voco nō vt ī p̄cedētibꝰ ſubditos: ſꝫ eos
q̄ pauctatē ſuperiorē opꝰ reforatiõis ichoāt
p̄ncipalit̄ puta gn̄ales ſeu prouinciales or
dinum abbates vel viſitatores: ⁊ etiam eum qui pro
capite et prelato ponitur in reformādo loco. Tales
enim quando non ſunt negocio accommodi opus re
formationis plus impediunt q̄ promoueant. Sicut ī
quibuſdam videmus accidere qui eos q̄ fideles non
ſunt in dicto opere ſolum viſitatiõis officiū exequūt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

noiſten⁹ ⁊ ſpēten⁹ quaten⁹ ſatiſfaciāt murmurāti po
pulo ſclari ⁊ eiſdē reformatorib⁹ recedētib⁹ q₂ voca
les tm̄ fuerūt nō reales ceptū op⁹ vertit in ridiculū
Quia em̄ in arena fūdarūt ſup edificatū nō mirum
ſi corruit. Tales preterea viſitatores multa ſcanda-
la in monaſterio ſeminant ⁊ nutriunt. ⁊ nonnunq̄ pro
muneribus impium iuſtificant. Tales ſimiles ſūt ſy
moni preposito tēpli qui vt habetur ſecundo macha
beorum tercio contendebat obſiſtere onye ſummo ſa
cerdoti deuotiſſimo ⁊ moliri aliquid iniquum in ci-
uitate iheruſalem in qua ſub onya in omni pace le-
ges adhuc optime cuſtodiebantur. Qui ſymon pro-
ditor templi ⁊ theſauri eius factus eſt. Similes ſunt
preterea peruerſi viſitatores iaſoni qui contra fratrē
ſuum onyā ſacerdotem p̄fatum ambiebat ſacerdoti-
um ſummum: quo per gentilem regem ſcilicet āthio
chū p̄tenſe ꝑmunera adepto ſtatim ad gentilem ritū
contribules ſuos trāſferre cepit. Jhūm priuilegiis
regalibus priuauit inſtituta praua condidit: gymna
ſium in arce conſtituit. lupanaria in ciuitate conſtru
xit: ſacerdotes cētēpto altaris officio ⁊ neglecto ꝑ-
ticipes fieri paleſtre iuſſit. Spretis patriis honori-
bus grecas glorias habere ſtuduit ⁊ eorum īſtituta
conſeruari precepit atq₃ onyā captiuauit. Qui tamē
iaſon poſtmodū ꝑ menelaū extra regnum fugatus ē
vice altera: ⁊ tandē oībus odioſ⁹ periit inſepult⁹ vt
habetur ſcdi machabeoꝝ. iiii. ⁊. v. Nouit altiſſim⁹ q̄-
tiens talia in nouo teſtamento ⁊ peiora fiunt ſuis mo
dis tam in monaſterio q̄ ſecularibus eccleſiis ꝑ eos
qui in reformatione deberent eſſe primi: ſuntq₃ tales
pariformes plerumq₃ menelao ſupradicti ſymonis
germano. Qui menela⁹ ſacerdotiū ſūmu₃ a rege gē
tili per pecunias doloſe optinuit quādo nuncius do-
mini ſui iaſonis ad regem miſſus fuit. Hic enim me

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nelaus aurea vaſa de templo furatus andronico po
tenti ⁊ peſſimo dedit: ⁊ partem vendidit. Hic menela
us onyam deuotiſſimam per andronici manus occi-
di procurauit. Accuſatus apud regē deſuper per pe
cunias ſe abſoluit ⁊ iuſtos accuſantes eum iheroſoli
mitas cruciari procurauit ad mortem. Multa ſacri
legia a lyſimacho in templo fieri voluit et occaſio in
finitorum malorum fuit vt habetur vbi ſupra quinto
⁊ ſexto capitulis. Abſit igitur vt ſacra reformatio ta
les habeat patronos nequicie ſed ſint reformatores
potius ſimiles illi viro ſapienti matthei vij qui edifi
cauit domum ſuam ſupra firmā petrā ⁊ deſcendit plu
uia ⁊ venerunt flumina ⁊ flauerunt venti ⁊ irruerūt i
domum illam ⁊ non cecidit: fūdata enim erat ſupra
firmam petram. Debent fundatores vt ad ſpecialia
deſcendatur habere proprietates quattuor dcās in p̄
cedenti preparatorio et inſuper alias vt ſcilicet ſint
auctoritate potentes prudentia ſagaces: ⁊ volunta-
te beniuoli. Nā auctoritate ſufficienti carētes victo
riam obtinere nequeunt prudentia non circunſpecti
a callidis decipiuntur voluntate vero duplices cor-
rumpuntur muneribus. Ita enim chriſtus qui pro re
formatione vitam perdidit ſuos duxiſſe legitur.
Nam de primo dicitur luce. iiij. Deſcendit iheſus in
capharnaum ciuitatē galilee ibiqꝫ docebat illos ſab
batis et ſtupebant in doctrina eius quia in poteſta-
te erat ſermo ipſius. De ſecundo mittens diſcipulos
ad preparandam reformationem per chriſtum indu
cendam ſic ait duodecim diſcipulis quando eos a ſe
miſit. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio lupoꝝ
Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes et ſimplices ſi
cut columbe cauete autem ab hominibus.

¶ De tercio vero ſcilicet vt ſint voluntate beniuoli
qn̄ mittūt in ſamaria. i. in ſocietatē maloꝝ ſi bonoꝝ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

facies reſpiciūt in hierl'm regularis obſeruātie non
turbentur in iram quādo a ſamaritanis malis nō re
cipiunt benigne. Unde luce nono bene ad propoſitū
dr. Euntes ſcꝫ ieſus ⁊ diſcipuli duodecim intrauerūt
in ſamaritanoꝝ ciuitatem vt pararēt illi ſcꝫ ieſu refe
ctionē ⁊ nō receperūt eum quia facies eius erat eun
tis in hiel'm. Cū vidiſſent autem diſcipuli eius iaco
bus ⁊ Johānes dixerunt. Dn̄e vis dicimus ⁊ ignis
deſcendat de celo ⁊ conſumat illos. Et cōuerſus in-
crepauit eos dicens. Neſcitis cuius ſpūs eſtis. Filiꝰ
hoīs nō venit aīas perdere ſꝫ ſaluare. Qualia xp̄o ca
pita deꝰ in primordio cuiuſlibꝫ legis ⁊ religionis po
ſuerit patet ex dictis ſupra caplo quarto et octauo.
¶ Tertiū p̄paratorium eſt vt conſenſus habeat cleri
coꝝ aliquoꝝ ⁊ preſertim epi ſi nō ſit locus exēptus.
Alioqn etiā ſi ſit locꝰ exēptus facit ſcandalum. Aut
obicē ponere ꝯſueuerūt q̄dā ſcioli q̄ mō ſcādalū ſeq̄
ex nouitate rei in populo falcē inquiunt mitti in meſ
ſem alienam: modo religioſos aſſerūt falſos eſſe niſi
obediant epis iuxta ordinē hierarchicū ⁊ ſilia q̄ me-
lius eſt ꝯuenire ſi poteſt fieri. Sunt eni interdum hi
qui ad reformationē deberēt eē cooptores p̄cipui im
pediendo tale opus p̄mi. Qd' pꝫ in triplici gn̄e cleri
coꝝ: aliqn̄ ſcꝫ in epis aut in eoꝝ vicariis ⁊ in aliis fa
cultatū magiſtris. Qd' illa fiāt p epos aut eoꝝ vica-
rios ſic luget beatus Bernardus in ſermone de epi
phania. Egreſſa eſt iniquitas a ſenioribus iudicibꝰ
vicariis tuis qui videntur regere populum tuum.
Heu heu dn̄e deus q2 ipſi ſunt in perſecutiōe tua pri-
mi qui videntur in eccleſia tua primatum diligere ge
rere principatū. Arcem ſyon p̄occupauerūt: apprehē
derunt munitiones ⁊ vniuerſam libere ⁊ poteſtatiue
tradunt incendio ciuitatem. Et iterum idem ſermo
ne ſcꝫ. Non omnes amici ſunt ſponſi quos hodie ſpō-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſe hinc inde aſſiſtere cernis. Et qui vt vulgo dicitur adiuuāt eā adextrare videtur. Pauci admodum ſūt qui non que ſua ſunt querant ex omnibus caris eius Diligunt munera: nec poſſunt pariť diligere xp̄m: qꝛ manus dederunt mām̄one. Idem. Malum faciūt ſepe aliaꝝ ſciaꝝ magiſtri: qui tn̄ ſūt vere ypocrite. Vn̄ Mathei. xxiij. veritas ait. Ve vobis ſcribe et phariſei ypocrite qꝛ clauditis regnū celoꝝ ante homines. Vos eīm non intratis nec introeūtes ſinitis intrare Vbi chriſoſtomus. Regnuꝫ celorum dicūtur ſcripture qꝛ in illis inſertum eſt regnum celoruꝫ. Janua eſt intellectus earum. Aut regnum celorum eſt beatitudo celeſtis. Janua autem eſt xp̄s per quē introitur ī eā. Clauicularij aūt ſunt ſacerdotes quibus creditū eſt verbum docendi ꝛ interpretandi ſcripturas. Et Origenes ibidē. Omnes qui mala cōuerſatione ſua dant exemplum peccandi in populo ꝛ qui faciūt iniuriam ſcādalizantes puſillos claudere videtur ante hoīes regum celorum. Et hoc perſ̄ inuenitur in popularibus maxīe autem in doctoribus qui docēt qđ decet ſcđm iuſtitiam euangelij. Ipſi autē nō faciunt que docent. Bene autem viuentes et bene docentes aperiunt ante homines regnum celorum. Et dum ipſi intrant alios prouocant intrare. Sed et multi nō permittunt intrare in regnum celorum intrare volētes quia ſine ratione excommunicant quoſdam propter zelum aliquem et ſunt meliores q̄ ipſi: et quidem ipſi non permittunt eos intrare. Illi autem qui ſobrij ſunt mente ſua patiētia tyrānidem eorum vidētes q̄uis vetiti tn̄ intrant ꝛ hereditant regnum. Sed et qui cum multa temeritate ſeipſos dederūt ad ꝓfeſſionē docēdi priuſq̄ diſcederent ꝛ iudaicas fabulas imitantes detrahunt eis qui in ſcripturis ea q̄ ſurſū ſunt requirunt claudunt q̄tum in eis eſt regnū celoꝝ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ex quo patet'q᷑ quatruoꝛ dn̄ie clericoꝛuꝫ claudūt regnā celoꝛū ⁊ ſūt ypocrite. Prio q̄ in xp̄m vere credēti alīi obicere ponūt. Scd̄o maxie claudūt q̄ recte docēt v̄bo ⁊ tn̄ malo exēplo alios ſcādaliſāt. Tercio q̄ innocentes excommunicant et bonos. Quarto qui profitentur aliquem ſacre ſcripture gradum quam ſcripturam non intelligentes tritis in eadem iniuſte detrahunt. Triplex enim eſt genus hominum eccleſiaſticoꝛum. Opus eſt ſi fieri poteſt pꝛo obſeruantia introducenda placetur ſcilicet epiſcopus: eius vicarius: et ſi quis eſt pꝛeſertim litteratus: vel habeatur exemptionis bone fundatum pꝛiuilegium. Sic etiaꝫ feciſſe legimus dudum refoꝛmatoꝛes veteres. Nam in refoꝛmatione regule beati benedicti facta in cluniacenſi monaſterio per ſtatuta ſancti euthicij cooperante ibidem pꝛimo abbate bernone et eodem defuncto ſancto odone ibidem in abbateꝫ electo. Ipſe odo amica intentione ipſoꝛuꝫ ſub pena excommunicationis eſt artatus ad ſuſcipiendum oꝛdines ſacros ī refoꝛmatione. Deinde eiuſdem ſancti benedicti regule per ſanctum robertum cum viginti vno monachis ī ciſtercio facta refoꝛmatione conſilium ad hoc ⁊ auxilium habuerunt dyoceſani illius epiſcopi cabelliones. ⁊ ab archiepiſcopo lugdunenſi tunc apoſtolice ſedis legato. In refoꝛmatione preterea regule beati auguſtini per ſanctum noꝛbertum facta fauoꝛem habuit gelaſij pape. calixti pape ac lugdunenſis epiſcopi cui ſpecialiter commendatus eſt. Sic etiam ſanctus dominicus per dominum epiſcopum tholoſanum pꝛimum oꝛdinis conuentum fundauit. Simile btūs frācīſcus fuauit et idē ſeruādū eſſe ſuis reliqt.

¶ Duodecimum capitulum deducit q̄rtū ⁊ q̄ntū p̄paratoꝛiū. ſ. vt ptās habeatur ſecularis bꝛachij ⁊ vt ꝓuideatur humano victui pꝛo fratribus.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Quartũ ꝑpatoꝛiũ est vt etiã ptãs ꝓcuret:
ꝛ vigoꝛ sclaris brachij: qꝛ hoc expedit ꝛ
sepe necessariũ ẽ ꝑ rebelles: aut ꝑ astu
tos religiosos refoꝛationi resistẽtes. Cũ
eni tales iugo rglaris obſuãtie colla ſb
ycere monentur statim ad cognatos amicos currũt
et ad consanguineos et potentes: calumniantes re-
formationem: aut refoꝛmatoꝛes: aut modum refoꝛ-
mandi. Et nisi seculares potẽtes sint antea infoꝛma
ti: et beniuolentia captati faciliter operi diuino resi
stitur. Sic accidit zoꝛobabel israelitici lratissimo qñ
legem moysaicam post captiuitatem babilonicam ꝛ
templum in iherosolimis refoꝛmare voluit. Quan-
uis enim licentiam habuit a rege potentissimo per-
sarum cum filijs israel eundi in iherusalem ad edi-
ficandum templum domini quod destructum dudum
fuerat ꝛ eidem partem vasoꝛum templi tradidiss; ac
zoꝛobabel cum multis iherusalẽ ascẽdens altare fũ
dasset ꝛ fundamẽta templi reedificare inciperet: tũc
samarite qui in circuitu fuerũt indignati ceptũ opꝰ
ꝓpedire curauerunt multis modis. Naz primo cũ
israel se templum reedificare velle finxerũt qđ cũ ne
garẽt israelite. ¶ Scđo samaritani ipedire molieba
tur. Et cũ ꝑ se impedire nõ possẽt dederũt mũera pnci
pibus regis ꝑsar qui erant positi sup terrã. Qui pe
cunijs coꝛrupti vendiderunt eis negligentiam edifi
cationis: cyro tñ ignoꝛante. Et adeo ipedierunt eos
ꝙ in.xxx.annis in quibus cyrus regnauit non erexe-
runt muros templi nisi vsqȝ ad apodiationem vt ha
betur hesdre in quattuoꝛ capl'is. Primo videlicȝ.ij.
ꝛ.iij.ꝛ partim in.4. Et.2.esdre quinto. Deinde moꝛ
tuo cyro cum filius eius cambises qui apud esdram
arthaxerses vel assuerus et apud iudith vocatur
nabugodonosoꝛ in regez persarum esset sublimatus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Iterum pricipes terre impedierūt tēplū reedificare ⁊
pp̄ls oīs circa ihr̄lm ſcripſit regi ꝯq̄rēdo q̄ mala fe-
ciſſ; regib⁹ illa ciuitas. Vn̄ idē rex ꝓhibuit p̄ ep̄las
reedificare tēplū. Et q̄uis tūc ad regē arthaxerſem
aſcēderet zorobabel ⁊ p̄ darium vnū de ſeptē ſapiēti
bus ſeu magis p̄ eos qui regnū iudicabāt peterēt tē
plū poſſe reedificari: tn̄ nichil optinuit niſi q̄ ſecrete
dario ſuaſit vt votū voueret de reedificādo ſi rex fieret
tēplo ⁊ de reſtituēdis vaſis p̄ti nō reſtitutis. Vn̄ ⁊ hec
tangunt primi eſdre decio capi. Vn̄ q̄ arthaxerſes p̄
octo annos mōarchiā tenuit ideo edificatio dilata ē
per octo annos quouſq̄ darius p̄dictus per hynni
tum equi regnum optinuit iaz mortuo artaxerſe. Et
hoc habetur ſecundo eſdre. ij. et tertio. Artaxerſe ei
mortuo cum zorobabel audiſſ; darium regem electū
fiducialiter cepit edificare confidens de rege. Et tūc
iterum principes terre edificationem interdixerunt:
ſed iudei allegarunt in contrarium dei hoc eſſe prece
ptum. Deinde queſtio mittitur ad darium de conſen
ſu vtriuſq̄ partis. Cum vtriuſq̄ igitur partis aſcen
dit zorobabel ad darium a quo receptus eſt optime.
Nam in cubiculo ſuo eum dormire iuſſit. Hec tangū
tur primi eſdre. vi. ⁊. vij. Et tunc accidit hiſtoria de
tribus fortibus vbi zorobabel triumphū habuit de
enigmate: ⁊ edificationem templi cum vaſis optinu-
it de quo habetur. ij. eſdre. 3. ⁊. 4. Hec de hiſtoria ſco
laſtica. Ex quibus patet quantum bonuz facē poteſt
ſecularis fauor poteſtatis. Vnde. 2. eſdre. vij. dicitur
Tunc ſcz quando darius rex conſenſit ſyſennes ſub-
regulus celeſſyrie et phenicis et ſatrabuzannes ⁊ ſo
dales obſecuti his que a dario rege decreta erant in
ſiſtebant ſacroſactis operibus diligētiſſime coopan
tes cū ſenioꝛib⁹ iudeoꝝ p̄ncipib⁹ ſyrie: et proſperata
ſunt ſacroſancta opera prophetantibus zacharia et

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

aggeo prophetis: et conſummauerũt omnia per pre-
ceptũ dñi dei iſrael. Sic abraham religioſiſſimus ſe
pulture locum religioſum quando habere voluit be
niuolentiam verbis ⁊ pecunijs captauit afilijs heth
quorum terrafuiſſe videtur et ab ephron cuius ager
⁊ ſpelunca fuit ſepulchri ſicq3 intentum habuit gene-
ſis. xxiij. Sic iacob doctus ab angelo fratris ſui ⁊ prin
cipis eſau gratiam prudenter queſiuit deum inuocã
do nuncios reuerentur premittendo: exercitum diui
dendo: ⁊ ore proprio ac corpore reuerendo: vt pacẽ
haberẽ ⁊ deo quietius ſuiret geneſis. 32. ⁊. 33. Sic io
ſeph carcere damnatus iniuſtiſſime exorat beneficiũ
a prepoſito quando reſtitui mereretur in gradum p̄
ſtinum coram pharaone geneſis. xl. ⁊. xli. Sic moyſi
⁊ aaron a deo indicitur vt pharaonem inducant qua
tenus dimittat populum deo ſeruire in deſerto. Exo
di. quarto ⁊ quinto. Sic neemias a rege artaxerſe ſe
cundo filio ſcilicet darij optinuit reformare ⁊ regere
muros ⁊ ciuitatem iheruſalem. Neemie per totum.
Sic onyas ſummus ſacerdos deuotiſſimus per vi-
dens ſine regali prouidentia impoſſibile eſſe pacem
rebus dari nec ſymonem poſſe ceſſare a ſtulticia ſua
ad regem ſe contulit ſcilicet gentilem ſecũdo macha
beorum. 4. Sic pacem ⁊ ſocietatem inierũt religio-
ſiſſimi ſucceſſiue ſummi ſacerdotes ⁊ fratres cũ ro-
manis ſcilicet iudas machabeus primi machabeorum
viij. Jonathas cum eiſdem ⁊ ſparciatis ſimile fecit
ibidem. xij. Symõ etiam mittit clypeum aureum ro
manis ⁊ paria dum pacem optinuit. Uideant igitur
qui reformare volunt vt iuxta oportunitatem locorum
⁊ temporũ aut aliquorum de communitate ſeculari-
um fauorem habeant aut principis aut conſulatus.
Scientes q̄ difficilimum eſt reformare monaſteria ſi
tuata in ciuitatibus vel locis vbi cõmunitas regnat

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſicut in ciuitatib⁹ impialibus ⁊ hmôi niſi eius cõſenſus habeatur cõitatis. Immo cõſenſu ei⁹ habito vñ difficile eſt adhuc reformationem introducere vbi in monaſterijs eorum regiuntur inuiti ad reformationẽ qui in coitate habẽt cõſanguineos. Vix vero aliquis credit non exptus quãta arduitas negocio imminet vbi mõtes actu tangũtur q꞉ tũc fumigabũt fulgura ⁊ coruſcationes atqꝫ ſagittas vltra q̃ credat emittũt. Nec mirũ q꞉ ibi tot reges quot capita in cõſulatu ⁊ vn⁹ aliũ inficit multipliciter ⁊ ibi iudicatur ſcdm multitudinem vocũ. Multi aũt ſunt vocati pauci vero electi dicit dñs. In loco vero vbi pnceps regit op⁹ longe facilius eſt ſi principis cõſenſus habeatur.

¶ Quintum preparatorium eſt vt puideatur p poſſe humano victui in loco reformãdo in cibo potu veſtitu ⁊ hmôi neceſſarijs preſertim ſi eſt poſſeſſio nãte religionis. Quãuis enim quilibet religioſus maxie is qui alios lucrificare cupit merito debeat ſibi a ſuperfluis cauere tũ q꞉ paupertatem vouit: tum quia aut de elemoſinis pauperum viuit: aut de patrimonio crucifixi: tum etiam quia exemplum plus debet eſſe abſtinentie et paciẽtie. Tamen hi qui religioſis preſunt cauere debent vt dicit Hubertus ſuper regulã beati Auguſtini nẽ in diſtribuendis neceſſarijs ſint tenaces ſed largitur prout facultas permiſerit ſunt miniſtranda huius vite neceſſaria his qui ſunt dei ſerui. Docet hoc pater in veteri teſtamento in populo iſrael cui in deſerto dedit panem de celo omne delectamentum ſuauitatis in ſe habentem ⁊ hũc cotidie. Exodi. xvi. Et nec calciamenta pedum nec veſtimenta eorũ attrita ſũt vt Deuteronomij ſcdo dicitur Docet illud filius in nouo teſtamento Johannis ſexto. vbi turbam pauit habundanter adeo vt de pane ⁊ piſce multe ſporte ſuperfuerunt. Et in copia piſcium

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quam dedit poſt reſurrectionem ſeptem ſolum diſci-
pulis piſcantibus. Qui piſces fuerūt centum quin-
quaginta tres ⁊ piſces magni. Et cum hoc prepara
uerunt miraculoſe et ex cōſequēti optime piſcem ſu-
per prunas ⁊ panē Johānis vltimo. Nec obſtat ꝟbū
xp̄i quo dixit Mathei decimo diſcipulis duodecim
quos miſit p̄dicare. Nō inquit peram in via neqꝫ du
as tunicas neqꝫ calciamēta ſcʒ portetis qꝛ illud ibiſ
btūs Hieronim⁹ ſic exponit. Simplex veſtimentū dr̄
q̄cq̄d neceſſarium eſt alicui ſcđm qualitateʒ loci aut
tp̄is. Duplex aūt qđ extra neceſſitatē eſt. Neqꝫ duas
tunicas inquit habeatis. In duabus tunicis michi
videt̄ induere duplex veſtimētū. Non ꝙ in locis ſithie
aut glatiali niue rigentibus vnica quis debeat eſſe
tunica ꝯtentus: ſed ꝙ in tunica intelligamus veſtimē
tum duplex ne alio veſtiti aliud nobis futuroꝝ tioꝛe
reſeruemus. Item in epiſtola ad fabiolam idem ſic
exponit. Quicquit ait corpora noſtra defendere po-
teſt ⁊ humane ſuccurrere imbecillitati. quos nudos
natura profudit hoc vnica appellanda eſt tunica. Et
quicq̄d in preſentibus alimentis eſt neceſſarium hoc
vnius diei victus appellat̄. Docet illđ de quo ſupra
ſpūs ſctūs in principio xp̄iane religionis de qua dici
tur Actuū. ij. Habebant omnia cōmunia poſſeſſiōes
et ſubſtantias vendebant ⁊ diuidebāt illa omnibus
prout cuiqꝫ opus erat. Qñ igitur ꝓuidetur debite ⁊
habunde in neceſſarijs viris bonis ſequūtur tria bo
na videlicet laus creatoris ſcđm illud. Edent paupe
res ⁊ ſaturabuntur ⁊ laudabunt dominum qui requi
runt eum. ¶ Secūdo cuſtodia paupertatis qꝛ alias
multi aut efficiciūtur ꝓprietarij aut mutāt locū aut
prelatis detrahūt. Quia ꝓpter inopiā multi deliq̄-
runt Eccleſiaſtici ſexto. ¶ Tertio ꝟtus corpis ꝑ qđ fe-
liciorē pñt proſequi ſtatum ꝓpt quod pſalmiſta ait.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Et ecōtrario quādo non prouidet in temporalibus debite ſequūtur tria mala videlʒ murmuratio / proprietas / ⁊ infirmitas vel debilitas ac ineptitudo ſuſtinendi difficilia et iugum ordinis.

¶ Tertiumdecimum capitulū dicit de vltimis preparatorijs videlicet vt inuoluntarijs ſepe ſeminetur ꝟbum dei: ⁊ vt in puniendo reos nō parcatur exceſſui.

Sextum preparatorium eſt vt his qui ſūt inuoluntarij ſepe ſeminet ꝟbum dei per predicationem publicam. Aliquādo ad populares aliquādo etiam fiat ad inuolūtarios fratres aliquādo autem ad voluntarios clauſtrales Ad populares quidem vt diſcāt ꝙ bona ſit reformatio cum ſuis aliquibꝰ fructibus vt bene fiāt contenti quo ad reformatores ſi apud puſillos eſt ſubortū acceptum ſcandalum ⁊ vt reformationem inchoatā vel inchoandam vel nouellam plantulam iuuēt poſſetenus irrigare ne areſcat. Unde beatus Gregoriꝰ ſuper illud Job. xij. Si cōtinuerit aquas omnia ſiccabuntur ſi emiſerit aquas ſubuertent terram ſic dicit. Si aqua ſciētia predicatiōis accipit iuxta quod ſcriptum eſt: aqua profunda ex ore viri ⁊ torrens redundans fons ſapientie. Cum aqua continet cuncta ſiccantur qꝛ cū ſcīa predicatoꝝ ſubtrahit eorum qui reſcere in ſpe eterna poterant corda protinus areſcunt vt in deſperata ſiccitate permaneant dum fugitiua diligentes neſciunt ſperare futura. Aliquando etiam ⁊ potius ſepe fiat exortatio per verbum dei ad inuitos regulares vt a faucibus demonum eripiantur. Unde beatus Gregorius ſuper illo Job. xxix. Cōterebam moles iniqui et dentibus illius auferebam p̄dā dicit. Tociēs ex iniqui dētibꝰ ecclīa p̄dā tulit / q̄tiens ex erroris morſu animam predicādo diripuit.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Quis nāq3 iniquus verius dici poteſt ꝙ dyabol⁹ cu
ius molas cōterimus quotiens diſſerendo cōtra ei⁹
aſtucias occulta illius machinamenta mōſtramus.
Aliquando preterea ad voluntarios clauſtrales ſer
mo dei dirigendus eſt vt pane celeſti recreati aduer
ſa facilius tolerare poſſint ſicut docet idem beatus
Gregorius libro. xxix. capitulo primo. Arbor eſt ſpe-
cioſus forma pre filijs hominum. Huius rami predi
catores ſunt. In iſtis ramis volucres requieſcūt: q̄z
ſctē anime que in quibuſdam virtutum pēnis a terre
na cogitatione ſe ſubleuant in eorum dictis atq3 con
ſolationibus ab huius vite fatigatione reſpirant.
Hunc modum exhortandi per dei verbum reperim⁹
in legis datione ⁊ reformatione tentum eſſe ſc3 circa
legem nature moyſi et xp̄i. Cum enim lex naturalis
parentibus primis data tepu iſſet: ⁊ deus eam ꝑ ſcri
ptam legem reformare vellet. moyſen ⁊ aaron miſit
de quibus dicit ad moyſen Exodi ſcdo. Frater tuus
aaron leuites ſcio ꝙ eloquens ſit loquere ad eum et
pone verba mea in ore eius ⁊ ego ero in ore tuo ⁊ in
ore illius ⁊ oſtendam vobis quid agere debeatis. Ip
ſe loquetur ad populum et erit os tuum tu autē eris
in his que ad deum pertinent. Sic preterea qn̄ lex
moyſi reformari debuit: ad licentiam cyri zorobabel
litteratiſſimus ⁊ propheta zacharias ſuis ſermoni-
bus induxerunt captiuos vt irent hierl'm: ⁊ templū
edificare inciperent ⁊ reformare cerimonias. Sic qn̄
poſtmodum darius regnare cepit in hierl'm ſtatim
duo prophete ſurrexerunt ſc3 zacharias et aggeus
predicantes et exortantes pro continuanda ſtructu-
ra templi: ⁊ tunc alij animati templum perfecerunt
primo eſdre quinto vbi dicitur. Tunc ſc3 qn̄ iſti duo
prophetauerunt ⁊ predicauerunt ſurrexerunt zoroba
bel filius ſalathiel ⁊ ioſue filius ioſedech ⁊ ceperunt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

edificare templum in hierl'm ⁊ cum eis prophete dei
adiuuātes eos dicti ſcʒ duo. Sic etiam poſtea cōſtru
cto templo eſdras in lege doctiſſimus in captiuitate
plures ſuis induxit ſermonibus ꝙ hieruſalem vene-
runt vbi plura reformauit contra legē facta. Ita in
poſitione legis euāgelice xp̄s cū duodecim apoſto-
lis ⁊ ſeptuaginta duobus diſcipulis ꝟbū dei ſemina
revoluit. Vñ ⁊ actuū .ij. dr̄ de ꝑmitiua eccleſia. Erāt
aūt ꝑſeuerātes in doctrina apl'oꝝ ⁊ cōicatiōe fractio
nis panis ⁊ orationibus. Inſiſtendū ergo eſt oportu
ne importune p̄dicationi verbi diuini in p̄ncipio cu-
iuſlibus reformationis q2 eſt ꝟtuoſū vt pote panis
qui procedit de ore dei. Eſt lucidum ⁊ lucerna pedū
lumine ſemitis noſtris. Et eſt dulciſſimum q2 preci-
pit dei deſiderabilia ⁊ dulciora ſuper mel et fauum.
¶ Septimum preparatoriū eſt vt ſcʒ in puniēdo reos
nō ꝑcatur eoꝝ exceſſibus. Talis aūt correctio in ca-
ſu quo iuiti debēt reformari certe diſcretiſſimū virū
ſi haberetur bene exigeret. Quia vbi multi pctōres
ſolū infirmitates celare cupiunt aīe nec medicus aīe
queritur nec diligitur ſed faciliter ei inuidetur. Vñ
Grego. ix. moraliū caplo ꝑmo. Peruerſe mētes ſi ſe
mel ad ſtudiū ꝯtrarietatis eruperint ſiue prauū ſiue
rectū qd a ꝯtradicētibꝰ audiant aduerſis hoc r̄ſiō-
nibꝰ impugnāt. Nā cū ꝑſona ꝑ ꝯ̄rietatē diſplicet nec
recta q̄ ꝓtulerit placent. At cōtra bonoꝝ corda qui-
bus in odium non venit ꝑſona ſed culpa: ſic peruerſa
diiudicāt vt recta que dicūtur aſſumāt. Debet igitur
qui corrigētis habet officiū qn̄qꝫ inſpicere. ¶ Prio
vt ſic corrigat quatenꝰ ſi boni ſūt nō dure nimis pro
cedat: dicit ſic pſalmiſta. Arguet me iuſtus in mīa et
īcrepabit me. Sed rōnem aſſignat beatus Gregoriꝰ
ſic vbi prius. Diſcernendum ꝯ̄dicētium ſenſibꝰ equiſ-
ſimi arbitri reſidēt: ⁊ ſic male prolata reſpuūt vt cō-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

probent que ex veritate cognoſcāt. ¶ Scđo ſic corri-
gat malos vt inde boni nō ꝑdant. Vñ Gregoriꝰ ibi-
dem. Solēt inter ſpinaꝝ multitudines etiā de frugi-
bus ſemina ſuccreſcere. Cauta ergo manu operātis
agendū eſt vt dū ſpina tollitur ſpica nutriatur. Qua
tenus qui ſtudet eradicare qđ pūgit nouerit ſeruare
qđ reficit. ¶ Tertio ſic corrigat animoſe vt tñ hūili-
tas intus nō amittat vt docet ibidē ſeptimo mora-
liū capitulo. xxij. ⁊. xxiij. dicens. Sācti etem̄ viri nec
ex elatione ſūt liberi nec ex timore ſubmiſſi ſꝫ cum re
ctitudo eos ad libertateꝫ vocis erit cōſideratio infir
mitatis proprie in hūilitate cuſtodit. Culpas q̄ppe
delinquentiū ⁊ ſi ex alto increpantes feriūt ſemetip-
ſos tñ apud ſe ſubtilius iudicantes quaſi in obiectis
puniūt. Exēpla ibi ponit multa ſctoꝝ. ¶ Quarto ſic
corrigat ꝑuerſos vt ad tēpꝰ ſi expedit punire obmit-
tat. De quo ibidem. ij. libro caplo. xviij. dicit. Scien
dum ꝙ nōnūꝙ cū redarguūtur praui deteriores exi
ſtūt: Ipſis ergo ⁊ nobis ꝑcimꝰ ſi ab eorū redargutio
ne pro eoꝝ amore caſſamꝰ. Vñ neceſſe eſt vt aliqñ to
leremꝰ tacēdo qđ ſunt quatenus in nobis diſcāt viuē
do qđ nō ſunt. ¶ Quito ſic corrigat vt modus nō fu-
rorē ſed diſcreſionē aſſumat. De quo auguſtinꝰ ſuper
ep̄lam ad galathas dicit. Quicquid lacerato aīo di
xeris puniendus eſt impetus non charitas corrigen
tis. Et vt Gregorius nazanzeꝰ in apologetico diffuſe
tradit longe maiore arte opus eſt in medendis aīaꝝ
ꝙ corporum vulneribus.

¶ Quartum decimum capitulum auiſat de duobus
modis reformandi ſcilꝫ generali ⁊ ſpeciali. Et circa
generalem mouet tria dubia. Primum an aliqua
lapſa religio poſſit ſimul tota reformari. Et illud de
terminat ꝙ non per multa illud probando.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Tractatus ſecundus

NUnc veniendo ad tercium minus pꝛincipa-
le huius tractatus ſcilicet ad reformatio
nis ⁊ ſue diſpenſationis ſubiectum. Opꝰ
erit videre quis modus reformandi ſit de
bitus de quo duo modi loquendi in genere pñt aſſi-
gnari: vnus remotus ⁊ generalis alius pꝛopinquus
⁊ ſpecialis. Circa cōmunem ⁊ generalem modum re
formandi occurrunt tria dubia. Primum an aliqua
lapſa religio poſſit tota ſimul reformari. Scđo vtrū
melius ſit reformationē laxe q̄ rigide incipere. Ter
cio q̄ fuerūt radices lapſuū in ordibꝰ. ¶ Ad .i. vr̄ q̄
nō pſertī ſi eſt mltiplicata in mōaſterioꝝ nūero. Pꝫ
hoc ex radice triplici. ſ. ex ſue forepriaria itroductio
ne ex materie nimia diſpoſitione ⁊ bene agentiū pau
citate. Reformare enim eſt maioris difficultatis q̄
formare vt ex ſexto capitulo patuit. Sed forma reli
gionis cuiuſlibet ſucceſſiue in pꝛimeua eius inſtitu-
tione cepit creſcere non ſimul tota: ſed pedetentim di
labatur per varia de nouo conſtructa mōaſteria. Ut
puta ordo cluniacēſiū. in cluniaco: ciſtercienſium in
ciſtercio: premonſtracenſium in pꝛemonſtrato: pꝛedi
catorum in tholoſa: ⁊ ſic de aliis. Sic etiam introdu
ctio forme euangelice que quedam reformatio fuit
legis veteris: quam chꝛiſtus non venit tollere ſed p-
ficere: ſucceſſiue in orbem venit terrarum: quia pꝛio
multitudo credencium quibus erat coꝛ vnum ⁊ aīa
vna in domino. ⁊ qui habebant omnia coīa introdu-
cta eſt therosolimis. Deinde per reformatores vide-
licet per aplos venit ſucceſſiue in orbem ⁊ vinea ec-
cleſie dilatauit ramos ſuos. Patꝫ ſcđo reſponſio ex
materie nimia in diſpoſitione. Sūt enim religiones
plurime in quarum monaſteriis pene nullibi velut
olim viget regularis obſeruantia, et ita multiplica-
ta ſunt vicia tranſgreſſiones et abuſus tāti vt huma

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nitus non videatur poſſibile omnia talia refoꝛmari ſimul ꝛ tollere. Non enim foꝛma ignis introduci poteſt ligno viridi niſi pꝛius multis actionibus pꝛeuijs humidum expellatur et frigidum. Nec terra fructifera efficitur pꝛius non culta multipliciter. Sic etiam olim elcam plebs iſraelitica terram repꝛomiſſionis ſimul refoꝛmare non potuit iebuſeis malis reſiſtentibus. Nec zoꝛobabel eſdras et neemias quanuis erant viri doctiſſimi et omni virtute pꝛediti ſtatim potuerunt efficere vt lex dei in ciuitate iheruſalem ſeruaretur integre quinnimo in multis ſepe ſuos repererunt legis tranſgreſſoꝛes. Marie nunc in vſura quā exercuerunt diuites: nunc in contractu illicito quo gentilium tenuerunt vxoꝛes: nunc in fractione ſabbati quando aduehebant merces: nunc in machinatione moꝛtis quam quidam neemie intentabant factis pꝛoditoꝛijs. ¶ Patet tertio reſponſionis veritas ex bene agentium paucitate. Hij enim qui foꝛmam religionis perditam poſſunt introducere ſunt qui foꝛmā eādem actuali ſunt cum vnumquodqꝫ tale facit ipſū tale et agens agit in quantum actum eſt.

¶ Sunt autē in comparatiōe maloꝛum boni religioſi pauciſſimi et facilius eſt deficere ꝙ pꝛoficere valet qꝫ peruerſus vnus plures peruertem ꝙ decem boni vnum conuertere. Nec omnes boni viri qui ſunt boni in toto vno oꝛdine foꝛtaſſis ſecundam partem oꝛdinis poſſēt refoꝛmare ſi vellēt. Ponamus preterea ꝙ rarum eſt apud quoſdam ꝙ viſitatoꝛ alicuius oꝛdinis ſit bonus leges et oꝛdinationes condat in aliquo diſſoluto monaſterio optimas: coꝛrigat quoꝛundam exceſſus dum viſitet pꝛo viribus addat penas etiam excommunicationis legum tranſgreſſoꝛibus. Quid queſo ſequitur niſi ꝙ verbotenus permittent obſeruancie regularis timidi multa bona ſe facturos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

durante viſitatoris preſentia fingant laborem in p̄=
ceptis. Et quia ibi diu ſtare nequit is qui viſitat ſta=
tim vt receſſerit nullus eſt malorum qui opere com=
pleat: quod prius ſolum ſe facturum quadam ob du
cta ſimulat ypocriſi Meſſis ergo monachorum mul
ta operarij autem pauci. Ex quibus omnibus iam
liquet ꝙ ſunt quidam ſimplices qui eccleſiaꝫ in om=
ni fere ſtatu lapſam grauiter putant per vnum conſi
lium generale poſſe reformari totaliter. Bona plu=
ra facere poteſt non dubito generale conſilium ſed
non ſimul reformare omnia. Opus hoc eſt non vni
us conſilij ſed dierum plurium. Et fortaſſis nunꝙ
hoc fiet ſicuti et in retroactis iam tēporibus nūꝙ ec
cleſia diu ſtetit ſine deformatis et perſecutoribus.
Adam enim viuente cayn fricida etiam cum omni
bus filijs ſuis auaricie et terrenis inſeruiſſe legitur
ſeth domino diu bene viuente. Ante diluuium vero
noe tempore filij dei ſeth ſcilicet per filias hominis
caynitas deformati ſunt adeo vt octo demptis ho=
minibus mundum aque ſubuerterent. Poſt diluui
um inter deicolas cham patris deridet verecundiā.
Et ſtatim nemroth tyrannidem in alios exercuit ſi=
bi coetaneos. Abraham cum pauciſſimis fugit de
hur chaldeorum ignem nolens cum alijs pro deo co
lere: qui tamen yſmaelem in domo ſuſtinuit propria.
yſaac propter eſau ſeuiciam iacob iminere ſenſit ho
micidium. Joſeph inocentiſſimus in domo fraterna
ſuſtinuit inuidiam et eos accuſauit de crimine peſſi=
mo. Moyſes vir manſuetiſſimus perhibuiſſe dici=
tur populum dure ceruicis licet quidam eſſent be=
niuoli. Judicum tempore quomodo poſt gedeon ſe
habuerunt ſymoniace filij iſrael ad ſacerdotium. vi=
deatur iudicum. ix. Samuel in heli domo vidit aua
re et negligenter nimis leuitas viuere immo et lu=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

curioſe viuētes filios leui cum alienis feminis adul terātes potuit perpendere. Dauid modo ſaulis ſeui ciam modo abſolonis cum complicibus proſecutio nem paſſus eſt. Jebuſeus preterea nūꝗ extirpari per iſrael potuit toto regno fidelium et potētiſſimoꝛum tempoꝛe. Quoꝛum tempoꝛibus diuiſum eſt regnum iſraeliticum erecta ſūt ydola magoꝛum ſuccreuit ſu perſticio: et non obſtante quoꝛundam pꝛophetarum exhoꝛtatione a ſanctiſſimis vix veſtigium legis cole batur moſayce. Adimpleuerunt enim reges nati de gente iudaica tandem plateas hieruſalem pꝛophe- tarum ſanguinem inoxio completo pꝛoinde captiui- tate babilonica annoꝛum nūero ſeptuagenario mul ti ex iſrael populi potius manere eligebant inter gē tes locupletes: ꝙ redire in hieruſalem ad coperan- dum refoꝛmationi religionis perdite. Quod vero mala iudas machabeus dei ſacerdos vna ex pte cuꝫ ſuis ſuſtinuerit pro dei lege fratrib⁹ a parte tunc al- tera legem dei defoꝛmantibus quotꝙ perſecutiones onyas ſacerdos a ſymone et menelao fictis pontifi- cibus: repiet qui libros machabeoꝛum perſpexerit. Sic inſuper ſub lege euangelica chꝛiſtus in apoſtoli co iudam ſuſtinet. Apoſtoli et pꝛimitiua eccleſia iu deos et nicholaitarum perſecutionem patitur. Pe- trus cum ſymone magno decertatur Johannes a cherinco heretico pugnam ſuſcipit: Paulus innu- mera patitur a ſuis falſis fratrib⁹ pꝛout hiſtoꝛie tra dunt tam apoſtolice ꝙ euangelice. ¶ Quanta autem deinde nouella eccleſia a tyrannis ſuſtinuerit tempo re martirum vſꝙ ad beatoꝛum ſiluestri et cōſtantini impia: quando nulluꝫ generale ꝯſiliū pp fidei emꝛos ꝯgregari potuit. Quāta vo deiceps ꝑ hēticos arriū ſabelliū ꝛ innūeros pene alios eoꝝ complices ꝛ ſciſ-

k.iij.

maticos eccleſia a ſuis paſſa ſit videat q̄libet tam in euſebij eccl'iaſtica ꝙ caſſiodori i tripartita hiſtorijs Nō ergo mirum ſi hodie gn̄alis ſimul oīm reformatio ad multa nō ad pauca inſpicientibus videt̄ hūanitus impoſſibilis. Senſerūt hoc olim doctores eccleſie potiſſimi puta Gregorius nazanzenꝰ in ſuo apologetico vbi cauſat̄ clerū ſui tp̄is ꝛ ppl'in maloꝝ nimis habūdare vitijs ꝙobrem etiam primū ep̄atū ſe fugiſſe aſſerit. Jta ſenſit btūs Ambroſius in cuiꝰ hiſtoria legitur. Cū ambroſius radicē oīm maloꝝ auariciam magis ac magis in hoībꝰ creſcere cerneret ꝛ maxime in his q̄ erāt i p̄latibꝰ ꝯſtituti apō quos oīa p̄cio vendebant̄ necnō ꝛ in his q̄ erāt ſacris deputati miſterijs vehement̄ ingemuit ꝛ ſe de huiꝰ ſcl'i erumpna liberari exorauit inſtātius exauditus eſt ꝛ illud lete reuelauit ſuis frībꝰ. Sicq; ſe btūs auguſtinꝰ ad vincentium donatiſtā tuebatur q̄n ait. Quātūlibet vigeat diſciplia domꝰ mee hō ſum ꝛ inter hoīes viuo nec mihi arrogare audeo vt domꝰ mea melior ſit ꝙ archa noe: vbi iter octo hoīes vir reus inuētus ē. Aut melior ſit ꝙ domꝰ abrahe cui dctm̄ eſt. Jacob dilexi eſau aūt odio habui. Sil'r aūt fateor charitati veſtre corā dn̄o deo nr̄o q̄ teſtis eſt ſup aīaȝ meā ex quo deo ſeruire cepi q̄m difficile ſū expertus meliores ꝙ q̄ in monaſterijs ꝓfecerūt: ita nō ſū peiores expertus ꝙ qui in monnſterijs defecerūt: vt hinc arbitror dictuȝ in apocalipſi. Juſtus iuſtificetur adhuc: ꝛ qui in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc.

¶ Quitum decimū capl'm mouet ſcdm dubiū an melius ſit reformationē laxe vl' rigide icipere. Et mouet argumēta pro vtraq; pte ꝯdictiōis diſtiguēdo finalr ꝛ in gn̄e determinādo oñdit ꝙ p quinq; exēpla ꝙ quelibet lex in obſeruando tepeſcit niſi reformatio fiat in ea.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

AD ſcōm dubiū an melius ſit reformatio
nem laxe ꝙ rigide incipere in locis vbi
reformationi oportunitas arriſerit q̄d
rn̄dendū ſit dubito. Que ſi lente incipit
⁊ ītegra rl̄a ⁊ ꝯſtitutio nō cōſeruat rigi
de ꝑ multitudinē in reformationis exordio experien
tia docēte didicimus: vix poſſe poſtea vnꝙ ꝑfectā r̄for
tionē īduci. Tā boni ꝙ mali in quadā aſſueſcūt viuē
di inertia: quā poſtea tollere ē difficilius ꝙ graues
in ſcl̄o pctōres cōuertere: vt ſupra patuit de religio-
ſis tepidis. Qui em̄ parua negligit teſte ſcriptura:
paulātī decidit. Semꝑqꝫ poſtea ſic arguūt. In refor
mationis ꝓ̄ncipio ⁊ hactenus fuerūt p̄res l̄rati ⁊ ſcti
qui ad rigida hec nos nō artauerūt. Cur ergo iugū
imponitis nobis qd̄ nec nos nec p̄res nr̄i portare po
tuerūt. Et ſic mō auctoritatē taliū: mō ꝑ ꝓ̄ſcriptā cō
ſuetudinē mō nature fragilitatē ⁊ multa alia obijci
unt ſnꝑioribꝰ: imo ſepe diuiſiones in cōuentu ex his
ſemināt: ita vt ſit multum difficile eos ad maiora ꝑ-
fectionis inſtrumēta ponere. Sciūt hoc q̄ in abſtinē
tiā eſus carniū ꝓhibitā in ſuo ordīe ⁊ ſil'ia nūꝙ po-
tuerūt obtinere in mōaſterijs etiā alias reformatis
vbi in exordio reforātionis hec nō introducta fuerūt
Si ꝯo dixerimꝰ rigide fore ꝓcedēdū ab initio cū de-
formatis fr̄ibꝰ opponerēt plura ſupra argumēta po-
ſita ꝓ̄mo tractatu ⁊ ſe corā eccleſiaſticis ⁊ ſcl'aribus
multū apparēter excuſare poterūt hij qui alias ad
reformationē ſūt iuiti. Obijciēt etiā doctrinā legiſla
toris ſuppremi mathei.xij. poſitā ⁊ vaticiniū ſūptuꝫ
ex yſaie.xlij. Harūdinē quaſſatā non cōfringet ⁊ li-
gnū fumigās nō extiguet donec eijciet ad victoriam
iudiciū. Rn̄debūt inſuꝑ ſicut xp̄s Mathei.ix. ꝯ̄ diſci-
pl'os Johānis q̄ xp̄o dixerūt. Quare nos ⁊ pharifei
ieiunamus frequenter: diſcipuli autem tui non ieiu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nāt nec̄o ꝯmittit ꝯmiſſurā pāni rudis ī veſtimētū vet⁹ Tollit.n.plenitudinē ei⁹a veſtimēto ⁊ peioꝛ ſciſſura ſit Neqꝫ mittūt vinū nouū ivtres vētes:alioqn rūpēt vtres et vinū effundet ⁊ vtres pereunt. Sed vinū nouum.in vtres nouos mittunt et ambo ſeruantur. Ha bebūt preterea pꝛo ſe foꝛtaſſis illus ſacratiſſimi cōſilij iheroſolimis celebꝛati ſententiam in quo petr⁹ ait fidelibus qui circunciſionem volebant gentibus conuerſis imponere. Quid tentatis deum imponere iugum ſuper ceruices diſcipuloꝛum quod neqꝫ patres noſtri:neqꝫ nos poꝛtare potuimus ſed per gratiam domini noſtri ieſu credimus ſaluari quemadmodum ⁊ illi. Et ī eiuſdem conſilij epiſtola ſic gentilib⁹ ſcribitur. Viſū eſt ſpiritui ſancto ⁊ nobis nichil īpōere vobis oneris ꝙ hec neceſſario vt abſtineatis ab ī idolaticijs ſimulacroꝛum.i. a pꝛopꝛietate ſeu auaricie vicio et ſanguine ſuffocate.i.a rebelli obediētia ⁊ foꝛnicatiōe. A quibus cuſtodientes vos bene agetis Valete. Quanta poꝛro cautela beatus benedictus per ſuam regulam in capitulo de elcōne et officio abbatis cōmittat benigniter tractari ⁊ regere eos qui infirmi ſunt moꝛibus et vaſa ſunt rubiginea: noꝛunt hij qui eundem paſſum regule legerunt notabilem. Reſpondendo ꝙ lex domini eſt immaculata conuertens animas ⁊ teſtimonium domini fidele: ſapientiā pꝛeſtans paruulis. Tamen ad dubium pꝛimo notandum ꝙ quelibet lex ſiue regula per eccleſiam appꝛobata quanuis in ſe ſit rectiſſima ⁊ ſtabilis tamē ꝓpt̄ infirmitatē hūane nat̄e cui applicat̄ diu ꝑ mlt̄itudinē ⁊ ſp nō manet in vſu ſꝫ dieti niſi cū magna ſollicitudie cuſtodiat̄ a moꝛib⁹ hoīm labit̄ vt patuit ī lege nat̄e ꝑmis iſite pentib⁹ : q̄ añ diluuiū pene defecit in omnibus. In lege ſcripta data per moyſem populo iſraelitico q̄ tempoꝛe iudicum ⁊ regum tandem a cū

ctis vere deſerebat. In lege euāgelica q̄ in pncipio naſcētis eccl'ie iuxta apl'i dictum refriguit charitas multorū. Et idē pz in quarūlibz religionū reglis ꝛ cō ſtitutiōib⁹ q̄ oli cuſtodiebāt adνguē ſz hodie vixve ſtigia eaꝝ manēt. Et iō pp deficiētē vſū cuiuſlz regl'e tpa lex cū regl'ato aſſimilat reb⁹ ꝺfectibilib⁹ vt puta cytharc horologio choro ꝛpiodo ac nauigio. Quaꝝ qƺlibz idigz rectori aut diligēti artifice q̄ defectū ei⁹ cū deficē cepit: arte ſua lapſū reforet Horologiū. n. ꝛ ſi ſel' ad curſū ſui mot⁹ poſitū p horaꝝ ſpacia fuerit: tn̄ deficiēte funis lōgitudie aut alio accidēte ipedimē-to op⁹ eſt vt deformet p ſuū artificē Cytharizandi ēt ars quāuis ſit i ſe ſtabilis: tn̄ qꝛ p vſū aut p tact⁹ duri ciē corde ſucceſſiue laxēt ꝛ idcirco niſi corde retēdāt ad normā muſice. tandem potius ſtridorem q̄ armo niam in auribus audientium efficiunt. Sic chor⁹ q̄ tuncunq; cantum eccleſiaſticum ſeu pſalmodiam al-te incipiat tamen apud habentes vocum grauedinē tantum a deo deſcendit vt neceſſe ſit cauſatorem rei tonare altius. Ita periodus corporis cōplexionati hominis quia tendit per elementorum propria con-tinue ad terminum: oportet ſi quis diu viuere debet vt medici arte reformetur. Sic preterea eſt de naui que coutra fluxum fluminis habet aſcendere neceſſe eſt vt continue per nautam ſurſum trahatur alias tā dem fluctibus mergeretur pelagi quia deſcendit cō-tinue. Pari modo eſt ſentiendum de qualibet regu-la et lege: que niſi per artificem ſibi propoſitum con tinue applicetur hominibus tota deperit. Et hanc ob cauſā reor: deus omniſciens hunc modum in om-ni legis datione tenuit vt in eius principio ſemper viros poſcunt perfectiſſimos quibus ceptum opus per primum eorum impreſſum ipetū ad pfectiōez ſui curſus continuaret diutius Sic legi naturali adam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

prefecit de quo dicitur. Minuiſti eum paulominus ab angelis gloria et honore coronaſti eum et conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarũ. Sic legi ſcripte moyſen tradidit virum cui ſimilis teſte ſcriptura poſtea non ſurrexit inter puros homines per decurſum teſtamenti veteris ſolo chriſti baptiſta demptoſi ſue legi debet cõnumerari. Sic legi charitatis ⁊ euãgelice ſpecioſus forma pre filijs hominuꝫ preficitur et cetus apoſtolicus. Et ita etiam in omni ordine approbato per eccleſiam deo cooperante actum eſt vt ſemper talis pater fuerit in pĩcipio de quo dici poſſet. Non eſt inuentus ſimilis illi qui conſeruaret legem excelſi. Hinc eſt ꝙ beatum anthonium in fronte ſtatus monaſtici poſtꝙ tepuit primo poſuit. Dein de baſilium: iheronimum: auguſtinum dominicum benedictum et franciſcum ac ſimiles velut duces exercituum proprijs antepoſuit ordinibus. Hec idcirco prenotauerim: vt videatur ꝙ neceſſarium ſit eos eſſe hodie in religione ſua diſcretos et perfectos: ꝗ reparare habent velut inſtrumenta nimis defectibilia ſui ordinis cyntharas miſticas. Cauere enim habent ne eos qui leuiter tenſi in ſupererogatiõis operibus deo dulciter modulare poſſent: ⁊ eum laudare in cordis ⁊ organo nimium tractos ad grauia exercitia ſeſe cogãtur rumpere: aut velut rotam carri murmurare faciunt continue per impatientie vicium.
Caueant etiam econtrario: ne ſi quis ſit velut corda putrida fortaſſis multitudinem inficiens vt illam ſi frangat aut multitudinem rodat contagioſum criminibus: ſeorſuꝫ ſtudeat ponere ⁊ locare pro illa aliam quatenus multitudo deum laudare poſſit velut ĩ pſalterio ⁊ cytharis bonis operibus tam per decalogum ꝙ per euangelica conſilia. Si enim principum terrenorum muſici qui humanas aures demulgere
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſolent ſua arte ſimphonica pro terre precio nichil o-mittere norunt de concernentibus artis ſue regulas quãtomagis prelati et congregationum ſpiritualium prepoſiti. pro regni celeſtis eterno premio ob dei re-uerentiam paria debent facere. Ut videlicet in corri-gendo ſuam muſicam et reformando vaſa muſica ni-chil omittant de contigentibus quãtum humanitus eſt poſſibile. ¶ Notandum ſecundo qꝫ hic opus eſt diſti-ctione beati Auguſtini in libro ſuo enchiridion vbi ponit quattuor animarum differentias. Sunt enim quadruplices nonnunquã in conuentu aliquo fratres Quidam valde boni: quidam valde mali: quidã me diocriter boni: ⁊ quidam mediocrit malí. Cum pri-mis igitur reſpondendum ad dubium agendum eſt leuit ⁊ tamen ita vt regulam et ſtatuta ſeruẽt pro vi ribus integre quia tales ſibilo mouentur leuiori. Cum mediocriter bonis pariformiter niſi tepori ſe dictim contra. regulam dare inciperent quia tunc in clinandi ſunt voce et exortatione a ſuperiori. Cuꝫ me diocriter vero malis qui contagioſis non ſunt imbu ti viciĳs: calcaribus mixtim et ſibilo exortatorio vtẽ dum erit. Cum valde malis autem qui viciĳs letali-bus inficiunt alios ita prouidendũ erit ne alois cor rumpant: et vt ipſi a ſuis malis reſipiſcant aut ſaltẽ vt maiora mala puniti et cuſtoditi perpetrare non poſſint. Faciant igitur in his omnibus reformato-res prout in his et in aliĳs vnctio docuerit et regula ſeu ſtatuta ac aliorum doctorum ſcripta determina-uerint. Atqꝫ quemadmodum in circunſtantiĳs loco-rum temporuꝫ ⁊ perſonarum experientia ſeu euiden tia facti informauerit: quia de hoc impoſſibile eſt cũ ſint particularia regulas miniſtrare ſufficientes.

¶ Sextum decimum capitulum determinat tercium dubium et oſtendit quot fuerint et ſint radices lap-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſuum in diuerſis ordinibus videlicet ſedecim Et de-
clarat primas quinqꝫ radices que ſunt malorum pre
latio correctionis omiſſio officialium multiplicatio
larga diſpenſatio ⁊ inobedientium rebellio.

AD tertium dubium que ſint ⁊ fuerint ra-
dices lapſuū in ordinibus memoror de
hoc legiſſe cuiuſdā doctoris deuoti ordi
nis ꝑdicatoꝝ tractatū quedā ⁊ reſpōſa
notabilia q̄ corā me n̄ hēo nec memoria
mea iſta forte retinet in toto. Occurrūt
tn̄ michi quedam ex eiſdem ⁊ ex alijs ⁊ ſūt numero ſe
decim. Quorum quedam habēt locū in capite: que-
dam in mēbris: quedā in vtriſqꝫ: ⁊ quedā ex alijs ac-
cidētibꝰ. Q̄ia tn̄ cauſa deſtructionis fuerūt regula-
ris obſeruātie. Videlꝫ quo ad capita indignorum et
malorum p̄latio | correctionis omiſſio | officialiū in-
utiliū multiplicatio | ⁊ larga in profeſſis diſpenſatio
Quo ad ſubditos vero prelatis exhibita rebellio | ꝓ-
uata tp̄aliū appropriatio incauta cū exteris cōuerſa-
tio | ⁊ ſtudij relioſi omiſſio. Quo ad vtroſqꝫ autem vi-
delicet tam quo ad p̄latos q̄ quo ad ſubditos ſunt
ineptoꝝ ad officia ꝓmotio | minimoꝝ debitoꝝ inconſi
deratio | locoꝝ nimia multiplicatio | femiāꝝ incauta
adheſio | ⁊ bonoꝝ viroꝝ ꝑditio. Sed quo ad extrīſeca
ſūt diuiciaꝝ improportiona: augmentatio | guerraꝝ
et tyrannoꝝ oppſſio | parrochiaꝝ noua incorporatio.
¶ Prima radix eſt indignorum ⁊ malorum prelatio
Hanc ob cauſam chriſtus in templo eijcere cepit vē-
dentes et ementes. Mathei. xxi. Vbi dicit Chriſoſto-
mus. Sicut de templo omne bonum egreditur ita de
templo omne malum procedit. Si enim ſacerdotium
integrū fuerit tota ecclia floret. Si aūt corruptū fue
rit oīs fides marcida ē. Sic eī cū videris arborē pal

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

lētib⁹ ſolūs itelligo q̄ viciū hʒ in radice. Sic cum vi
deris populum indiſciplinatum ſine dubio cognoſce
quia ſacerdotium eius non eſt ſanum. Secūda radix
eſt correctionis debite omiſſio. Nō eni ſolū v̄bis oʒ
corrigere ſubditoꝝ inſolentiā ſed etiā factis. Alioq̄n
culpa tā in p̄latuʒ redūdat: q̄ i ſubditos vt exp̄ſſe cō
tingit hely ſacerdoti reſpectu filioꝝ ſuoꝝ qui fures
erāt diuini ſacrificij auari ⁊ fornicarij quos pater q̄
dem v̄bis ſed lenibus ſolū corripuit. Idcirco eis nō
emēdatis pater mortu⁹ eſt ſubitanee filij in p̄lio: al-
terius vxor ſcʒ phinees intēpeſtiuo partu periſt: ar-
cha capitur ⁊ ſacerdotij dignitas a genealogia hely
ſublata eſt primi regū. ij. ⁊. iiij. capitulis. ¶ Tertia ra
dix eſt officialiū inutilium multiplicatio que fit q̄nq̄
in p̄latoꝝ nimis veloci amotione que nouit iā ouiū
ꝓprietates ⁊ per ꝯn̄s eas melius regere ſi bonus eſt
q̄ alius qui ſequitur facere valeat qui ante q̄ prede-
ceſſoris ſui experientiam acquirit ouibus in regimi
nis paſtu multum deperit. Fit etiam iſta officiorum
multiplicatio et officialium inutilis et nociua pluri
mum preſertim quando pro officijs pecunia et emo
lumenta temporalia aliqua etiam pro monaſterio
recipienda occurrunt. Quia exinde fiunt faciliter ꝓ
prietarij euaporatur propter extrinſeca officia ipſa
acquiſita deuotio. Horrent exinde loca regularia: et
deo ſubtrahitur ſeruitorum debitus in choro nume-
rus. Dum enim ſacriſta pro eccleſia pecuniam reci-
pit | librarius pro ſcriptoribus | veſtiarius pro veſti
tu | ſutor calceorum artifex pro coreo | piſtor pro mo-
lendinario | infirmarius pro debilibus | abbas vł p̄or
pro ſibi neceſſarijs | procurator pro ſecularibus | bur
ſarius pro conuentus vtilitatibus ⁊ ita ſub pietatis
ſpecie per officialium numerum qui ſubvnico vel bi-
nario conſeruari bene poſſet latenter ſubintrat pro-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

prietatis vicium. Non ſic xp̄us feciſſe legit̄ p̄mitiue nec eccl'e p̄ncipes. Nā inter duodecim ap̄l'os ſeptuaginta duos diſcipl'os ſolū iudā pro ꝓcurationis elegit officio q̄ pecuniā tractaret ꝛ haberet loculos vt dr̄ Johānis. xiij. Et in cetu primitiue eccl'e q̄ circiter tria milia perſonarum habuit ꝓpter miniſteriū mēſe ideſt victualium non vident̄ niſi ſeptem electi eſſe dyacones. Actuum ſexto. ¶ Quarta radix eſt larga in ꝓfeſſis diſpenſatio in his vcꝫ q̄ ad regulā ꝛ ſtatuta ꝑtinēt. Nā ex talibus ſeq̄tur oīm ad religionē ꝑtinētiū tandē diſſipatio. Quo cōtra reperim⁹ in p̄mordio cuiuſlibet legis p̄latos trāſgreſſionibus eaꝝ penas duriſſimas inflixiſſe. Vn̄ hoīem qui ſabbato collegit ligna incarceratū iuſſit de⁹ in p̄ncipio legꝭ moyſaice p oēm iſrl' lapidibus extra caſtra obrui. Numeri. xiiij. Et de blaſphemo noīs dei pari modo incarcerato deus ait. Leuitici. xxiiij. Educ blaſphemū extra caſtra ꝛ ponēt oēs qui audierūt manus ſuas ſuper caput ei⁹ ꝛ lapidet eū ppl's vniuerſus. Sic etiam filij iſrl' poſt acceptam legem qn̄ eam non curauerūt ſeruare nunc incendio nunc ſerpentibus: nunc terre hyatu a deo puniti eſſe leguntur. Pari modo in p̄mitiua eccl'ia vt religionis eius regl'aris obſeruātia p̄ſertim in pauptate volūtaria cuſtodiret̄ xp̄o ꝑmittēte iudas ꝓpetarius ſuſpendio interijt ꝛ ſui ſequaces ananias ꝛ ſaphira ſubitanea morte per petri ſententiam plexi ſunt illico vt habetur Actuum. v. Bene ergo prelatum deſcribit apoſtolus ad titum primo dicens. Oportet epiſcopum ideſt ſuperintendentem p̄latum eſſe ſine crimine ſicut dei diſpenſatorem.

¶ Quinta radix eſt prelatis exhibita per inobedientiam rebellio. Eſt autem vt ait tullius inobedientia duricia mentis obſtinate: cum debeas imperanti velle obtemperare. Et vt Hugo dicit libro de duodecim

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

abuſionibus. Inobedie̅tie morbus ex ſuperbie tumore ꝓcede̅s ſicut ſanies ex vlcere: ſic ex ſuperbia co̅te̅ptus manat. Hec au̅t tribus modis mederi ſolet vꝫ emplaſtro vnguento ꝛ ferro. Ideſt exe̅plo boni opis v̄bo exhortationis ꝛ diſciplina correctionis. Cu̅ em̄ vlcus no̅ emittit ꝑ co̅feſſione̅ saniem vel ex commonitione no̅ promittit eme̅datione̅: reſtat vt fieri recipit inciſionem ideſt correctionem diſcipline.

¶ Decimu̅ ſeptimu̅ capitulu̅ declarat qn̄qꝫ alias radices. Que ſu̅t tp̄alium priuata appropriatio ꝛ icauta cum extraneis co̅uerſatio ſtudij religioſi obmiſſio ineptorum ad officia promotio ꝛ nummorum debitorum inconſideratio.

SExta radix eſt priuata tp̄aliu̅ appropriatio ꝯ ſupioris ro̅nabile̅ lice̅tia̅ co̅tra co̅itatem reꝝ ꝛ ꝯtra votu̅ pauꝑtatis. De q̄bꝰ caſſianꝰ libro. xxi. ep̄laꝝ dicit. Proinde decreuit antiqtas edictis gn̄alibus admonere per que ꝛ debitum anime corrigitur: et excedentis verecundia non grauatur. Cuncti enim ſibi eſtimant dici vbi nullum conſtat exponi ꝛ ſimilis ſit innocenti quem co̅tigerit ſub communione purgari. Huius autem communitatis leſionem per bona applicata iure proprietario omnes regule ſanctorum patrum ſumme deteſtati ſunt. Patet hoc in prerecitatis de ananie et ſaphire ꝛ iude penis crudelibus. Patet in primis egipti et ei propinquis patribus qui talem volentem habere propria ſimulabant ab inferni canibus nudum dilacerari per delationem carnium. Patet in beati auguſtini regula vbi dicit. Si quis rem ſibi collataꝫ celauerit furti iudicio conde̅netur. Patet in fratre bono non re ſed nomine in ſcd̄o dyologorum libro ex occultatione trium aureum zelo regule beati Bene-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dicti ſine preſentia fratrum eſt mortuꝰ in ſterquilinio iubente beato Gregorio eſt ſepultus: ⁊ q̄uis in morte penituerit: tamen omnium fere ſuffragiorum preſidio vſqȝ ad diem tricesimum eſt ſpoliatus.

¶ Septima radix eſt incauta cum exteris ꝯuerſatio qꝛ hec niſi moderate fiat etiam cum circunſpectione maxima cito deuotionis exhaurit vigorē. Uir. n. perfecti ſine pctō cōmunire pn̄t nationi male ⁊ peruerſe minus autem hoc valent īperfecti. Hec ille ſanctꝰ ꝓphā ſēſit cū ait. Uir polutꝰ labijs ego ſū: ī medio ppl'i polluta labia hn̄tiſ ego hito yſaie. vi. Glo. Hec dt yſa. ꝓ ſocietate ppl'i cū quo cogebat loqui. Moriuȝ eſt cū pctōribus viuere qꝛ qui tangit picem inquinabitur ab ea. Huius radicis vitatione duo videtur ordines ſine lapſu ab inicio ſtetiſſe carthuſienſium ⁊ celeſtinorum. Huius cohabitationis infectio beatum Gregorium coegit a felicitate ſeculi ordinem intrare monaſticum: et deinde in ſummum pontificem electum cum petro ad partem diſputare dyalogum: vt patet in dyalogorum prohemio et in prologo ſuper Job. vbi dicit. Poſtq̄ ſum celeſti deſiderio afflatus ſecularem habitum contemnere melius putaui. Cumqȝ ad hoc me cogeret animus preſenti mundo quaſi ſpecietenus deſeruire: ceperunt multa contra me ex eiuſdem mundi cura ſuccreſcere: vt in eo non iam ſpecie ſed quod grauius eſt mente retineret. Que quidem cuncta ſollicite fugiens portum monaſterij petij.

Contra prefatam radicem beati Anthonij ſententia fuit et habetur in vitis patrum. Quocunqȝ inquit vadis deum ſemper habe pre manibus: et in his que agis adhibe teſtificationem ſacrarum ſcripturarum et in quocunqȝ loco ſederis non cito mouearis.

Et iterum. Quieſcens in ſolitudine a tribus bellis eripitur: ſcilicet auditus locutionis et viſus ⁊ vnam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tantum modo habet pugnam ſcilicet cordis. Ait ite
rum idem. Sicut piſces ſi tardauerint in ſicco mori=
untur: ita monachi extra cellam tardantes a quie=
tis propoſito reſoluuntur. Sic helynandus ſanctam
abbatiſſam ſincleticem dixiſſe ait. Sicut gallina de=
ſerens nidum ſuum facit oua ſua ſine pullis exire:
ſic monachus vel virgo de loco ad locum tranſiens
frigeſcit et mortificatur. ¶ Octaua radix eſt ſtudij re
ligioſi obmiſſio que iam mendicantium ordines eos
comparando ad preterita multum tendere facit ad
occaſum. Precepi idipſum ab ordine poſſeſſionato
rum a viris optime conſcientie ſe non diu reforma=
tos eē manſuros niſi ſtudium apud ſe reſuſcitarent
Habet igitur locum hodie in vtriſq; illud oſee quar
to cominatum populo iſrael rulturo. Conticuit po=
pulus meus eo ꝙ non habuit ſcientiam quoniam tu
ſcientiam reppuliſti repellam te ne ſacerdotio fūga
ris michi. Et oblita es legis dei tui obliuiſcar filio=
rum tuorum et ego ſecundum multitudinem eorum.
Hinc hieronimus ruſtico monacho in epiſtola ad eū
dem exarata. Nunꝙ̄ de manibus ⁊ oculis tuis rece=
dat liber. Et idem. Ama ſcientiam ſcripturarum et
vicia carnis non amabis. Litteratorum enim viro=
rum carentia in monaſterijs litteratis ſecularib⁹ in
greſſum vetat ordinis prelatos reddit contemptibi=
les vicioſos neſcit corrigere nec tētatos iuuenes cre
dere ſicut ſuis rectoribus. Quo contra docuiſſe vi=
detur beatus Hieronimus ſuper pſalmos dicens.
Solent viri ſolent et monachi ſolent et muliercule
hoc inter ſe habere certamen vt plus edificant ſcri=
pturas ⁊ in ea ſe putant eſſe meliores. Et ad deme=
triadem virginem. Utere inquit lectione diuina vi=
ce ſpeculi/ feda corrigendo / pulchra conſeruando/
et pulchiora faciendo. ¶ Scriptura enim

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſpeculum eſt feda oſtendens et corrigens et docens Sed vtinam hodie non haberet locum in quibuſdaꝫ monaſterijs illud yſaie quinto maledictum. Ue inquit qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam. et potandum vſqꝫ ad veſperam vt vino eſturtis. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinum in conuiuijs veſtris et opus domini non reſpicitis nec opera manuum eius conſideratis. Et ſtatim cauſam huiuſmodi exceſſuum ſubdit. Propterea captiuus ductus eſt populus meus quia non habebat ſcientiam ⁊ nobiles eius interierunt fame. Gloſa: verbi dei. ⁊ multitudo eius ſiti exaruit. Gloſa: realis doctrine. Propterea dilatauit infernus animam ſuam ⁊ aperuit os ſuū abſqꝫ vllo termino. Et deſcendēt fortes eius ⁊ ſublimes eius glorioſi qꝫ eius ad eum. ¶ Nona radix eſt ineptorum ad officia promotio que fit aliquādo ad officia capitum de quo prius dictum eſt. Aliquando ad officia membrorum ⁊ particularia aliquando etiam ad gradus ſcientificos vbi litteratura non ſuppetit. Ex quibus ſequuntur communitati multa diſpendia. Quia ſi illud fit in officijs eorum temporalibus tunc tales aut ſuperbiunt: aut iniuriātur prioris aut pereunt cōuentus bona temporalia: ex talium incuria. De talibus officiarijs viros peſſimos ponere ſuper filios iſrael olim ſtuduit rex anthiochus de quo. ij. machabeorū. v. dicit. Reliquit ⁊ prepoſitos ad affligendum gentē philippum genere phrigeꝫ moribus crudeliorem eo ipſo a quo conſtitutus eſt. In gariſim autem andronicum et menelaum qui grauius q̄ imminebant ciuibus. Si autem fit ineptorum promotio ad gradus immeritos aliter ſcientificos ſequunt̄ grauiora plerūqꝫ ordini ⁊ loco icōmoda. Quia ſic ordo vilipēdit̄ qui admittit talia fit iniuria ſcie ⁊ gradui. Uolunt tales regere ceteros: et prelaturas ſtatim ambiunt. De q̄-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bus dicit beatus Ambroſius. Auctoritas reſcinden
da incipienti: poteſtas non adijciẽda libertas. Hãc
etiam ob cauſam nonnulli de quodam mendicantiuꝫ
ordine prout tempore noſtro accidit nullum admitte
re voluerunt ad ſupremum cõuolare theologie gra-
dum in ſuis conuentibus: ſtudium quidam non pro-
hibentes: ſed vetantes gradus abuſum. An bene vel
male alijs iudicandum committo. ¶ Decima radix
eſt nũmorum debitorum inconſidaratio ⁊ negligen-
tia. Unde eccleſiaſtici. xix. Qui ſpernit modica pau-
latim decidit. Hinc philoſophus. iij. politicorum di-
cit. Oportet quod paruum eſt maxime obſeruari: la-
tet enim ſubintrans preuaricatio. ſicut ſubſtantias ꝑ
ue expenſe conſumunt ſepe facte. Et tullius libro p̃-
mo de officijs. Que parua videntur eſſe delicta: ab
his eſt diligentius declinandum. Tales fuerunt pa-
tres monachi primitiui de quibus dicit caſſianus de
inſtitutis monachorum. In ſeptimana cuiuſdam fra
tris cum preteriens inconomus tria lenticule grana
vidiſſet iacere in terra: que ebdomadario feſtinante
dum ea preparat coctioni inter manus cum aqua
qua diluebantur elapſa ſunt. Cõfeſtim ſuper hoc ab
batem conſuluit: a quo velut peruerſus dilapidator
neglectorq; ſacri peculij iudicatus ab oratione ſuſpẽ
ſus eſt. Cuius negligentie reatus non aliter ei remiſ
ſus eſt niſi eum publica penitentia diluiſſet. Non enĩ
ſolum ſeipſos eſſe ſeruos ſed etiaꝫ omnia que ſua ſũt
credunt domino ꝯſecrata. Propter quod ſi quid fue
rit in monaſterio ſemel illatum vt ſacro ſanctum de-
creuerũt cũ omni reuerentia debere tractari. Sunt
enim multi qui nõ curãt trãgredi ſtatuta ꝑua ⁊ pctã
venialia incidere: quia per talia peruenitur ad ma-
gna. In cuius contrarium dicit augu. libro de doc.
cordis. Nolite cõtemnere venialia quia minima ſũt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſed timete quia plura. Pleruq̄ꝫ.n. beſtie minute mul
te nocent. Nunqͣ minutiſſima ſūt grana arene: ſed ſi
arena amplius in naui mittatur mergit illam vt pe-
at. Q̄ minute ſunt gutte pluuie: nōne flumina implēt
domos ꝛ deijciūt: timenda eſt ergo ruina multitudis
Aduertendum preterea ꝙ omnis mali origo ſemper
fuit negligentia. Si enim primus angelus circūſtā-
tias debitas ꝛ primus homo ſimili r̄ inſpexiſſꝫ talia:
nequaq̄ in peccata corruiſſent. Propt̄ quod boeci-
us libro de diſciplina ſcolarium d̄t. Sicut in vnoq̄ꝫ
opere matre eſt diligentia ita vniuerſe doctrine ꝛ di
ſcipline nouerca eſt negligentia.

¶ Decimum octauum declarat tres alias radices q̄
ſunt locorum nimia multiplicatio feminarum incau
ta adheſio ꝛ bonorum virorum perditio.

Vndecima radix eſt locoꝝ nimia ml̄tiplica-
tio aut in nūero mōaſteriorū. aut i vno mo
naſterio ſtructaꝝ varietas. Ex mōaſterio
rū eni ml̄titudis exēptis ordib⁹ ꝑſerti ſeq̄t
difficultas regiminis: qꝛ qd̄ nimiū eſt vix aut nulla-
tenus regi pōt: vt patꝫ in ml̄titudie exercit⁹. Qua q̄
dā ſapiēs ait dario plus eſſe contra alexandrū timē
dū q̄ de ea gaudendū foret. Seq̄t etiā carētia ꝛ frm
penuria faciliter quia per talia varia loca opꝫ a lo-
cis vbi quidā eſſēt neceſſariȷ̄: eos mitti alibi. Seq̄t i
ſup minor ad ordiez fauor qꝛ raritas reb⁹ ꝓciū ipōit
Seq̄tur preterea potiſſime apud mēdicātiū frm ordi
nes defectus reꝝ tpaliū. Qꝛ cū ex t̄minis ſe nutrire
habeant artitudo terre multis nō ſinit miniſtrare vi
ctum vbi paucis ſufficeret. His ꝛ ſimilibus motus
motiuis legitur olim auiſaſſe predicatorum ordinez
prim⁹ poſtillator toti⁹ biblie venerabilis hugo eiuſ-
dem ordinis iam aſſumptus in cardinalatus officiū
quatenus ſcilicet ordo a nimia conuentuū ml̄titudie

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

abſtineret. ¶ Ex multiplicatione vero ſtructurarũ in vno monaſterio ſequuntur magna inconuenientia q̃ ſupra tractatu primo capitulo. xvij. narrata ſunt. Inſuper expenſe graues ex eodẽ iminent nunc de lignis ſubmouendis: nunc de muris reficiendis: ⁊ nũc de tectis reſarciendis. Timendum igitur eſt multis religionibus ne illud malum eis appropriari poſſit yſaie quinto. Ve qui coniungitis domum ad domum et agrum agro copulatis vſq; ad terminum loci nũqd habitabitis vos ſoli in medio terre. In auribus meis ſunt hec dicit dominus exercituũ. Niſi domus mlte deſerte fuerint grandes et pulchre abſq; habitatore. ¶ Duodecima radix eſt feminarum incanta adheſio ſiue ſint ille ſeculares ſiue monaſtice. De quibus moyſes numeri. xxxi. dicit iſrael qui obtento bello ſiuauerunt feminas. Nonne inq̃ iſte ſunt que deceperunt filios iſrael ad ſuggeſtionem balaam. ⁊ preuaricari vos fecerunt domino ſuper peccato phegor vñ ⁊ percuſſus eſt populus. Ad idem eſt beatus auguſtinus libro ſoliloquiorum. Nichil eſſe ſetio quod magis ex arce deiſciat animuz virilem: q̃ blandimenta femine. Et iheronimns ad nepocianum. Hoſpiciolũ tuum aut raro aut nunq̃ mulierum pedes terãt: omnes puellas ac virgines chriſti aut equaliter ignora aut equaliter dilige. Vide ne ſub eadem tecto manſeris nec in preterita caſtitate confidas. Nec ſampſõe fortior nec dauid ſantior: nec ſalomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemp q̃ paradiſi colonũ de poſſeſſione ſua mulier eiecerit. Et ad heliodorũ. Quid facit monachus in cellis feminarum quid ſibi volũt ꝑuata ⁊ ſola colloq̃a: ⁊ arbitros fugiẽtes ocłi ſcũs amor ipaciẽtiã nõ habz. Ideo ãbroſi⁹ p̱io de officiis ſeiãx cũ clericis nullo pacto ꝯiũcta ꝑmittit ꝯuſatio Ianua dyaboli: via iiq̃taſ: ſcorpiõis ꝑcuſſio: nociuũ

genus eſt femina. Cū ꝓrimat ſimulat ignē incendit flāmigero igne ꝑcutit cōſciam ꝑiter habitātis ꝛ exurit fūdamēta mōtium. Si cū viris femine habitēt viſcarium nō deerit dyaboli. Medium loquēdi cū feīs tenere docet beatꝰ athanaſius libro ſuo exortatorio ad monachos vbi ſic dicit. Vita veſtra iubeat lingua ſuadeat| qꝛ plus auctoritatis exemplum ꝙ ſermo geſtat. Feīas probas ex religiōis ſtudio deo dedicatas cum mēſura veneratiōis honorate vt nec auſteritas inhumana nec ſedulitas ſit remiſſa. In loquendo autem cum eis p̄cipue vobis etas hora ſolitudo vitanda ſūt: vt vitet̄ oīe qđ ꝯtra vos poteſt fingi tāꝙ poſſit credi ip̄a fama femine priuſꝙ nutriātur intereāt. Non eñ vobis tandem fides facti ſed etiam poſſibilitas eſt religanda mēdacij. ¶ Tertia decima radix eſt bonoꝝ viroꝝ perditio qꝛ tunc maligni libertatem hñt maleviuendi. Senſit hoc qui ait ꝓuerbioꝝ. xxix. Cū ꝓphetia defecerit diſſipabitur pp̄lus. Perduntur viri boni mł̄tipliciter aliqñ ineuitabili morte violenta vel naturali: aliqñ per corruptores aīaꝝ morte deterius morali. Aliqñ ꝑ tyrānos ſcłares vel ecclīaſticos de territorio ꝓpellūtur morte ciuili. Aliqñ ēt de vno loco mittūtur ad aliū cui ſubueniendum erit Cauendum ergo ꝙtū ratio dictauerit ꝛ quātum ē humanitus poſſibile ne notabiles viri ꝑdantur. Quia in eorum preſentia ſalus aīe cōſeruatur: que in eoꝝ perditur abſētia. Vñ prouerbioꝝ. xxix. In multiplicatione iuſtorum letabitur vulgus cum impius ſumpſerit principatum gemet populus. Et iterum In multiplicatione impiorum multiplicabūt ſcelera ꝛ ruinas eorum iuſti videbunt. Patuit hoc in moyſe quo viuēte religio veteris teſtamēti fideliſſime per eum tenta eſt: ꝛ inde morituro eo ait ad iſrael. Noui ꝙ poſt mortem meā inique agetis ꝛ declinabitis cito de via quā

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

p̄cepi vobis. Sic Joſue moriturus ait ad populuꝫ iſrael. Non poteſtis ſeruire deo. Joſue.xxiiij. Et iudicum.ij.dr̄. Seruieruntq̄ domino ſcilicet filij iſrl' cunctis diebus ioſue et ſeniorum qui longo poſt eum vixerūt tempore. Et ſtatim ſequitur. Et ſurrexerūt alij qui non nouerant dn̄m ⁊ opera que fecerat cū iſrael feceruntq̄ filij iſrael malum in conſpectu dn̄i ⁊ ſeruierunt balim ac dimiſerunt dn̄m deum patrum ſuoꝝ. Hinc de aſſumendo helya in paradiſum per heliſeū quarti regū.ij. clamādo dicitur. Pater mi pater mi currus iſrael ⁊ auriga eius. Currus em̄ ſupportat: ⁊ auriga dirigit. Sic helyas populum iſrael ſupportauerat: defect⁹ ſupplendo in impetratione pluuie periclitante populo ⁊ eundem reduxit ad verā fidē per imp̄cationem ſuper holocauſtum. Pari modo heliſeo egrotante ⁊ ſtatim morituro vt dr̄ ibidē.xiij. capitulo deſcēdit ad eum ioas rex iſrael ⁊ flebat corā eo dicebatq̄. Pater mi currus iſrael ⁊ auriga eius Ita rex iuda ioas viuēte ioiada ſacerdote eodem dirigēte optime rexit regnum legē templum ſacerdotium ⁊ alia regulauit ſctiſſime: ſed ſtatim ioiada defuncto ſe adorari permiſit vt deum: quarti regum. xxiiij. capitulo.

¶ Decimum nonū capl'm declarat duas alias radices que ſūt diuitiaꝝ improportionata augmentatio ⁊ guerrarum ⁊ tyrannoꝝ oppreſſio.

QUarta decima radix eſt diuitiarum improportionata augmētatio per quā videmus hodie grauiſſime collapſa in religione monaſteria. Nec mirum quia abijcitur paupertatis votum per diuitiaruꝫ inordinatum vſum. Ex radice hac monaſterium ſancti martini turonis in moribus adeo collapſum fuit tempore magni karoli ita vt ibi mona-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

chi viuerent nimis delicioſe: inducerentur ſericis ve ſtibus: ⁊ calciamentis aurei coloris. Undeduo ange li ingreſſi ſunt dormitorium: et vno digitum extendē te. alius monachos indicatos percutiebat vigilans hoc videns fugit et angelum ne ſe occideret per no men dei adiuratum emolliuit vt refert ſanctus odo abbas et viuencius in ſpeculo hiſtoriali libro. xxiiij. Deſtruunt autem diuitie religionem dupliciter. Uno modo quando aſſumuntur a particularibus perſo nis et proprie ⁊ tunc adeſt proprietatis vicium quod chriſtus i ananya et saphira punuit grauiſſime. Actu um ſecundo. Aliomodo quando diuitie non habētur in proprio ſed in communi. An tales diminuant per fectionem religionis diffinit ſanctus thomas ſecun da ſecunde. queſt. clxxxviij. articulo ſeptimo in hec v ba. Habere ſuperhabundantes diuicias in communi ſiue in rebus mobilibus ſiue i immobilibus eſt ipe dimentum perfectionis licet totaliter non excludat eam. Habere autē de rebus exterioribus in commu ni ſiue mobilibus ſiue immobilibus quantum ſuffi cit ad ſimplicem victum perfectionem religionis nō impedit ſi conſideretur paupertas in comparatione ad communem finem religionum qui eſt vacare di uinis obſequijs. Si autem conſideretur per compa rationem ad ſpeciales fines religionum ſic preſuppo ſito tali fine ſiue paupertas maior vel minor eſt reli gioni accommoda tanto erit vnaquaque religio ſecū dum paupertatem perfectior quanto habet pauperta tem magis proportionatam ſuo fini. Et ibidem ſcilꝫ in eadem queſtione ponit tres gradus religioſorum Primi ſunt quorum religio ordinatur ad actiones corporales vite actiue vt ad imittandum vel hoſpita tem ſectandam et iſti debent habere communes diui tias ⁊ habundanciam diuciarum communiuꝫ. Alij

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſunt quorum religio ordinatur ad vitã contẽplatiuã
⁊ talibus competit habere poſſeſſiones moderatas.
Niſi ſimul oporteat tales religioſos ꝑ ſe vel per ali
os hoſpitalitatem tenere ⁊ pauperibus ſubuenire.
Tercij ſunt quibus competit contemplari ⁊ contem
plata alijs tradere per doctrinam ⁊ talibus compe-
tit habere modica temporalia vite neceſſaria que cõ
gruo tempore procurata conſeruentur. Et vt ibidẽ
ſanctus thomas in ſolutione tercij articuli dicit ſuꝑ
habundantes diuitie nulli ordini congruunt. Viden
tur autem ſuper habundantes ſecundum eum diui-
tie que habentur quaſi proprie vel per quarum abu-
ſum etiam ſinguli de communitate ſuperbiunt et la
ſciuiũt. De hac dicit ihe. ad helyodorũ epm. Sunt di
tiores monachi ꝙ fuerant ſeculares. poſſident opes
ſub chriſto paupere: quas ſub locuplete dyabolo nõ
habuerant. Suſpicantur eos etiam diuites quos te
nuit mundus ante mendicos. Caueat igitur quelibꝫ
religio: ne propter ſuperhabundantes ſuas diuicias
de ea illud diuinum verificetur deuteronomij. xxxij.
Incraſſatus eſt dilectus et recalcitrauit icraſſatus
impingatus dilatatus dereliquit deum factorem ſu-
um ⁊ receſſit a deo ſalutari ſuo. ¶ Deciaquita radix
guerrarum ⁊ tyrãnorũ oppſſio: ꝑ q̃ apud grecorũ ec
cleſiã ⁊ latinoꝝ innũera ꝑpe nr̃a tp̃a ſũt deuaſtata mo
naſtia: nũc ꝑ ſarracenos nũc ꝑ hereticos: vt ĩ boheia
nunc vero ꝑ guerras p̃ncipũ vt in francia: nũc p̃terea
per alios ſeculares dominos qui exactionibus p̃dis
⁊ oppreſſionibus varijs plura mõaſteria ipſi deſtru
unt: que eorum progenitores fundarunt ⁊ dotarunt
opulenter. De quo clare dicit p̃s. Dum ſuperbit im-
pius incenditur pauper. Ob tale infortuniuꝫ coacti
ſunt rechabite deuoti cerimonias de non bibendo vi
num ⁊ de non habitando in domibus ſed in taberna

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

culis: dimittere in parte rigorem a patre eis iniūctū in tempore quo nabuchodonoſor rex babylonis incepit vaſtrare terram iſrael dicēte iheremia. xxxv. Venite ⁊ ingrediamur iheruſalē a facie exercitus chaldeorum ⁊ a facie exercitus ſyrie. Sic poſt moduʒ religio teſtamenti veteris que habebatur in tēplo iheroſolimis funditus defecit ibidem quando nabuzardāʒ princeps dicti nabugodonoſor intrauit iheruſalem: ſuccendit domum dn̄i: omnem ꝙ domum cōbuſſit igni: ⁊ muros iheruſalem in circuitu deſtruxit: trāſlati ſunt cum vaſis viri ⁊ femine in infinita multitudine ⁊ ſacerdotes cum miniſtris in babylonis regnū quarti regum vltimo. Ita cum anthiochus rex peſſimus dominari cepit in iheruſalem et in circuitu: cultum dei veri de templa eliminauit ⁊ ciuitati iheruſalem ydola introduxit: ⁊ cerimonias omnes diuinas prohibuit ita vt nullus ſe auderet iudeum nominare ac infinita mala alia cultoribus dei altiſſimi intulit prout diffuſe habetur primi machabeoruʒ. pri. Et q̄uis talia mala guerrarum ſepe ſuis peccatis mereatur populus tamen valde verendum eſt. ꝙ ſimilia ſuis deformitatibus plus demereatur clerus ⁊ ſtatus eccleſiaſticus. Hec tradit criſoſtomus ſuper quinto matthei vt allegatum eſt in prima radice.

¶ Vicesimum capitulum pandit decimam. 6. radicē ideſt vltimā que eſt parrochiarum plurium incorporatio. Et elicit ſedeci remedia contra lapſū religiōis

Sextadecima radix eſt apud quoſdam parrochiarum plurium incorporatio propter quam aut vix reformari poſſunt aut ſi reformata ſunt difficulter in bono perſeuerant. Non enim dubium quin per religioſos viros ſalus animarum multum procurari poſſit apud plebeos: ſed cum monachus ſolus aut etiam al

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

teri conſociatus multum manet extra ſuum cenobiū ſicut curam habentibus eſt neceſſarium: faciliter eis placet fuga monaſterij: horret exinde fratrum ī clauſtro contubernium: moram trahit neceſſe eſt ſatis ſepe circa ſexum femineum: ⁊ īplicari habet reb⁹ tpalibus. Ex quibus ſequitur inobedientia ad ſuperiores: negligentia mādatorum in regula: caſtitatis periculum ⁊ philargirie incenditur viciū. Prudenti iō conſilio vſi ſunt primitiui pr̄es predicatorum ordinis q̄ in ſuis ſtatutis inhibent ne pro eis aliqs recipiat͛ locus: cui ſit annexa cura aīarum. Idipſū facere canonicorum regularium vt audio cōſenſu vnanimi multa in germanie partib⁹ reformata mōaſteria. Percepi preterea relatione viri cuiuſdā fide digni quēdaz nr̄o tempore abbatem fuiſſe alterius ordinis qui cuz repiret ſuū monaſterium multarum eccleſiarum parrochialium eſſe plebanū: lr̄as vel bullas confectas deſuper omnes: ſcalpello diſcerpſit dicens in ꝯtrariū murium auribus. Malo eccleſias perdere q̄ bonos monachos. Sunt enim ſeculares plurimi qui prouidere poteſt xp̄i ouiculis. Huius mentis fuiſſe dinoſcitur beatus gregorius qui caſtorio arunanēſi ep̄o ſta ſcribit. Miſſas publicas in cenobio oīno fieri ꝓhibem⁹ ne i dei ſuoꝝ receſſib⁹ ⁊ eoꝝ receptaculis nl'la popularis prebeatur occaſio ꝯuent⁹ qꝫ nō expedit aīab⁹ eoꝝ. Nec audeat ibi ep̄s cathedrā collocare vl' qualibꝫ ptāte exercere īpandi: nec aliquā ordīatiōez quāuis leuiſſimā faciēdi: niſi ab abbate fuerit rogatus. Quaten⁹ mōachi ſp maneāt ī abbatū ſuoꝝ ptāte vt remotis vexatiōib⁹ a cūctis grauamib⁹ diuū op⁹ cū ſūma deuotione animi pficiāt. Et habet. 18. q. ij. Luminoſo. Ubi gloſa ſup ꝟbo publicas ſic dicit. Publicas in quibus eſt concurſus populorum que fiunt in hora tercia ſed publicas ideſt ſolennes bene cātāt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Et ſuper verbo receſſibus dicit. Potius ergo eſſent
monaſteria in ſolitudine q̄ in vrbe. Ex p̄dictis igr̄ ſe
decim radicib⁹ religionē inficiētibus pn̄t ſedeciꝫ cau
tele elici a ſenſu ꝯrio per quas collapſa pn̄t monaſte
ria reformari ꝛ cōſeruari iam reformata. Videlꝫ vt
digni ꝛ boni pro p̄latis ponant vicia debite corrigā
tur: inutiles officiales nō ponātur faciliter in regl'a
ꝛ ſtatutis nō diſpenſet: prelatis neq̄q̄ rebellio fieri
ꝑmittat: tp̄alia frib⁹ in nullo appropent. Raro fr̄es
vel caute cū ſcl'aribus ꝯuerſent. Studiū lrāꝝ p̄ſertiꝫ
ſacraꝝ non negligat indocti officijs ſcl'aribus nō in-
titulentur. Minima mala ꝯmiſſa ne fiāt ꝓuideatur.
Monaſteria nō nimis multiplicētur: feis fr̄es nō ſi-
ne magna neceſſitate ꝯuerſent. Viri boni ꝑ poſſe ma
nu teneant diuitie ſuꝑhabūdātes caueātur. Pro pa-
ce terre crebro deus ꝛ ſcti exorent: Et cura ſaltem ꝑ
ꝓpos fr̄es aut nō retineat aut vt ſolū ꝑ ſolidos rega
tur vel in toto adimat. Ex his iam liquet qui ſūt mo
di generales religioſos reformandi.

¶ Viceſimū p̄mū cap̄lm dat ſpālē modū reformandi
ꝑ ſeptē auiſamēta quoꝝ tria declarat. Que ſūt vt eli
gatur locus vbi veriſimilit reformatio citi⁹ inducat
vt ꝑ pncipalia ꝓfeſſionis inchoetur ꝛ vt officia con-
uentus per bonos adminiſtrentur.

Sed ſpecialius deſcendendo ad reforma-
tionem alicuius monaſterij oculus men
tis habeatur ad ſeptem ſcꝫ. ¶ Primo eli
gatur locus vbi veriſimiliter reforma-
tio citius introducatur. ¶ Secundo ꝑ ea
que cadunt ſub profeſſione principaliter inchoetur.
¶ Tertio officia ꝯuent⁹ pncipalia ꝑ bonos admiſtrē
tur. ¶ Quarto turbatores reformationis maiores
omittant. ¶ Quīto ꝯfeſſores boni ꝛ beniuoli ꝯſtituā
tur. ¶ Sexto exceſſus etiā in paruis cū diſcretiōe pu

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

niantur. ¶ Septimo ea per que ordo lapſus eſt precí
pue cauzatur. ¶ Primum eſt vt de electione loci ma-
gis ydonei pro reformatione ꝓuideatur. Si enim ex
caplo.xiiij. impoſſibile ſit ſimul reformare vnū totum
ordinem: eligi debet de poſſibilibus ſcdm phm quod
melius eſt. Videatur ergo an locus poſſit veriſimilit
multa nutrire ydonea ordini ſuppoſita: an manutue
ri per fautores patrie: an victum miſtrare perſonis
neceſſariū: an fructus magnus ibi ſequi valeat aiaꝝ.
Et an per iſtum locum reformari loca valeant i bre-
ui alia ⁊ alia conſiderentur ſimilia. Hanc conſidera-
tionem dauid habuiſſe ꝑpenditur cū religionē diui-
ni cultus ampliare ⁊ reformare voluit. Nā pmo pa-
ralipomenō.ij. emit areā iebuſei in hierlm vt pote lo
cū multū ydoneū vbi angelus dauid iuſſerat edifica
re altare dn̄o: ⁊ offerre holocauſtū poſt ꝑpetrationē.
pcti de numeratione populi. Salomon proinde lo-
co eodem templum ſuptuoſiſſimum cum officialibꝰ
copioſiſſimis priꝰ p dauid ordiatꝰ ꝯſtruxiſſe legit̄ ſcdi
paralipomenō.ij.⁊.iij. Chriſtus etiam hieroſolimis
in medio terre religionem xp̄ianam primo per ſe per
apoſtolos: ac eorum diſcipulos initiare et proſequi
voluit vt in decurſu liquet euangeliꝗ ⁊ in apoſtolorū
actibus. Qua a tali ydoneo loco cultus dei latiꝰ dif-
fundi potuit. ¶ Secundum eſt vt per ea que cadunt
ſub profeſſione pncipaliter inchoetur videlicet pera
dicationem viciorum mortalium: ⁊ per fundationem
trium votoꝝ religionis pncipalium obedientiā caſti-
tatem ⁊ paupertatē volūtariā potiſſime. Nā vbi reꝝ pu
ra cōitas nō ſeruat̄: vix ſpes de ꝓfectu reformatiōis
ſperari poteſt. Qua cōmunitate rerum adepta oēs
pene aditus viciorum precludi valeat. Proprietate
vero vel vt inquiunt appropatis et perſonalibus re
rum relictis ſtatim omnes pene viciorum aditus

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

poſſunt obſtrui. Non enim quis ſuperbia veſtium la ſciuere poteſt cū a veſtiario ſolum veſtis miniſtratur r̄ſaris. Auaricia tūc locū hr̄e vix pōt cui fomentū pecunie ſubtractum eſt. Ad feīas nec tn̄ exceſſ⁹ nec carnis lapſus habetur: qn̄ eis nullum eris datur p̄cium Cōmeſſationis ⁊ ebrietatis materiam cibus ſubtrahit refectorij: cum nulla aliūde reſtat via procurādi lautiora. Diſcurſus etiam extra monaſterium ex quibus multa ſequi pn̄t mala faciliter reſtringuntur: q₂ ille nichil poteſt allegare rationabiliter petendo licentiam exitus: cui omnia neceſſaria in monaſterio largiuntur. Permiſſis autem proprijs ⁊ appropriatis e diuerſo vix aliquid regularis obſeruancie nutriri poteſt niſi ſpecietenus. Hūc modum p̄cipalia eradicādi vicia in reformationis exordio ſēp habuiſſe legūtur ſci olim patriarche: iudices: ⁊ prophete. Qui primo omne cultū ydolatrie eradicauerunt ab iſrahelitis. Vn̄ abraham per deum de vr chaldeorū ideſt de igne adorato p̄ chaldeos per deum ſic vocat Egredere inquit de terra tua ⁊ dō cognatiōe tua ⁊ de domo patris tui ⁊ veni in terram promiſſionis ſcȝ quā monſtrauero tibi. Quo annuēte ſtatim edificauit altare deo victoriam belli ſortitus eſt futura vidit ⁊ circūciſionis accepit legem vt patet Geneſis. xij. vſqȝ. xviij. per quam totam ſuam domuȝ reformauit. Sic deus legem naturalem quam a creationis principio cordibus hominum indiderat reformaturus per legem dandam ſcriptoꝛiam moyſe in monte ſynay exiſtente ſic ait a principio. Ego ſum domin⁹ deus tuus ⁊c. non habebis deos alienos coram me. Exodi. xx. Sic ſamuel iudicaturus iſrael et eundem reformaturus in principio regiminis ad eos ait. Si in toto corde veſtro reuertimini ad dominum auferte deos alienos de medio veſtrum et aſtaroch

et preparate corda veſtra dño ꝛ ſeruite illi ſoli: pꝛimi regum ſeptimo. Cum autem ſcd̄m apl̄m auaricia ſit ydoloꝝ ſeruitus ſumme neceſſarium eſt in principio reformationis ꝓprietatis ydola tollere. Nā colloc̄ ſes. iij. dr. Mortificate mēbra veſtra q̄ ſūt ſup terram fornicationē imūdiciā libidinē ↄcupiſcētiam malaꝫ ꝛ auariciā que eſt ydoloꝝ ſeruitus. Propter q̄ venit ira dei ſup filios incredulitatis. Vn̄ caſſianus colla tione abbatis chere: eadē apl̄i vba cōmemorās ait. Quiſquis nō cōicat neceſſitatibus egenorum ꝛ pe cunie ſue quam infideli tenacitate conſeruat xp̄i pre cepta poſtponit ꝛ ydolatrie crimen incurrit amorem ſcꝫ materie mūdialis diuine preferens charitati.
Hec ergo ſunt auaricie ꝛ proprietatis ydola que re formationis pater pre cūctis demoliri debet palā et etiam occulte exemplo illius pulcherrime rachelis: que vt patrem ſuum ab ydolatrie traheret vicio ydo la eius abſtulit pie mota: ſed in proprio furto. Et cū ea pr quereret ipſa deſup ſedit Geneſis. xxxi. Per q̄ ſignificatur vt dicit ibi gloſa ꝙ auaricie viciū amo ueri debet ꝛ per lamēta penitētie quiſq̧ talia debet tegere. ¶ Tertiū eſt vt officia ↄuētus p̄ncipalia per bonos adminiſtrētur. Puta nō ſolū abbatia / priora tus / decanatꝰ / ꝓpoſitura / ꝛ alia vt magiſteriū noui cioꝝ / ac ſiia q̄bus vt plurimū ānexa eſt cura aīaꝝ: ſꝫ etiam ea q̄bus nō eſt ānexa ſcꝫ veſtiarie cellerarie ſa criſtie ꝛ ſimiliū. Quia ſi talibus officijs nō p̄ficiun tur viri deū timētes ꝛ zelū religionis habētes: ſꝫ te pidoꝝ religioſoꝝ cōplices: nūq̄ vel difficulter emen dari poterunt vicia que a talibꝰ officijs negligenter miſtratis oriri ſolent. Preterea p̄lato principali ni mis durum eſſet ad oīa videre officia continue. In huius rei documētū legimꝰ Numeri. xxi. dixit moy ſes ad dn̄m. Nō poſſū ſolꝰ ſuſtinere oēm hūc populū
m. i.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

q₂ grauis michi eſt. ꝛc. Cui rn̄dit de⁹. Cōgrega mi-
chi ſeptuaginta viros de ſeniorib⁹ iſrl̄ quos tu noſti ꝙ
ſenes pp̄li ſūt aut magiſtri: ꝛ duces eos ad oſtiū ta-
bernaculi federis ꝛc. vt ſcꝫ ſpm̄ ſctm̄ ideſt grām pro-
phetādi ſeu donū ſciētie accipiāt. Uide ibi notanda.
Unde huius ad inſtar ordinauit cum ſuis eſdras p̄-
mi eſdre ſexto miniſtros dei in templo iam reforma-
to hieroſolimis. Unde ibi dicitur. Et ſtatuerūt ſacer
dotes in ordinibus ſuis ꝛ leuitas in vicibus ſuis ſu
per opa dei in hieruſalē ſicut ſcriptū eſt in libro moy
ſi. Idē fecerūt apl̄i xp̄i p̄mitiuā ecclām in ſpūalibus
ꝓuidētes ꝛ tp̄alib⁹ de quib⁹ dr̄ actuū ſexto. Conuocā
tes duodecim multitudinem diſcipulorum dixerunt.
Non eſt equum nos derelinquere dei verbum ꝛ mini
ſtrare menſis: cōſiderate ergo fr̄es viros ex vobis bo
ni teſtimonij ſeptē plenos ſpū ſctō ꝛ ſapia quos con-
ſtituamus ſuper hoc opus ſcꝫ prouidendo de miniſte
rijs viduis ꝛ mēſis. Nos vero in miniſterio verbi dei
ꝛ orationi inſtantes erimus.

¶ Uiceſimū ſcd̄m caplm̄ declara reſidua quatuor vi-
delicet vt turbatores reformationis cōpeſcantur vt
cōfeſſores boni iſtituātur exceſſus parui cū diſcretio
ne puniantur ꝛ vt radices per quas ordo lapſus eſt
caueantur.

Quarto turbatores reformationis maio-
res cōpeſcātur nūc minis: nūc penis: nūc
etiā ſi opus emiſſione ad loca alia regu-
laria vbi et ſibi facilius proficere pſīt: et
in conuentibus vnde venerunt min⁹ no-
cere. Sunt enim in principio reformationis frequen
ter inſtigante ſatore zizaniaꝝ quidam veteris vite ca
pitanei potentia amicorum vel victorum aſtutia aut
propria malicia freti qui ſollicitant nedum inuitos
ad reformationem: ſed etiam beniuolos a cepto ope

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re retrahere geſtiunt. Talium peruerſas conditio-
nes tradit apoſtolus. ij. ad thimotheū. iij. quēadmo
dum iānes ⁊ mābres reſtiterunt moyſi: ita hi reſiſtūt
veritati homines corrupti mente. Hos beat⁹ iudas
ſeu thade⁹ deſcribit in ſua epiſtola dicens. Hi quicū-
q̄ quidam ignorāt blaſphemant: q̄cūq̄ āt naturalr̄ ve
lut bruta animalia norunt in his corrumpunt. Ve il
lis qui in via cayn abierunt: et errore balaam merce
de effuſi ſunt: ⁊ contradictione chore perierūt ⁊ poſt
pauca ſequitur. Hos quidem arguite iudicatos: il-
los vero ſcilicet innocentes vel beniuolos ſaluate de
igne rapientes. Alijs autem miſeremini in timore
odientes eam que carnalis eſt maculatam tunicam
Unde auguſtinus in regula ſua docens facinoroſos
corrigere ita dicit. Conuictus verō ſcilicet de facio-
re ſcdm̄ p̄poſiti vel etiā pb̄ri ad cui⁹ diſpenſationem
ptinet arbitriū dz emēdatoriā ſubire vindictā. Quā
ſi ferre recuſauerit etiam ſi ipe nō abceſſerit de vr̄a
ſocietate p̄ijciat̄. Nō ei ⁊ hoc fit crudelit̄ ſʒ miſericor
diter ne cōtagione peſtifera plurimos ꝑdat. De hac
mā hūberti expoſitio videat̄ aduertēda plurimum.
¶ Quito ꝯfeſſores boni ⁊ beniuoli inſtituāt̄ q̄ palā ⁊
occulte velut periti medici vulnera malar̄ ꝯſuetudi
nū medicari curēt ꝑ viribꝰ. Hi em̄ melius q̄ alij ad
morbor̄ ſecreta rimanda ⁊ ad emplaſtra ſalubria ſe-
pe aptius applicare valēt egrotis moribꝰ. Et q̄uis
in omni reformato loco illud ſit neceſſarium: magis
tn̄ ydoneis confeſſoribus qui zelum reformatiōis ha
beant opus eſt in monaſterijs monialium reforman-
dis: immo ſine talibus preſertim vbi aliqui eſſent re-
formationi maliuoli nunq̄ debita et efficax fieri po-
teſt reformatio. Sexus enim iſte quia mollis ad bo-
nū per deū timētes: ⁊ ad malū ꝑ deſides ſtatim pſua
ſibilis eſt. Et q̄ facilius eſt deſtruere q̄ conſtruere:

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

peccare ꝙ virtuoſe agere deſcēdere ꝙ aſcēdere. Ita vnus confeſſoꝛ vel litterature titulo inſignitus qui reformationi ex coꝛde non afficitur plus die vno deſtruit ꝙ decem boni pari tempoꝛe edificare valeant Gerant igitur confeſſores ydonei moraliter officia ſacerdotum leuitici generis in cognoſcēdis vitioꝝ lepꝛis: ⁊ in docendo pꝛo talibus curandis deo in vera religione varia virtutum ſacrificia. ¶ Sexto exceſſus etiam in paruis cum diſcretione puniant. Nā enim reformatio non inchoatur cū cerimonijs q̄ etiam nōn cadunt ſub pꝛecepto poſtmodum vix ſe ꝑmittunt religioſi ad altioꝛa ſubleuari vt ſupꝛadictum ē capitu quindecimū. Cum diſcretiōe dico quia ſecundū gregoꝛium cum nemo de immo: repente fiat ſummus ſine ſpeciali miraculo: ⁊ de vno extremo ire ī aliud ſine leſione graui fieri regulariter nequeat: compatiendum eſt his qui vitijs ſūt aſſueti ⁊ cerimonijs inexperti. Ne contra chꝛiſti doctrinam vinum nouū mittatur in vtres veteres ne extingatur lignum vel linum fumigans. ⁊ ne quaſſetur arūdo vento agitata tentationū pꝛout tactum eſt hoc ſupꝛa. capi. xv. Docetur hoc ſextum remedium multum caute per illud eccleſiaſtici. xix. Qui ſpernit modica paulatim decidit. Unde in pꝛologo ſtatutoꝛum oꝛdinis ṗdicatoꝝ ita de ipſis dicitur conſtitutionibus mutare vel addere nulli cuiq̄ pꝛopꝛia voluntate liceat ne ſi mīma neglexerimus paulatim defluamus. Super quo ita dicit venerabilis hūbertus. Notandum ꝙ nulla eoꝝ que ad bonuʒ vel ad malū aīe ꝑtinēt ſūt minima ſimpliciter ſed reſpectu ad maioꝛa dici pñt mīma. Sunt ei. di. mēdata maxīa ſʒ eccľie ſiue ſūmoꝝ pōtificū ꝑua reſpectu ad illa. Maioꝛa vero īſtituētiū rgľas vt auguſtini bñdicti ⁊ ſiľiuʒ ſʒ mīma mādata ſequētiū coꝝ inſtitutiōes ꝯdiētiū: ⁊ itellige īquātū eſt ex ꝑte man=

dantiū non mandatorum. Nam maioris auctorita-
tis ſunt ſummi pontifices ꝛ conſimiles ꝙ auguſtin⁹
vel benedictus. Iſti vero ſunt maioris ꝙ moderni ſb
eis militantes econtra vero contigit interdum quo
ad mandatorum naturam ꝙ mandata ſupaddita re-
gis in ꝯſtitutiōib⁹ ſūt maioris ꝑfectiōis ꝙ mandata
regularū ꝛ mādata rglaria maioris ꝙ eccl'ie māda-
ta. Scdm hūc ꝗ modū vocāt hic mīma ex pte aucto-
ris. Itē dicūt mīma i demerēdo q2 licz ſint magna i
merendo obſeruanti ex charitate: minima tamē ſunt
inter omnia demerendo quia tranſgreſſio eorū mini
ma inducit peccata. Sed tamen non ſunt ideo negli
genda ſed diſtricte ſuanda. Sed ꝯ maledicit dñs in
euangelio huiuſmodi minima diſtricte ſeruantib⁹ di
cens eis matth. xxiij. Ve vobis ſcribe ꝛ phariſei qui
decimatis mentam. ꝛc. Reſpondeo licz his maledi-
cat non tamē propter hoc ſed propter aliud quod ſb-
iungit dicens. Et relinquitis que grauiora ſunt legi
alioquin non ſubiungeret ꝛ diceret ꝛ illa non omittē
innuens ꝙ etiam minima non ſunt neglgenda. Nō
ergo diſcordat domini ſentencia cū iſta ſed ꝯcordat.
Seruanda ſunt igitur conſtitutionum minima di-
ligenter multis de cauſis. ¶ Prīo quia valēt ad me-
ritorum cumulum ſicut eniz hūiliatio circa viſibilia
in ſacramentis facit ad maius meritum. Et humi-
liatio que eſt circa huiuſmodi minimat. Secūdo ad
edificationem proximorum. Interior eniz diſpoſitio
non ita edificat ſicut exterior compoſitio. ¶ Tercio
ad exercitium virtutum. In his enim probatur et ex
ercetur obediētia humilitas ꝛ ſimilia. ¶ Quarto ad
impedimentum malorum maiorum quomodo enim
incurrit detractiones vel lites vel huiuſmodi qui ſi-
uat ſilentium. Eſt ergo ſilentium obſtaculum ad ma
iora mala et ſic alie obſeruantie.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Quinto ad cuſtodiam maiorum bonorum. Sicut ei
diſſipata ſepe que modica eſt dirũpitur poſſeſſio ſic
diſſipatis conſtitutionibus maiora bona citius diſſi-
pantur. ¶ Sexto ad locupletationẽ ſpiritualez. Qui
enim modica congregat locupletatur ꝛ qui negligit
ea cuſtodire depauperatur etiam ſi diues ſit. Ideo
dicitur eccleſiaſtici. xix. Operarius ebrioſus qui ne-
gligit congregare denarium ꝛ obolũ quando habet
ſed ſtatim expendit iſta in taberna non locupletabit.
Et qui minima negligit paulatim decidet: ſcꝫ a ſimi-
li. Et inde ſumptum eſt quod hic dr̃. Ne ſi minima
neglexerimus paulatim decidamus. Hec de hũber-
to. Ultimo caueantur etiam opera propoſſe per que
lapſus eſt ordo. De quibus dictuꝫ eſt ſatis capitulo.
xvi. Sunt etiam alia documenta ſalubria pro refor-
matione clauſtralium repertibilia que rerum experi-
entia ꝛ vnctio docere conſueuit ſpiritus almi. ¶ Et
hec de parte ſecunda.

¶ Tertia pars: fructus reformationis ꝛ religionis i-
greſſus oſtendit. Et ſunt quindecim capitula.

PRimumcapitulũ religionis nouẽ fruct⁹
annumerat ꝛ quẽlibꝫ declarat. Et ſũt iſti
vcꝫ ꝙ eſt habũdẽs paupi: mediocri ſuffi-
ciens: tollerabilis diuiti: infirmis larga:
delicatis compatiens: fortioribus mo-
derata: penitentibus miſericors peruerſis ſeuera: et
bonis optima. ¶ Secundum declarat alios duodeci
fructus ingreſſus religionis ꝛ ſex declarat que ſunt
matrimoni non conſummati ſolutio: a debito pecu-
niario acquitatio: a voto quocunq; abſolutio: in de-
fectibus facilior diſpenſatio: ꝛ macule ingratitudis
ſeu infamie abolitio. ¶ Terçium declarat reſiduos
ſex fructus qui ſunt iuramenti preſtiti deobligatio.
hereditatis perdite recuperatio, immunitatis cle-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ficalis adeptio. defectuose natorum legittimatio. priuilegij specialis collacõ. et bonorum spiritualiuȝ participatio. ¶ Quartum annumerat alios fructus religionem intrantis ⁊ sunt duodecim. Et primuȝ declarat que est vocationis diuine certificatio. vbi notantur vocationum ⁊ instinctuuȝ multiplices differētie. ¶ Quintum deducit secũdum fructum qui est veneni charitatis obiectio vbi ostenditur ꝙ charitatis triplex est venenum quod religio docet euomere scilicet superbia auaricia ⁊ luxuria. ¶ Sextuȝ declarat tercium fructum qui est ad victimaȝ perfecta dispositio vbi docetur quomõ homo ad modum hostie veteris testamenti per septem se deo sacrificare debet. Septimum manifestat quartum fructum qui est holocausti veri oblatio vbi docetur quomodo homo totaliter se deo per religionis ingressum imolat ꝑ tria substantialia ordis ¶ Octauũ ostēdit quītũ fructum qui est vite xp̄i cõformatio: potissime in duodecim ꝙ xp̄s pass⁹ est pro nobis que religiosus imitãdo xp̄m pati debet. ¶ Nonum manifestat sextum fructuȝ qui est plena peccati remissio ⁊ a purgatorio pro tũc absolutio si ita decederet. Et ostenditur quomodo religiosus moritur mundo. ¶ Decimũ deducit septimũ fructuȝ qui est philosophie supreme professio. Et oñditur quid sit vera philosophia qꝛ religio. ¶ Uñcim oñdit octauum fructũ ꝗ est spũs ad deũ facilior erectio: a mũdo vano ꝗ assimilat visco: egypto puteo fetenti et obsesse ciuitati. ¶ Duodecimum ostendit nonum fructum qui est in dubijs tutior ambulatio vbi traditur in dubijs quomodo obediri debet ⁊ ꝙ ingressus religionis libro vite ascribit. ¶ Decimumtertiuȝ declarat decimum fructum qui est operũ ꝑ vota melioratio vbi ostēdit ꝙ idem factum ꝑ laycũ ⁊ mõasticũ est mõastico magis meritoriũ etiã si inuit⁹ faciat.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Decimum quartum manifeſtat vndecimū fructuꝫ qui eſt pctī cōmiſſi minoꝛatio vbi oñditur ꝙ trib⁹ caſibus exceptis idem pctm̄ ꝑ religioſū ⁊ ſclare cōmiſſum religioſo quo ad plura eſt tollerabilius. ¶ Decimū q̄ntū ꝯcludit duodecim fructum q̄ eſt iudiciaria ptās vbi oñdit̄ q̄uo in extremo iudicio multi iudicare dn̄t ſed religioſi perfecti perfectius alijs.

¶ Primū cap̄m religionis nouem fructus annumerat ⁊ quēlibꝫ declarat ⁊ ſūt iſti videlꝫ ꝙ eſt habūdās pauperi mediocri ſufficiens tolerabilis diuiti infirmis larga delicatis compatiens foꝛtioꝛibus moderata penitentibus miſericoꝛs peruerſis ſeuera ⁊ bonis optima.

¶ Tertia pars.

VT pꝛobetis que ſit volūtas dei bona beneplacens ⁊ perfecta per que pꝛomittit apl's reformatis pꝛemia multa. Senſus em̄ littere eſt. Refoꝛmamini vt pꝛobetis ideſt experim̄to dicatis que ſit volūtas dei bona quidem in ſe. qꝛ non vult niſi bonum. Beneplacens alijs cōſiderātibus: ⁊ ꝑfecta in nullo diminuta. Vel bona pꝛopter bonū nature: bn̄placens pꝛopter bonum gratie ⁊ perfecta pꝛopter bonum gloꝛie Vel bona q̄tū ad ſtatū incipientiū: bn̄placēs q̄tum ad ſtatū ꝓficientiū ⁊ ꝑfecta q̄tū ad ꝑfectoꝝ ſtatum. Ad hec em̄ tria oīm religionū ſtatus reptus eſſe dinoſcitur vt per eum velut in ſcola ꝟtutum de incipiētibus deo famulari per media accōmoda ducatur quis ad charitatis ſupꝛemum gradum. Ut autē de quibuſdam religionum loquamur fructibus ſūt em̄ multi valde triplices nunc tangentur. Quidā ſūt circa tp̄alia ꝯmoda quaſi p̄ncipaliter ⁊ ſūt in q̄b⁹ apparet voluntas dei bona. Quidam circa tempoꝛalia ⁊ ſpiritualia ſimꝉ in quibus apparet volūtas dei bene

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

placēs. Et quidē ſūt ꝑncipalit̄ circa ſpūalia ⁊ eter-
na ⁊ ſūt numero duodecim circa que apparet ꝑfecta
dei volūtas. Taceo aūt pro nūc de ſeptē vtilitatib⁹
que dicte ſunt tractatu ſcđo capitulo .vi. ¶ Sūt itaq̄
vtilitates ⁊ ꝯmoda que affert religio ingrediēti que
Hugo de folieto annumerat in de clauſtro aīe et de-
clarat. Audiant inquit ſcl̄ares quos delectatio tꝑa-
liū detinet q̄ religiōis abhorrēt hītū aīs ingreſſū ꝙ
ſuauis ſit vere religionis cohabitatio. Habūdās eſt
em̄ paup̄i mediocri ſufficiēs: tolerabilis diuiti: infir-
mis larga: delicatis cōpatiens: fortiorib⁹ moderata
penitētib⁹ miſericors: peruerſis ſeuera: bonis optīa.
Hec ſūt nouē bñficia religionis. ¶ Primū habūdās
eſt pauperi. Sūt tñ pauperes in duplici differentia.
Quidā rebus tꝑalibus egent ſed inuiti ⁊ hec vocari
ſolet egeſtas. Egent em̄ reb⁹ ⁊ bona volūtate qua ni
chil ditius eſſe p̄t. Et de talibus quidā veniūt ad mo
naſteriū de ſcl̄o vt poſſint honorari: qui in ſua domo
nō niſi ꝯtēptibiles eē potuerūt. Tales aūt laborant
vt poſtmodū ad loca mittātur ditiora: aut murmu-
rāt ꝯtra diſpēſatores reꝝ tꝑaliū vt lautiora q̄rentes
ꝓprio noīe vocari erubeſcūt gaudētes abbates prio
res nūcupari vel ſilib⁹ titulis inſigniri. Hmōi paup̄i
bus nō xp̄s ꝓmittit regnū ſed infernum. Aliȷ̄ ſūt q̄
ex paup̄tate venerūt quib⁹ ſi dent̄ neceſſaria ex hila-
ritate putēt eſſe ſuperflua. Ociū dici vni⁹ ſacrilegiū
eſſe credūt: ſaturari vilibus cibis arbitrantur viciū.
Nulli equales eſſe ex debito cūctis ſeruire ſe eſtimāt
Aliq̄n bonas veſtes habere erubeſcunt: ⁊ niſi condi-
ret humilitatem diſcretio vti licitis licitum eſſe dubi
tarent. Tales ſequūtur xp̄m pauperē itinere recto q̄r
paup̄es pauperem humiles humilem. His dātur ad
neceſſitatē tꝑalia ⁊ ꝓmittūtur ad eternitatē celeſtia
Mathei quinto. Beati pauperes ſpiritu quoniam

ipſorũ eſt regnum celorum. ¶ Secũdo religio medio cri eſt ſufficiens. Nam mediocri ſcilicet in diuitijs ſufficere debet quia neceſſaria prebet dat ſatis ⁊ dat gratis. Mediocritas eſt via media que ducit ad ciuitatem ſũmi regis. A dextro vero ⁊ a ſiniſtro ſunt egeſtas ⁊ diuitie. In vna auguſtiantur per pauperta tem in alia vero errant per ſuperbiam. In precioſa enim veſte ſuperbia in pãnoſitate aliene rei concupi ſcentia timetur. Mediocritas autem eſt quaſi mẽſu ra qua totius bonitatis ſpacium terminatur. Ideo ſalomon orat prouerbiorum terciodecimo rogaui te ne deneges michi anteq̃ moriar. Uanitatem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem ⁊ diui cias ne dederis michi ſed tribue tantũ victui meo ne ceſſaria ne forte ſatiatus illiciar ad negandum et di cam quis eſt dominus? Et egeſtatẽ ꝯpulſus furer et piurem nomen dei mei. ¶ Tercio religio tolerabilis eſt diuiti xp̄o teſte dicente. Iugum meum ſuaue eſt ⁊ onus meum leue. Spes enim muneris laborem one ris minuit. Uere onus leue vita xp̄i quia nec multa portat nec diu. Religio non acquirit cum cupiditate nec poſſidet cum amore non dolet ſi amiſerit. Iuguz autem dyaboli grauat et opprimit. Multa enim pa titur diuitum ſuperbia. Quibuſdam in diuitum mẽſa datur cibus ſine potu alijs econtra potus ſine cibo. Quibuſdam dantur ſuperflua nimis multi ibi ie iuni ſurgunt a menſa ⁊ tamen leta vrbanitate famen conſolantur. Menſa vero religionis eſt ordinata ſuf ficiens nõ ſuperflua. Et chriſtus bonis dicit matth. xi. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiam vos. Et iohannis ſeptimo. In nouiſſi mo die magne feſtiuitatis ſtabat iheſus ⁊ clamabat dicens. Si quis ſitit veniat ad me et bibat. Ieiunant milites vt aliena rapiant ſcolares vt ſubtiliores fiãt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

auari vt ditentur ypocrite vt appareant: infirmi vt conualeſcant: et pugiles vt vincant et iſta cum facilitate faciunt. Cur non ita pro eterna mercede fiet ſentato leuis labor diuitum grandis. Leuior eſt labor clauſtri leuius eſt pondus tunice ꝙ lorice. Tutius eſt clauſtrum ꝙ caſtrum: tutior eſt abbatis obedientia ꝙ regis iuſſio. ¶ Quarto religio infirmis eſt larga. Quidam enim ſunt qui infirmantur ex ſenio. alij vero ex membrorum leſiõe: alij ex infirmitate ad tempus: alij continuo languore. De quibus omnibus ꝗdam ſunt garruli: alij ad cauſas exteras vocari deſiderant: alij de medicinalibus non vt libet miniſtratis murmurant: alij gemunt inconſolabiliter alij turbant ſeruitores grauiter. Econtra boni ſilentio linguam comprimunt: vitam exemplatiuam diligunt. medicinalia non curant: aut grate recipiunt: in tribulatione gratias agunt ⁊ obſequioſis ſibi beniuoli exiſtunt. Eſt autem religio larga infirmis vt ſi detur alijs neceſſaria infirmis plura ⁊ delicatiora querantur. Plura vt ex multis aliquid placeat. Delicatiora vt cum guſtauerint reficiantur in aliquo.

¶ Quinto religio eſt compatiens delicatis. Sunt enim quattuor delicatorum ſpecies ſcilicet voluntate vſu genere natura. Voluntate delicati ſunt qui cũ groſſioribus cibis vti poſſent nolunt ſed diuerſa exquiſita fercula querentes reſpondent ventri. Pane autem delicatus talis compeſcendus eſt et abſtinentia. Vſu delicati ſunt qui cum in ſeculo eſſent ſeruiebant ventri. In monaſterio vero poſiti vſum ſoliti cibi mutare nolunt infirmitatem corporis tales timẽt et anime ſue mortem conferunt vnde malus vſus abolendꝰ eſt. Genere delicati ſũt filij nobiliũ ⁊ diuites ꝗ ſicut in ſclõ fuerẽt nobiliores dignitate gñis ita icõ ſpectu frm̃ nobiliores ſĩt ꝓceſſu bõi opis. Natura vero

delicati ſunt quorum complexio talis eſt vt pondus laboris ieiunij ⁊ vigiliarum ferre non valeant. Qui etiam cibos exquiſitos faſtidiunt qui ſibi ſunt oneri qui calore ſolis cito diſſoluti laſſantur ⁊ frigore ſtatum torpeſcuut. Omnibus his compatiens eſt religio compaſſione vera: que fit ore corde ⁊ opere. Nō compaſſione falſa que fit aut tantum corde ſiue opere aut tantum ore ſine opere aut vtroq; modo ꝓ inani hominum laude. ¶ Sexto eſt moderata fortib⁹ tenendus eſt enim in omnibus modus. Quod autem excedit modum excedit vires. Modus equa lance librat onera fortium ſiue debiliuꝫ ne grauentur fortiores aut debiles ſub onere opprimantur. Tres auteꝫ ſunt ſpecies fortium. Quidam ſcientia qui licet diligentis affectu non careant licet fortitudo corporis non ſuppetat ipſi tamen quadam rationabili cauſa qua creatoris benignitatem et ſuam negligentiam recognoſcunt inclinant animi rigorē ⁊ corpus cogūt ſeruire ſuo creatori ⁊ ſic diſcunt bene amare quia ſciunt bene operari. Corpore fortes ſūt alij quos natura ſolidauit ad tolerandos labores quoruꝫ quidam quod proſit operari poſſunt ſed nolunt alij plus volunt ꝙ quod pati pſſīt. Tales qui corpore fortes ſunt ⁊ animo debiles ſibi parcunt ſeipſos amantes ſectātur ocium vacant fabilis fures ſunt quia communi neceſſitati ſubtrahūt quod commune fecerant. Animo ſunt quidā fortes alij fortiores alij fortiſſimi fortis thobias fortior iob fortiſſimus abraham. Thobias amiſit: iob amiſit abrahā amiſit. Hic pecuniam iſte ſbſtātiā ille domū frā ⁊ cognatiōeꝫ. Vn⁹ in ſpe. alter patienter alius vero ſpōte. Primus egenti compatiendo: ſecundus perſequentem tolerando: tertius iubenti obediendo. In tribus huiuſmodi cōſiſtit fortitudō totius religionis. Qui ſit enim ⁊ vult ⁊ poteſt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

bene operari ſi modum in hoc ſemper teneat perfe-
ctus eſt. ¶ Septimo religio miſericors eſt penitenti-
bus. Tribus enim modis penitet homo. Saul ore
petrus corde dauid ore ſimul ⁊ corde penituit. Tria
commiſit dauid erga vriam perfidiam homicidium
⁊ adulterium: tamen quia corde penituit audiuit re-
miſſum eſt tibi peccatum tuum. Ter negauit petrus
et tamen reſpexit eum dominus. Tribus modis pec
cauit ſaul. per ſuperbiam. per inobedientiam ⁊ per ex
cuſationem peccati. In religione autem prelatus et
regula tribus modis miſeretur peccatori ſicut ⁊ de-
us et homo aliquando homini expectando vel corri
gendo vt ſe emendet: vel conſolando ⁊ ſpem dando ſi
penitet ne deſperet: ⁊ roborando per oſtenſionẽ mu
nerum patrie. ¶ Octauo religio eſt ꝯuerſis ſeuera.
Seruat honeſtatẽ ſeueritas leuitatẽ caſtigat. timet
ab idoctis. Ipſa eſt decor ſenũ iuuenũ virga: ꝑlatoꝝ
ꝑſõas ornat: ꝟtutũ ſpẽm colorat. Sicut enim rubor
mixtus candori ſic ſeueritas mixta rectitudini ſi dul-
cedine condiatur vultum religionis decorat. Dulce
do prelati ibi trahit ad penitentiam diſcipulum pec
cantem: ſeueritas corrigit rectitudo dat legem deli-
quenti. ¶ Nemo religio eſt bonis optima. Nam bo-
nos facit rex diſtributio: meliores mũdi renũciatio
optios vero religiõis cohitatio. Mũdꝰ bõis ẽ peſſi
mus religio autem etiã malꝭ eſt optĩa. Facit. n. q̃nq̃
bonũ de malo de bono meliorẽ: de meliori optimum.
Hec oia ꝑncipalr̃ de hugone vbi ſupra ſub compen-
dio ſunt excerpta.

¶ Cap. ĩn fim declarat alios duodeci fructꝰ igreſſꝰ re
ligiõis ⁊ ſex declarat. Qui ſũt in rimonũ nõ ꝯſũmati
ſolutio a debito pecuniario acq̃tatio a voto quocũq̃
abſolutio in defectibus facilior diſpẽſatio ⁊ macule
ingratitudinis ſeu infamie abolitio.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Nunc ſecūdo dicendum eſt de alijs fructi
bus religionis ingreſſū ſequētibusqui
tā bonū corporis ꝑncipaliterꝙ aīe bonum
reſpiciūt ⁊ pro pñti occurrūt duodecim
Videlꝫ matrimonij nondū cōſūmati re
ſolutio a criminali pena liberatio a debito pecunia
rio acquitatio a voto quocunqꝫ abſolutio in defecti
bus facilioꝛ diſpenſatio macule ingratitudinis ſeu
infamie abolitio iuramēti pſtiti deobligatio: here
ditatis etiā ꝑdite recuperatio emunitatis clerica
lis adeptio defectuoſe natoꝛum legitimatio: priuile
giū papalis collatio ⁊ bonoꝛum ſpiritualium partici
patio. ¶ Primus ergo fructus eſt matrimonij reſo
lutio ſcꝫ non cōſūmati ꝑ carnalem copulam. Iſte eni
vel iſta que vel qui promiſit matrimonium alteri ꝑ
verba de preſenti intrando cum effectu religionem
approbatam id eſt profitendo ſe acquitat ita ꝙ alte
ri cōiugum nō alligatur in antea. Probat hoc magi
ſter in quarto deſtinctiōe. xxxviij. ſcḋm omnes theolo
gos ⁊ canoniſtas. Quod ita eſt patet per btm̄ Johā
nem apl̄m quē vt per Hieronimū in prologo ſuꝑ Jo
hānem dr̄ ⁊ auguſtinus dicit xp̄us vocauit a nuptijs
non per carnalem copulam ꝯſūmatis in chana gali
lee ad cetum apoſtoloꝛum qui viuebāt moꝛe quomo
do in tribus ſubſtantialibus viuunt religioſi vt patu
it ſupꝛa tractatu ſcḋo capitulo quarto. Rationes cur
religio matrimonium non cōſūmatum ſoluit aſſignā
tur. ¶ Prima ſcḋm Thomam in. iiij. diſtincti. xxxviij
ſumitur ex natura voti ſolēnis quia per votum ſolen
ne amiſit homo poteſtatem ſui coꝛpoꝛis illud ad per
petuam continentiam tradens ⁊ ideo non poteſt illō
tradere in poteſtatem vxoꝛis matrimoniū ꝯhendo.
¶ Secunda ratio ſumitur ex dignitate eius cui pro
mittitur matrimonium ſcilicet xp̄o. Qui inquit facit

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

votum ſolemne contrahit matrimonium ſpū ale cuꝫ
deo quod eſt multo dignius ꝙ matrimonium mate
riale. Sed matrimonium materiale prius contractū
diminuit matrimonium poſt contractum ergo ⁊ vo-
tum ſolemne religionis. ¶ Tertia ratio ab aliis aſſi
gnatur ex parte mortis. Nā mors naturalis ſeparat
matrimonium materiale dicente apoſtolo prima co
rinth. ſeptimo. Mulier ē alligata legi viri quāto tē-
pore vir eiꝰ viuit. Qḋ ſi dormierit vir eius liberata ē
Religionem autē ꝓfitens approbatam morte mori-
tur quadam ciuili vt oſtendetur infra capitulo ſepti
mo. vi. vij. ⁊. viij. Hinc Johannes de neapoli parte p̄
ma. q. xxi. querit an ingreſſus religionis morti equi-
paretur. Reſpondet ꝙ ſic probat per innocentium.
xvi. queſtione prima. Placuit communi conſilio no
ſtro. ⁊c. Ibi gloſa dicit. Hic vides ꝙ ingreſſus reli-
gionis equiparatur morti naturali. Unde quod iu-
ris eſt circa dotem vel donationem propter nuptias
in morte naturali ita in hac morte id ē in igreſſu reli
gionis vt. C. de epiſ. ⁊cle. l. deo nobis. Et ſicut do-
natio. Et ſicut cōfirmatio mortis cū ꝯfirmat morte
nāli ſilr eſt de morte ciuili vt. C. de donatione inter v
rum ⁊ vxorē. l. Res vxoris. Nota tñ vt dicit petrꝰ de
palude in quarto diſtinc. xxvij. in quatuor caſibꝰ licꝫ
cōiugato religionē intrare. ¶ Primo qñ etiā poſt ma
trimoniū ꝯſūmatū alter ꝯiugū fornicat: qr fornican
ti etiā inuito alter pt religionē intrare niſi eū ſibi po
ſtea recōciliauerit vt theberga lothariū. Si em̄ licꝫ
diſcedere in ſclo multo magis in clauſtro. Exēplū de
paulo ſimplice. ¶ Scḋo caſu altero cōiugū ꝯſentiēte
⁊ pariter intrante. Sic multi viri intrauerūt religio
nem virorum vxores feminarum etiam matrimonio
conſummato. ¶ Tertio altero conſentiente ⁊ in ſecu-
lo remanente vbi non eſt timor incontinentie.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Quartus caſus matrimonio non cõſummato. In alijs autem caſibus non licet. Hec ille. ¶ Secundus fructus eſt a debito criminalis pene liberatio. Unde petrus de palude in quarto diſtinctione. xxxviij. q. quarta. Profitens religionem approbatam liberatur a pena debita in foro iudicij. Et licet quidam dicãt oppoſitum: puta ſi homicida profiteatur religionem ꝙnon propter hoc ei parcitur quin per iudicem eccleſiaſticum degradatus exponatur iuſtitie ſeculari aĩaduerſione debita puniendus in omni caſu: i quo poſt profeſſionem delinquẽs degradaretur et iuſticie ſclari traderetur ſiue ſit hereſis ſiue crimen leſe maieſtatis ſiue aliud. ¶ Sed prima opinio eſt probabilior qꝛ cũ plꝰ ſit fieri religioſuꝫ ꝙ̃ ſimpliciter ad eccleſiam cõfugere ſicut homicida cõfudiens ad eccl'iam nõ traditur iuſtitie ſclari multandus vel occidendus ſed eccl'ia ſeruat ſibi vitã ⁊ mẽbra multomagis ille ꝗ̃ fit religioſus. Qꝛ nõ ſolũ de monaſterio non dꝫ eijci plusꝙ̃ latro alias cõfugiens immo etiã poſt ꝓfeſſionẽ extra monaſteriũ inuẽtus nõ debet capi ab epõ degradandus ⁊ exponendus qꝛ ſp eſt in eccl'a qui totam vitã eccl'e dedicauit. Nec eſt ſimile de illo qui poſt ꝓfeſſiouem deliquit vnde ab ea tueri non debet. Hec ille. ¶ Tertius fructus eſt a debito pecuniario acquitatio. Uñ petrus vbi ſupra ſic dicit. Profitẽs religionem approbatã liberat̃ ab omni debito pecuniario humano qꝛ ſi aliquis ex cõtractu vel quaſi delicto vl' quaſi eſt homini obligatus in aliquo quod in pecuniam poteſt conuerti ⁊ pecunia eſtimari liberatur eo ipſe ꝙ ſit ſeruus homo hominis nec poteſt proprium habere huiuſmodi eſt religioſus ergo. ⁊c̃. Unde ſi ꝓmiſit ſcribere vel aliquid ſuo artificio facere non tenetur proprijs manibus operari: ſed tenetur monaſterium ad eſtimationem quantum bona eius valent

non q̄tum perſona. Quia remanet liber cum poſſit fieri ep̄us quod non eſt de ſeruo proprie dicto. Licet dn̄s cuius ſeruus eſt eſtimari poteſt. Libertas autez ineſtimabilis eſt: ⁊ ideo liber homo eſtimari non poteſt cuiuſmodi eſt religioſus. Unde quantum ad hoc q̄ nichil p̄t habere ꝓprium nec per ꝯn̄s ad aliquod huiuſmodi obligari. Sed ſi debeat facere reſtitutionem incertam cuz illa debeatur pauperib⁹ auctoritate eccl̄ie diſtribuenda eſt: ⁊ ipſe auctoritate eccl̄e ſe ⁊ ſua dederit monaſterio ⁊ per ꝯn̄s pauperibus q̄ꝛ bona eccl̄iarum ſūt bona pauperū videtur monaſteriū non teneri ad reſtitutionem faciendā vlterius ſicut teneretur ſi eſſet reſtitutio certa ex ſe vel per eccleſiā iam certificata puta q̄ eſſet applicata omnis incerta reſtitutio in ſubſidium terre ſancte: ⁊ hoc itellige qn̄ de ſuo ⁊ ſuo noīe tenebatur ad reſtitutionem certam ſec⁹ ſi in manibus ſuis tāq̄ executoꝛ haberet bōa ſub facētia reſtitutioni incerte: q̄ꝛ illa deberet monaſterium auctoritate ſuperioꝝ diſtribuere vel alias ſibi retinere: q̄ꝛ ſe ⁊ ſua nō aliena potuit dedicare. Hec Petrus. ¶ Quartus fructus eſt a voto quocūq̄ ſimplici ſaltem abſolutio ſcd̄m Thomā etiā ſi in profeſſione de hoc nō fit mētio ſpecialis. Un̄ petrus de palude vbi ſupra. Profitendo religionem approbatā eſt homo liberat⁹ ab omni voto ſimplici ſiue eſſet reale ſiue perſonale ſiue mixtum. Quia etiam ſi vouiſſet artiorem religionem liberatur profitendo lariorem de rela. capitulo penultimo libro ſexto. Sed ſi erat votum reale monaſterium tenetur illud implere quātum bona valent ſi erat certe eccleſie vel religiōi aliq̄ votum factum. Si autem vouerat dare pauperibus vel eccleſie abſolute impleuit votum profitendo: q̄ꝛ ſua ſecum dedit pro deo et pauperibus. Probatur autem iſta concluſio extra de voto capitulo ſcriptnre

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vbi &. Reus fracti voti aliquatenus non habetur q̄ temporale obſequium in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam cōmutaſſe. Hoc aūt eſt verum de voto ſimplici indiſtincte ſiue ſit perpetuum ſiue temporale ſiue partiale ſiue totale vel religionis. Secꝰ de voto ſolēni ſacri ordinis: qꝛ ad illud remanet obligatus profitens religionem vt ſic duplici voti reus habeatur ſi frangat caſtitatem. Item per epiſcopatū obligatus ſi profiteatur ſine licētia pape non liberatur quia hꝫ alas ligatas nec pōt volare ad ſolitudinem ſine licentia. Item obligatus voto ſolēni alterꝰ religionis artioꝛis vel equalis ſine licentia petita ꝛ obtenta de facto alias aliam profitens non liberatur a prima. Sed q̄n de licētia p̄lati p̄mo profiteret laxioꝛē vel petita ꝛ non obtenta profiteretur artioꝛem vl̄ etiam non petita licet fieri non debeat factum tn̄ tenet ꝛ a prima liberatur. Hec ille petrus. ¶ Quintus fructus eſt in defectibus facilioꝛ diſpenſatio vt cum illigitimo legitimando cum irregulari in diſpenſando: cum ſuſpenſo interdicto vel excommunicato in abſoluendo cum inidoneo ad prelaturam vel ad oꝛdines in quibuſdam impedimentis eadē āmouendo ꝛ in ſimilibus. Unde vrbanus papa ſcd̄s ait diſtinc. lvi. Preſbiteroꝝ filios a ſacris miniſterijs remouemus niſi aut in cenobijs aut in canonijs religioſe ꝓbati fuerint conuerſati. Sic etiam diſtinc. lxxvij. dicitur. Monachus nouicijs moꝛum honeſtate fulſitus continuo lectoꝛ vel notarius aut certe defenſoꝛ .i. exoꝛciſta poſt tres mēſes exiſtat accolitus maxime ſi huic etas etiam ſuffragatur ſexto menſe ſubdiaconi nomen accipiat ac ſi modeſte conuerſationis honeſte voluntatis exiſtat nono menſe dyaconus completoq; anno fiat preſbyter. Cui tamen q̄ annoꝛum fuerant interſtitia collatura ſancti propoſiti ſponte ſuſce

pta doceatur preſtitiſſe deuotio.

¶ Sextus fructus eſt macule ingratitudinis ſeu infamie abolitio. Unde Johannes de neapoli parte prima queſtione. xxij. Per ingreſſum religionis aboletur ingratitudo quam aliquis incurrit vt ſi forte impias in parentes vel donatorem manus ingeſſit aut atroces iniurias ſeu graue rerum ipſorum damnum vel vite periculum preſumpſit inferre. Probat hoc xix. queſtione vltima titulo finali. Nō liceat trac. vbi gloſa dicit. Hinc tollitur infamiā alicuius poſſe aboleri poſt ſuſceptionem religioſi habitus: ⁊ eo ipſo ꝙ intrat monaſterium non obeſſe religioſo quod ei obſtaculum in ſeculo generabat. Iterum probat per autenticam de monachis collatione prima quere infra nono capitulo in forma allegabitur in qua dicitur ꝙ ingreſſus religionis omnem maculam detergit. Que autem dicit omne nichil excipit.

¶ Tertium capitulum declarat reſiduos ſex fructus qui ſunt iuramenti preſtiti deobligatio hereditatis perdite recuperatio: immunitatis clericalis adeptio defectuoſe natorum legitimatio priuilegij ſpecialis collatio ⁊ bonorum ſpūalium participatio.

Septimus fructus eſt iuramēti preſtiti deobligatio. In multis ſcilicet caſibus. Unde raymundus in ſumma libro tertio capitulo. xvi ponit caſum. Pone inquit michi aliquem obligatum iuramēto in quatuor libris ad certum terminum ſoluendum vel ſcribendum librum vel ſeruiendum in propria perſona ad tempus aut ad aliquid ſimile nunquit ipſe poteſt intrare monaſterium. Reſpondeo dicas ꝙ poteſt intrare religionem non obſtante ſibi tali obligatione vel iuramentum dummodo non ex leuitate

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vel voluntate ſubtrahendi debitum hoc faciat ſed ex
charitatis feruore et ſpūs ſancti inſpiratione. Nec
facit iſte iniuriam creditori excuſatur enim ſpiritus
ſancti auctoritate. Monaſterium autem tenetur de
his ſatiſfacere que ipſe contulit monaſterio ſi vero
nichil contulit monaſterio quia nichil habebat: inna
nis actio quam excludit inopia debitoris. Si tamen
poſt ingreſſum occaſione eius monaſterium acquire
ret aliqua puta per ſucceſſionem hereditariam tene
tur monaſterium inquantum illud eſſet. Predcis cō
cordant cum raymundo hoſtienſis innocentius vlri
cus ⁊ petrus de tharenthaſia in ſummis ſuis. Vide ⁊
hoc late iohannez in ſumma libro. iij. titulo. xvi. Et
thomam ſecunda ſecunde. q. vltima articulo. vi. ad.
iij. argumentum. ¶ Ponit raymundus alium caſuz
Quid inquit de poteſtate vel conſule alicuius ciui=
tatis qui iurat regere ciuitatem per annum nunquit
poteſt intrare religionem. Dico per ea que dicta ſūt
ꝙ poteſt licet quidam dicant contrarium. Concordāt
cum raymundo vlricus innocentius: ⁊ gaufridus q̄
addit ꝙ idem eſt in magiſtro qui iurauit regimē ſco
larium ⁊ de capellano qui ſeruire iurauit in officio
capellanie. Non enim iuramentum violat qui illud
in melius commutat. Extra de iureiurando. Perue
nit. ¶ Octauus fructus ē hereditatis etiam perdite
recuperatio. Poſſunt enim monaſterium ingredien
tes ſuccedere ⁊ hereditatē accipere ac ſi in ſeculo mā
ſiſſent non ad ſibi retinendum tāꝙ proprietarij: ſ; vt
cōitati cenobij def. Unde. C. de epis ⁊ clericis. Deco
nobis dicitur ꝙ parentes non pūt filios ſuos ingreſ
ſos in religionez in legittima fraudare portione. Ite
rum in autentica de ſanctiſſimis epis conſtitutione
ix. Idem dicunt iura canonica vt habes. xix. queſtio.
ter. capi. Perlatū: et capitu. Si qua vbi p̄fata autē=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tice auctoritas allegatur. Glo. ibi ad idem eſt. Sed querit iohannes de neapoli. prima parte. qu. xxx. an peccent parentes qui intrantibus monaſterium ſubtrahunt eis debitam partem hereditatis. Reſpōdet cum ingratitudo purgetur per religionis ingreſſum non licet parentibus exhereditare vel preterire īgredientes monaſterium. Unde. xix. q. vltima capitulo finali. Et certe: vbi idem dicit. Contra pietatis ⁊ nature iura videtur fieri ꝙ in ſeculo ſeculariter viuentibus ſubueniant. ⁊ deo ſeruientes in monaſterio negligant. Videatur de hoc auguſtinus libro de decem cordis qui in hoc manifeſte parentum ⁊ ſecularium hominum conuincit laborare auariciam. Cōtra hoc tamen quidam faciunt miſeri de quibus iheronim⁹ ſic dicit in epiſtola ad demetriadē virginem. Solent miſeri parentes ⁊ non plene fidei chriſtiāe deformes et aliquo mēbro debiles filias que dignos generos non inuenerunt virginitati tradere. Tanti vt dicitur vitrum eſtimantes margaritam et eas inopes relinquunt aliorum filiorum luxurie ⁊ delicijs ad omnem copiam prouidentes. Et ibi laudat quandam q̄ contrarium fecit ſcilicet tantum dando monaſterio virginum quantum dediſſet pro marito licet vt ſolitum eſt mundani eam in hoc reprehenderunt. ¶ Nonus fructus eſt emunitatis clericalis adeptio. ſic ꝙ ſi q̄s percutit violenter profeſſum in approbata religiōe ſiue clericus ſit ille: ſiue cōuerſus: immo ſi nouicius eſt incidit talis in ſententiam excommunitatis maioris. Idem eſt de monialibus ⁊ earum nouicijs ⁊ cōuerſis. Probantur iſta per ea que habentur. xvij. q. iiij. Si quis ſuadente. Et extra de ſētentia excommunicatiōis parochialis capitu. Non dubium. Intellige de conuerſis qui proprijs renunciauerunt vel religionem ingreſſi ſunt habitu nouiciorum ſuſcepto.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Non de donatis templi vel hoſpitalis vel aliarum religionum qui adhuc retinent propria licet tonſuram vel aliud ſignum huiuſmodi cõditionis portēt. ¶ Decimus fructus eſt defectuoſe natorum legitimatio. Unde iohannes de neapoli vbi ſupra.queſt.xxi. Sunt quidam irregulares ex defectu natalium vt filij preſbiterorum et alij ſpurij. Horum irregularitas aboleri poteſt per ingreſſum religionis vt extra de filijs preſbiterorum capitulo primo. Statuimus vt filij p̄ſbitirorū ⁊ ceteri ex fornicatione nati ad ſacros ordines non promoueantur niſi aut monachi fiant vł in congregatione aliqua regulariter cũtinentes monachi. Innocentius. Tunc enim in monaſterio vł canonia regulari poſſunt promoueri etiam ſine diſpēſatione: alibi vero non: ſeruet in monaſterio nec alibi prelationem habet Ut eodem titulo capitu .finali. Nec eccleſiam ſecularem.xvi.que.pri. Dico ergo ꝙ irregularitas intrantium religionem aboletur vt a iure ſtatutum eſt. Dicit etiam Johannes: andree in nouella ſuper capitulo primo vbi ſupra quando aliq̃ monaſterium intrant de iure communi ad ordines ꝓmouentur. De hoc infra capitulo vltimo. ¶ Undecimus fructus eſt priuilegij ſpecialis collatio ſcʒ ordini datum in eo profitentibus. De quibus in multis locis canunt iura canonica. Uix enim eſt aliquis ordo approbatus qui non habeat multa priuilegia ſpecialia. Quidam enim hñt ꝙ apud ſe profitentes vł ꝓfeſſi immo intrantes poſſunt pene ab omni vinculo ab homine vel a iure lato excommunicationis ſuſpēſionis ⁊ interdicti abſolui ⁊ ꝙ cũ eis ĩ mltis ⁊ magnis irregularitatibꝰ põt diſpēſari .Alij hñt idē quotienſcũꝙ ⁊ vbicũꝙ indigēt de talibꝰ ꝙ a priore ſui ordinis vbiꝙ pñt gaudere ⁊ recipe talē abſolutionē et diſpenſationem vt ordo predicatorum de quo michi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

conſtat. Qualia certe priuilegia nullus archiepiſco
pus de iure communi cõicare põt ſuis clericis. Alij
hñt q apud ſe profeſſi pñt conſequi plenam remiſſio-
nem oĩm peccatorum ſuorũ per plenariam indulgẽ
tiam in mortis articulo ſemel. Alij habent q in vita
pñt hoc conſequi ſemel. alij pro ſepe. Alij hñt alias
magnas indulgentias ⁊ multas aſſequi aut pronũ-
ciare nũc i ſmõib⁹ nũc i elemoſinis: nũc i eoꝝ viſita
tis ecclĳs. ⁊ ita de alĳs ẽ ſẽtiẽdũ. ¶ Duodecim⁹ fru-
ctus eſt bonoꝝ. ſ. ſatiſfactorioꝝ a frib⁹ ⁊ ſororib⁹ ſui
ordinis cõicata ꝑticipatio: quã btũs bernardus ad-
huc in vita exñs cõicauit ſuis bñfactorib⁹ prout de
hoc vidi copias. Solent eniꝫ religioſi multa opera
ſatiſfactoria facere in ieiunando orando abſtinendo
predicando itinerando confeſſiones audiendo. duri-
ter iacendo et in aſpero veſtitu ac multis ſimilibus
quorum participationem pñt cõicare ſuis bñfactori
bus ⁊ maxime ſuis confratribus ⁊ ſororibus: ita ſa-
cerdotes ſpeciales miſſas: ⁊ non ſacerdotes ſpecia-
les habent pſalmos dicere. Per que certe ſaltem qñ
alicui communicantur ex intentione faciẽtes partici
pium ad ſatiſfaciendum non ſolum ad merendũ ali-
quod accidentale tunc multum imminuitur pena de
bita pro peccatis in purgatorio luendis prout deter-
minat ſanctus thomas ⁊ doctores omnes communi
ter ſuper quartum ſententiarum diſtinctio. xix. ⁊. xlv
Hñt inſuꝑ multi religioſi vt ordo ꝑdicatoꝝ ꝑ totũ or
bẽ in oĩb⁹ frm ꝯuentib⁹ ⁊ in ſoroꝝ ſuaꝝ mõaſterĳs q
ſingulis ãnis certũ pro fribus ⁊ ſororibus celebrat ã
niuerſariũ. Et ꝓ parẽtib⁹ coꝝ aliud ãnuati ſilr ãniũ
ſarium ꝑpetuũ: qlia ſeclares vix cũ ſuis diuicĳs opti
nere poſſũt. Ob quã cauſã ꝑs magno cum deſiderio
orauit dicens. Participem me fac deus omniũ timẽ
tium te ⁊ cuſtodientium mandata tua. Et licꝫ omnes
n. iiij.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

in charitate exiſtentes participationem mutuam cō
ſequantur generalem in celo per ſanctorum commu
nionem de charitatis alteri⁹ operibus: nō tñ ſpecia-
lem pticipationē ꝯſequūtur oēs per quam a penis
liberentur qualē ꝯſequūtur hi quibus ſpecialis dat
participatio: prout doctores cōiter determināt ibi ſu
pra. Sed quereret aliquis quam vtilitatē ꝯſequūtur
hi quibus a religioſis cōicātur beneficia ordinis ꝑ
litteras vel alias. ¶ Reſpondet petrus de palude in
quarto diſtin. xlv. receptio ad beneficia ordinis fit pñ
cipaliter ad merendū non ad ſatiſfaciendum. Unde
receptus ad beneficia non eſt propter hoc immunis
a penitentia iniuncta ſibi nec in toto nec in parte pro
pter ieiunia que fiunt in ordine ſicut eſſet per indul-
gentias nec minus damnaretur in purgatorio: pro-
pter quod poſt mortem ſolent recitari obitus vt ſpe-
cialiter pro eis oretur. Eſt em̄ duplex participium ī
operibus bonis vnum in merendo: aliud in ſatiſfaci
endo. Inter que participia duplex eſt drīa. ¶ Prima
qꝛ pticipiū meriti eſt ex ſola vnione ſine aliqua inten
tione facientis ſpāliter directe ad pticipātē lꝫ ſit ma-
ior cū intētione: ſed pticipium ad ſatiſfaciendū non
Alioquin q̄cūqꝫ eſſet in charitate ſiue in hoc mundo
ſiue in alio ſtatim eſſet immunis ab oī pena theſauro
eccl'e qui eſt infinit⁹ diſtributo pro ei⁹ ſatiſfactiōe ſic
⁊ quilibet ex pticipatiōe meriti xpi ꝑ ſacr̄m meretur
premium infinitū qđ ſibi dat deus intenſiue vel intē-
ſiue que eſt vita eterna. Uel ſaltē ille qui eſſet in ma-
iori charitate eſſet minoris pene debitor in hoc ſcl'o
⁊ in alio qđ nō eſt verū: ſꝫ ex ſola intētione facientis
hec fieri habent. ¶ Scđa differentia eſt qꝛ pticipium
meriti nō minuitur ex multiplicatione pticipantium
ſicut patet ꝙ non fit deterior conditio multiplicatis
electis: ſed melior non ſolum qꝛ illi incipiunt partici

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pare qui incipiunt cõmunicare: cum etiam paruuli baptiſati ſint participes bonoꝝ operꝝ qui nichil operantur. Et ꝓpter hoc ſine preiudicio prius receptorum ad bñficia poſſũt ſc̄di recipi nec min⁹ capiũt nouiſſimi ꝙ primi ſed in ſatiſfactione ſecus eſt ſecũdum doctrinam ↄtra propoſitũ. Hec eſt ſnīa ſancti thome in quarto diſtinc. xlv. q. ij. articulo primo. Deinde petrus querit quid ergo importat iſtud participiũ meriti. ¶ Reſpondetur non videtur aliud niſi ꝙ deus propter merita alioꝝ preſeruat aliquẽ qñꝗ a peccato quandoꝗ a morte ⁊ ſic de alijs. Sic̄ recordatus ē deus abraham ⁊ liberauit loth cum etiam quandoꝗ propter iuſtos pereant impij. Unde concurrit meritum niſi ex vna parte ſed quando ambo iuſti ſunt tũc ex vtraꝗ. Sed per receptionem ad beneficia conſequitur aliam vtilitatem quia ſpecialius participat ⁊ ex intentione illa generali in recipiendo ⁊ ex intentione ſpeciali pro receptis orãdo. Hec petrus de palude. Concordat cum iſto ſothedefon in quotlibetis ſuis dicens ꝙ beneficia a religioſis communicata non minus valent paucis ꝙ multis ſed per aliam rationem. Quia inquit talia bona religioſorum plus vel minus. Ualent petentibus ſecundum maiorem vel minorem deuotionem ipſorum. Ideo ſi cum inſtã ſtantia multi petant ⁊ illi recta intentione illos recipiant videtur ꝙ tantum valeant multis ꝙtum paucis: quia deus ſupplet vicem deuotionis actualis cum maneat ſufficiens ſecundum habitum et radicem.

¶ Quartum capitulum annumerat alios fructus religionem intrantis et ſunt duodecim. Et primum declarat que eſt vocationis diuine certificatio vbi notantur vocationum et inſtiuctuum multiplices differentie.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Hanc de maximis religionũ fructibꝰ inq̃
bus ꝓbat dei volũtas ꝑfecta dn̄m eſt: ⁊
ſũt ꝗtũ ꝓpoſito ſufficit duodecim nũero:
q̃s mario cũ merito ꝑt aſſeq̃ ille q̃ ꝓfitet
religionẽ approbatã. ſ. vocatiõis diuine
certificatio: veneni charitatis abiectio: ad victiman
dũ ꝑfectã diſpoſitio: holocauſti xᵖi oblatio vite ⁊ paſ
ſiõis xᵖi ꝯformatio: plena peccati remiſſio: ſupreme
philoſophie ꝓfeſſio. ſpũs facilior erectio: in dubijs
tutior ãbulatio. opũ ꝑ vota melioratio: pcti cõmiſſi
minoratio: ⁊ iudiciarie ptãtis collatio. Primꝰ itaq̃
fructꝰ eſt vocatiõis diuine certificatio. Sũt aũt voca-
tionũ plẽs modi: quidã boni: alij vero mali. ſicut eti
am de iſtictibꝰ dici ſolz: ſz nõ oẽs iſtictꝰ ſũt a deo. De
bonis vero vocationibus tres differẽtias ponẽs caſ
ſianꝰ ex ore abbatis pafuncij ita inq̃t collatione pꝛm
¶ Primus vocationis modus ex deo eſt. ij. per hoi-
nem. iij. ex neceſſitate. Ex deo quidem eſt quotiens i
ſpiratio q̃dam immiſſa in cor noſtrũ nõnũq̃ etiã dor
mientes nos ad deſiderium eterne vite ac ſalutis ex
citat. Deniq̃ ſequi et eius inherere preceptis cõpũ-
ctiõe ſaluberrima cohortatur et in ſcripturis ſacris
abraam voce dominica de genitali ſolo et totius co-
gnationis ſue affectibus patris q̃ domo legimus e-
uocatum dicente domino. Exi de terra tua et de co-
gnatione tua et de domo patris tui. Geneſis. xij.
Quo etiam modo beatum Anthonium accitum eſ-
ſe cognouimus qui occaſionem ſue vocationis a ſo-
la diuinitate percepit. Ingreſſus itaq̃ eccleſiam ibi
q̃ audiens in euangelio domino predicante. Qui nõ
odit patrem et matrem et filios et vxorem et agros
inſuper et animam ſuam non poteſt meus eſſe diſci-
pulus. Luce videlicet quarto et matthei. xix. Si vis
perfectus eſſe vade et vende que habes et da paupe

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ribus et habebis theſaurum in celo et veni ſequere
me. Preceptum hoc domini velut ſpecialiter ad ſe
directum cum ſumma cordis compunctione ſuſcepit
confeſtimqꝫ renuncians cunctis ſecutus eſt chriſtum
nulla exortatione neqꝫ doctrina hominum prouoca
tus. ¶ Secundus vocationis modus eſt quem fieri ꝑ
hominem diximus cum vel exemplis quorundam ſã
ctorum vel monitis inſtigati ad deſiderium ſalutis
accẽdimur: quo nos quoqꝫ gratia domini retinemur
aſtricti: qui predicti viri ſcilicet anthonij monitis ac
virtutibus incitati huic nos ſtudio perfectionis tra
didimus. Quo ordine etiam in ſcripturis ſanctis ꝑ
moyſem filios iſrael de afflictione egipti legimus li
beratos. ¶ Tercius vero vocationis modus eſt qui
ex neceſſitate deſcendit cum nos diuitijs huius mun
di vel voluptatibus obligati ingruentibus repente
tentationibus que vel mortis particula minantur.
vel amiſſionem bonorum vel proſcriptione percuti-
unt: vel carorum morte compungunt ad deum quem
ſequi in rerum proſperitate cõtempſimus ſaltem in-
uiti properare compellimur. Extat exemplum de iſ-
rael iudicum.ter.et.quar.ſepe grauato per tyranni-
dem gentium et tunc iſrael clamando ad dominum
liberatus eſt. Sic yſaie.lxxvij.et in pſal.c.vi. Cũ oc
cideret eos tunc querebant eum et clamauerunt ad
dñm cum tribularentur ⁊ de neceſſitatibus eorũ li-
berauit eos. Uocat preterea ſolus homo non deꝰ ho
minẽ tripl'r. Aliqñ ad pctõrũ exercitium vt dicit̃ pro
uerbiorꝫ.ix. Mulier ſtulta ⁊ clamoſa plena illecebris
et nil omnino ſciẽs ſedet in foribus domus ſue vt vo
cet tranſeuntes per viam. Aliquãdo vocat hõ ad cõ
uiuiũ faciendũ vt iob filij vocabãt tres ſorores ſuas
vt comederent.⁊c. Et ſecũdi regũ quarto. Uocauit
abſalon oẽs filios regis: ⁊ poſt. Fecerat eñi cõuiuiũ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quaſi conuiuium regis. Aliquando ad conſilium ac
cipiendum. Judich ſecundo. Vocauit nabugodono=
ſor omēs maiores natu oēs quoq duces bellatores
ſuos ꝛ habuit cum eis miſterium conſilij ſui. Voca=
tio autem hominis non ſemper tute a vocato audit
teſte ſalomone prouerbiorum. xiiij. dicente. Eſt viaq
videtur homini iuſta nouiſſima autē eius deducūt
ad mortem. Vocat item ſed nunq̄ ad bonum demon
Sic enim in ſerpentis effigie per euam primo mun=
dum ſeduxit. Quo contra hortatur apoſtolus. ij. co=
rinthi. ij. Non circumueniamur a ſathana non enim
ignoramus aſtutias eius. Et iohannes in canonica
ſua pri. capitu. iiij. Nolite omni ſpūi credere ſed pro
bate ſpiritus ſi ex deo ſunt quoniam multi pſeudo ꝓ
phete exierunt in mundum. Qualiter autem demo=
nes per inſtinctus deceptorios mediantibus ꝓphe=
tis. i. doctoribus malis ad mala vocent homines do
cetur. iij. regum. xxij. vbi de achab rege iſrael malo
iam decipiendo vt caderet in prelio ait quidam ma=
lignus ſpiritus ad deum. Egrediar ꝛ ero. ſpiritꝰ mē
dax in ore omniū prophetarum eiuſdē ſcilicet regis
achab. De malis igit̄ tam hominibus q̄ ſpiritibus
cauſatur apl's. ij. corinth. xi. dicens huiuſmodi pſeu=
do apli oparij ſubdoli trāſfigurāt ſe i aplos xpi: ꝛ nō
mirū. Ipſe. n. ſathanas trāſfigurat ſe in āgelū lucis
non eſt magnū ſi miniſtri eius trāſfigurē tvelut mini
ſtri iuditio quoꝝ finis eoꝝ ſcḋm opa ipſoꝝ. Cū aūt int̄
tot euocationū ꝛ iſtictuū differētias difficile ſit veꝝ
a falſo cognoſcere tutior via eſt religionē īgredi his
qui ſunt diſpoſitiōi iuxta ꝯſiliū aploꝝ ꝑncipis. ij. pe=
tri primo ita ſuadentis. Qua ꝓpter fr̄es magis ſa=
tagite vt ꝑ bona opa certā vr̄am vocationē ꝛ electio
nē faciatis. Hec. n. faciētes nō peccabitis aliqn̄ ſic
eni habūdāt miſtrabit̄ vobis itroitꝰ i regnū eternū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dñi nři ꝛ ſaluatoris iheſu xpi. Ad idē ē ſctūs tho. ij.
ij.q. vltia articlo.ad.i.ar.vbi exponēs iſta verba io-
hānis nolite credere oi ſpū i. ſꝫ ꝓbate ſpūs ſi ex deo
ſūt ſic dt. Cū dicit ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſūt. Locū hꝫ ī
his q̄ dubia ſūt vtꝝ ſpūs dei ſint ſicut dubiū poteſt eē
in his q̄ iam ſunt in religiōe vtꝝ ille q̄ religioni ſe of
fert ſpū dei ducatur an ſimulate accedat. Et ideo de
bent accedentem probare vtrū diuino ſpū moueatur
ſed illi qui ad religionem accedit non poteſt eſſe du
bium an propoſitum de ingreſſu religionis in corde
eius exortum ſit a ſpiritu dei cuius eſt ducere homi-
nem in terram rectam. Et ſi quis obijceret propoſitum
religionis in corde eius exortum ſic intrando non eē
a deo cum frequenter per exitum religionis diſſolua
tur. Dicitur enim actuum quinto. Si eſt ex deo conſi
lium hoc tale opus non poterit diſſolui. Reſpondet
ſanctus tho. ſic ibidem. Non propter hoc oſtēdatur
non eſſe ex deo ꝙ aliqui retrocedunt Non enim omē
quod eſt a deo vt manichei dicunt eſt incorruptibile
alioquin creature corruptibiles non eſſent ex deo vt
manichei dicunt. Neqꝫ etiam aliqui qui habent a deo
gratiam poſſent illam amittere quod etiam eſt here
ticum. Sed conſilium dei eſt indiſſolubile quo etiaꝫ
corruptibilia et mutabilia facit ſecūdum illud yſaie
xlvi. Conſilium meum ſtabit ꝛ omnis volūtas mea
fiet. Et ideo propoſitum de ingreſſu religionis non
indiget probatione vtrum ſit a deo quia certa diſcu
tione non egent vt dicit gloſa ſuper illud. i. theſſalo-
nicen. vltimo. omnia probate quod bonuꝫ eſt tenete.
Unde ad vocationem domini petrus et andreas cō-
tinuo relictis ſecuti ſunt eum. Et criſoſtomus ſuper
mattheum dicit. Talem obedientiā chriſtus querit
a nobis vt neqꝫ inſtanti tempore remoremur. Si ta-
men ſit aliquod ſpeciale impedimentum volenti in-

trare religionem puta infirmitas corporalis vel one ra debitorum vel aliqua huiuſmodi ī his requiratur deliberatio ⁊ conſilium cum his de quibus ſperatur ꝙ proſit ⁊ non impediāt. Unde dr̄ eccleſiaſtici. xxxvij Cū viro irreligioſo tracta de ſanctitate cum iniuſto de iuſticia. Quaſi diceret vt ſequitur. Non attendas his in oī cōſilio ſed cum viro ſctō aſſiduus eſto. Hec de thoma. Et ſi quereres cum inter differētias bonarum vocationum que a deo ab homine ⁊ ex neceſſitate fiunt ſint gradus que vocatio eſt melior ſeu vtilior Reſpondet vbi ſupra pafuncius. Ex his itaqꝫ tribus modis licꝫ priores duo melioribus inniti principijs videant nōnūꝙ tn̄ etiā inuenim⁹ de tertio gradu qui infim⁹ videtur ac tepidus perfectos viros ac ſpiritu feruētiſſimos extitiſſe illiſqꝫ cōſimiles qui optio principio aggreſſi ſūt dn̄i famulatum reliquāqꝫ vitā laudabili feruore ſpūs exegerūt. Et iterum de illo ſuperiori gradu plurimos tabefactos ad vituperabilē finē ſepiſſime cecidiſſe. Exemplificat ibi de abbate moyſe qui ꝓpter homicidiū qđ ī ſclo exn̄s cōmiſit ad monaſterium vt vita tueretur confugit: ⁊ ideo religiōis ibi habitum aſſumens ac profitens perfectiſſime tādem vite fuit: de neceſſitate faciens virtutem. Et ecōtrario multi quos pafuncius nominare noluit p̄mis duobus gradibus vocati tandem ex negligentia in profundum baratri ceciderunt. Sicut etiam iudas a deo ſicut ceteri apoſtoli vocatus fine peſſimo clauſit vite ſue extrema. Unde concludit pafuncius ibi. Totum ergo in fine conſiſtit in quo poteſt quis ⁊ optime conuerſionis initijs dedicatus inferior per negligentiam reperiri. Et neceſſitate attractus ad nomen monachi profitendum effici per timorem dei neligentiamqꝫ perfectus.

¶ Quintum capitulum deducit ſecundum fructum

qui eſt veneni charitatis abiectio vbi oſtenditur ꝙ charitatis triplex eſt venenum quod religio docet euomere ſcȝ ſuperbia auaricia ⁊ luxuria.

SEcundus fructus religionis eſt veneni charitatis abiectio ſcȝ cupiditatis que teſte apoſtolo radix oīm eſt malorum prout ſe extēdit ad amorem inordinatū diuiciarum ⁊ deliciarum ⁊ ad effrenem volūtatis libertatem prout ſanctus Thomas exponit libro de perfectione ſpiritualis vite. Conſiderandum hic eſt in quo vita xpiana conſitit quomodo eam virus vitioꝝ necat ⁊ q̄liter per religiōis igreſſū toxicū animo depellitur. Primum docet agnoſcere vbi ꝑus ſāctus thomas ita inquiēs. Eſt i naturalibus aliq̄d ſimpliciter perfectum quod contingit finem eius q̄d ⁊ competit ſecundum propriam rationem vt animal cum ad hoc deuenit ꝙ in nl'lo deficit quod pertinet ad perfectionem vite ſcȝ in diſpoſitiōe membrorum quātitate ⁊ virtute. Scd̄m quid perfectum eſt quod perficit in aliq̄ cōcomitāti puta ſi ſit perfectū in albedie odore ⁊c. Sic in ſpirituali vita perfectus ſimpliciter dr̄ ratione eius in quo ſpūalis vita conſiſtit ſed ſcd̄m quid ratione cuiuſcūqȝ ſpūalis quod ei adiungitur. Conſiſtit autem ſpūalis vita in charitate qua carens nil ſpūaliter reputat. Vn̄ pme cor. xiij. Si habuero ꝓphetiā ⁊ nouerim miſteria oīa ⁊ oēm ſciam ⁊ ſi habuero oēm fidē ita vt mōtes trāſferā charitatē āt nō habuero nichil ſū. Et pma Johis. iij. Nos ſcim⁹ q̄m de morte trāſlati ſum⁹ ad vitā q̄m diligim⁹ fr̄es. Qui nō diligit manet i morte. Ergo ſimpl'r ꝑfect⁹ ē i vita ſpūali q̄ i charitate ꝑfect⁹ ē. Scd̄ȝ q̄d ꝑfect⁹ ē q̄ ſȝ q̄dcūqȝ q̄d ſpūali vite adiūgit vt hūilitate patiētie ⁊ hmōi ꝑfect⁹ ē. Cū itaqȝ ꝑfctō ꝯſiſtat i charitate ⁊ duo ſīt ꝑcepta charitatis de deo ꝑncipale de proximo ſcd̄arium

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Primo cõſiſtit perfectio vite in dilectione dei. Vñ Geneſis. xvij. dñs ad abraham ait. Ego dñs omps ambula coram me ⁊ eſto perfectus. Ambulatur ergo coram deo non paſſibus corporis ſed affectibus mẽtis. ¶ Scđario vero cõſiſtit in dilectione proximi Unde Mathei qnto ⁊ Luce. vi. Diligite inimicos veſtros. Et cũ plura ſubiũxiſſet que ad dilectionem ꝓximi pertinent ait cõcludens. Eſtote ergo perfecti ſicut pr̃ veſter celeſtis ꝑfect⁹ eſt. Huic Thome ſnĩe concordat abbas moyſes vt refert caſſianus collationibus patrũ collatione prima: vbi poſt ꝓdicte venationem ſnĩe ſic infert. Igitur ieiunia vigilie meditatio ſcripturarum nuditas ac priuatio omnium facultatum non perfectio ſed perfectionis inſtrumenta ſunt qꝛ nõ in ipſis conſiſtit diſciplina illius finis: ſed per illa peruenitur ad finem. Incaſſum igitur hec exercitia mollitur quiſq̃ his velut ſũmo bono cõtent⁹ intẽtionẽ ſui cordis hucuſq̃ affixerit ⁊ non ad capiendũ finem propter quẽ hec appetenda ſunt omni conatu ſe extendit. Habẽs quidẽ diſcipline illius inſtrumenta finẽ vero in quo oĩs collatus eſt fruct⁹ ignorat. Quid aũt hui⁹ vite nobiliſſime que in charitate conſiſtit venenum exiſtat docet beatus Auguſtinus libro. lxxxiij. queſtionum: Uenenum inquit caritatis eſt cupiditas tꝑalitũ rerum: augmẽtum vero ei⁹ cupiditatis diminutio. Et iterum omelia octaua ſup iohãnem. Radix oĩm bonoꝝ eſt charitas radix omniũ malorũ eſt cupiditas ⁊ ſimul ambe eſſe nõ poſſũt: qꝛ niſi vna radicitus euulſa fuerit: alia plantari non poteſt. Sine cauſa aliquis conatur ramos incidere: ſi radicem non contendit euellere. Et inſuper vt petrus rauẽneñ. in quodam ſermone exclamat. Cupiditas omnium malorum eſt radix tranſgreſſionis mater ingr̃a nocendi: primiceria iniquitatis: auriga

malitie: ſiccaria virtutum: ſeditionis origo: fouea ſcandalorum. Nec mirum patulum enim eſt ꝙ ex inordinato amore ſeu ex affectu creaturarum peruerſo que in re ſunt id quod cupis tria peiora ramificantur: vicia: auaricia: ſcʒ luxuria: ⁊ ſuperbia: dicente innocentio libro de vilitate conditionis humane.

¶ Tria maxime ſolent homĩes affectare ſcʒ opes voluptates ⁊ honores. De opibus praua: de voluptatibus turpia: de honoribus vana procedunt. Nam opes generant cupiditatem ⁊ auariciam: voluptatas pariunt gulam ⁊ luxuriam. honorem nutriũt ſupbia ⁊ iactantia. Manifeſtum eſt itaqꝫ ꝙ ꝑ tria religionis fundamẽta paupertatẽ caſtitatem ⁊ obedientiam directe triplex antefactum eradicatur venenuꝫ vt ſupra patuit tractatu primo caplo. ij. Et tractatu ij. caplo. iij. Declarat idem iterũ ſctũs Thomas tractatu de ꝑfectione vite ſpũalis vbi ſic inquit. Mod⁹ dilectionis dei ⁊ ꝓximi imitãd⁹ eſt inquãtũ poſſum⁹ ad quẽ per cõſilia euãgelica reuocamur. Manifeſtum eſt em̃ ꝙ cor amplius ad aliqͩ fertur q̃to a plĩbus reuocat̃. Oia igitur quibus ad perfectionẽ inuitamur ad hoc tendũt vt animus ab affectu temporalium auertatur: ⁊ ideo liberius vacet eius voluntatẽ faciendo ⁊ amãdo ⁊ ꝯtẽplãdo. Inter tp̃alia aũt occurrũt p̃mo bona extrinſeca ſcʒ diuicie. Qs cõſulitur mathei. xix. Si vis ꝑfect⁹ eẽ vade ⁊ vẽde oĩa q̄ habes ⁊ da paupib⁹ ⁊ hẽbis theſaurũ in celo ⁊ veni ſeq̄re me. ¶ Sc̃da via eſt cõtinẽtia q̄ magis coniunctam priuat rem q̃ primum conſilium. Nam in matrimonio maxime curis ſecularibus quis implicatur. Unde prime corinth. ſeptimo. Qui ſine vxore eſt ſollicit⁹ eſt que ſunt domini quomodo placeat deo. Ut ergo deo cõueniẽtius vacetur ſeruãda eſt ꝑpetua ꝯtinẽtia imo multo magis ex iterior ib⁹ cũ vxore impedimur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

paſſionibus. Quia inter omnes paſſiones maxime abſorbet cõcubitus rationem. ¶ Tertia vero via ad acquirendum charitatis perfectionem eſt reſignatio proprie voluntatis. Non enim ſolum neceſſariũ eſt ad perfectionem charitatis cõſequẽdam ꝙ homo exteriora abijciat ſꝫ etiã quodãmodo ſeipm̃ dereliquat Dicit enĩ dyoniſi⁹ quarto de diuinis noĩb⁹ ꝙ diuinus amor eſt extaſim faciens. i. hoĩem extra ſe ponẽs nõ ſinens hominẽ ſuijpſius eſſe ſed eius quod amatur. Cuius exemplum in ſe ipſo apoſtolus oñdit galathas. ij. Viuo ego iam non ego viuit vero in me xp̃s quaſi ſuam vitam non ſuam exiſtimans ſed xp̃i quia qđ proprium ſibi erat cõtẽnẽs totus xp̃o inherebat. Et ideo luce. xiiij. poſtꝙ dñs dixerat ſi quis venit ad me ⁊ non odit patrem ſuũ ⁊ matrẽ ⁊ vxorem ⁊ filios ⁊ ſororem tanꝙ aliquid maius addẽs ſubdit Adhuc aũt ⁊ animam ſuam nõ põt meus eſſe diſcipul⁹. Qđ ſupreme fecerunt martires pro xp̃o totum dãtes per mortem. Excedit tamen libertas voluntatis omnia bona hominis a deo vt poſt mortem beneficium nullum maius impendere poſſumus ꝙ pro alio nos in ſeruitutem redigere. Qui igitur ſe deo ⁊ ſuperioribus per obediẽtie votum tradit anime ſue perfectiſſimum bonũ libertatẽ obtulit. Quorum exemplum xp̃s p̃mo fuit. De quo Roma. quinto dr̃. Sicut p vnius hoĩs inobedientiam peccatores cõſtituti ſũt multi ita per vni⁹ hoĩs obediẽtiam iuſti cõſtituti ſũt mlti Hec itaꝗ obia cõſiſtit in abrenũtiatiõe proprie volũtatis. Unde mathei. xxvij. Pater ſi poſſibile eſt trãſeat a me calix iſte. Verũtñ non ſicut ego volo ſed ſicut tu. Et Johãnis ſexto. Non veni facere volũtatẽ meã ſꝫ ei⁹ qui miſit me. Ex ꝗbus oĩbus pꝫ ꝙ per debitum religionis ingreſſum quis impedimẽta ꝑfectionis ⁊ venena charitatis abijcit.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Sextum capitulum declarat tertium fructũ qui eſt ad victimam perfecta diſpoſitio vbi docetur quomodo homo ad modum hoſtie veteris teſtamẽti per ſeptem ſe deo ſacrificare debet.

TErtius fructus eſt ad victimam ſcꝫ ꝑfecta diſpoſitio. Ubi notandũ ꝙ ad offerendum olim aliquam hoſtiam deo viuam multe preexigebantur cerimonie ſicut etiam hodie ad hoc ꝙ aliquis ſe deo religet ⁊ offerat congrue plura requirũtur. Unde ad hoc vt homo ſe per religionis ingreſſum perfectam deo hoſtiam exibeat ſeptem cerimonie ſeu ritus imitari ſtudeat: qui circa hoſtias veteris teſtamẽti ſeruari mandant. Leuitici p̄mo. Nam a grege alioꝝ ſegregabatur: ne ſe defenderet ligabatur oportebat vt occideretur: vt aptior immolationis foret excoriabatur ad abſtergẽdas ſordes lauabatur: in ſex fruſtra diuidebatur: et tandem ſuper altare cremabatur. Primo ergo ſe daturus ſe a ſecularibus ſegreget ſicut chriſtus ſuis fecit diſcipulis quibus ait iohannis. xv. Ego vos elegi vt eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ fructus veſter maneat. Nec terreantur ex iſta ſegregatione: boni a malis ſi mundus electos odit quia idem dñs contra talia armat ſuos dicẽs iohãnis vbi prius. Si mundꝰ vos odit ſcitote qꝛ priorem me vobis odio habuit ſi de mundo fuiſſetis mundus qđ ſuũ erat diligeret qꝛ vero de mũdo nõ eſtis ſed ego elegi vos de mũdo ꝓpterea odit vos mũdꝰ ⁊c. ¶ Scđo p̄ceptis ꝯſilioꝝ ⁊ p̄ceptoꝝ diuinoꝝ ſe liget ne poſtmodũ penitẽdo reſiliat in hoc cõſilium eterne ſequẽs ſapiẽtie eccle. ſexto dicentis. Audi fili ⁊ accipe conſilium intellectus ⁊ ne abijcias conſilium meum. Inice pedem tuum in cõpedes illius ⁊ in torquem illius collum tuum. Subijce humerũ tuum ⁊ porta illam ⁊ ne accideris. a vin-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

culis eius.&c. Jta enim multi grauibus p̄ſſi infir-
mitatib⁹ q̄b⁹ magna āputāda ſūt mēbra vt talia nō
totū corp⁹ īficiāt ſe ligari rogāt: a cyrurgicis petūt
ꝙ vt q̄dq̄d poſtea reclamauerit ſectiōis tp̄e nō audi
antur ſi morbo ſuccurratur cōtagioſo prout ars me
dicine dictauerit. ¶ Tercio oportebat vt hoſtia iugu
laret̄ occideret̄ ſeu ſāguis eius effūderet̄ q̄d fit q̄n ꝑ
verā cōtritionē ⁊ purā ꝯfeſſionē ſanguis pctōꝝ effū
dit. Et ſic vita vitiorū ſinglorū . necat̄ dei ob hono-
rē. Unde yſidorus in gloſa leuitici primo. Nos autē
moraliter vitulū offerim⁹ cū carnis ſupbiā vincim⁹.
Agnum cum irrationabiles motus corrigimus. He
dum dum laſciuias ſuperamus. Et idem intelligi dʒ
de ariete iracundie de boue gule. de hirco auaricie d̄
vacca accidie de capra ſuperbie ⁊ de paſſere inuidie
¶ Quarto hoſtia vt mūda eſſet a ſordibus abſterge
batur ⁊ lauabatur per quod penitentia ſuper pecca
tis habenda conuincitur. Tunc enim in igreſſum re
ligionis in multis habet illud yſaie prio locum quo
ad maculatam animam. Omne caput languidum: ⁊
omne cor merens a planta pedis vſq ad verticem
capitis nō eſt in eo ſanitas. Uulnus ⁊ liuor ⁊ plaga
tumens non eſt circunligata nec curata medicamie
nec fota oleo. Et illud iohelis primo computruerūt
iumenta in ſtercore ſuo. Et illud luce decimo. Homo
quidam deſceudit de iheruſalem in iherico ⁊ incidit
in latrones qui ſpoliauerūt eum ⁊ plagis impoſitis
abierunt ſemiuiuo relicto. Danda eſt igitur operata
li imperfecto vulneribus ⁊ feditatibus vt per lachri
marum flumina penitētia abſtergat quod culpa ma
culauerat. Hinc eſt ꝙ vbi prius yſaias ſubdit. Laua
mini mundi eſtote auferte malum cogitationum ve
ſtrarum ab occulis meis . quieſcite peruerſe agere
diſcite bn̄facere. Et iohelis vbi ſupra. Plāge q̄ſi ꝶ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

go accincta ſacco. Accingite vos ⁊ plangite ſacerdotes vlulate miniſtri dei mei. Et veritas poſt narrationem de vulnerato homine ſamaritani eiuſdem curam impoſitionem vini ⁊ olei ipſis vulneribus exhibitam: ⁊ reductionem in ſtabulum diligēter exeq̄tur Per omnia talia penitentie lamēta deſignans. Potiſſime autem peccata deplangere monachis cōpetit de quibus .xvi. queſt. prima dicit papa eugenius. Agnoſcat monachus nomen ſuum. Monos enī grece latine dicitur vnus achos grece latine dicitur triſtis Unde dicitur monachus. i. vnus ⁊ triſtis. Sedeat ḡ triſtis ⁊ officio ſuo vacet. Et ibidem dicit ſctā ſinodꝰ incena placuit oībꝰ reſidētibꝰ in ſctā nicena ſynodo vt monachorum conuerſatio vt vita ſecundum ethimologiam nominis ab omnibus diſcrepet. Monachus enim grece latine ſingularis. Unde monachū per omnia ſingulariter agere oportet. Dicit autem gloſa ſuper ſingulariter. i. non ſeculariter. Nam ſeculariter viuere non debet: dicente beato hieronimo ad ruſticum monachum. Placet vt habeas ſanctoꝝ contubernium: ne ipſe te doceas ⁊ abſq̄ doctore ingrediaris viam quam nunq̄ ingreſſus es. ¶ Quinto hoſtia vt immolatiōi foret ydonea excoriabatur per quod deſignabatur ꝙ qui religionem intraturꝰ eſt mores ineptos et malignas conſuetudines debꝫ deponere materiam eniꝫ plerumq̄ iam dimiſſis peccatis conſuetudo ⁊ habitus inclinant ad vicia: que conſuetudo et habitus inclinans ad vicia non niſi ꝑ oppoſitos actus eradicatur. Pellē pro pelle ⁊ cuncta que habet homo dabit pro anima ſua ait ſathan. Job p̄mo. Quia vt gloſa ibi dicit ſuſpicabatur dyabolus de iob quod cōmuniter in alijs fieri viderat. Leuitici etiam primo hoſtie vitule pellis detrahi iubetur. Ubi gloſa ſic dicit. Pellis detrahitur cum di-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nitijs et quibuſcunq; ſecularibus expoliamu r. Unde pellem pro pelle ⁊ vniuerſa que habet homo dabit ꝓ anima ſua. Cauendum enim valde eſt ne religionis aſſumentes habitum animum retineant ſecularem. Contra quam peruerſitatem cuidam tepido conuerſo monacho ait quidam ſanctorum patrum. Senatorem eſſe diſiſti. ⁊ monachum nō feciſti. Et yſaias de ſimilibus ait. yſaie. xiij. Si mutare poteſt ethiops pellem ſuam aut pardus varietates ſuas. ⁊ vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Super q̄ pulchre gloſa dicit. Hoc teſtimonio vtūtur hij qui diuerſas naturas inſerere conantur tantam nigredinē vel varietatem peccatorum dicentes vt in candorem et illius pulchritudinem tranſire non poſſit non hoc attendentes cum didiceritis malum. Quid q̄ enī dicitur non nature eſt ſed ſtudij et proprie voluntatis que conſuetudo peccandi quodammodo in naturaȝ trāſit. Sed quod hominibus impoſſibile eſt. deo poſſibile eſt: vt non ethiops vel pardus ſuam videatur: naturā mutare ſed qui in illis operatur. Unde apl's. Omnia poſſum in eo qui me ꝯfortat. Et non ait ego ſed gratia dei. Et viuo iam non ego ſed viuit in me chriſtus. Et quid habes quod non accepiſti. Si autē accepiſti quid gloriaris quaſi non acceperis. Nō igitur glorietur ſapiens in ſapientia ſua vl' fortis in fortitudine ſua ⁊ huiuſmodi que in omnibus operatur virtus xp̄i. ¶ Sexto hoſtia in fruſtra diuidebaẜ. Hoc autem quattuor modis moraliter hodie fieri poteſt ſecundum gloſaȝ leuitici primo corpis membra dei obſequijs dando. Secundum virtutem diſcretionis cunctis agibilibus applicādo. Tercio ſacra ſcripture verba ſingula ponderando vel ſingl'oꝝ xp̄i mēbrorū. i. ſanctorum patrum ⁊ fratrum facta. Et quarto pro exemplari congruo proprie vite adaptando. Un̄ gloloſa interlinearis ſuper verbo in fruſtra cōcidēt

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dicit. Membra vel ſenſus corporis domino conſecrã do vel certa diſcretione ſingula examinando tanq̃ fideles diſpenſatores. Et gloſa ibidem origenis dicit Membrati vitulum diuidit: qui per ordinem diſtincte explanat. quid ſit profecto. xp̄i fimbriam cõtigiſſe. quid pedes lachrimis lauiſſe. ꝛc. Et ibidem yſidori gloſa dicit. Membra conciduntur dũ ſingulorꝫ cõuerſatio in augmentum corporis in mẽſura cuiuſcũqꝫ membri edificatur. Opus ergo eſt religioſo vt dũ vicia per contritionem mactauit: eorundem viciorũ poſtq̃ male conſuetudinis pellem abſtraxit penitentieqꝫ lamentis vtrumqꝫ lauit vt p̄dictis quattuor miſticis inſiſtat demẽbrationibꝰ. ¶ Primo corpis mẽbra deo exhibẽdo qđ ſuis ẽt īducit apl's diſciplis rõanos ſex. exiſtimate vos ait mortuos quidem eſſe peccato viuentes autem deo in chriſto ihesu domino noſtro. Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore vt obediatis concupiſcentijs eius: ſed neqꝫ exhibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato ſed exhibete vos deo tanq̃ ex mortuis viuentes ꝛ membra veſtra arma iuſtitie deo. ¶ Secundo dimembrationi inſiſtant virtutem diſcretionis agibilibus applicando. Que virtus q̃ neceſſaria ſit volenti ad p̄fectionis apicem ſine errore via compendioſa rendere docet latiſſime ſãctus abbas moyſes: vt refert caſſianus in collationibus patruꝫ collatiõe ſcđa. Et ad idem eſt phũs. vi. ethicorum qui prudẽtiam que eadem eſt cum diſcretione deſcribendo ait. q̃ eſt recta ratio agibilium. Immo chriſtus hanc habere iubet cum matthei decimo aplis ait. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes et ſimplices ſicut colũbe. ¶ Tercio ẽt ſi ſciam ſcripturarũ habere põt diſcutiãt ſingule eiꝰ pticule. Quia ſecundum pſalmiſtã dulciores ſũt ſup mel ꝛ fauũ. Lex dñi imaclata ꝯũtẽs aĩas. Et teſtio-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nium dñi fidele ac dei iuſtitie. ¶ Quarto vero inſpiciantur ſingulorum bonorum geſta virtutū velut viua exēplaria virtutes diſcendi potiſſime tñ xpi q̄ dixit Johānis. xiij. Exēplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita et vos faciatis. ¶ Septimo tandē hoſtia ſuper altari cremabatur po ſt dimēbrationē. In altari em̄ iugis erat ignis. Unde leuitici primo dr̄. Imponent ſcz membra ſuper ligna quibus ſubijciendꝰ eſt ignis Inteſtina vero et pedes lauabāt aqua et oblata oia adolebat ſacerdos ſup altere i holocauſtū et odorem ſuauiſſimum dño. Per que vt gloſa dicit intelligitur ꝙ deo ſe totū offerēs ꝑ charitatis ardorem oia q̄ cogitat affectat facit aut loquitur iugiter in cordis ſui ara deo offerre debet qꝛ hoc eſt facere deo odorē ſuauiſſimū. Sic em̄ vt btūs gregorius exponit cor debz eſſe dei altare: ligna q̄ imponi debēt ſūt ſacre ſcripture verba et fomēta charitatis ac deuotionis. Deuotio et charitas ſint ignis libera volūtas eſt ſacerdos vterqꝫ homo cū ſuis donis hoſtia ſint ſalutaris. Additur aūt notanter de lotione pedum et inteſtinorum poſt dimēbrationem fienda. Super quo gregorius. Pedibus terra tangitur inteſtinis ſtercora geſtantur: qꝛ plerūqꝫ iam ex diſiderio in eternitate ſuccendimur: et toto ſenſu deuotionis ad appetitum noſtre mortificationis inhiamus. Sed qꝛ adhuc terrenum aliquid per infirmitatem agimus multa etiam que iam ſubegimus illicita in corde tolleramus. Cumqꝫ cogitationes noſtras immūda tētatio inquinat: inteſtina hoſtie ſtercus portant: ſed comburi debēt. Lauantur quia imūdas cogitatiōes fletus diluit. quas in acceptione ſacrificij ſupernus amor incendit. Et quidquid mens vel in experto tētamine vel de priſtine conuerſationis patitur memoria lauatur vt tanto ſuauius in conſpectu dñi ardeat quanto cum aſſi-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſtere ceperit nil terrenum nichil lubricum in ara ſue orationis imponat.

¶Septimum capitulum manifeſtat quartum fructũ qui eſt holocauſti veri oblatio vbi docetur quomodo homo totaliter ſe deo per religionis ingreſſũ immolat per tria ſubſtantialia ordinis.

Quartus fructus eſt holocauſti veri oblatio que cõſiſtit nedum in dimiſſione mali in quo precedens fundatur vtilitas ſʒ etiam in exhibitione ⁊ traditione ꝑfecti ſui In genere em̃ hõ tria habet quodãmõ bona res exteriores: corpus cuius potior delectatio cõſiſtit circa venerea. Et animam cuius cacumen eſt volũtatis libertas que oĩa ꝓfitendo religioſus deo ſacrificat ꝑ obediẽtie votum. Hic em̃ ẽ felix trinari⁹ quẽ cõmẽdant philoſophi laudãt ſancti ⁊ quẽ ſacra ſcriptura cõprobat tam in veteri ꝙ in nouo teſtamento. Cõmendant inꝙ phi numerum ternarium dicente eorum principe in principio celi ⁊ mũdi. Per hũc quidem numerum ſcʒ trinarium adhibemus nos ipſos magnificare deum vnum eminentem ꝓprietatibus eorum q̃ creata ſunt. Que verba ſctũs Thomas tractans primo ſcripto diſtinc. iij. q. p̃ma ſic exponit dicendo ꝙ ſcđm cõmentatorẽ non intẽdit phũs ternitatem ꝑſonarum in deo ponere: qꝛ phi ad hoc non venerunt ſed ꝓpter hoc ꝙ in oĩbus creaturis apparet ꝑfecto in trinario ſicut in principio medio ⁊ fine. Jõ antiqui honorabant deum ſacrificijs ⁊ orationibus triplicatis. Conſtat autem ꝙ dare tp̃alia ſua bona deo p̃mũ bonum eſt. Corpus mancipare caſtitati meli⁹ eſt qꝛ nõ eſt cõdigna põderatio ꝯtinẽtis aĩe ſʒ optimũ eſt etiã aĩaʒ ꝑ obiam offerre deo. Laudãt nũerũ trinariũ ſcti vt auguſtin⁹ libro de iudicio faciẽdo & tractãs illud p̃s. Quid retribuã dño ꝓ oĩb⁹ q̃ retri-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

buit michi. Indicabo tibi o hõ quid ſit bonũ ⁊ quid deus reqrit a te. Utiq; facere iudiciũ ⁊ diligere miſericordiã ⁊ ſollicitũ ambulare cũ deo tuo. Tria hec ſũt q̃ offerre debes quia ⁊ de⁹ qui ternitas eſt nõ niſi trino ſacrificio digne diligi poteſt. Diligit autem miaʒ qui temporalia dat pauperibus: facit iudicium qui per caſtitatem cum ap̃lo caſtigat corpus ſuũ ⁊ in ſeruitutem redigit. Et cum iob pactum facit cum oclis ſuis ne cogitet quidem de virgine. Sed ſollicite cuʒ deo ambulat qui mandata regule ⁊ conſtitutionuʒ ꝑ obedientiã attente cuſtodit. Hinc btũs bernard⁹ in ſ̃mone de purificatione beate virginis dicit. Sed q̃d nos fr̃es offerimus aut quid retribuimus illi pro oĩbus q̃ retribuit nobis. Ille pro nobis optulit hoſtiaʒ precioſiorẽ quã habuit nimiꝝ qua p̃cioſior eſſe nõ potuit. Et nos ergo faciamus quod poſſum⁹ q̃d hẽm⁹ optim offerẽtes illi q̃d ſum⁹ vtiq; noſmetipſi. Et poſt pauca in oblatione illi dñi tres fuiſſe legũt. Joſeph maria ⁊ xp̃s. Et ĩ oblatiõe nr̃a tria nichilomin⁹ a domino requiruntur Sacra inſuper ſcriptura trinariũ talem approbat. Nam tres illi reges euangelijs aurũ thus ⁊ mirram obtuliſſe regi ſummo legũtur. quia in auro theſaurus rerum in mirra carnis mortificatio: ⁊ in thure voluntatis obedientia deſignat. Hic ẽ q; in veteri teſtamento religioſi figurabãt per nazareos perpetuos quales fuerunt ſanpſon ⁊ ſamuel. Debebant autem nazarei tp̃e toto quo tales erant. ſ. diuino cultui conſecrati: tria facere: vt habetur numeri ſexto. A mortuis etiam amicis non contaminari a vino ⁊ omni quod inebriare poteſt abſtinere ⁊ nouacula capite non radi. Per que vt gloſa ibidem innuit ſequeſtratio a temporalibus rebus ĩterdicitur fomentum luxurie in vino prohibetur. et obediẽtia iniũgit ꝑ quã nec dolo nec malicia cogitatiõib⁹ mẽ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tis quis polluatur. Facit igitur qui religionem approbatam ꝯfitetur debite ſe veriſſimū holocauſtum dn̄o: qḋ ſacrificiū in veteri teſtamēto oīa excellebat ſacrificia. triplici de cauſa vt tangitur leuitici ſexto. Quia ſine macula eſſe debuit ſcʒ non debile vel languidum aut re immūda cōtactum per quod contagium terrene ſubſtantie figuratur. Debuit eſſe maſculus nunꝙ femia ꝑ ꝙ carentia veneree delectatiōis intelligitur. Et oportebat totalr̄ incendi deo ꝑ qḋ obedientia q̄ nichil ſibi ꝓprie volūtatis retinet innuit. Dicit enim holocauſtū ſacrificiū totalr̄ incēſū ad honorē dinū ab olon ꝙ eſt totū. ⁊ cauma qḋ eſt incēdiuʒ ꝑ qḋ etiā aſſignabat ꝙ aīa offerētis debebat totalit reſolui ſeu referri in amorem diuinum ſecundum illud deuteronomiȷ̄ ſexto. Diliges dominuʒ deum tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua ⁊ ex tota fortitudine tua. Ut nicholaus de lyra ad litteraʒ exponit leuitici primo. Per cor enī volūtas per aīam ſēſualitas ⁊ ꝑ fortitudieʒ executiua potētia exterioꝛ itelligit. Que oīa tunc ⁊ perfecte diuine dilectatiōi exhibent: quando volūtas obedientia aīa ſenſitiua caſtitate. ⁊ exterioꝛ valoꝛ voluntaria paupertate decoꝛatur. Exclamauit hanc ſniam religioſiſſimus ille olim ſamuel ꝑmi regū. xv. ꝯ ſaulē qui deo non obedierat interficiendo ⁊ demoliendo ea q̄ erant amalech. Nūquid ait vult dominus holocauſta ⁊ victimas et non potius vt obediatur ei. Melioꝛ eſt obedientia ꝙ victime et auſcultare magis ꝙ offerre adipeʒ arietum. Quia quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare et q̄ſi ſcelus ydolatre nolle acquieſcere. Super quo gloſa dicit et eſt beati gregoriȷ̄. Melioꝛ eſt obedientia ꝙ victime quia per victimas aliena caro per obedientiam vero propria voluntas mactatur. Tāto ḡ q̄ſqꝫ citius deū placat, quāto repſſa arbitriȷ̄ ſui ſuperbia

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

gladio precepti ſe immolat. Ariolandi vero peccatū inobedientia dicitur vt quanta ſit virtus obedientie ex ad verſo demōſtretur. Si enim peccatum ariolā. eſt repugnare ⁊ quaſi ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere: ſola obedientia eſt que fidei meritum poſſidet ſine qua infidelis quiſqꝫ coniuncitur. Unde ſolomō prouer. xxi. Uir obediens loquitur victorias. Dū ei aliene voci humiliter ſubdimur noſipſos in corde ſuperamus. Hoc profecto holocauſtum ſumno cum deſiderio flagitabat apoſtolus a ſuis alumnis cum anteq̄ diceret ita premiſit. Nolite conformari huic ſeculo ſed reformamini inouitate ſenſus veſtri. Obſecro itaqꝫ vos per miam dei vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem ſanctam deo placentē rationabile obſequium veſtrum: Tria religionum ſubſtātialia aperte ſuis ineſſe deſiderans doni terreni collationem nobilem cum dicit corpora veſtra hoſtiaꝫ. Deinde carnis mundiciam ad deum relatam ibi ſanctam deo placentem. Sanctum enim idem eſt q̄ mūdum. Et obedientiam cum concludit rationabile obſequium veſtrum. Unde yſidorus ſuper leuitici prio ſuper verbo ſi holocauſtum dicit. Sacrificium deus exigit vt nobis proficiat non ſibi. Unde obſecro vos vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam ſanctā deo placentem rationabile obſequium veſtrum. Placens eſt ergo ſacrificium deo corporum noſtrorum mortificatio quia et a peccato abſtinemus et virtutes acquirimus. Hoc alij pleniſſime alij faciunt ex parte. Qui ſe omnino mortificant et ſeculo renunciant holocauſtum fiunt dum ſe totos per intelligibileꝫ ignē deo offerunt nō iam terreni ſed celeſtes effecti.

¶ Octauū caplm oñdit q̄ntū fructū q̄ eſt vite xp̄i conformatio potiſſime in duodeci que xp̄s paſſ⁹ eſt ꝓ nobis: q̄ religioſus imitādo xp̄m pati debꝫ.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

QUit⁹ fruct⁹ eſt vite xp̄i ꝯformatio. Eſt.n. xp̄i vita integerrimū ⁊ idefectibil̄e ac ſolū ꝑfectū exēplar viuēdi ꝟtutū. De oib⁹.n alijs dr̄ i pſalmo. Oēs decliauerūt ſimul i utiles facti ſūt nō eſt q̄ faciat bonū nō eſt vſq; ad vnū.ſ.xp̄m. Et itex. Ois hō mēdax. Et iohānes in ſua canonica. Si dixerim⁹ q: pctm̄ nō hēmus noſipſos ſeducim⁹ ⁊ ꝟitas i nobis nō eſt. A qua ſnīe tētia btūs auguſtin⁹ btiſſimā excipit virginē. Uidetur aūt xp̄i vita in duob⁹ ꝯſiſtere principalit̄. Pࢡo i diſcurſu vite xp̄i.ij.in cōſummatione ſue paſſionis ſāctiſſime in qua omnium virtutū cōcluſit apicē. Perfecto itaq; īſpicitur pࢡa in vita xp̄i. Quō aūt xp̄s vitam ⁊ mores religioſorum oſtendit in ſe ⁊ i ſuis diſcipulis late ſatis illud tractatu ſecūdo caplo.4. deductū eſt. ꝙ aūt quo ad ſecundum religioſorū vita ſi ſ⸗uatur vt inſtituta eſt maxime conformetur paſſioni ſaluatoris liquet ex duodeci ꝑ q̄ in ſua paſſione gra⸗uiſſime paſſus eſt. Nam in agonia fuit contriſtatus deinde captus ſuſtinuit vincula a cognatis et notis derelictus. varie coram iudicibus accuſatus irriſ⁹ a vanis multipliciter. flagellatus crudeliter. vilib⁹ indutus veſtibus duriter ſub cruce oneratus flebilit̄ ſpoliatus rebus vniuerſaliter crucifixus per peccatores atrociter: ⁊ in penis perſeuerauit immobilit̄. ⁊ tandem in alieno tumulo eſt poſitus. Sic nimirum verus religioſ⁹ religioſā vitā aggrediēs in agonia nonnunq̄ᵱ ponitur per tentationes varias: preſertim anteq̄ᵱ ſeculum valeat relinquere. Uinculatur capt⁹ quando membra regule et conſtitutionibus ſubicit. A notis derelinquitur cum eis nichil vltra dare conſueuit. Accuſatur ſepe a confratribus in capitulo et extra etiam pro minimis. Irridetur etiā a vanis plerūq; hoibus iuſti ſimplicitas. Flagellatur crebro ꝑ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

diſciplinas varias. Ueſtibus induitur ad carnem nō niſi laneis ꝛ vilibus. Sub cruce frequēter gemit pe=nitentie. Rebus ſpoliatur omnibus per paupertatis voluntarie comertium. Crucifigit carnem ſuam cum viciis ꝛ cōcupiſcētiis. Perſeuerat in talibus conſtā ter ſub voto obedientie patris ſpūalis ſine cuius nu=tu de cruce non deſcēdit obediētie quouſqꝫ moriatur Et ſic quodāmodo latet in ſepulchro ſeptorum ipſiꝰ monaſterij non inde exiens niſi ad iuſſum paternum Per que patet ꝙ viri religioſi ꝑfectiſſime xp̄i paſſio nem imitantur ſatiſfacientes bti petri preceptis per fectiſſime quibus dicit. Xp̄us paſſus eſt pro nobis vo bis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eiꝰ. prime petri. ij. ¶ Primo itaqꝫ religionem aggrediēs nōnūqꝫ in agonia ponitur in qua mundus cum reli=gione: caro cum anima: ſenſualitas cum ratione bel=lum mouere cōſueuit: opus eſt tunc cum xp̄o intenſiꝰ orationi incumbere. Quia de xp̄o dr̄ luce. xxij. Factꝰ in agonia prolixius orabat. In tali agonia beatꝰ au=guſtinus olim ante baptiſmū extitit. Qui cum reli=gioni animum daret vehemēter dubitauit: ꝛ de beati anthonij illitterati ꝟtutibus audiens ait. Quid pa timur. Surgunt indocti ꝛ rapiunt celum nos aūt cū ſcia noſtra ad inferna dimergimur. Fleuit itaqꝫ ama riſſime ſub arbore: mortem fugiens vbi audiuit. Tol le tolle lege. Et apto libro a caſu ſui ex parte ſi diuio nutu dei dono legit illud Rom̄. xiij. Induimini dn̄m noſtrū ieſum xp̄m ꝛc. vt in eius traditur geſtis. Unde Gregorius. xxiiij. moralium exponens illud factus in agonia prolixius orabat ſic inquit. Appropinquan te morte noſtre mentis in ſe certamen expreſſit. Quem quandam terroris ac formidinis patimur cum pro ſolutione carnis eterno iudicio propinquamus. Nec immerito quoniam anima poſt puſillum hoc in

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

uenit quod ineternum mutare non poſſit. Ita etiam cum religionis ingreſſus cum affectu ſaltem profeſſiōis ſit mors quedam ciuilis qua mundo quis moritur: non mirum ſi agonia in tali ſurgit qua caro concupiſcit aduerſus ſpiritum ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. ¶ Secundo ligatur ⁊ vinculis ſtringitur qui regulam et ſtatuta profitetur. Sūt autem duplicia vincula: quedam peccatorum que ſunt fugiēda: alia virtutum quibus ſe pro poſſe ad deo ſeruiendum quiſq debet alligare. De primis dicit pſalmiſta gloriando Diſrupiſti vincula mea gloſa peccatorum tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Iſta vincula rumpuntur faciliter cum quis in gratiarum actione ſe per religiōis ingreſſum deo immolat. De quo aperte intelligi poteſt prefatus pene totus pſalmus. Credidi propter. ⁊c. preſertim a verſu Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit michi. Calicem ſalutaris accepiam. ⁊c. Uota mea domino reddam per profeſſionem. ⁊c. Alia ſunt virtutum vincula quibus deo aſtrigimur ⁊ ad mandata licita religionum. Unde apoſtolus coloceñ. iij. multis prenumeratis virtutib⁹ concludit. Super omnia autem hec charitatem habere quod eſt vinculum perfectionis. Gloſa. Caritas enim homines alligat ne abeant. Certū eſt aūt ꝙ oīa religioſoꝝ mādata pro fine charitatem habent ⁊ vt eterne vite ſapiētie in quo oīmoda nr̄a cōſiſtit ſapiā Ideo eccle. ſexto dicit. In omni ✠tute tua ꝯſerua vias eius ſcʒ ſapie: ⁊ inueſtiga illam ⁊ manifeſtabit tibi ⁊ cōtinēs factus ne derelinquas eam. In nouiſſimis enī inuenies requiem in ea ⁊ cōuertet tibi i oblectationem ⁊ erunt tibi cōpedes eius in ꝓtectionē fortitudinis ⁊ baſes ſeruitutis ⁊ torques illius i ſtolam glorie. ¶ Tertio religioſus cum chriſto a notis relinquitur quando permittit mortuos ſepelire ſuos

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

mortuos: ⁊ mundum ⁊ ornatum eius arbitratur cū apoſtolo vt ſtercora. Et nedum tales a mūdanis ſed etiam plerūq3 a bonis relinquūtur vtriuſq3 ſexus hominibus. Sicut xp̄o iam capto oēs eius diſcipuli fugerunt eo relicto. Et eodē in cruce īmolato dr̄ Mathei. xxij. Erant ibi mulieres multe a longe que ſecute fuerāt ieſum a galylea miniſtrantes ei. Per que datur intelligi vt aīequiores ſimus ſi mūdo renūciātes ſocietate p̄uemur notorum. Nō enī eſt ſeru⁹ maior dño ſuo nec diſciplus ſuper magiſtrū. Docet preterea ſeneca in de remedijs fortune: de perditione amicoꝝ non eſſe triſtandū qn̄ meliores reperiri pn̄t cum dicit. Amicū perdidi: ſed multum erubeſce ꝙ in tanta tempeſtate ad vnam anchorā ſtabas. Aliū quere. Etenī queras vbi inuenies. Quere inter liberales artes: inter recta ⁊ honeſta officia: quere in laboribus ad menſam res iſta nō queritur. Eſt aūt certū ꝙ in religione tales ydonei reperiūtur multi amici ita vt ibi illud xp̄i mathei decimo locū habeat. Amē dico vobis nemo qui reliquerit domum aut fratres aut ſorores ⁊ patrem ⁊ matrem aut filios aut agros propter me ⁊ propter euangelium: qui non accipiet centies tantum nūc in tempore hoc domos ⁊ fratres ⁊ ſorores ⁊ patres ⁊ matres et filios et agros cum perſecutionibus ⁊ in futuro ſeculo vitam eternam.

¶ Quarto religioſus accuſatur propter chriſtū nūc in capitulo ad prelatis aut a fratribus aut a ſeipſo pro negligentijs etiā minutis. prout religiōis mos eſt. Nunc a ſecularibus viris ꝙ religionem intrando ſtulte egerit. Modo a falſis fratribus iniuſte quo vicio nec chriſti ſcola caruit. Pro bonoruz itaq3 fratrum correctione cum pro negligentijs nos accuſāt purgamur illuminamur et perficimur. Peſtilentie enim flagellato: ſtultus ſapientior erit. Si aūt corri-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

pueris ſapientem intelliget diſciplinam prouerbioꝝ xix. Et ibidem. xxviij. Qui corripit hominem inueni-et gratiaꝫ poſtea apud eum magis ꝙ ille q̄ ꝑ lingue blandimenta decipit. Pro malorum vero detractione a deo btificamur xp̄o atteſtante Mathei quinto. Beati eſtis cum maledixerint vobis hoīes ⁊ perſecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne malum aduerſum vos mentientes propter me gaudete ⁊ exultate qm̄ merces veſtra copioſa eſt in celis. Pro falſorum inſuper fratrum accuſatione conſolari debem⁹ qꝛ in hoc conſortes fieri meremur abel primi electi. De quo btūs gregorius. Abel eſſe renuit quem cayn malicia nō exercēt Joſeph innocentiſſimo tūc aſſimilamur quē fratres ſui ad mortem perſecuti ſunt. Immo tūc veri imitatores efficimur xp̄i qui a ſuis contribulib⁹ mortis diſpendium falſo accuſatus ſubijt. ¶ Quinto religioſus a vanis ſepe irridetur hominibus. Quidā enim religioſos deſpiciunt propter paupertatis vſū. Alij eos contemnunt propter vilem habitum. Alij eos non curant quia magnorum beneficiorum ſicut ſeculares clerici non habentt titulum. Alij eos pediculoſos nominãt. Alij auram de ſeneritate in pluuiā eſſe commutandam cum in publicum incedunt deriſorie clamitant. Ita enim iuxta beati Job vaticinium in eis deridetur iuſti ſimplicitas. Super quo beatus Gregorius decimo moralium inquit. Animus quippe viri iuſti nonnunꝙ operi certo conſtanter innititur ⁊ inde humanis irriſionibus vrgetur. Mirāda agit ⁊ opprobria recipit. Quia ab huius mundi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur. Sed quod abhominantur egiptij hoc iſrahelite deo offerūt. Quia ſimplicitatem ⁊ manſuetudinem deo imolant: quā abhominantes reprobi fatuitatem putant. Hoc iuſti ſimplicitas breuiter et ſufficienter exprimi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tur cum protinus ſubinfertur. Lampas contēta apd
cogitationes diuitum. Quid i hoc loco ſignatur no
mine diuitum niſi electio ſuperborum? Qui cum vi-
tam ſimplicium in hoc mundo humilem abiectamq
deſpiciunt elati protinus deſpectis illudunt ſeculum
vſq quo lampas iſta contēnitur. Nam cum lampas
contenta apud cogitationes diuitum diceretur proti
nus additur. Parata ad tempus ſtatutum. Statu-
tum quippe contente lampadis tempus eſt extremi
iudicij predeſtinatus dies quo iuſtus quiſq nō diſpi
citur ſed quanta poteſtate fulgeat demonſtratur.
¶ Sexto religioſus cum xpo flagella ſuſtinet aliquā
do diſciplinas virgarum recipiendo a prelato. Ali-
qñ etiam ſibimet talia inferens pro peccatis propiis
⁊ alienis. Hunc em̄ morem in religioſibus ſancti plu
rimum habuiſſe legūtur. Hinc beatus gallus abbas
in capſa de coreo cilicium ⁊ cathenā tinctā ſanguine
que eius corpus in quatuor partes ſulcauerat vita
functus habuiſſe repertus eſt. Et beatus dñic⁹ apud
ſe occultaſſe legitur cathenam ferreā qua i cuiuſlibꝫ
noctis ſilentio tres diſciplinas proprio intulit corpo
ri. Unam pro ſe aliam pro animabus in purgatorio
et tertiam pro viuis peccatoribus. Tales diſcipli-
nas apud religioſos conſuetas deuotus ⁊ litteratiſ-
ſimus hugo de ſancto victore propter teneritudinem
corporis in vita aliquotiens fugiſſe legitur: cum ge-
neraliter inferebantur conuentui: vnde poſt mortem
quando ſtatim anima eius ad celum aſcendere debu
it vix aliquod demoniorum quorum caterua magna
in via aſtitit euadere potuit: qui ei alapam non in-
fligeret. Diſciplinarum etiam modum iniunxiſſe et
commendaſſe frequenter in ſacra reperimus ſcriptu
ra. Unde ſalomon prouerbiorum. xvi. Flagellum
equo ⁊ chamus aſino ⁊ virga dorſo imprudentium.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Cuius pater in pſalmo penitentiali ait. Ego in flagella paratus ſum ⁊ dolor meus in conſpectu meo ſēper. Et iterum ad deum dicit. Uirga tua ⁊ baculus tuus ipſa me conſolata ſunt: Stultitia enim colligata eſt in corde pueri ⁊ virga diſcipline fugabit eam. Prouerbiorum. xxij. Et ibidem. xxiij. Noli ſubtrahere a puero diſciplinam ſi enim percuſſeris eum virga non morietur. Tu virga percutis eum et animã eius de inferno liberabis. Idem apoſtolus ſeruauit qui ait pˀme corinth. nono: Caſtigo corpus meum et in ſeruitutem redigo ne cum alijs predicauerim ipſe reprobus efficiar. Et ad Hebreos. xij. Quis filius quem nō corripit pater. Et ſi extra diſciplinam eſtis cuius participes facti eſtis. Omnes ergo adulteri ⁊ non filij. ¶ Septimo religioſus veſtibus induitur ad carnem laneis pro chriſto qui pannis vilibus in infancia tectˀ eſt ⁊ in paſſione aba veſte: deinde purpura ac demum proprijs indutus eſt vt ſermo refert euangelicus. Immo poſtremo aliena ſindone obuolutus ſepulture eſt traditus. Qꝛ autem veſtimenta virorum ſanctorum ⁊ chriſti fuerunt aſpera docet primum chriſti precurſoris amictus de quo Mathei. iij. dicitur. Ipſe Johannes habebat veſtimentum de pilis camelorum ⁊ zonam pelliceam circa lumbos ſuos. Unde Hieronimus. De pilis enim habebat veſtimentum non de lana aliud auſtere veſtis iudicium eſt: aliud luxurie mollioris. Et ibidem chriſoſtomus Seruis dei non cōuenit habere veſtimentum ad ſpeciem viſionis vel ad carnis delectamentum ſed tantum ad tegumentum nuditatis. Sic de antiquis ſanctis prophetis. Hebreorum. xi. dicitur. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis egentes anguſtiati afflicti quibus dignus non erat mundus. De chriſti ſūt veſtibus dicit chriſoſtomuˀ ſup Johis. xix. Erat

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

autem tunica in conſutilis de ſuper contexta per to-
tum: ipſam ſpẽm tunice euãgeliſta hiſtorice deſignat
Quia enim in paleſtina duos pãnos conuertentes
ſubterunt indumẽta: oſtendit iohannes ꝙ totalꝰ erat
tunica ihesu occulte vilitatem veſtimentorum inſi-
nuans. ¶ Occauo religioſus etiã crucẽ portat peni-
tẽtie cũ Jhũ ꝛ symone qui interpretatur obediens.
Vñ ſup matth. xxvij. angariauerũt symonẽ vt tolleret
cruce eius dicit iheronimus. Egrediens de ꝑtorio
Jhũs ipſe portauit crucem ſuam: poſtea obuiũ hũe-
runt symonem cui portandam crucem i poſuerunt.
Miſtice em̃ crucẽ ſuſcipiunt nationes ꝛ peregrinus
obediens portat ignominiam ſaluatoris. Et beda ſu
per lucam. xxiij. dicit. De villa autem symonis egre-
diens portat crucem poſt Jhũm cum paganis ritibꝰ
derelictis viſtigia dñice paſſionis obedienter ãple-
ctitur. Et theophilus. Jlle tollit crucem ihesu xp̃i q̃
venit de villa. i. q̃ dimittit hũc mundum ꝛ opera eiꝰ.
Hoc iuſſit xp̃us ſuos antea quando luce nono ad om
nes inquit. Si quis vult venire poſt me abneget ſe-
metipſũ ꝛ tollat crucem ſuam quotidie ꝛ ſequit̃ me.
Et ibidem. xiiij. Qui non baiulat crucem ſuã ꝛ vẽit
poſt me non poteſt meus eſſe diſcipulus. De hac cru
ce dicit bernardus in exhortatorio de paſſione domi
ni. Graue iugum ſuper filios adam: ſi eẽm filius no-
ui adam leue iugum portarem: Quid eſt onus gra-
ue. Talentum plumbi Et quid eſt onus leue. Crux
chriſti. Mira res. Nichil formidoloſius homini ꝙ̃
crucem pati. Quia latrones ſunt. Nunqd xp̃us cru-
cem timuit: nunquid petrꝰ. nũqd andreas. Qui cru-
cem timet iþe ſibi teſtis eſt ꝙ adhuc latro eſt. ¶ No-
no cum rege noſtro religioſus expoliari debꝫ rebus
omnibus per paupertatem voluntariam. Unde am
broſius refert. Conſiderate qualis crucem aſcendit

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

nudum video. Talis ergo aſcendat qui ſcꝫ in vincere parat vt ſcl'i indumenta non querat. Victus eſt adā qui veſtimentum q̄ſiuit vicit ille qui tegumenta depoſuit. Et talis aſcendit quales nos auctore deo natura formauit. Talis in paradyſo hō primus habitauerat. Talis in paradyſum homo ſecūdus intrauit. Cum enim xp̄s crucem aſcendere voluit ante riſignauit pauperculis q̄bus vſus fuerat veſtimentis et in cruce omnia. Unde ambroſius in quodam ſermone. Actor pietatis in cruce pendens teſtamentum condidit ſingulis pietatis opera diſtribuens. Ap̄lis perſecutiōez. iudeis corpus. patri ſpm̄. ꝟgini panymphū latroni paradyſum peccatori infernum. xp̄ianis penitentibus crucem. ¶ Decimo debet crucifigi totalit vt anime ſenſualitas ⁊ corporei geſtꝰ crucis veſtigia oſtendant. Que tria tubꝫ ap̄ls et oſtendit galathas quinto. Qui ſunt chriſti carnem crucifixerunt cum vicijs ⁊ concupiſcentijs. Ecce ſenſualitatis crucifixio. Si viuimus ſpiritu ⁊ ſpiritu ambulemus. Ecce anime per vitam chriſti imitatio. Non efficiamur inanis glorie cupidi quod fieri conſueuit in exterioribus apparentijs. Ecce mortificatio geſtuum. Et ibidem. ij. Chriſto confixus ſum cruci viuo aūt iam non ego viuit vero in me chriſtus. Hec apoſtolus: ibidez ſexto ſeruaſſe ſe afferit. Michi abſit gloriari niſi in cruce domini noſtri iheſu chriſti per quem mihi mundus crucifixus eſt et ego mundo. Unde gloſa Monſtne cauſa vtrumqꝫ dixit ſcilicet ſibi mundum crucifixum ⁊ ſe mundo. Plerunqꝫ enim contingit vt homo mundum mente non teneat: ſꝫ tamen eum mundus in ſuis occupationibus aſtringit. Tūc mortuus eſt homo mundo. ⁊ mundus eum quaſi viuus concupiſcit: dum alio intentu in ſuis actibus rapere contendit. Sed nec paulus mundum concupiſcit nec mūdus eū

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vt in duobus mortuis neuter neutruȝ videat. Quia igitur nec paulus mūdi gloriam querebat nec a mū di gloria querebat ipſe ideo ⁊ ſe mundo ⁊ſibi mundū eſſe crucifixum ait gloriatur. Proprie autē religioſus cum christo per obedientie votum cruci figitur. Unde philippeñ. ſecūdo. Christus factus eſt pro nobis obediens vſq ad mortem mortem autem crucis Anime enim manus dextra eſt poteſtas faciendi qđ placet. Siniſtra poteſtas dimittendi quod diſplicet. Pes dexter ſenſus proprius. Siniſter propria voluntas. que omnia configuntur clauis obedientie. Unde canticoꝝ ſeptimo anima dicit. Aſcendam in palmam ⁊ apprehendam fructus eius. Cōſtat autē crucē de palma fuiſſe factam pro parte. Taliter crucifixus vere dicere poterit cum apoſtolo. roma. ſexto. Sciens quia vetus homo noſter crucifixus eſt vt deſtruatur corpus peccati vt vltra non ſeruiamus peccato. ¶ Undecimo religioſus cum christo perſeuerare debet in penitentie cruce per obedientie votū nec ad cuiuſcunq ſuaſum ab hoc reſilire propoſito. Naȝ ſic xpo in cruce ſuſpenſo demon per iudeos conſulebat vt deſcenderet de cruce. Deſcendat inquiunt de cruce ⁊ credimus ei. Ubi criſoſtom⁹. Conſidera nūc vocem filiorum dyaboli quomodo imitant vocē paternam. Dyabolus dicebat. Si filius dei es mitte te deorſum. Judei dicunt. Si filius dei es deſcende de cruce. Et rabanus ibidem. Si autem tunc de cruce deſcenderet inſulcantibus cedens virtuteȝ nobis pacientie non demonſtraret. Sed expectauit paululum ⁊ irriſionem ſuſtinuit: et qui de cruce ſurgere noluit de ſepulchro ſurrexit. Perſeuerantur ergo in cruce religionis per mendatorum clauos confixi manere debemus q̃ vt gregori⁹ dicit p̄mo moralium. Incaſſum bonum agitur ſi ante vite terminum deſeratur.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Quia fruſtra velociter currit: qui priuſq̄ ad metas venerit deficit. Et bernardus in quadam epiſtola. Abſq̄ perſeuerantia nec qui pugnat victoriā nec palmam victor cōſeqtur. Nutrix eſt ad meritum: mediatrix ad premium: ſoror pacientie: conſtancie filia: amica pacis: amiciciarum nodus: vnanimitatis vinculum: ſanctitatis propugnaculum. Tolle perſeuerranciam nec obſequium mercedem habet: nec beneficiū gratiam: nec laudem fortitudo. Sola eſt cui eternitas reddere vel potius que eternitati hominem reddit. dicente domino. Qui perſeuerauerit vſq̄ in finem hic ſaluus erit. ¶ Duodecimo ergo ī ſepulchro clauſtralis habitaculi cum chriſto ſepeliatur religioſus niſi euocatus a patre inde ſurgat interim in pace in idipſum dormiat et requieſcat ⁊ in pace ſit loc⁹ ei⁹. Unde beda ſuper illđ luce. xxiij. Et poſuit ioſeph iheſum in monumento. Poſt mortem quidē corpora in tumulis anime vero cum domino requieſcunt Uſq̄ nunc etiam mulieres ſancte et anime humiles dilectione feruentes paſſioni chriſti diligenter obſequuntur: ⁊ ſi forte valeant imitari ſedula curioſitate quo ordine ſit eadem paſſio completa perpendunt. Que lecta audita recordata mox ad paranda ſe opera virtutum quibus chriſtus delectatur conuertunt vt finita pn̄tis vite paraſceue in requie beata expectent tempore reſurrectionis occurrere chriſto cum aromatibus ſpiritualium actionum. Ad baptiſatos igitur religioſos baptiſmo ſacre religionis dirigi poſſunt verba iſta pauli romanos. vi. An ignoratis fratres quia quicūq̄ baptiſati ſumus. ⁊c. Conſepulti enim ſumus cum chriſto per baptiſmum in mortē vt quomodo reſurrexit chriſtus a mortuis per gloriam patris ita et nos in nouitate vite ambulemus.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

¶ Nonum capitulum manifeſtat ſextum fructū qui eſt plena remiſſio pcti ꝛ a purgatorio pro tunc abſolutio ſi ita decederet. Et oſtēditur quomodo religioſus moritur mundo.

Sextus fructus religionis eſt plena peccati remiſſio: abſolutio videlicet ab omni pena pctis debita: ſi preit vera contritio ꝛ quodāmodo baptiſmalis innocentie reſtitutio. Patet hoc auctoritate ꝛ rōnibus. Auctoritate qꝛ in vitis patrū legit ꝛ allegat ſctūs Thomas. 2 2. q. clxxxix. ar. iij. ꝙ eādē grām cōſequūtur religionē ingredientes quā cōſequūtur baptiſati. Unde ꝛ idem allegat in quarto diſtinc. quarta. q. ij. arti. vltimo. In vitis patrum dr ꝙ quidā patrū vidit eandē gratiā deſcēdentē ſuper eum qui habitū religionis aſſumit ꝛ ſup eū qui baptiſatur. Gra aūt dei in baptiſmo nō reqrit gemitum ꝛ planctū ſꝫ gratis omnia cōdonat ſcðm ambroſium. Idem patꝫ per aliam viſionem bti anthonij qui cum ab angelis leuaretur in celum obſiſtit dyabolus obijciens pctā ſcli. Cui dictum eſt ab angelo. Dimiſſa ſunt ei ex quo ſeculum dimiſit ſed ſi alia habet proponas. Que cū non haberet anthonius liber in celum leuatur ꝛ liberius deponitur. Idem pꝫ in autentica de monachis: vbi dicit ꝙ ingreſſus monaſterij omnē maculam abſtergit. Nam collatione ṗma ſic habent verba iuſtiniani imperatoris. Conuerſationis monachalis vita ſic eſt honeſta ſic commēdare nouit deo ad hanc venientem hominem vt oēm humanam quidem eiꝰ maculam detergat purū autem declaret ac rōnabili natura decētē ꝛ plurima ſꝫm mētē opantē ꝛ humanis cogitatiōibꝰ celſiorē. Bernardꝰ i libro ſuo de ꝑcepto ꝛ diſpēſatiōe cap̄. 4. Quō audire ꝛ hoc vultis a me. Uñ inter cetera pnie inſtituta monaſterialis deſcipli

na meruit hāc ꝓrogatiuā vt ſc̄m baptiſma nūcupetur
Solūmõ arbitror ob ꝑfectā mūdi abrenūciationē ac
ſingularē excellētiam vite ſpūalis qua p̄eminēs vni
uerſis vite hūane gn̄ibꝰ hmōi ꝯuerſatio ꝓfeſſores ⁊
amatores ſuos angelis ſil'ſ hoībus diſſimiles facit
Jmmo diuinam in hoīe reformat ymaginē cōfigurās
nos xp̄o inſtar baptiſmi: ⁊ quaſi ſcd̄o baptiſamur dū
per id qđ mortificamus membra noſtra que ſūt ſuper
terram rurſus xp̄m induimus cōplantati denuo ſimi
litudini mortis eius. Sed ⁊ quō eruimur i baptiſmo
de ptāte tenebraꝝ ⁊ in regnū transferimur claritatis
eterne. Jta ⁊ ſcd̄i huiꝰ ſcd̄a quadā regeneratione pro
poſiti de tenebris eque nō vniꝰ originalis ſed multoꝝ
actualiū criminū ⁊ delictoꝝ euadimꝰ ⁊ lumen v̄tutū
acquirimus receptantes nobis illud ap̄li. Nox pre-
ceſſit dies autem appropinquauit. ⁊c. Hec Bernar-
dus. Ad idem eſt ſctūs thomas in quarto vbi ſupra
ita dicens ꝙ religionis habitū aſſumēs eo ip̄o ꝙ ſuā
volūtatem in ſeruitutē redigit propter deum plena-
rie iam pro omni pctō ſatiſfecit quā cariorē habet oī
bus rebus mūdi: de qbus tm̄ poſſit dare ꝙ elemoſi-
nis oīa pctā redimeret etiā q̄tum ad penā. Et in ſū-
ma vbi ſupra arti. 3. ad. 3. ar. idē ſic exp̄mit. Rōnablr
dici pt ꝙ etiā p ingreſſū religiōis aliqs ꝯſequat re-
miſſionē oīz pctoꝝ. Si ei aliqbꝰ elemoſinis factis hō
pt ſtati ſatiſfacere de pctis ſuis ſcd̄m illō danielis. iiij.
Pctā tua elemoſinis redime multomagis p omni-
bus pctis ſatiſfacit ꝙ aliqs ſe totalr diuinis obſequijs
mācipat p religionis ingreſſū qđ excedit oē genꝰ ſa-
tiſfactionis etiā publice pnie vt habet in decretis. 33
cā qōne q̄nta caplo. Ad q̄ mouere. Sic etiā holocau-
ſtū excedit ſacrificiū: vt grego. dicit ſup ezechielē. Cū
dictis cōcordat bernardꝰ claremōteñ. quodlibeto. 8.
q. xvij. p ſeptē rōnes ꝓbās ꝓpoſitū ſit. Religioſꝰ indi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ex hoc ipſo ꝙ profitetur et obligat ſe ad opera peni=
tentie in ſuo eterno quia vſqꝫ ad mortem. conſequun
tur remiſſionem omnis pene. Probat primo ſicut ſā
ctus thomas quia tantum poſſit homo dare de tpali
bi. pro elemoſyna ꝙ omnia ſua peccata redimeret a
pena. Dicitur eniꝫ danielis quarto. Elemoſinis pec
cata tua redime. Sed religioſus voluntatem ſuam
dat in ſeruitutem homini propter deū quā tñ cariorez
habꝫ ⁊ hr̄e debet ꝙ oēs res mundi. Ergo per hoc ꝙ
voluntatē ſuam ſic abnegat ⁊ hōi ſubijcit propter deū
plus redimit pctā ſua apud deū ꝙſi oīa bona tpalia
daret propter deū. ¶ Scdo ꝙtūcūqꝫ ſit homo pecca=
tor magnus cū penitentia tñ pōt tantam penā i mū=
do ſuſtinere ꝙ dimittitur ei pena tota ad quā eſt obliga
tus. Sed religioſus in profeſſione obligat ſe ad ma=
gnāꝫ ⁊ perfectā ſatiſfactionē quia ad opera penalia
ſecundū oēs partes ſatiſfactionis. Quia ad orōnem
ieiuniū ⁊ elemoſinam. Nam in ipſo ingreſſu religio
nis nō ſolū dimittit ptē tēporaliū ſꝫ totum quia āplius
ei non licet hr̄e proprium. Ergo religioſus in pfeſ=
ſione conſequitur remiſſionem pene ad quam obli=
gatus eſt. ¶ Tercio ſuſtinere mortem facit plenā re=
miſſionē pene qꝛ martires ſtatim euolāt. Hoc auteꝫ
non facit acerbitas pene qꝛ aliq̄ martires non ſenſe=
rūt acerbitatem. imnocū ābulabāt ſup prunas vide
bātur eis prime roſei contactus vt beatus tiburci=
us ait de ſe. Ergo cum hoc non ſit propter acerbita=
tem pene eſt propter hoc ꝙ vitam munda nam ꝯtem
nit et amittit propter amorem diuinum. Sed hoc fa
cit religioſus qui licet vitam naturalem retineat. vi
tam tamen mundanā propter deū dimittit. ⁊ ad mar
tirium perpetuum vſqꝫ ad mortem ſe obligat. Quia
ad opera penalia ſecundum inſtituta ſue religionis
in qua ſic moritur ⁊ in qua ſic ad perpetuū martirium

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

obligatur dimittitur et tota pena ad quam obligatus eſt. ¶ Quarto nullus dubitat quin hõ poſſit tãtam ſuſtinere penam ad quam eſt obligatus ſuppoſita penitentia ꝛ interiori deuotione ſed inter oẽs penas maxima reputatur ſeruitus quam etiam iuriſte mortem appellant. In religione autem maxima ſeruitus eſt ꝙtum ad omnia opera ſeruilia immo ꝙtuꝫ etiam ad exteriora quia tenetur obligatus in oib⁹ ꝙ prelatus precipiet ſecundum ſue religionis inſtituta que etiam corporaliter operatur non ſui gratia ſed communitatis vel ſicut prelatus diſpoſuerit. Ergo voluntarie ſe tante ſeruituti ſubijcere facit plenam remiſſionem pene. ¶ Quinto conuerſioni ad creaturam ꝛ delectationi correſpondet pena damni. Sꝫ tãta poſſet eſſe diſplicẽtia habitualis in voluntate ꝙ remittatur tota pena etiã ſine exteriori pena aliqua. Non autem videtur ꝙ aliquis poſſit ſic habere maiorem diſplicentiam habitualem in voluntate ꝙ propriam voluntatem dimittere propter deũ. Quia hoc eſt abnegare ſeip̄m et dimittere ei⁹ cõplacentias voluntatis quas hõ poſſit habere ſi ſue volũtatis exiſtens remaneret. Dimittit aũt eas religioſus cũ ponit voluntatem ſuam in voluntate alterius qui frequenter iubebit quod placeret religioſis dimitteret ꝛ quod diſplicent facere. Quia profeſſio religionis de ſui natura habet. vt cum voluerit dormire iniungatur vigilia. cuꝫ voluerit comedere iperãt ſtatuta aut p̄latus ieiunare. ꝛc. Ergo de ſui natura habet: ꝙ quicunqꝫ eam rite profitetur plenam remiſſionẽ culpe conſequatur. ¶ Sexto ſcd̄m iuriſtas quãtũcũqꝫ ſit quis debitis obligatus ſi cedit bonis non compellit ſoluere niſi ad pinguiorem fortunam pertingat. Sꝫ religioſus cedit bonis omnibus temporalibus qñ ꝓfitetur religionem immo etiã qđ plus eſt ꝓpo corpi

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quod ponit in voluͣtate ꝑlati qn̄ iā eſt ꝓfeſſus illi⁹ religionis in qua iā eſt ꝓfeſſ⁹ immo qđ maximū eſt ꝓꝑcedit voluͣtati. Nec ad pinguiorem fortunā ſiue virtutē pt̄ puenire: q2 vſqȝ ad mortē durat ceſſio iſta. ꝙ de⁹ q̄ eſt miſericordior q̄cūqȝ alio iudice. ꝑꝑ quē religioſ⁹ iſtā ceſſionē facit dȝ ei debitū pene dimittere. ¶ Septiō obligatio ꝑpetua ad religionē eſt ꝑpetua obligatio ad penitētiā. Vn̄ penia religiōis vr̄ ꝑfecta eē q2 voluͣtaria ⁊ q2 ꝑſeuerās vſqȝ ad mortē. Vn̄ cū hō talem pniam vult facē ꝑꝑ deū baptiſat baptiſmo penitētie qđ reducit ad baptiſma flamis q2 a ſpū ſctō eſt totuȝ tp̄s vite ſue ad faciēdā penitentiam eligere. Et licet non quilibet baptiſmus pnie mereat plenā remiſſionē pene iſte tn̄ baptiſmus pnie quo hō ſic obligat ſe ad penitentiam in ſuo eterno meretur remiſſionē plenam pene vnde liberatur a futura miſeria qui ad tantam penaȝ ſe obligat in preſēti. Ex quibus infert idē doctor ꝙꝗ̄tum ad executionem plene remiſſionis negocium crucis non prefertur religioni. Nec ſolū putandum eſt meritum paſſionis chriſti valere in negocio crucis immo valet in omni penali opere quod ꝓpter amorem chriſti ſuſtinetur. Immo ⁊ in omni opere meritorio: quia paſſio ſuam virtutem ſatiſfaciendi et merendi omnibus ſatiſfactiōibus ⁊ meritis dedit. Unde religioſus habet illam indulgentiam non ſolum ex merito proprio. ſed etiam ex merito chriſti Hec de claremontenſi. Concordat cum his petr⁹ de palude in quarto diſtinct. xxxviij. licet prius in eodē ſcripto ſupra diſtin. quarta queſtio. iiij. inueſtigando materiam aliquam diſtructionem dederit. Sed i diſtictio. xxxviij. ſimpliciter dicit ꝙ ingreſſus religionis coram deo ab omni pena liberat.

¶ Decimū capl̄ȝ deducit ſeptiuȝ fructū q̄ ē ph̄ie ſupme ꝓfeſſio ⁊ oñdit qđ ſit vera ph̄ia q2 religio.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

SEptimus fructus religionis reformate ⁊ philoſophie ſupreme profeſſio. Dicitur enim philoſophia vt eandem ſtudentibus eſt notiſſimum. a philon grece quod eſt amor latine ⁊ ſophos quod eſt ſapientia q̃ſi amor ſpnie p̃t.n. ſapnia vera ſine ſcia hri artium liberalium teſte ſeneca epl̃a.lxxxvi. dicente. Temperãtia ſcit optimum eſſe modum cupitorum non quantum velis. ſed quantum debeat ſumere. poteſt ſine liberalibus ſtudijs veniri ad ſapientiam quantũcũq; partem rerum humanarum diuinarum q; comprendens ingenti copia querendarum fatigaberis. Hec tam multa tam magna vt haberi poſſint hoſpicium ſuperuacua ex animo tollenda ſunt. Laxum ſpacium res magna vt haberi poſſit liberum hoſpicium deſiderat. Et plus ſcire velle q̃ ſatis eſt intemperantie genus eſt. Quidquid iſta liberalium artium concertatio moleſtos verboſos intempeſtiuos facit et non ideo dicentes neceſſaria quia ſuperuacua didicerũt Quattuor milia librorum didimus grecus ſcripſit. Miſer eſſet ſi tam multa ſuperuacua etiam ſcripſiſſ; Et boecius de conſolatione philoſophie loquens de ſecularium philoſophia dicit. Studia philoſophoꝝ in fructuoſis affectuum ſpinis: vberem fructibus rationis ſegetem necant: hominũ q; mentes aſſuefaciunt. a morbo non liberãt. que dolores eius nullis fouent remedijs: ſed dulcibus inſuper alunt venenis ſyrenes vſq; ad exitium dulces. Poſuerunt ergo tã gẽtiles philoſophi q̃ noſtri theologi verã phĩam ↄſiſtere in diligendo deum in acquiſitione virtutum et in meditatione iminẽtis mortis. Et de tali phĩa vere hab; illud dictum ſenece epiſtola.xiiij. locum i obſeſſonia pauperi pax eſt. Nunq̃ intãtũ ↄualeſcit neq; cia nunq̃ ſic ↄ virtutes ↄturbabit vt nõ phĩe nomẽ

venerabile ⁊ sacrum maneat. Sapiētia igitur supre-
ma est dei filius eo teste qui eandem in celum raptus
studuit. Nos inquit predicam⁹ xp̄m dei virtutē ⁊ dei
sapientiam. Hanc amare ⁊ eius amori insistere supre
ma est sapientia ⁊ ad hoc religio principalissime oīs
ordinata est tanꝗ̄ ad potissimum finem vt patuit tra
ctatu secūdo ⁊ tertio. Asserit hoc augustinus ita in
epistola ad volusianum prope finem. Diliges ait dn̄z
deum tuum ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex
tota mente tua ⁊ ex omnibus viribus tuis: et pro-
ximum tuum sicut teipsum. Hic phisica qm̄ omnes
oīm naturarum cause in deo creatore sunt. Hic ethi-
ca qm̄ vita bona ⁊ honesta nō aliūde formaꝝ ꝙ cum
ea que diligenda sūt queadmodum diligenda sūt di
ligētur hoc est de⁹ ⁊ proxim⁹. Hic logica qm̄ veritas
lumenꝗ aīe rōnabilis nō nisi deus est. Hic etiam lau
dabilis rei publice salus. Que disputationes ꝙ litte-
re quorūlibet phōꝝ que leges quarūlibet ciuitatum
duobus p̄ceptis ex quibus xp̄us dicit totam legem
ꝓphetasꝗ pendere vllomodo sunt comparāde? Non
magnopere igitur est curandū de inanis phīe verbis
hijs qui ad veram vocati sūt sapiam. Unde ambrosi-
us in ep̄la ad collocē. Ideo inquit non legim⁹ quadri
uiū in euāgelio vel in ep̄la qꝛ curā aīe impedit cum ī
agnitione xp̄i oēm salutem ⁊ sapientiam habeam⁹.
His ꝯcordāt phōꝝ gētilium dicta. Unde hermes ter
megistus alias mercurius dictus libro ad asclepia-
dem sic inquit. Deus te nobis o asclepi vt diuino ser
moni interesses adduxit quē si intelligēs videris oīm
bonoꝝ tota mēte plenissimus si tn̄ multa sūt bona et
nō vnum in quo oīa alterū em̄ alterius cōsentaneum
dinoscitur esse. Phīa sola est in cognoscenda diuinita
te frequens obtut⁹ꝗ sācta religio. Simplici em̄ men
te diuinitatem colere eius ꝗ sācta venerari agere

etiã dei volũtati gratias que eſt ſola bonitas pleniſſima hic eſt nullius animi importuna curioſitate violata phia. Et poſt pauca. Hee ſũt eñ ſũme intenſiões dei cum grẽ agũtur a mortalibus hoim adorationibus ⁊ laudibus ⁊ obſequijs celũ celeſteſq delectãtur Hinc tullius de natura deoꝝ. Religio eſt per quã reuerenti famulatu cerimonie diuini cultus exercent Luce vero clarius eſt in omni regulata religiõe creberrimũ deũ eſſe colere ei grãs agere adorare et ſue agnitioni inſiſtere. Qꝛ etiam in ꝟtutum acquiſitione vera phia cõſiſtat affirmat hieronimus in libro primo cõtra pelagianos. Hec eſt inquit vera ſapientia impfectum ſe eſſe noſce atq vt ita loquar cunctorum ĩ carne iuſtoꝝ imperfecta perfectio eſt. Qui habet vnã ꝟtutem habet oẽs participatione quidẽ nõ propetate. Neceſſe eſt eñ vt ſinguli in quibuſdã excellant. Et auguſtin⁹ in libro ꝺ libero arbitrio. Non aliam putes eſſe ſapientiam niſi ꝟtutem in qua cernitur ⁊ tenetur ſummũ bonum. Nullo loco eſt nuſq̃ deeſt foris ãmonet intus docet cernenentes in ſe oẽs in melius cõmutat a nullo in deterius cõmutatur nullus de illa iudicat. Eſt autem vt tota theologorum turma tradit religio ſtatus perfectionis ſeu virtutis acquirende non aũt eſt ſtatus perfectionis exercende. Unde ipſe religioſorum habitus ideo a ſecularibus veſtibus debet eſſe diſtinctus quatenus religionem ipſam profeſſio pedagogus phiam diſcendi ⁊ tuendi exiſtat. Tradit illud beatus baſilius ſic in ſua regula velut inquam quidam pedagogus eſt infirmus habitus ipſe religionis vt etiã inuitos eos ab opere inhoneſto indecentiq cuſtodiat. Non eñ ſimiliter turpe eſt in quolꝫ alio ſi inhoneſte quid agat ſicut in his q̃ vitã ſobriã etiã ipſo habitu profitentur. Preterea tertio ſi phõꝝ dictis credere placet phiam

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

reperimus eos poſuiſſe in meditatione mortis. Un-
de plato in ſuis ſentētijs ait. Mors philoſophātibꝰ
appetenda eſt. Ipſaqꝫ phīa eſt meditatio moriendi.
Totius phie robur eſt patientia. Teſtatur idē btūs
Hieronimꝰ in epła ad ꝑncipiā ꝟginem de vita ⁊ obi-
tu ſctē marcelle in cuius preconiū dicit. Hec annis
plurimis ſuā tranſegit etatē vt ante ſe vetulā cerne-
ret ꝙ adoleſcētulam fuiſſe meminiſſet laudans illud
platonicū. Phīa eſt meditatio mortis. Tota aūt re-
ligioſoꝝ vita ꝑparatio qdā eſſe debet moriendi.

¶ Undecimū capl'm oſ̄dit octauū fructū q̄ ē ſpūs ad
deū facilioꝛ erectio a mūdo vano q̄ aſſimilatur viſco
egypto puteo fetenti ⁊ obſeſſe ciuitati

OCtauus fructus eſt ſpūs ad deū facilioꝛ
erectio. Eſt eīn vt caſſianus dicit in colla
tionibꝰ pꝛm aīa pluuie ſīlis leuiſſime q̄ ſi
terreno grauatur puluere ad yma mer-
gitur. Si vero abſoluta fuerit ab alieno
onere ſue relicta conditioni ſurſum tendit naturalit
Cum autem quis religionem reformatam ingredi-
tur, tria a ſe grauiſſima abijcit pondera per tria vo-
ta principalia diuitias ſcilicet delicias ⁊ voluntatis
peruerſe concupiſcentias: quibus mundus plenus
exiſtens omnes pene ſuos incolas ad baratrum ſolet
mergere. Sunt etiam hec tria mouentibns in ſeculo
viſco aucupum infernalium ſimilia: quo canoras al
tiuolas ⁊ liberrimas animarum auiculas capiunt
cum eis inſident. Ecōtra vero in religione iuxta ver
bum dauiticū eſt mons ſelmon: qđ interpretatur vir
tutis obūbraculum eſt mons dei mons pinguis mōs
in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo. Ubi ſiūt
pēne colūbe deargentate et poſterioꝛa doꝛſi eius in
palloꝛe auri dum diſcernit ibi celeſtes reges ſup eā.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Hinc eſt ꝙ ſacrarum expoſitores ſcripturarum: mundum qui ſpiritum ad inferiora dirigit tribus aſſimilant terre egyptie fluuio fetenti ⁊ obeſſe ciuitati. Egyptus enim per pharaonis tyrānidem iſraelitas captiuos detinuit. Fetens fluuius ſe portantes inficit. Obſidiū vero ciuitatis libertatem ciuium impedit. Ediuerſo autem religio parificatur deſerto fructifero clauſtro pulcherrimo ⁊ habitaculo philoſophico. ¶ Primū deducit beatus Auguſtinus libro de tribus locis. Tria inquit ſunt loca egyptus deſertum ⁊ terra promiſſionis. In egypto ſum⁹ ſerui ⁊ miſeri. In deſerto ſumus liberi ⁊ miſeri. In terra promiſſionis liberi ⁊ beati. In egipto ſaturamur ⁊ cedimur. In deſerto eſurimus nō tñ flagellamur. In terra promiſſionis non flagellamur ⁊ ſaturamur. Sed nobilis interim animus eligit magis inopiam cum libertate ꝙ in ſeruitute habundantiam. In egypto peccamus in deſerto laboramus in terra promiſſionis requieſcimus. In principio mundi creauit deus primo confuſionem: poſtea operatus eſt diſpoſitionē deinde ſuſcepit requietionem. In vita ſeculari confuſio eſt in conuerſatione ſpirituali exercitatio in vita celeſti requietio. Sicut ⁊ populus antiquus in egypto operatus eſt inquietatem in deſerto accepit exercitationem in terra promiſſionis inuenit requiē In carne peccatum in ſpiritu exercitationem in deo ſabbatum. Egyptus hierico deſertum ſtabulo terra promiſſionis hierl'm. In egypto ſeruiuimus pharaoni .i. dyabolo qui interpretatur negans eum ſcʒ deū quia dixit. Deum non cognoui ⁊ iſrael non dimittā. Hinc ſeruimus in egypto in luto ⁊ palea. Lutum eſt concupiſcentia carnis palea eſt pompa ſecularis. Illa per immundiciā inquinat hec per mutabilitatem ⁊ inſtabilitatem tranſuolat. Propterea exūtes

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ab egypto ⁊ per mare rubrum baptiſmi: ſanguie xp̄i rubricatum ad libertatem tranſituri abdicamus ſeruicium pharaonis abrenūciantes dyabolo et operibus eius. In luto operibus in palea pompis. Exeūtes itaq̃ ab egypto in deſertum relinquimus mala vt non conſentiamus. Exeuntes a deſerto in terram promiſſionis euadimus mala: vt non ſentiamus. In egypto eſt pugna ſine victoria vel ſeruitus ſine pugna. In deſerto eſt pugna ſine victoria cum pugna In terra promiſſionis eſt ſine pugna victoria. In egypto ſunt delectationes male multe. In deſerto ſūt delectationes bone ⁊ pauce. In terra promiſſionis ſūt delectationes multe bone ⁊ ſole. Hec auguſtinꝰ. Apte itaq̃ religionis ingreſſus deſerto comparatur ſecundum illud phalmiſte. Elongaui fugiens ⁊ manſi in ſolitudine. Expectabam eum qui ſaluum me fecit a puſillanimitate ſpūs ⁊ tempeſtate. Deſerto inq̃ cōparatur quia in paucis inhabitatur quia ibi flores ſcientiarum bonorum facilius reperiuntur. Quia ibi radices ꝟtutum efficatiores acquiruntur. Quia ibi fructus ſpiritualium cōſolationum amplius percipiuntur. Et quia ibi deo quietius a ſecularium tumultu deſeruitur. Unde xp̄us ait diſcipulis Mathei ſexto. Venite ſeorſum in deſertum ⁊ quieſcite puſillū Erant enim qui veniebant ⁊ redibant multi.

¶ Secundo mundus fluuio fetenti: ſed religio clauſtro aſſimilatur pulcherrimo. Docet hoc beatus anſelmus libro de ſimilitudinibus viſiones ſancti patris adam recitando. Vidit inquam vt aſſerere ſolebat adam in infirmitate poſitus ⁊ in extaſi fluuium vnum rapidum in quem fluebant omnium fluxuum purgature ⁊ quarumcunq̃ terreſtrium rerum lauature. Videbatur itaq̃ aqua ipſa nimis turbida omni

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

um immundiciarum ſpurcitia turpiſſima. Rapiebat in ſe quicquid attingere poterat ⁊ deuoluebat tam viros ꝙ mulieres diuites ⁊ inopes. Feda quidem erat aqua ⁊ tamen ex ea viuebant ⁊ delectabantur vt ille aſſerebat qui eam ducebat. Predux itaqꝫ patris noſtri interrogatus ait torrentem mundum ſignificare ꝗ rapiuntur qui illecebroſis ſpurcicijs inuoluntur. Predux ſubiunxit. Vis ne videre quid ſit monachatus? At ille. Volo duxit itaqꝫ eum quaſi in conſpectu cuiuſdam magni ⁊ ampli clauſtri admodum ſpecioſi et ait. Circunſpice. Aſpexit ille. Et ecce parietes clauſtri illius obducti erant argento puriſſimo. Herba in medio virens erat et ipſa argentea mollis quidem et redolens et vltra humanam opinionem delectabilis Hec more alterius herbe ſuper his que in ea pauſabant leuiter flectebatur: et ſurgentibus illis ipſa quoqꝫ erigebatur. Et quid immoror. Quicquid eſt iocunditatis ibi erat. Cum autem perpetue ibi habitare elegiſſet adam ille euigilauit demonſtrationemqꝫ amiſit. Hec ibi.

¶ Tertio proinde mundus obſeſſe ſimilatur ciuitati et religio habitaculo philoſophico vt deducit beatus Hieronimus in libro contra Iouinianum hereticum monachatum parificantem ſecularium ſtatui per quinqꝫ ſenſus dicit Hieronimus ibi quaſi per quaſdam feneſtras viciorum ad animam introitus eſt. Non poteſt autem metropolis capi niſi per portas eius irruerit hoſtilis exercitus horum perturbationibus anima pregrauatur ⁊ capitur aſpectu auditu odoratu ſapore ⁊ tactu. Si circenſibus quiſpiā delectetur ſi ſplendore gēmarum veſtiū metalloꝝ ⁊ ceteris hm̄oi periculoꝝ per feneſtras anime capta libertas eſt impletur illð ꝓpheticū mors introiuit per

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

fenestras vestras: rursus auditus variorum organo rum cantum et vocum flexionibus delinitus et car- mine poetarum et comediarum mimorumqꝫ vrbani tatibus et strochis et quidquid per aures introiens virilitatem mentis effeminat odoris autem suauis et diuersa thimiamata et amomum ciphi et peregri ni muris pellicula ꝙ dissolutis et amatoribus conue niat nēo nisi dissolutꝰ negat. Porro ciborū auiditas ꝙ auaricie mater sit. et animum quasi quibusdam cō pedibus degrauatum in terra teneat quis ignorat propter breuem gule voluptatem terre lustrantur et maria. Tactus autem alienorum corporum ⁊ femi- narum ardentior appetitus vicinus insanie est. Igi- tur cum per has portas quasi quidam perturbatio- num cunei ad arcem nostre mentis intrauerunt vbi erit libertas: vbi fortitudo eius: vbi de deo cogitatio Maxime cum tactus depingat sibi etiam preteritas voluptates et recordatione viciorum cogat animaꝫ compati et quodammodo exercere quod non agit.

His igitur rationibus inuitati multi philosophorꝫ reliquerunt frequentias vrbium ⁊ ortulos suburba nos vbi ager irriguus et orbarū come ⁊ susurrū aui um fontis speculum riuus immurmurans et multe occuiorum auriumqꝫ illecebre ne per luxum ⁊ habū dantiam copiarum anime fortitudo mollesceret et eius pudicitia constupraretur. Inutile quippe est cre bro videre per que aliqñ captus sis ⁊ eorū te experim- to cōmittere qbꝰ difficulꝭ cares Nam et pitagorici huiuscemōi frequentiam declinantes in soltudine et desertis locis habitare cōsueuerūt Platonici quoqꝫ ⁊ Stoici in tēplorū lucis et porticibꝰ ꝟsabātur vt ad- moniti austerioris habitaculi sctītate nichil aliud ꝙ de ꝟtutibꝰ cogitarent. Sꝫ et ipse plato cū eēt diues ⁊ ꝯsors eiꝰ dyogenes lucatis pedibꝰ ꝯculcarꝫ vt possꝫ

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

vacare phie. elegit achademiam villam ab vrbe ꝓcul non ſolum deſertum ſed et peſtilentem vt cura ⁊ aſſiduitate morborum libidinis impetus frangerantur. ¶ Diſcipuliqȝ ſui non aliam ſentirent voluptatem niſi earum rerum quas diſcerent. Hec iheronimus eum igitur monaſterium bene regulatum locus ſit ꝑpropter plura longe aptior pro erectione animi ⁊ ſpiritus ad diuina q̃ fuerint loca ⁊ ſcole gẽtilium patet ꝙ religionis fructus eſt ſpiritus ad deum facilior eleuatio.

¶ Duodecimum capitulum oſtendit nonum fructū qui eſt in dubijs tutior ambulatio vbi traditur quomodo in dubijs obediri debet ⁊ ꝙ ingreſſus religionis libro vite aſcribit.

Nonus preterea religionisfructus eſt in dubijs tutior ambulatio ita vt religioſꝰ quando dubium eſt quid in moralibus ſit agendum vel dimittendum tutius in multis caſibus ambulat q̃ ſecularis valeat ambulare. ¶ Quod patet ex via triplici ſcilicet ex iniunctione humili a prelato ſuſcepta obediẽtia ex probabili ſue ſaluationis preſciẽtia: ⁊ ex virtuoſorum exemplorum continua refulgentia. ¶ Primo in q̃ patet ex humili iniunctiõe a prelato ſuſcepta obedientia. Sunt enim quedam adeo bona que communiter ſcire debẽt omnis talia eſſe licita. Alia ſunt taꝫ mala vt communiter agnoſci valeant eſſe peccata. Alia vero tenẽt mediũ locũ de qbꝰ põt eẽ dubiũ an ſint licita vl' nõ: ⁊ cũ talia a ꝑlato iubẽt ex obediẽtia ſine oi pctõ ſeruari pñt: iuxta modũ quẽ bernardus declarat in ſermone cuiꝰ ꝑncipiũ. Nõ poſſumꝰ: q̃ ſit obediẽtia ſpũalis: vt inqt via obediẽtie eluceſcat: oñdamꝰ q̃tũ poſſumꝰ q̃ ſit obediẽtia ſpũal' ad deũ ꝓpa ad hoiem: cõis int' deũ ⁊ hoiem. Sũt qdã ſũme mala

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

quedam ſumme bona. Summe bona ſūt diligere de um: amare proximum: veritatem loqui: non furtum facere: et alia multa que ſermonis breuitas numerare prohibet. Summe mala cōtraria ſimilia illis. Bona precepti deus vt faciamus: a malis iubet vt abſtineamus. Precepti huius ſancta ⁊ incommutabilis auctoritas non valet quoquomodo refelli. quia illius eſt caractere conſignita qui dicit ergo domin⁹ ⁊ non mutor. Si homo prelatus contraria precipit. obtemperare magis oportet deo ꝙ homini prelato. Hec ſpiritualis obedientia ad deum nequaꝙ eſt hominis arbitrio temperanda. Certam igitur regulaꝫ tene: vt nec imperio prelatorum predicta bona relinquas vel facias mala. Inter ſumme vero bona ⁊ ſūme mala: quedam media ſunt ad alterum ſe habētia boni maliꝙ nomen aſſumunt. Media ſunt ambulare ſedere tacere loqui ieiunare vigilare dormire ⁊ ſi qua ſunt ſimilia. Que paſtoris licentia ſi fiant ſūmā expectant retributionem. In his igitur mediis ſubditi ⁊ obedientes eſſe debemus ad nutum prepoſitorum nichil interrogantes propter conſcientiam. Quia in his nullum prefixum opus ſed prelatorum dereliquit imperio diſponenda. Non autem te moueat magiſter imperitus idiſcreta poteſtas: ſed memēto qꝛ non eſt poteſtas niſi a deo ⁊ ꝗ reſiſtit ptāti dei ordinationi reſiſtit. Hec eſt propria hominis obediētia quam homini debemus quia homini ſubditi ſumus. Cōmunis eſt inter deuꝫ ⁊ hoīeꝫ qꝛ obediētie ꝗd quid ꝑlatis exhibet. Deo exhibetur qui dixit. Qui vos audit me audit. Cuꝫ magna igitur cautela hoc tramite dicimus incedendū quia ⁊ multi grad⁹ obedientie ibidē delitefcunt. Quorū ꝗ vnum dereliqͥrit ceteros vero ſine retributiōe tenebit. Primus eſt obedire libenter. Scōus obtēpare ſimplr. Terti⁹ hyla-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

rſter obedire. Quartus velociter obſecundare. Quitus viriliter adimplere. Sextus humiliter obedire. Septimus indeſinenter obtemperare. Hec bernard⁹
¶ Secundo patet propoſitum ex probabili ſue ſaluationis preſcientia. Cum enim homo omnibus pro deo relictis ſe totum perpetue diuino tradit obſeqo vocationem ſuam ſatis certam facit ſi perſeuerat ꝙ de numero extat ſaluandorum. Unde ſecūda petri primo Fratres magis ſatagite vt per bona opera certam veſtram vocationem et electionē faciatis. Ad idē notabile geſtum ponit gaufridus ſuper apocalipſi prout refert vincentius in nona parte ſpeculi hiſtorial' libro.xxvij. Nam honorabilis quidam iohannes nomine ſacerdos eccleſie lugduneñ. propoſitum concepit ordinem ciſtercieñ.in monaſterio regulariſſimo intrare:mutato autem propoſito in eius recōpenſā limina ſancti iacobi viſitauit. A qbus domum propꝫ am rediens fatigatus ex itinere in cubiculo obdormiuit. Cui xp̄s cū ap̄lo petro et iacobo appuit. Petro aūt librū tenēti xp̄s iubet vt aperiat. Erat autē ſcriptus aureis lr̄is nomina predeſtinatorum continens. Et cum petrus legeret nomina plura et ad Johannem veniret predictum dicit xp̄s. Tolle tolle:dele eū dele:qꝛ meū ſe futurū ꝑmiſerat et reſiliſt a ꝑmiſſo. Accedēs aūt iacob⁹ orabat.dn̄e meus eſt pegrin⁹ ne deleas eum obſecro. Cui dn̄s. Meus inqt non pegrinus : ſed ciuis eſſe debuerat. Nōne mai⁹ eſt ciuē meū eſſe ꝙ tuū pegrinū? Et iterū iacob⁹. Ne qſo piiſſime eum deleas obſecro fide iubeo pro eoqꝫ propoſitum exequetur a dominus? Quando? Cui iacob⁹ Infra quindecim dierum ſpaciū. Et tunc iohannes euigilauit et ſolotenus proſtratus pro fideiuſſiōe btō iacobo gratias egit cū lachrimis dicens. Faciā ꝑꝛ⁹ beate iacobe quod pro me ſpopondiſti. Poſt fletum

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Igitur iterum obdormiens vidit xp̄m ⁊ prefatos apo
ſtolos ac petrum ad chriſti iuſſum de libro legentem
ita: murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas
argento. Iterum euigilans ante dies promiſſionis
mox monaſterium bone vallis intrauit. Ubi primus
abbas effectus et poſt eccleſiie valentine antiſtes in
vita ⁊ morte multis choruſcans miraculis.

¶Tertio patet propoſitum ex virtuoſorum exemplo
rum continua refulgentia. Nam in omni pene arte
ac diſciplina tutius bonum ad exemplar quiſq̧ ope=
ratur extrinſecus preſertim ſit ſit diſcipulus. Patet
illud in ſcriptoribus ⁊ pictoribus ac opere polimi=
tico laborantibus. Non minus exemplari opus eſt ī
virtutibus volenti ſuccreſcere. Conſulit idem beatus
Bernardus dicens. Elige tibi meo. conſilio hominē
cuius vite exemplar ſic cordi tuo inſederit vt quoti=
ens eius recordatus fueris ad reuerentiam cogita=
ti aſſurgas ⁊ temetipſnm ordines ⁊ componas ac
ſi preſens ſit frequenter. Ego quod fateri non ve=
recundor corde durus ⁊ frigidus cum quererem in
quo recaleſceret ſpiritus meus nec vlla parte occur
reret qui ſuccurreret tunc ſubito forte ad affatum vł
etiam ad aſpectum cuiuſpiam ſpiritualis viri inter=
dum etiam ad ſolam defuncti ſeu abſentis memoriā
flabat ſpiritus ⁊ fluebant aque. Confundebār proin
de ⁊ humiliabar ⁊ indignum agnoſcebam cui per ſe=
ipſum dulceſceret deus doleo non meruiſſe de manu
in manum gratiam. Exiſſimo aliquos veſtros idem
expertos. Qua in re quid ſenttendum niſi quia no=
ſtra aut ſuperbia conuincitur aut humilitas cuſtodi
tur aut fraterna charitas nutritur. Eandem ſenten=
tiam ponit Seneca primo de declamationibus. Ali=
quis ait vir bonus eligendus eſt nobis ac ſemper an
te oculos habendus eſt vt ſic tanq̄ illo ſpectante vi=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

uamus ⁊ omnia tāquā illo iudice facimus. Maria pars peccatorum tollitur ſi peccatori teſtis aſſiſtit. Aliquem habeat animus quem revereatur cui⁹ auctoritate ſecretum ſuum ſactius faciat. O felicē qui ſic aliquem vereri pōt vt ad memoriā ei⁹ ſe cōponat atq; ordinet qui ſic aliquē vereri pōt citius reverendus erit. Hec ille. Evidens autē eſt in quolibet reformato monaſterio multa taliuſmodi ꝟtutum reperiri exēplaria a q̄bus vicia vitari ⁊ ꝟtutes docent̄ operari. Idcirco pro tutiori norma viuendi qñ occurrūt de opabilib⁹ dubia datur a theologis regula talis quā ponit Johānes de cambaco de ſuo cōſolatu theologico. In dubijs inquit bonoꝝ virorum vita alijs viuendi debet regula eſſe.

¶ Decimū tertiū capl'm declarat decimū fructū q̄ eſt opeꝝ ꝑvota melioratio vbi oñdit̄ ꝙ idem factum per laicum ⁊ monaſticum eſt monacho magis meritoriū etiam ſi inuitus faciat.

Decimus fruct⁹ ē opeꝝ ꝑ vota melioratio Opeꝝ dico oim̄ q̄ ex obedientie ꝓcedunt voto. Sūt eñ tres bonoꝝ operum grad⁹ ⁊ differentie etiam radice charitatis preſuppoſita. Quedā q̄ ſine voto fiūt: alia ex voto ſimplici procedūt. alia aūt q̄ ex ſolēni voto profluunt. In primis multum eſt de merito. In ſecundis magis quis mereri pōt: ⁊ in vltimis maxime. Trib⁹ eī de cauſis ſcd'm thomā. 2. 2. q. lxxxviij. ar. vi. meli⁹ ē aliquid facere ex voto ꝙ̄ ſine voto ceteris parib⁹ puta cū equali charitate ⁊ leticia. Primo quia vouere eſt actus latrie que eſt precipua inter virtutes morales. Nobilioris autem virtutis eſt opus melius ⁊ magis meritorium. Unde actus inferioris virtutis eſt melior ⁊ magis meritorius ex hoc ꝙ imperatur a ſuperiori virtute cuius actus ſit per imperium.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Sicut actus fidei vel ſpei melior eſt ſi ĩperetur a cha
ritate. Et ideo actus aliarum puta ieiunare quod ē
actus abſtinentie ⁊ continere quod eſt actus caſtita
tis ſunt meliora et magis meritoria ſi fiant ex voto
quia ſic iam pertinent ad diuinum cultum quaſi q̄-
dam dei ſacrificia. Unde angu. dicit libro de virgini
tate ꝙ nec ipſa virginitas quia virginitas eſt ſed q̄r
deo dicata eſt honoratur. quaꝫ vouet ⁊ ſeruit continē
tia pietatis. ¶ Secundo quia qui vouet aliquid ⁊ fa
cit plus ſe deo ſubijcit ꝙ̄ ille qui ſolum facit. Subij-
bicit enim ſe deo non ſolum q̄tum ad actum ſed eti-
am quantum ad poteſtatem. quia de cetero non pōt
aliđ facere. Sicut plus daret homini qui daret ei ar
borem cum fructibus ꝙ̄ qui daret ei fructus tm̄ vt
dicit anſelmus libro de ſimilitudinibus. Et inde ē ꝙ
etiam ꝓmittentibus gratie aguntur. ¶ Tercio q̄r vo
luntas ibi imobiliter firmatur in bono. Facere autē
aliquid ex voluntate firmata ad perfectionem perti
net ⁊ ad bonum virtutis vt patet per phm̄ ſcđo ethi
corum. Sicut etiam peccare mente obſtinata aggra
uat peccatum ⁊ dicitur peccatum in ſpiritum ſanctū
Eſt preterea iter vota ſolemnia ⁊ inter opera ex eis
procedentia triplex differētia vt probat petrꝰ de pa-
lude in. 4. diſtin. xxxviij. ita vt votum ſolenne per ſa-
crum ordinem ſuſceptum ſit magnum ⁊ multum me
ritoriū ⁊ qđ factuꝫ eſt ĩ religiōe perfectiori maxie eſt
meritoriū. Emiſſū per approbate religionis profeſ-
ſionem eſt magis meritorium. Eſt inquit in voto ſo-
lēni plus de merito ꝙ̄ in ſimplici ſicut plus diligitur
vxor ꝙ̄ ſponſa. Uoto enim ſimplici caſtitatis ſit ſpō-
ſa dei indiſſolubiliter. ſed voto ſolēni ſpōſa chriſti fit
vxor agni. Sicut plus diligitur vxor ꝙ̄ ſponſa. Uoto
enim ſimplici indiſſolubiliter niſi ꝙ ante mortem eſt
matrimonium quaſi non conſummatum. vnde de fa-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

cto diſſoluitur et ſi non de iure. Poſt mortem autem nullomodo. Eſt proinde votum ſolẽne poſt profeſſionem maioris meriti inquantum votum eſt ꝙ ſolenne per ſacri ordinis ſuſceptionem: licet illud ſit maioris meriti eſſentialiter et materialiter ratione ſacramenti quod ex opere operato confert gratiam: non autem profeſſio. Diſpoſitiue tamen ſolennitas profeſſionis eſt maioris meriti ꝙ ordinis. Poſtremo autem ſolennitas profeſſionis vna comparatur ad aliam ſecundum maius et minus perfectum. et ſecundum magis ⁊ minus meritorium ſecundum opera eorum adque ſuut et ſecundum operationem mediorum per que ſunt. De quibus dictum fuit ſupra tractatu ſecundo capitulo. xix. Ex prefatis patet ꝙ acceptabilius eſt deo bonuz opus alicuius approbatam religionem profeſſi: ꝙ hominis cuiuſcunqꝫ ſecularis modis pretactis. Probat hoc etiaz anſelmꝰ libro de ſimilitudinibus in hec verba. Uideri poteſt acceptabilius eſſe deo opus bonum monachi: ꝙ hominis cuiuſcunqꝫ ſecularis. Solet quippe accidere duos eſſe hominis ſub domino ſingulas habentes arbores in proprio ſolo. Arbores autem ille bonum fructum ferunt vtreqꝫ: verum illi qui inequaliter dominum diligunt et ei inequaliter de fructu earum ſeruiunt. Unus enim quia nimis diligit fructum maturum colligit: et domino deinde fert quantum ſibi viſum fuerit. Alius vero tantum diligit vt dicat domimino. Ecce malo fructum cum arbore: veſtra eſſe ꝙ mea. ipſam aſſignabo veſtro propoſito vt exinde fructum colligat: prout vos velle nouerit. Et ego quanta valeã diligẽtia cuſtodiã arborẽ vr̃e vtilitati. Sic ⁊ ſeruiciũ monachi deo eſt magis acceptuz ꝙ hominis ſclaris. Hec ibi. Et applicat late ad ꝓpoſitã ſili-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

tudiez. Hec q̄ tā dicta ſūt: locū q̄dā hn̄t i his q̄ volūta
te i ſclo manētes vł i mōaſtiū itrātes nec laudis hoſti
am ſacrificāt. ¶ Sꝫ quid fiet de triplici genere homi-
num ſcilicet de eis qui in ſeculo manentes aliqua vo
uerunt: aut in nouiciatu tentati aut facta profeſſio-
ne inuite faciunt ea ad que ſe voluntarie antea obtu
lerunt: immo dolent ſe vouiſſe vel religionis aut ꝓ-
bationis habitum aſſumpſiſſe. Reſpōdetur ꝙ adhuc
vtilia ſunt opera etiam ſi ab aliqualiter inuitis fiant
Unde dicendum ad primum ſecundum anſelmū vbi
ſupra et thomam. ſecunda ſecunde. queſt. lxxxviij. ar.
ſexto ſic dicit in ſolutiōe ad. ij. arg. neceſſitas voti in
his qui ſunt bene diſpoſitioni voluntatem confirmat
non cauſat triſtitiam. Unde augu. dicit in epiſtola
ad paulinum. Non te vouiſſe peniteat immo potius
gaude iam tibi non ſic te licere quod cum tuo detri-
mento licuiſſet. Si tamen ipſum opus ſecundum ſe
conſideratum triſte ⁊ inuoluntarium redderetur pꝰ
votum dummodo remaneat voluntas votum adim-
plendi adhuc eſt magis meritoriū q̄ꝫ ſi fieret ſine vo
to. Quia impletio voti eſt actus religionis qui eſt
potior virtus q̄ꝫ abſtinentia cuius actus eſt ieiunare
Hec ille. Et petrus de palude vbi prius ꝙ ſi quis de
voto peniteat alias non facturus niſi quia non vult
votum frangere adhuc eſt magis meritorium ſecun-
dum bernardum. Unde a principio quando vouit et
et non ſoluit tantum meruit q̄ꝫtum ſi in voto ſoluit: ⁊
huic merito ſuperadditum eſt meritum iuſticie quo
vult facere quod promiſit. Secundo quia licet ſit tri
ſticia in hoc ꝙ vouit ⁊ quedam inuoluntas: tamen i
ſoluendo quod vouit ⁊ in venerando votum eſt volū
tarium. Tercio etiam videtur ꝙ non demeretur in
hoc ꝙ vellet non vouiſſe quia ſicut a principio nō te-
nebatur vouere ſic nec ex poſt facto tenebatur ſolue

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

re. Uel dato ꝙ penitere de bono ſit tibi peccatum nõ tamen propter hoc impeditur quin volendo bonum mereatur: maxime ſi ſint diuerſi actus. ¶ Ad ſecundum per idem dicendum eſt. ¶ Unde anſelmus de ſimilitudinibus dicit. Attendant nouicij quoniã ſic agit qui monachatus accipit difficultatem quomodo infirmus qui grauem accipit potionem. In firmus plerumq potionem querit curatiuam: medico ſuadēte emit vel datam gratis: accipit ſed ſumpta potione omnia membra percurrit malos humores trahit vires tollit: corpus diſſoluit terre proſternit infirmũ deſiderium maximum bibendi accendit vel dormiendi vel foras ad ventum eundi. Eiq medicus hoc interdicit comminans ꝙ morietur ſi hoc fecerit. Heu me inquit infirmus cur hanc potionem accepi male prius erat: modo peius habeo. ꝙ male conſiliati ſũt qui hoc michi ſuaſerunt ⁊ non mala predixerunt. Cũ vero mali humores defluxe ceperint et corpus leuigari gaudet et benedicit ſuadentibus mediciciam. Sic plerumq cum infirmitatem viciorum in ſe conſiderant aliqui religionem intraut et eis accidit vt anſelmus ibi deducit. ¶ Ad tertium patet reſponſio ſicut ad primum et ex ſimilitudine anſelmi de arbore ⁊ fructu totaliter deo datis. ⁊c.

¶ Quartum decimum capitulum manifeſtat vñciuꝫ fructum qui eſt pctī cõmiſſi minoratio vbi oñdit ꝙ tribus caſibus exceptis idem pctm̃ per religioſũ ⁊ ꝑ ſclarē ꝯmiſſũ religioſo quo ad plura eſt tolerabiliꝰ.

Vndecimus fructus religionis eſt peccati commiſſi minoratio. quando ſaltez ſit ſine ſcandalo non ex contemptu nec contra preceptũ ſeu votũ ſed ex infirmitate vł ignorãtia. Unde ſanctus Thomas ſecunda ſcđe. q. lxxxvi. q̃rit an religioſꝰ eodē gñe peccati grauiꝰ pecꝫ ꝙ ſcla-

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ris. Reſpondet φ non tribus caſibus exceptis. Peccatum inquit φ a religioſis committit poteſt eē grauius peccato ſecularū eiuſdem ſpeciei tripliciter.
¶ Uno modo ſi ſit contra votū religionis: puta ſi religioſus fornicet vel furet q2 fornicando facit contra votū continentie ꝛ furando facit contra votū paupertatis ꝛ non ſolū contra preceptū diuine legis.
¶ Secūdo ſi ex contemptu peccet q2 ex hoc videtur eſſe magis ingratus diuinis beneficijs quib9 eſt ſublimat9 ad ſtatū perfectionis ſicut apoſtol9 dicit hebreos decimo. Q̄ſ fidelis grauiora mereſ ſupplicia ex hoc φ peccando filium dei conculcat per contēptū. Unde ꝛ dn̄s conquerit Hieremie. xi. Quid eſt φ dilect9 me9 in domo mea fecit ſcelera multa. Et ibidem xxiij. Contritum eſt cor meum in medio mei. Et poſtea ſubdit. Nam ꝛ ſacerdotes polluti ſūt in domo mea vidi malū eoꝝ. Si enim religioſi ad hoc perueniant φ ex contemptu peccēt efficiūtur peſſimi ꝛ maxime incorrigibiles ſecūdū illd Hieremie. ij. Confregiſti iugū: diruptiſti vincula: dixiſti non ſeruiam in oī colle ſublimi ꝛ ſub omni ligno frondoſo proſternabaris meretrix. Et Auguſtin9 dicit in epiſtola ad plebē ypponēſem. Ex quo deo ſeruire cepi: quō difficile ſū expert9 meliores φ q̄ in monaſterijs profecerūt ita nō ſū expert9 peiores φ q̄ in monaſterijs defecerūt ꝛ ceciderūt. Tūc aūt committit aliqs vel tranſgredit ex contemptu qn̄ volūtas eiuſdem rennuit ſubijci ordīationi legis vel regule ꝛ ex hoc procedit ad faciendū contra legem vel regulam. Quando aūt ecōuerſo ꝑpter aliquam particularem cauſam puta concupiſcētiam vel iram inducit ad aliqua faciendum contra legis ſtatuta vel regule non peccat ex contemptu ſꝫ ex aliqua cauſa alia etiam ſi frequenter ex eadem cā vel ſimili pecca iteret ſicut Auguſtin9 dicit libro

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

de natura ⁊ gratia ꝙ non omnia peccata cōmittūtur
ex contemptu ſuperbie. Frequentia tamen pecati diſ
poſitiue inducit ad contemptū ſcđm illđ prouerbioꝝ
xviij. Impi⁹ cū in profūdū venerit contempnit.
¶ Tertio peccatū religioſi poteſt eſſe mai⁹ propter
ſcandalum qꝛ ad vitam ei⁹ plures reſpiciūt. Unde di
cit Hieremie. xxiij In prophetis hierl'm vidi ſimili-
tudinē adulterij ⁊ iter mendacij ꝯfortauerūt manus
peſſimoꝝ vt nō cōuerterent vnuſquiſ a malicia ſua. Si
vero religioſ⁹ nō ex cōtēptu ſed ex infirmitate vel igno
rātia aliqđ pctm̄ qđ nō eſt cōtra votū ſue ꝓfeſſionis
cōmittit abſ ſcandalo puta in occulto leui⁹ peccat
eodem gñe pcti ꝙ ſclaris. Quia pctm̄ ei⁹ ſi ſit leue
qſi abſorbet ex m̄ltis bonis operibus q̄ facit ⁊ ſi ſit
mortale facili⁹ ab eo reſurgit: ¶ Primo q̄dem ꝓpter
intētionē quā hꝫ erectam ad deū. Que ⁊ ſi ad horam
intercipiat de facili ad p̄ſtina reparat. Un̄ ſup illud
pſalmi cū ceciderit nō collidet. Dicit origenes. In-
iuſt⁹ ſi peccauerit nō penitet ⁊ pctm̄ ſuū emendare ne
ſcit. Iuſt⁹ aūt ſcit emēdare ſcit corrigere ſic ille q̄ dixe
rat neſcio hominē paulo poſt cū reſpect⁹ fuiſſet a dño
flere cepit amariſſime. Et ille q̄ de tecto mulierē vi-
derat ⁊ cupiebat eā dicere voluit. Peccare volui et
malū coram te feci. Iuuat etiam a ſocijs ad reſurgē
dū ſcđm illđ eccleſiaſtes. iiij. Si vn⁹ ceciderit ab al-
tero fulcietur. Ue ſoli qꝛ cum ceciderit nō habet ſub
leuātem. His concordat illđ paralipomenō. iiij. Dñs
cūctis bonis ꝓpiciabit q̄ in toto corde requirūt dñm
deū pr̄m ſuoꝝ ⁊ nō iputabit eis ꝙ min⁹ ſctificati ſūt.
Sꝫ magis vident religioſi dñm deū pr̄m ſuū ſeq̄ ꝙ ſe
culares q̄ ex pte ſe ⁊ ſua deo donāt ⁊ ex pte reſeruāt ſi
bi vt Gregori⁹ dicit ſuper ezechielem. Ergo min⁹ ipu
tat eis ſi aliquo modo a ſanctificatione deficiant in
his que ꝑ infirmitatem vel ignorantiam cōmittūtur

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

ſicut ex hoc ꝙ aliquis bona opera facit minus cõtra peccata eius dñs aliquãdo iraſcitur. Dicitur enĩ. ij. paralipomenõ. xix. Impio prebes auxilium ⁊ hijs q̃ oderunt dñm amicitia iũgeris ⁊ idcirco iram quidẽ dñi merebaris: ſed bona opa inuẽta ſunt in te. Quãꝙ ioſaphat cui illa ꝟba dicũtur non ex malicia ſ3 ex quadã infirmitate hũane affectionis peccauerit. Religioſi autem plura bona opa faciũt ꝙ ſeclares et ſi aliqua peccata faciũt minꝰ deus cõtra eos iraſcitur Juſti etiam non de facili peccãt ex cõtemptu ſ3 qñq3 labũtur in aliqͦd ptm̃ ex ignorantia vel infirmitate a quo de facili releuãtur. Hoc omnia ſũt ꝟba Thome vbi ſupra tã de nono ꝙ de decimo articulis. Ex quibus ſequitur ꝙ quatuor de cauſis minus peccat aut citius reſurgit in religione labens ꝙ in ſeculo exñs tribus demptis caſibꝰ p̃notatis. ¶ Primo qr religioſus eſt feruẽtior ⁊ animo erectior ad deum ſicut candela extincta cuius carbo adhuc calet cito reinflammatur. ¶ Secũdo quia religioſus cõſuetudinem deo ſeruiendi habet efficatius ⁊ ſibi peccare eſt magis inſolitum ſicut lignum ad vnam parte3 curuatum ſi ad oppoſitam partem deflectitur ſtatim ad priorem reddit plagam. Unde eſt auerſum. ¶ Tertio qr magnã bonorum habet ſocietatem que orationibꝰ prece correctionibꝰ ⁊ exẽplis nõ ſinit diu iacere in peccato collapſum. Sicut in bello amici coamicum cadentẽ vel preſſum pro viribus eleuant vel ſanant. ¶ Quarto quia ex infinita dei miſericordia deus opera bonorum in charitate ardue factorum ſepe inſpicit. ⁊ in facinora collapſos clementer erigit: ſicut dominus cui ſeruus diu bene ſeruit in ſe peccantem quidem punit ſed nonnunꝙ recordatus de antiquis obſequijs offẽdenti iniuriam dimittit. ¶ Ad prefatam ſententiam beati Anſelmi libro de ſilitudinibus duo accõmoda

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

exempla ponūtur cuiꝰ verba ſunt hec. Dicit aliquis
melius eſſet vt deo ſine profeſſine quis ſeruiret ſpon
taneus q̄ in monaſterio profeſſione ſe alligans ſerui
re cogeretur inuitus. Reſpondeo tanta diſtantia eſt in
ter illum qui non vult deo facere profeſſionem ad ſer
uiendum ſibi ⁊ eum qui libenter eam facit quāta in=
ter homines duos qui ambo ex debito debent ſerui=
re dn̄o vni ſed vnus eorum accedit ad dominum ⁊ di
cit. Dn̄e ex toto corde tibi ſeruire volo ſed me tibi fi=
delem promittere nolo. Quia ſi tibi hoc promitto et
poſt tibi peccarem grauius delinquens grauiori vin
dicta dignus exiſterem. Quanto autem melius po=
tero ſeruiam tibi: ſed ſi quando peccauero tibi iudi=
ca me vt illum qui ſe tibi eſſe fidelem minime promi=
ſit. Alter vo venit ⁊ dicit. Domine ex toto corde meo
te diligo tibiqꝫ fidelitatem ⁊ ſubiectionem promitto
vt ſi aliquando fecero contra preceptum tuum non
me iudices vt alienum ſed emendes vt proprium ſer
uum. His itaqꝫ dictis euenit vt idem paccatum po=
ſtea faciant: ac deinde penitentes ad miſericordiam
domini ſui veniant. Dicit itaqꝫ dominus illi qui fide
litatem promittere noluit quare hoc feciſti. At ille
Domine confiteor quia deliqui: ſed tamē me tibi nō
eſſe delicturum promiſi. Sed ille. Ideo ne inquit no=
luiſti michi fidelitatem promittere: vt poſſis contra
me liberius peccare. Ergo ⁊ ego circa te non vt er=
ga meum: ſed vt aduerſus alienum agam: totum qđ
erat mei iuris vſqꝫ ad vltimum quadrantem exigā.
Ad alium vero ita dicit. Tu ſerue qui michi fideli=
tatem promiſeras ⁊ ideo tibi magis cauere debue=
ras quare hoc feciſti. At ille. Domine inquit confi=
teor reuera me deliquiſſe: tibiqꝫ fidelitatem promiſiſ
ſe. Sed poſtq̄ me penitet quia deliqui debeo ergo pe
ius pati: quia tibi fidelitatem anteq̄ deliquiſſē pro=

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

niſi ꝙ ille qui deliquit tibi ⁊ non vult promittere eti
am poſtꝙ peccauit. Ideo quippe me eſſe tuum volui
vt ſi quando peccarem non me iudicares vt alienum
ſed emendares vt proprium. Ait dominus. Ita eſt in
quit vt dicis. Cum ergo voluero de te vindictam acci-
piam vt de meo. Sic deus inter profeſſum monachū
⁊ nolentem profiteri iudicat ſi eos contra eum pec-
caſſe peniteat. ¶ Non ſolum autem profeſſum mi-
tius iudicat a non profeſſo ſed et a quolibet lay-
co adhuc in adhuc in ſeculo conſtituto. Licet eñ vter
ꝗ idem peccatū cōmittat tñ toto ex corde monachū
deliquiſſe peniteat: eumꝗ cui ſe ſubdit ordinem fer-
uēti amore cuſtodiat maiorem ꝙ laycus miſericor-
diam conſequitur ꝙtumlibet ille peniteat ſclaribus
adhuc detentus. Si vero penitere noluerit maiori ꝙ
laycus damnationi ſubiacebit. Quod vt apertius a
ſimili videamus homines duos vnius dñi ſeruos in
tueamur. Ambo itaꝗ a domino ille profeſſiones pro
prias contineant ſibi iureiurādo promiſſo ꝙ ei fide-
les exiſtāt. Unus tamen eorum conditione tali hoc
faciat ꝙ ſi quid i eum quādoꝗ delinquat de proprio
ſue prout fuerit iuſtum emendet. Alter vero dominū
a deo diligat vt nichil proprium retinēs ſed omnibꝰ
ei dimiſſis familiarius ſibi malit ſeruire hoc etiā pa
ctum cum eo faciat ꝙ ſi quādoꝗ quid cōtra eū delin
quat: de ſeipſo non de re aliena ſed vt de proprio quā
voluerit vindictam ſumat. His actis ſi culpam ean-
dem committit vterꝗ: ac deinde penitentia ducti ve-
lint emendare: ſed ille de proprio quia nec adhuc to-
tum vult dare pro illius culpe ſatiſfactione. Alius ve
ro de ſeipſo quoniam etiam iam totum prius dñi ſui
mancipauerat poteſtati vidēſꝗ dñs ꝙ ille tm̄ facere
noluit: etiam poſtꝙ ſibi peccauerit ꝙtum ille prius ꝙ
in illum delinqueret fecit. De quo in quā maiorem

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

velle videtur habere miſericordiam. An cum illo videtur velle mitius agere quem operibus comprobat minus diligere ſe. Qđ ſi hũc velit altero duriꝰ arguere ſerue inquiens male tu quanto mihi eris familiarior tanto es culpabilior poteſt iſte reſpondere ſibi. Dñe verum eſt quod dicis ſed ꝙ diu penitere volui aut poſtꝙ toto ex corde peniteo meꝗ ipm in emẽdationẽ trado nũquid nõ illo peiꝰ debeo pati ꝗ nec illđ qđ hꝫ tibi totũ vult dare pro ſatiſfactione ſui cõmiſſi Juſtũ ne videt vt qꝛ te magiſ dilexi miorẽ debeo miaꝫ cõſequi. Immo eo maiorẽ michi facere debes miam quo nullã maiorẽ tibi poſſum facere ſatiſfactionem Quid aliud dñs diceret ꝙ qđ veritas habet. Hunc mitiꝰ iudicaret vt ex toto proprium illum vero ſeuerius vt minꝰ ſibi priuatum. Sic ergo deꝰ mitiꝰ indulget monacho qui ſe ei totũ committit ꝙ layco dare nolenti ſe vel ſua pro his que commiſit. Hec omnia Anſelmus.

¶ Quintum decimum capitulum concludit duodecimũ fructũ qui eſt iudiciaria ptãs vbi oñditur quõ in extremo iudicio multi iudicare dicũtur ſꝫ religioſi perfecti pfectius aliis.

Dodecimus fructꝰ eſt iudiciare poteſtatis traditio. Judiciaria eni poteſtas in vniuerſali iudicio extremo reſpondet voluntarie paupertati quam religioſi omnes profitentur. Unde Job. xxxvi. Non ſaluat impios ⁊ iudiciũ pauperibꝰ tribuit. Et Mathei. xix. ſuper illud. Uos qui reliquiſtis oia ⁊c. dicit gloſa. Qui relinquunt omnia ſecuti ſunt deum hi iudices erunt: ſed qui licita habentes recte vſi ſunt iudicabuntur. Item patet ex modo loquendi textus Mathei decimo nono. Ubi petrus primo allegat

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

dicens ⁊ petens quid ſibi daretur pꝛo volũtaria pau
pertate. Ecce ait nos reliquimus omnia et ſecuti ſu
mus te quid ergo ergo erit nobis? Et chꝛiſtus ſubiũ
git et canit eccleſia in miſſali officio. Amen dico vo-
bis: quos qui reliquiſtis omnia et ſecuti eſtis me. ⁊c.
ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicantes duodeci
tribus iſrael. ⁊c. Ergo pꝛemium paupertatis et chꝛi
ſti ſequele eſt iudiciaria poteſtas. Item ad idem eſt
iheronimus ſuper matthei. xix. dicens. Quia ergo
non ſufficit tantum relinquere iungit quod perfectũ
eſt et ſecuti eſtis me. Ad idem eſt auguſti. libꝛo de pe
nitentia ſic dicens. In hoc nũero ſcilicet duodenario
omnes intelliguntur qui pꝛopter euangeliũ ſua om
nia dimiſerunt et ſecuti ſunt dominum. Item grego-
rius decimo moꝛalium. Quiſquis ſtimulo diuini a-
moꝛis excitatus hic poſſeſſa reliquerit illic pꝛocul-
dubio culmen iudiciarie poteſtatis obtinebit. Ut ſi-
mul tunc iudex cum iudice veniat. qui nunc conſide-
ratione iudicij ſeſe ſpontanea paupertate caſtigat.
Iterum ibidem oꝛigenes. Si quis reliquerit omnia
⁊ ſecutus fuerit chꝛiſtum que pꝛomiſſa ſunt petro et
ipſe recipiet. Si autem omnia relinquid ſed quedam
que ſpecialiter referuntur hic multiplicia recipiet ⁊
vitam poſſidebit eternam. Iterum magiſter ſenten-
tiarum in quarto diſtin. xvij. ad idem ſic dicit. Per
duodecim ſedes pꝛofecto tribunalis vniuerſitas iu-
dicantium intelligitur ſcilicet omnes perfecti qui re
lictis omnibus ſecuti ſunt chꝛiſtum. Per duodecim
tribus vniuerſitas iudicandoꝛum. Judicabunt eos
vero ſancti non modo comparatione: ſed etiam au-
ctoꝛitate et poteſtate. Hec ille. Debetur autem pau-
pertati dicit ſanctus thomas in quarto diſtinct. xlvij
iudiciaria poteſtas pꝛopter tria ſpecialiter. ¶ Pꝛio
ratione congruitatis. Quia voluntaria paupertas

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

eſt eorum qui omnibus que mundi ſunt contemptis ſoli chriſto inherent et ideo non eſt in eis aliquid qḋ eorum iudicium a iuſticia deflectat vnde ydonei ad iudicandum redduntur quaſi veritatem iuſticie pre omnibus diligentes. ¶ Secundo per modum meriti quia humilitati correſpondet exaltatio pro merito. Inter omnia autem que hominem in hoc mundo deſpectum faciunt. precipuum eſt paupertas. Unde et pauperibus excellētia iudiciarie poteſtatis promittitur vt ſic qui ſe propter chriſtum humiliat exaltet. ¶ Tercio quia paupertas diſponit ad predictum modum iudicandi: Ex hoc enim aliquis ſanctorum iudicare diceretur vt ex predictis patet quia cor habebit edoctum omni diuina veritate qua aliꝫ potens erit manifeſtare. In progreſſu autem ad perfectiōeꝫ primum quod relinquenduꝫ occurrit ſunt exteriores diuitie quia hee ſunt vltimo acquiſite. Quod autem eſt vltimū in generatione eſt primum in deſtructione Unde etiam inter beatitudines quibus eſt progreſſus ad perfectioneꝫ primo ponitur paupertas. Et ſic paupertati correſpondet iudiciaria poteſtas in quātum eſt prima diſpoſitio ad poteſtatem predictā. Et hinc eſt ꝙ non quibuſcunꝙ pauperibus etiam voluntarie repromittitur ſꝫ illis qui relinquentes omnia ſequuntur xp̄m ſecundum perfectionem vite. Et quāuis multi licite diuitiꝫs vtentes erunt maioris meriti multi voluntarie pauperibus et ſic eiſdem ſuperiores. Et qui pauperes fuerunt ſic inferiores. Tn̄ licꝫ inferior nō poſſit iudicare ſupiorem auctoritate propria. ſed tamē auctoritate ſuperioris poteſt. Et ideo non eſt inconueniens ſi iudicium datur iudicandi tā ꝙ accidentale premium pauperibus. vt iudicent alios etiam qui ſunt excellentiores merito reſpectu premiꝫ eſſentialis. Hec thomas. Sciendum tamen vt di

cit petrus in quarto diſtinctio.xlviij. q iudicare po-
teſt competere alicui multipliciter. ¶ Primo per mo
dum primarie poteſtatis et auctoritatis ⁊ ſic compe
tit ſoli trinitati. ¶ Secundo per modum primarie de
legationis ⁊ ſic competit ſoli chriſto ſecundum hũa-
nitatem. ¶ Tertio per modum aſſeſſorie dignitatis
et ſic iudicabunt ſãcti. ⁊ perfecti ⁊ eorum imitatores
ſicut ꝓmittit chriſtus matthei.xix. Uos q reliquiſtis
omnia et ſecuti eſtis me. ⁊c. ¶ Quarto per modum
approbatiõis et ſic iudicabunt oms ſancti. Sapien-
tie.tertio. Iudicabũt ſancti nationes. ¶ Quinto per
modum comprobationis ⁊ ſic iudicabunt vel debent
iudicare minus mali magis malos: inqtum eorum
comparatione damnabiliores apparent. Et ſic dicit
matthei.xij. Uiri niniuite ſurgent in iudicio cum ge
neratione hac et condemnabunt eam. Probatur igi
tur chriſtum ſequentes in religione voluntas dei ꝑ-
fecta in aſſeſſoria ⁊ iudiciaria poteſtate finaliter per
quam etiam tandem eis pauperibus ſicut chriſtus
promiſit vite eterne dabitur poſſeſſio. Ad quam nos
ipſe perducat qui in euum viuit ⁊ regnat. Amen.

¶ Finit tractatus de religioſorum reformatione fru
ctuoſiſſimus induſtria Iohannis barbier impreſſus
Impenſis vero honeſti viri Iohannis petit parrhy
ſieñ. academie librarij iurati ſub lilio aureo reſiden-
tis Anno humane redemptionis quingẽteſimo duo
decimo ſupra milleſimum ſexto nonas maias.

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte